

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Державний вищий навчальний заклад
«КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ВАДИМА ГЕТЬМАНА»

І. А. Балюк, О. К. Намясенко
Г. Д. Лисунь

Господарське процесуальне право

ПРАКТИКУМ

Навчальний посібник

*За загальною редакцією
І. А. Балюк і О. К. Намясенко*

УДК 346.9(076.05)
ББК 67.410.12я73
Б 21

Рецензенти

В. В. Сердюк, д.ю.н., проф.
(Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ)
П. Д. Пригуза, к.ю.н., суддя
(Господарський суд Херсонської області)
А. В. Омельченко, д.ю.н., проф.
(Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана)

Редакційна колегія юридичного факультету

Голова редакційної колегії В. Ф. Опришко, професор, д.ю.н.

Відповідальний секретар редакційної колегії О. Ю. Нечипоренко, доцент, к.е.н.

Члени редакційної колегії: П. Ю. Кикоть, к.ю.н. О. Д. Крупчан, доцент, к.ю.н., О. К. Намясенко, к.ю.н., А. В. Омельченко, професор, д.ю.н., С. М. Ратушний, доцент, к.ю.н., Л. О. Савенкова, професор, д.пед.н., Ю. М. Рижук, к.ю.н., О. Ю. Шереметьєва, доцент, к.ю.н., Ф. П. Шульженко, професор, д.політ.н.

*Рекомендовано до друку науково-методичною радою КНЕУ
Протокол № 2 від 13.11.2014*

Балюк І. А.

Б 21 Господарське процесуальне право : [Електронний ресурс] практикум / І. А. Балюк, О. К. Намясенко, Г. Д. Лисунь ; за заг. ред. І. А. Балюк і О. К. Намясенко. — К. : КНЕУ, 2015. — 244, [4] с.
ISBN 978–966–926–029–1

У даному виданні практикуму представлені завдання (задачі, ситуації, схеми, таблиці, тести, контрольні питання тощо), виконання яких сприятиме засвоєнню матеріалу з науки «Господарське процесуальне право». Завдання призначені для самостійного виконання студентами юридичних вузів та факультетів, які вивчають дану науку, а також можуть бути використані викладачами на практичних заняттях. Практикум підготовлено на базі чинного законодавства і судової практики.

УДК 346.9(076.05)
ББК 67.410.12я73

*Розповсюджувати та тиражувати
без офіційного дозволу КНЕУ забороняється*

ISBN 978–966–926–029–1

© І. А. Балюк, О. К. Намясенко,
Г. Д. Лисунь, 2015
© КНЕУ, 2015

ЗМІСТ

ВСТУП	4
Тема 1. <i>Витоки господарського судочинства</i>	6
Тема 2. <i>Правовий стан господарського суду</i>	18
Тема 3. <i>Поняття господарського процесу та господарського процесуального права</i>	31
Тема 4. <i>Підвідомчість і підсудність справ господарським судам</i>	44
Тема 5. <i>Учасники господарського процесу</i>	55
Тема 6. <i>Докази у господарському процесі</i>	67
Тема 7. <i>Судові витрати</i>	79
Тема 8. <i>Процесуальні строки</i>	92
Тема 9. <i>Позов у господарському процесі</i>	103
Тема 10. <i>Порушення провадження справи у господарському суді</i> ..	113
Тема 11. <i>Підготовка матеріалів до розгляду у засіданні господарського суду</i>	123
Тема 12. <i>Вирішення господарських спорів</i>	133
Тема 13. <i>Рішення, ухвала, постанова господарського суду</i>	143
Тема 14. <i>Провадження у суді апеляційної інстанції</i>	153
Тема 15. <i>Провадження у суді касаційної інстанції</i>	164
Тема 16. <i>Перегляд судових рішень за нововиявленими обставинами</i>	178
Тема 17. <i>Виконання судових рішень господарських судів</i>	191
Тема 18. <i>Особливості розгляду справ про банкрутство</i>	205
Тема 19. <i>Третейський розгляд господарських спорів</i>	218
Тема 20. <i>Міжнародно-правові проблеми вирішення господарських (економічних) спорів</i>	231

ВСТУП

У ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» однією з базових дисциплін підготовки юристів-бакалаврів є наука «Господарське процесуальне право». Програма цієї дисципліни передбачає вивчення загальної і спеціальної частин, а також розгляд окремих категорій господарських спорів, наприклад, справ про банкрутство, особливості третейського розгляду господарських спорів і міжнародно-правові проблеми вирішення господарських (економічних) спорів тощо. Здобуті знання важливі для подальшої спеціалізації за магістерськими програмами «Правове регулювання економіки» і «Господарське судочинство». Таким чином, наука «Господарське процесуальне право» — базова фундаментальна наука для підготовки студентів бакалаврського і магістерського рівнів.

Основним завданням юридичного факультету КНЕУ є підготовка юристів, здатних відповідати сучасним суспільним вимогам і викликам, володіти необхідними для роботодавця навичками самоосвіти і постійного підвищення власного професійного рівня.

Сучасні фахівці-юристи мають вільно орієнтуватись у системі правосуддя, розрізняти і розуміти специфіку цивільного, господарського, адміністративного та кримінального процесів. Знання правових засад господарського судочинства являє собою вагому складову майбутнього юриста, адже професійне супроводження судового процесу, яке забезпечують судді (справляють правосуддя), а також адвокати, прокурори, юрисконсульти та інші юристи (представляють інтереси сторін та інших учасників господарського процесу), вважається суттєвою гарантією захисту порушених чи оспорюваних прав і законних інтересів.

Представлений практикум підготовлено на основі методичних матеріалів і досвіду викладання науки «Господарське процесуальне право» на юридичному факультеті КНЕУ.

Основне завдання практикуму — допомога студентам усіх форм навчання в опануванні фундаментальних знань із питань здійснення правосуддя господарським судом і законодавства, що

регулює цю і пов'язану з нею діяльність під час самостійної роботи і підготовки до практичних (семінарських) занять.

Користувачам даного практикуму треба звернути увагу на те, що, по-перше, він є додатковим засобом закріплення теоретичних знань і опанування практичних навичок, одержаних на лекційних і семінарських заняттях, і сприяє систематичній роботі студентів; по-друге, з'ясування і застосування на практиці норм господарського процесуального права неможливо без ґрунтовних знань матеріального права, насамперед господарського і цивільного; по-третє, належне засвоєння норм законодавства пов'язане з вивченням судової практики, фахової юридичної літератури і зарученого досвіду.

Завдання практикуму розроблено з урахуванням вимог до активізації навчального процесу і складають завдання до теми, приклади ситуацій, таблиці, тестові завдання, контрольні запитання та ін.

Комплекс завдань практикуму може також бути корисним у роботі викладачів.

Бажаємо успіхів у підготовці!

Тема 1. ВИТОКИ ГОСПОДАРСЬКОГО СУДОЧИНСТВА

1. Історія становлення і розвитку господарських судів в Україні.
2. Етапи розвитку господарського судочинства.
3. Органи, які вирішували та вирішують господарські спори.
4. Правовий генезис регламентації господарського судочинства.
5. Право на звернення до господарського суду.
6. Правова природа досудового порядку врегулювання господарських спорів і його значення.

У результаті вивчення даної теми студенти мають:

знати: умови розвитку господарського процесу; історію становлення господарського судочинства та господарських судів в Україні; розвиток нормативно-правової бази щодо регламентації господарського судочинства; основні аспекти права на звернення до господарського суду; правову природу досудового порядку врегулювання господарських спорів;

уміти: орієнтуватись у нормативно-правових актах, норми яких регламентували господарський процес; обґрунтовувати необхідність та умови розвитку законодавства про господарський процес; орієнтуватись у причинах, що зумовили появу господарського процесу (судочинства), та фактах, які сприяли або струмували його розвитку; розрізнити обов'язкові та можливі умови звернення до господарського суду; з'ясувати вимоги для реалізації права на звернення до господарського суду; застосовувати досудовий порядок врегулювання господарських спорів.

Ключові слова: господарське процесуальне право, історія розвитку господарського судочинства, органи господарського судочинства, арбітраж, господарський суд, право на звернення до господарського суду, досудовий порядок врегулювання господарських спорів.

Завдання до теми

1. Упродовж існування державного арбітражу від 1931 до 1991 рр. радянською державою постійно робилися спроби модернізувати його структуру і діяльність, пристосувати до економічних умов, які змінювались, підвищити роль у народному господарстві. На арбітраж покладалися нові й нові завдання.

Визначте, які завдання покладалися на арбітраж протягом різних етапів та оформіть це у таблиці.

Підготуйте есе про розвиток правової регламентації діяльності арбітражу у зазначений період.

2. Інститут державного і відомчого арбітражу радянських часів, створений у 1922 р., був пристосований для вирішення спорів між різноманітними частинами єдиної, централізованої державної структури господарювання. Таким він залишався до 1990-х років.

Економічна система країни функціонувала на засадах адміністративного регулювання, тому господарська самостійність товаровиробників була мінімальною. Вони взаємодіяли між собою відповідно до розпоряджень директивного планування; договір не завжди підтверджував товарно-грошові відносини. За цих умов точились дискусії про природу юрисдикції арбітражів. Варто визнати, що правовий статус держарбітражу поступово підвищувався.

З'ясуйте, до яких органів зараховували державні і відомчі арбітражі. Чи були визначені позиції щодо їх правового становища безумовними?

Підготуйте нарис, в якому обґрунтуйте можливість чи неможливість визначення правової природи арбітражу у вказаний період.

Оформіть табуляцію про розвиток правової регламентації щодо підвищення статусу арбітражу.

3. Право на звернення до господарського суду, як потенціальна можливість захисту, перетворюється на суб'єктивне право конкретної особи у разі наявності у неї інтересу в захисті права, тобто у випадку показу нею порушеного або оспорюваного права. У цьому випадку право на звернення до господарського суду як суб'єктивне право реалізується у формі права на подання позову. Відносини, пов'язані із суперечками між суб'єктами господарювання, контролюються ними самими. Вони можуть обирати будь-які способи розв'язання суперечок, не заборонені законом. У разі звернення до господарського суду і порушення господарського судочинства відносини між учасниками господарського спору контролюються суддею (суддями) господарського суду. За таких обставин учасники господарського процесу можуть дія за наявності згоди на це судді.

Обміркуйте у випадку порушення права суб'єкта господарювання: чи обов'язково йому звертатися до господарського суду. Чи є незвернення до господарського суду порушенням чинного законодавства.

Які наслідки незвернення суб'єкта господарювання до господарського суду у разі порушення його права.

Підготуйте нарис про права й обмеження волі учасників господарського спору під час вирішення його у господарському суді.

4. Стаття 10 Господарського процесуального кодексу України про досудове врегулювання розбіжностей, що виникають під час укладення господарських договорів, передбачає, що спори, які виникають при укладенні господарських договорів, можуть бути подані на вирішення господарського суду.

Стаття 11 Господарського процесуального кодексу України про досудове врегулювання спорів, що виникають у разі зміни та розірвання господарських договорів, передбачає, що зацікавлена організація, яка вважає за необхідне змінити чи розірвати договір, надсилає пропозиції про це другій стороні за договором. Організація, яка одержала пропозицію про зміну чи розірвання договору, відповідає на неї не пізніше як за 20 днів після одержання пропозиції. Якщо сторони не досягли згоди щодо зміни чи розірвання договору, а також у разі неодержання відповіді у встановлений строк з урахуванням часу поштового обігу, заінтересована сторона має право передати спір на вирішення господарського суду.

Визначте специфіку досудового врегулювання спору про укладення, зміну та розірвання господарських договорів. Оформіть це схематично.

З'ясуйте, чи однакові наслідки недодержання досудового врегулювання спору, що виникають під час укладення господарських договорів та у разі їх зміни та розірвання.

5. Стаття 222 Господарського кодексу України і статті 5—11 (Розділ II) Господарського процесуального кодексу України присвячені досудовому врегулюванню господарських спорів.

Проаналізуйте норми Господарського і Господарського процесуальних кодексів про досудове врегулювання господарських спорів і визначте, чи є вони дублюючими.

Підготуйте нарис про необхідність або ні оформлення норм про досудове врегулювання господарських спорів одночасно у Господарському і Господарському процесуальному кодексах України, або достатньо залишити зазначені норми лише в одному з кодексів. Якщо так, в якому і чому.

6. Вимога про досудове врегулювання господарського спору протягом часу поступово перетворювалась на:

— абсолютну вимогу дотримуватися досудового врегулювання господарського спору для всіх господарських спорів;

— часткову вимогу дотримуватися досудового врегулювання господарського спору для всіх господарських спорів, окрім зазначених у законі;

— часткову вимогу дотримуватися досудового врегулювання господарського спору лише для зазначених у законі господарських спорів;

— те, що закон не вимагає дотримання досудового врегулювання господарського спору для всіх господарських спорів.

З'ясуйте: чи є досудове врегулювання господарського спору стадією господарського судочинства; чи діють норми ст. 222 Господарського кодексу України і ст. 5—11 Господарського процесуального кодексу України в цей час.

Обміркуйте переваги і недоліки застосування досудового врегулювання господарських спорів.

Підготуйте есе про необхідність досудового врегулювання господарських спорів і його законодавчого закріплення або обґрунтуйте відмову від його застосування.

Тестові запитання

1. Вища арбітражна комісія України створювалася:
 - 1) як самостійний орган;
 - 2) як складник судової системи;
 - 3) як виконавчий орган;
 - 4) при Раді народних комісарів України;
 - 5) при Українській економічній Раді.
2. Арбітражні комісії в Україні створювалися:
 - 1) при судах;
 - 2) як судова система;
 - 3) при Українській економічній Раді;
 - 4) при губернських економічних Радах;
 - 5) як господарський орган.
3. Органами Державного арбітражу УРСР були:
 - 1) Державний арбітраж при Раді Народних Комісарів УРСР;
 - 2) арбітражні комісії при Українській економічній Раді;
 - 3) арбітражні комісії при губернських економічних Радах;
 - 4) державні арбітражі при виконкомах обласних Рад депутатів трудящих;
 - 5) Державний арбітраж при Українській економічній Раді.
4. У 1960 р. Рада Міністрів СРСР затвердила:
 - 1) Положення «Про державний арбітраж»;
 - 2) Положення «Про державний арбітраж при Раді Міністрів СРСР»;

- 3) Постанову «Про підвищення ролі органів державного арбітражу і арбітражів міністерств й відомств в народному господарстві»;
- 4) Закон «Про Державний арбітраж СРСР»;
- 5) Закон «Про арбітражний суд».
5. У 1970 р. Рада Міністрів СРСР прийняла:
 - 1) Положення «Про державний арбітраж»;
 - 2) Положення «Про державний арбітраж при Раді Міністрів СРСР»;
 - 3) Закон «Про Державний арбітраж СРСР»;
 - 4) Постанову «Про підвищення ролі органів державного арбітражу і арбітражів міністерств й відомств в народному господарстві»;
 - 5) Закон «Про арбітражний суд».
6. Верховна Рада СРСР у 1979 р. прийняла:
 - 1) Положення «Про державний арбітраж»;
 - 2) Положення «Про державний арбітраж при Раді Міністрів СРСР»;
 - 3) Постанову «Про підвищення ролі органів державного арбітражу і арбітражів міністерств й відомств в народному господарстві»;
 - 4) Закон «Про Державний арбітраж СРСР»;
 - 5) Закон «Про арбітражний суд».
7. Верховна Рада УРСР у 1991 р. прийняла:
 - 1) Положення «Про державний арбітраж»;
 - 2) Положення «Про державний арбітраж при Раді Міністрів СРСР»;
 - 3) Закон «Про арбітражний суд»;
 - 4) Закон «Про Державний арбітраж СРСР»;
 - 5) Постанову «Про підвищення ролі органів державного арбітражу і арбітражів міністерств й відомств в народному господарстві».
8. Закон «Про арбітражний суд» прийнято:
 - 1) Радою Міністрів СРСР;
 - 2) Радою Міністрів УРСР;
 - 3) Верховною Радою СРСР;
 - 4) Верховною Радою УРСР;
 - 5) Вищим арбітражним судом СРСР.
9. Закон «Про Державний арбітраж СРСР» прийнято:
 - 1) Радою Міністрів СРСР;
 - 2) Радою Міністрів УРСР;
 - 3) Верховною Радою СРСР;

- 4) Верховною Радою УРСР;
- 5) Вищим арбітражним судом СРСР.
10. Положення «Про державний арбітраж» прийнято:
 - 1) Радою Міністрів СРСР;
 - 2) Радою Міністрів УРСР;
 - 3) Верховною Радою СРСР;
 - 4) Верховною Радою УРСР;
 - 5) Вищим арбітражним судом СРСР.
11. Верховною Радою СРСР прийнято:
 - 1) Арбітражний процесуальний кодекс України;
 - 2) Положення «Про державний арбітраж при Раді Міністрів СРСР»;
 - 3) Закон «Про арбітражний суд»;
 - 4) Закон «Про Державний арбітраж СРСР»;
 - 5) Правила розгляду господарських спорів державними арбітражами.
12. Радою Міністрів СРСР прийнято:
 - 1) Арбітражний процесуальний кодекс України;
 - 2) Положення «Про Державний арбітраж при Раді Міністрів СРСР»;
 - 3) Закон «Про арбітражний суд»;
 - 4) Закон «Про Державний арбітраж СРСР»;
 - 5) Правила розгляду господарських спорів державними арбітражами
13. Верховною Радою УРСР прийнято:
 - 1) Арбітражний процесуальний кодекс України;
 - 2) Положення «Про державний арбітраж при Раді Міністрів СРСР»;
 - 3) Закон «Про арбітражний суд»;
 - 4) Закон «Про Державний арбітраж СРСР»;
 - 5) Правила розгляду господарських спорів державними арбітражами.
14. Арбітражний процесуальний кодекс України прийнято:
 - 1) 1991 р.;
 - 2) 1996 р.;
 - 3) 2001 р.;
 - 4) 2002 р.;
 - 5) 2014 р.
15. Закон України «Про господарські суди» прийнято:
 - 1) 1991 р.;
 - 2) 1996 р.;
 - 3) 2001 р.;

- 4) 2002 р.;
- 5) 2013 р.
16. Суттєві зміни до Закону «Про арбітражний суд» були внесені:
 - 1) 1977 р.
 - 2) 1991 р.;
 - 3) 1996 р.;
 - 4) 2001 р.;
 - 5) 2002 р.
17. За часів СРСР в Україні діяли арбітражі:
 - 1) судовий;
 - 2) торговельний;
 - 3) державний;
 - 4) відомчий;
 - 5) незалежний.
18. У 1996 році в Україні функціонував:
 - 1) арбітраж;
 - 2) державний арбітраж;
 - 3) арбітражний суд;
 - 4) державний арбітражний суд;
 - 5) господарський суд.
19. У 2002 році в Україні функціонував:
 - 1) арбітраж;
 - 2) державний арбітраж;
 - 3) арбітражний суд;
 - 4) державний арбітражний суд;
 - 5) господарський суд.
20. Арбітражні суди Україні в 1993 р. складали:
 - 1) невідповідно до порядку систему;
 - 2) дволанкову систему;
 - 3) триланкову систему;
 - 4) належали до системи загальних судів;
 - 5) власну систему.
21. Арбітражні суди Україні в 1998 р. складали:
 - 1) невідповідно до порядку систему;
 - 2) дволанкову систему;
 - 3) триланкову систему;
 - 4) належали до системи загальних судів;
 - 5) власну систему.
22. Господарські суди Україні в 2003 році складали:
 - 1) невідповідно до порядку систему;
 - 2) двох ланкову систему;

- 3) трьох ланкову систему;
 - 4) належали до системи загальних судів;
 - 5) складали власну систему.
23. Право на звернення до господарського суду — це:
- 1) потенціальна можливість суб'єкта господарювання на захист;
 - 2) право на подання позову суб'єкта господарювання;
 - 3) право конкретного суб'єкта господарювання на захист;
 - 4) право на задоволення позову;
 - 5) обов'язок суб'єкта господарювання.
24. Право на звернення до господарського суду є одним із елементів правового статусу:
- 1) юридичної особи;
 - 2) фізичної особи;
 - 3) фізичної особи — суб'єкта господарювання;
 - 4) особи без громадянства;
 - 5) громадянина.
25. Угода про відмову від права звернення до господарського суду:
- 1) може бути укладена у встановлених законом випадках;
 - 2) має бути укладена у письмовій формі;
 - 3) підлягає нотаріальному посвідченню;
 - 4) недійсна завжди;
 - 5) визнається недійсною за рішенням суду.
26. Наявність права на звернення до господарського суду означає:
- 1) що всі господарські відносини забезпечуються лише примусовою силою судової влади;
 - 2) що всі зв'язки суб'єктів господарювання забезпечуються лише примусовою силою судової влади;
 - 3) гарантію усунення суперечностей між суб'єктами господарювання;
 - 4) гарантію перетворення нестабільних відносин на сталі;
 - 5) гарантію забезпечення дисципліни господарських відносин.
27. Для звернення до господарського суду:
- 1) достатньо права на звернення до господарського суду і бажання особи звернутися до суду;
 - 2) за наявності права на звернення до господарського суду — це обов'язок особи звернутися до суду;
 - 3) достатньо права на звернення до господарського суду, бажання особи звернутися до суду та угоди сторін;

4) недостатньо права на звернення до господарського суду і бажання особи звернутися до суду, потрібна угода сторін;

5) недостатньо права на звернення до господарського суду і бажання особи звернутися до суду, потрібно виконати умови, встановлені законом.

28. Сторони застосовують заходи досудового врегулювання господарського спору:

1) у будь-якому господарському спорі;

2) у спорах, визначених законодавством;

3) за домовленістю між собою;

4) тому, що це впливає на розгляд господарського спору у господарському суді;

5) не зобов'язані застосовувати заходи досудового врегулювання господарського спору, тому що не це впливає на розгляд господарського спору у господарському суді.

29. Досудове врегулювання господарського спору починається з подання:

1) позову;

2) зустрічного позову;

3) заяви про врегулювання спору;

4) претензії;

5) скарги.

30. Порядок досудового врегулювання спорів визначається:

1) Цивільним кодексом України;

2) Господарським кодексом України;

3) Конституцією України;

4) Цивільним процесуальним кодексом України;

5) Господарським процесуальним кодексом України.

31. Порядок досудового врегулювання господарських спорів не може поширюватися на спори про:

1) стягнення заборгованості за опротестованими векселями;

2) стягнення штрафів Національним банком України з банків та інших фінансово-кредитних установ;

3) внесення змін у договори;

4) визнання договорів недійсними;

5) звернення стягнення на заставлене майно.

32. Претензія подається до:

1) суду;

2) сторони у спорі;

3) прокурора;

4) залежно від домовленості сторін;

5) адвоката.

33. У претензії зазначаються:
- 1) вимоги заявника;
 - 2) платіжні реквізити заявника претензії;
 - 3) обставини, на підставі яких пред'явлено претензію;
 - 4) докази, що підтверджують ці обставини;
 - 5) посилання на відповідні нормативні акти.
34. Претензія:
- 1) надсилається адресатові рекомендованим листом
 - 2) надсилається адресатові цінним листом;
 - 3) надсилається адресатові простим листом;
 - 4) вручається адресатові під розписку;
 - 5) надсилається адресатові кур'єром.
35. Претензія розглядається у строк:
- 1) 20 днів;
 - 2) 1 місяць;
 - 3) 2 місяця;
 - 4) 3 місяця;
 - 5) 1 рік.
36. Строк розгляду претензії обчислюється від дня:
- 1) одержання претензії;
 - 2) направлення претензії;
 - 3) підписання претензії;
 - 4) оформлення претензії;
 - 5) повідомлення про отримання претензії.

Відповіді: 1. (5); 2. (4); 3. (4); 4. (2); 5. (4); 6. (4); 7. (3); 8. (4); 9. (3); 10. (1); 11. (4); 12. (2, 5); 13. (1, 3); 14. (1); 15. (1); 16. (4); 17. (3, 4); 18. (3); 19. (5); 20. (2, 5); 21. (2, 4); 22. (3, 4); 23. (1, 3); 24. (1, 3); 25. (4); 26. (3, 4, 5); 27. (5); 28. (5); 29. (4); 30. (2, 5); 31. (1, 2, 5); 32. (2); 33. (1, 2, 3, 4, 5); 34. (1, 2, 4); 35. (2); 36. (1).

Контрольні запитання

1. За яким критерієм краще розглядати історію становлення господарських судів в Україні?
2. Які висновки можна зробити, вивчаючи історію розвитку господарських судів в Україні?
3. Що впливає на розвиток господарських судів в Україні?
4. Що сприяє розвитку господарського судочинства в Україні?
5. За якими критеріями визначаються етапи розвитку господарського процесу в Україні?

6. Чим відрізняється правова регламентація господарського судочинства на етапах його розвитку?
7. Які органи здійснювали вирішення господарських спорів?
8. За яким критерієм розмежовувалися види арбітражу?
9. Чи однакові функції арбітражу і господарського суду?
10. Норми яких нормативно-правових актів регламентували вирішення господарських спорів на території України наприкінці ХІХ—на початку ХХ ст.?
11. Нормативно-правові акти якої юридичної сили регламентували вирішення господарських спорів у 1917—1990 рр. в УРСР?
12. Як розвивалося нормативно-правове забезпечення господарського процесу в Україні від 1991 р.?
13. Що є досудовим порядком врегулювання господарських спорів?
14. Чи є дотримання досудового порядку врегулювання господарських спорів обов'язковою умовою звернення до господарського суду?
15. Яким є основний документ досудового порядку врегулювання господарських спорів?
16. Яким актом встановлюється порядок досудового врегулювання господарських спорів?
17. У чому полягають позитивні і негативні аспекти досудового врегулювання спору?
18. Чому досудове врегулювання спору не можна вважати стадією процесу?
19. З яких аспектів можна розглядати право на звернення до господарського суду?
20. Чи є право на звернення до господарського суду спеціальним правом юридичної особи. Чи є складником його правового статусу?
21. Чи є право на звернення до господарського суду безмовним у разі звернення до господарського суду?

**Для розв'язання завдань і поглибленого вивчення теми
ознайомтеся із такою літературою:**

1. Господарський процесуальний кодекс України від 6 листопада 1991 р. № 1798-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 6. — Ст. 56, з подальшими змінами і доповненнями.

2. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. № 436-IV // Відомості Верховної Ради України. — 2003. — № 18, № 19-20, № 21—22. — Ст. 144, з подальшими змінами і доповненнями.

3. Арбитражный процесс в СССР : [учеб. для вузов по спец. «Правоведение»] / [под ред. А. А. Добровольского]. — 2-е изд. — М. : Изд-во МГУ, 1983. — 324 с.

4. *Максимович А.Я.* Арбитраж в системе министерства, ведомства / А. Я. Максимович. — М. : Наука, 1987. — 128 с.

5. Арбитраж в СССР : [учеб. пособие по спец. «Правоведение»] / [под ред. К. С. Юдельсона]. — М. : Юрид.лит., 1984. — 240 с.

6. Арбітражний процес : навч. посібник / [авт.: Д. М. Притика, М. І. Тігов, В. С. Щербина та ін.]. — 2-ге вид., доп. — Харків : Консум, 2001. — Ч. 2. — 432 с.

7. Арбитражный процесс : учебник / под ред. М. К. Треушникова]. — М. : Бек, 1994. — 403 с.

8. *Балюк І.А.* Господарське процесуальне право : навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. / І. А. Балюк. — К. : КНЕУ, 2002. — 248 с.

9. *Балюк І.А.* Господарське процесуальне право : навч. посібник / І. А. Балюк ; М-во освіти і науки України, Держ. вищ. навч. заклад «Київський нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана». — К. : КНЕУ, 2008. — 223 с.

Тема 2. ПРАВОВИЙ СТАН ГОСПОДАРСЬКОГО СУДУ

1. Господарські суди — спеціалізовані суди у системі судів загальної юрисдикції
2. Правовий статус господарського суду
3. Система, склад і структура господарських судів
4. Завдання і функції господарських судів
5. Порядок утворення та діяльності господарських судів України
6. Верховний Суд України — найвищий судовий орган у системі судів загальної юрисдикції
7. Правовий статус судді господарського суду
8. Загальні засади суддівського самоврядування

У результаті вивчення даної теми студенти мають:

знати в чому полягає зміст поняття правовий статус господарського суду, місце господарських судів у системі судів загальної юрисдикції, систему, склад і структуру господарських судів України, завдання та функції господарських судів України, порядок утворення та діяльності господарських судів України, які повноваження Верховного Суду України щодо розгляду господарських спорів, поняття правового статусу судді господарського суду та вимоги до суддів господарських судів, загальні засади суддівського самоврядування

уміти орієнтуватися у чинному законодавстві, що регулює діяльність господарських судів в Україні, розуміти різницю між системою, складом і структурою господарського суду, визначати особливості правового статусу та вимоги до суддів господарських судів, орієнтуватися у завданнях і функціях господарських судів, з'ясувати порядок утворення, діяльності господарських судів, розуміти місце і значення Верховного Суду України у системі господарських судів, з'ясувати загальні засади діяльності органів суддівського самоврядування

Ключові слова: господарський суд, суддя господарського суду, Верховний Суд України, органи суддівського самоврядування, Національна школа суддів, Вища кваліфікаційна комісія суддів

Завдання до теми:

1. Заповніть таблицю

Таблиці

Місцеві господарські суди	Апеляційні господарські суди	Вищий господарський суд України	Верховний Суд України
---------------------------	------------------------------	---------------------------------	-----------------------

Система

--	--	--	--

Склад

--	--	--	--

Структура

--	--	--	--

Повноваження

--	--	--	--

2. Заповніть таблицю

Національна школа суддів	Вища кваліфікаційна комісія суддів	Державна судова адміністрація	Вища рада юстиції
--------------------------	------------------------------------	-------------------------------	-------------------

Статус

--	--	--	--

Структура

--	--	--	--

Склад

--	--	--	--

Завдання

--	--	--	--

3. Заповніть таблицю, вказавши апеляційний господарський суд, компетенція якого розповсюджується на територію відповідного місцевого господарського суду.

Місцевий господарський суд, який розглядав справу	Апеляційний господарський суд до якого має бути направлена апеляційна скарга
Господарський суд м. Києва	
Господарський суд Харківської області	
Господарський суд Рівненської області	
Господарський суд Одеської області	
Господарський суд Херсонської області	
Господарський суд Донецької області	
Господарський суд Дніпропетровської області	
Господарський суд Львівської області	
Господарський суд Закарпатської області	

4. Підготуйте есе на тему: «Діяльність господарських судів в Україні: проблеми та шляхи вдосконалення». Під час підготовки есе необхідно дати розгорнуту відповідь на питання:

- 1) Проблемні питання функціонування господарських судів;
- 2) Концепції підвищення ефективності діяльності господарських судів;
- 3) Недоліки Закону України «Про судоустрій та статус судів»;
- 4) Пропозиції вдосконалення законодавства щодо діяльності господарських судів в Україні

Задачі

1. Суддя господарського суду Донецької області звернувся до Голови відповідного суду із заявою про те, що відтепер проводити судові засідання він буде російською мовою, посилаючись на ст. 7 та ст. 14 Закону України «Про засади державної мовної політики», де визначено, що у межах території, на якій відповідно до умов частини третьої статті 8 даного Закону поширена регіональна мова, держава гарантує можливість здійснювати судові провадження цією регіональною мовою.

Чи правомірні дії судді? Що таке регіональна мова або мова меншин? Чи допускається подача до суду письмових процесуальних документів і доказів викладених регіональною мовою?

2. Господарський суд Дніпропетровської області розглянув справу за позовом Державного підприємства «Придніпровська залізниця» (м. Дніпропетровськ) до Державного підприємства «Групова збагачувальна фабрика» (сmt. Лозівський Слов'яно-сербський район Луганської області) про стягнення 12030 грн 00 коп.

У результаті розгляду даної справи, оцінивши матеріали справи господарський суд дійшов висновку, що позов підлягає задоволенню.

На наступний день представник відповідача подав апеляційну скаргу до Харківського апеляційного господарського суду.

Яким господарським судом має розглядатися дана справа? Чи правомірна відмова господарського суду? До якого господарського суду має подаватися апеляційна скарга?

3. 28.07.2010 Управління кооперативної торгівлі і ринків «Кримкоопринкторг» в інтересах Луганського міського кооперативного та ринкового торгу Управління «Кримкоопринкторг» Кримспоживспілки звернулося до господарського суду Луганської області із позовом до Товариства з обмеженою відповідальністю «Експрес» про розірвання договору оренди № 15 від 02.01.2009, зобов'язання повернути приміщення і усунення перешкод у користуванні приміщенням.

Ухвалою господарського суду Луганської області від 01.08.2010 порушено провадження у справі. Але, у зв'язку з розглядом кримінальної справи Ленінським районним судом м. Луганська, ухвалою господарського суду було зупинено провадження у справі.

У 2012 році розгляд справи у господарському суді Луганської області було поновлено. Та на виконання розпорядження Голови суду від 02.06.2012 № 51, ухвалою від 04.06.2012 справа була прийнята до провадження суддею І.В. Євдокимовим.

Постановою прокурора Ленінського району м. Луганська за результатами проведеного додаткового розслідування кримінальну справу було закрито. В той же час, у ході досудового слідства по вказаній кримінальній справі встановлений факт підробки деяких офіційних документів, у зв'язку з чим порушено нову кримінальну справу за ознаками злочину, передбаченого статтею 358 Кримінального кодексу України.

За повідомленням прокуратури Ленінського району м. Луганська від 08.07.2013 дану кримінальну справу надіслано за підслідністю до СВ Ленінського РВ УМВС України в м. Луганськ для організації досудового слідства.

На виконання розпорядження Голови господарського суду Луганської області від 28.12.2013 № 122, у зв'язку з закінченням повноважень судді І.В. Євдокименко на посаді судді господарського суду Луганської області, справу передано до провадження судді В.О.Головки.

На підставі викладеного, господарський суд ухвалив прийняти справу до провадження.

Яким господарським судом мала розглядатись дана справа? Що таке Розпорядження Голови господарського суду та який його зміст? У яких випадках закінчуються повноваження судді господарського суду? Який порядок переведення судді господарського суду?

Тестові запитання

1. Система судів загальної юрисдикції будується за такими принципами:

- 1) територіальності;
- 2) загальності;
- 3) спеціалізації;
- 4) інстанційності;
- 5) усі відповіді правильні.

2. Якою мовою провадиться судочинство і діловодство в господарських судах України:

- 1) мовою національних меншин;
- 2) регіональною мовою;
- 3) російською мовою;
- 4) державною мовою
- 5) англійською мовою?

3. За чий рахунок забезпечується використання в судочинстві регіональних мов і мов меншин:

- 1) за рахунок позивача;
- 2) за рахунок відповідача;
- 3) за рахунок коштів Державного бюджету;
- 4) на розсуд суду;
- 5) враховуючи матеріальний стан сторін?

4. Який суд відповідно до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» не входить до системи судів загальної юрисдикції:

- 1) місцеві суди;
- 2) апеляційні суди;
- 3) Конституційний суд України;
- 4) Вищі спеціалізовані суди;

- 5) Верховний суд України.
5. До місцевих господарських судів належать господарські суди:
 - 1) Автономної Республіки Крим;
 - 2) областей;
 - 3) районні;
 - 4) міст Києва та Севастополя;
 - 5) міські.
6. Який нормативно-правовий акт визначає територіальну юрисдикцію господарських судів:
 - 1) Закон України «Про судоустрій та статус суддів»;
 - 2) Закон України «Про господарські суди»;
 - 3) Закон України «Про судоустрій України»;
 - 4) Указ Президента України «Питання мережі господарських судів України»;
 - 5) Указ Президента України «Про утворення апеляційних господарських судів та затвердження мережі господарських судів України»;
7. Яким чином визначається кількість суддів у відповідному господарському суді:
 - 1) Президентом України під час створення;
 - 2) Вищою кваліфікаційною комісією суддів;
 - 3) Міністром юстиції за пропозицією Голови Вищого господарського суду України;
 - 4) Державною судовою адміністрацією України за поданням Президента України;
 - 5) Державною судовою адміністрацією України за поданням Міністра юстиції на підставі пропозиції голови б) Вищого господарського суду України?
8. Які вимоги встановлені для кандидатів на посаду судді:
 - 1) громадянство України;
 - 2) вища економічна освіта;
 - 3) стаж роботи в галузі права не менше як три роки;
 - 4) проживання на території України не менш як п'ятнадцять років;
 - 5) володіння українською мовою.
9. На посаду судді не можуть бути рекомендовані громадяни:
 - 1) визнані судом обмежено дієздатними;
 - 2) визнані судом обмежено недієздатними;
 - 3) які мають хронічні психічні чи інші захворювання, що перешкоджають виконанню обов'язків судді;
 - 4) які мають не зняту чи не погашену судимість;

- 5) які мають стаж роботи в галузі права.
10. Протягом якого строку здійснюється спеціальна підготовка кандидата на посаду судді:
- 1) один тиждень;
 - 2) два місяці;
 - 3) чотири місяці;
 - 4) шість місяців;
 - 5) один рік.
11. Судді, який обіймає посаду безстроково, гарантується перебування на посаді до досягнення ним якого віку:
- 1) 55 років;
 - 2) 65 років;
 - 3) 70 років;
 - 4) 75 років;
 - 5) 80 років.
12. Ким затверджується Кодекс суддівської етики:
- 1) Пленумом Верховного Суду України;
 - 2) Національною школою суддів;
 - 3) Вищою кваліфікаційною комісією суддів;
 - 4) З'їздом суддів України;
 - 5) Академією суддів України?
13. Відсторонення судді від посади у зв'язку з притягненням до кримінальної відповідальності здійснюється на підставі вмотивованого клопотання:
- 1) слідчого судді;
 - 2) обласного прокурора;
 - 3) Генерального прокурора України;
 - 4) Генерального прокурора або його заступника;
 - 5) Голови Верховного Суду України.
14. Хто має право визначати підсудність справи щодо обвинувачення судді у вчиненні злочину:
- 1) Голова Верховного Суду України;
 - 2) Генеральний прокурор;
 - 3) Голова Вищої кваліфікаційної комісії суддів;
 - 4) Державна судова адміністрація України;
 - 5) Збори суддів Верховного Суду України?
15. Протягом якого строку є дійсними результати кваліфікаційного іспиту кандидата на посаду судді:
- 1) 1 рік;
 - 2) 2 роки;
 - 3) 3 роки;
 - 4) 4 роки;

- 5) 5 років?
16. Суддівська винагорода складається з окладу та доплат за:
- 1) вислугу років;
 - 2) перебування на адміністративній посаді;
 - 3) науковий ступінь;
 - 4) роботу, яка передбачає доступ до комерційних таємниць;
 - 5) правильна відповідь відсутня.
17. Який стаж роботи в галузі права вимагається від кандидата на посаду судді місцевого господарського суду:
- 1) 3 роки;
 - 2) 4 роки;
 - 3) 5 років;
 - 4) 6 років;
 - 5) 7 років?
18. Який суд не входить до складу місцевих господарських судів:
- 1) Господарські суди АРК;
 - 2) Районні, районні у містах, міські та міськрайонні суди;
 - 3) Господарські суди областей;
 - 4) Господарський суд м. Києва;
 - 5) Господарський суд м. Севастополя?
19. Однією з вимог до суддів апеляційного суду є:
- 1) стаж роботи у галузі права не менш як 3 роки;
 - 2) стаж роботи у сфері права не менше 4 років;
 - 3) стаж роботи на посаді судді не менше 5 років;
 - 4) суддя, обраний на посаду безстроково;
 - 5) стаж роботи на посаді судді не менше 7 років.
20. Якого з наведених апеляційних судів не існує:
- 1) Одеський апеляційний господарський суд України;
 - 2) Житомирський апеляційний господарський суд України;
 - 3) Львівський апеляційний господарський суд України;
 - 4) Сумський апеляційний господарський суд України;
 - 5) Рівненський апеляційний господарський суд України?
21. Чи існує в господарському процесі можливість розгляду справ за «стрибковою» касацією:
- 1) ні, в господарському процесі ніколи не існувало так званої «стрибкової» касації, на відміну від процесу зарубіжних країн;
 - 2) ні, адже Закон України «Про судоустрій та статус суддів» від 30.07.2010 року було усунено поняття «стрибкової» касації;
 - 3) ні, адже в господарському процесі існує «подвійна» касація, що тотожна стрибковій;

4) так, особа самотійно визначає інстанцію, до якої вважає доцільним звернутись зі скаргою;

5) так, проте особа повинна була звернутись із заявою про допуск справи в апеляційній інстанції до Верховного Суду України?

22. Яку назву має офіційний друкований орган Вищого господарського суду України:

1) Вісник Вищого господарського суду України;

2) Вісник господарського судочинства;

3) Збірник практики Вищого господарського суду України;

4) Новини господарських судів України;

5) Актуальні питання господарського судочинства?

23. Вкажіть неправильну відповідь: До структури Вищого господарського суду України входять:

1) палати з розгляду окремих категорій справ у межах відповідної судової юрисдикції;

2) Пленум Вищого господарського суду України;

3) Президія Вищого господарського суду України;

4) Науково-консультативна рада;

5) офіційний друкований орган.

24. До складу Верховного Суду України входять:

1) 8 суддів;

2) 38 суддів;

3) 45 суддів;

4) 48 суддів;

5) 52 судді.

25. Суддею Верховного Суду України може бути особа, яка має стаж роботи на посаді судді:

1) не менше 3 років;

2) не менше 5 років;

3) не менше 10 років;

4) не менше 15 років;

5) не менше 20 років.

26. У Верховному Суді України діють:

1) судова палата в адміністративних справах;

2) судова палата у господарських справах;

3) судова палата у кримінальних справах;

4) судова палата у цивільних справах;

5) судова палата у кримінальних і цивільних справах.

27. Організаційними формами суддівського самоврядування є:

1) збори суддів;

2) ради суддів;

- 3) конференції суддів;
- 4) наради суддів;
- 5) з'їзд суддів України.

28. Повноваження, організація і порядок діяльності Вищої ради юстиції визначаються:

- 1) Конституцією України;
- 2) Законом України «Про Вищу раду юстиції»;
- 3) Законом України «Про судоустрій та статус суддів»;
- 4) Законом України «Про господарські суди»
- 5) Регламентом Вищої ради юстиції.

29. З'їзд суддів це:

- 1) найвищий орган суддівського самоврядування;
- 2) конференційне утворення;
- 3) вільне утворення, що діє на постійній основі;
- 4) орган, що скликається Головою Верховного Суду України;
- 5) немає правильної відповіді.

30. У чому проявляється спеціальний статус Національної школи суддів України:

- 1) у тому, що це єдина державна установа, що здійснює підготовку професійних суддів;
- 2) у тому, що на неї не поширюється законодавство про вищу освіту;
- 3) у тому що її службовці мають особливі гарантії здійснення професійної діяльності;
- 4) у особливому порядку створення і ліквідації;
- 5) у тому, що вона здійснює науково-дослідну діяльність?

31. Вища кваліфікаційна комісія суддів України є:

- 1) найвищим органом суддівського самоврядування;
- 2) постійно діючим органом у системі судоустрою України;
- 3) є державною установою зі спеціальним статусом, що забезпечує підготовку висококваліфікованих кадрів для судової системи;
- 4) є колегіальним відповідальним за формування високопрофесійного суддівського корпусу;
- 5) є незалежним органом відповідальним за формування високопрофесійного суддівського корпусу.

32. До складу Вищої кваліфікаційної комісії суддів України не можуть бути призначені :

- 1) народні депутати України поточного скликання Верховної Ради України;
- 2) секретарі судових палат;
- 3) судді Верховного Суду України;

- 4) уповноважений Верховної Ради України з прав людини;
- 5) члени Вищої Ради юстиції.

33. Збори суддів місцевих та апеляційних судів скликаються у міру потреби, але не рідше одного разу на:

- 1) один місяць;
- 2) два місяці;
- 3) три місяці;
- 4) п'ять місяців;
- 5) шість місяців.

Відповіді : 1. (1,3,4); 2. (4); 3. (3); 4. (3); 5.(1,2,4); 6.(4); 7.(5); 8.(1,3,5); 9.(1,2,3,4); 10.(4); 11.(2); 12.(4); 13.(3); 14.(1); 15.(3); 16.(1,2,3); 17.(1); 18.(2); 19.(3); 20.(2,4); 21.(2); 22.(2); 23.(3); 24.(4); 25.(4); 26.(1,2,3,4); 27. (1,2,3,5); 28.(1,2,4); 29.(1); 30.(1,2); 31.(2); 32.(1,2,4,5); 33.(3)

Контрольні запитання

1. Який порядок утворення і ліквідації господарських судів?
2. У чому полягає різниця між структурою і складом господарського суду?
3. Чим відрізняється структура Вищого господарського суду України та Верховного суду України?
4. Яка кількість палат діє у Верховному Суді України?
5. Що належить до повноважень Верховного Суду України?
6. Дайте визначення поняття «суддя» відповідно до законодавства України.
7. Розкрийте правовий статус судді господарського суду.
8. Чим забезпечується незалежність та недоторканість судді?
9. Які вимоги встановлені до суддів місцевих господарських судів?
10. Які повноваження голови місцевого господарського суду?
11. Які встановлені вимоги до суддів апеляційної та касаційної інстанцій?
12. Який встановлений порядок призначення судді на посаду вперше?
13. Що являє собою кваліфікаційний іспит?
14. Який порядок проведення спеціальної підготовки кандидатів на посаду судді?
15. Який порядок обрання судді на посаду безстроково?
16. Які підстави та порядок звільнення судді з посади?

17. Розкрийте порядок притягнення судді до кримінальної відповідальності.

18. За яких підстав суддю може бути притягнуто до дисциплінарної відповідальності?

19. Розкрийте загальні засади суддівського самоврядування в Україні

20. Які організаційні форми суддівського самоврядування в Україні?

21. Які завдання та повноваження Вищої ради юстиції?

22. Який порядок утворення Національної школи суддів?

23. Що входить до повноважень Вищої кваліфікаційної комісії суддів України?

24. Який порядок формування Вищої кваліфікаційної комісії суддів України?

25. У чому полягає різниця між зборами суддів і конференціями суддів?

26. У чому полягає діяльність Ради суддів?

27. Який найвищий орган суддівського самоврядування?

28. Які повноваження Державної судової адміністрації?

Для розв'язання завдань та поглибленого вивчення теми ознайомтеся із такою літературою:

1. Господарський процесуальний кодекс України від 6 листопада 1991 р. № 1798-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 6. — Ст. 56, з подальшими змінами та доповненнями.

2. Закон України «Про судоустрій і статус суддів» від 7.10.2010 № 2453-VI.

3. Закон України «Про Вищу раду юстиції» від 15.01.1998 № 22/98-ВР.

4. Закон України «Про засади державної мовної політики» від 03.07.2014 № 5029-VI.

5. Закон України «Про відновлення довіри до судової влади в Україні» від 08.04.2014 № 1188-VII.

6. Указ Президента України «Питання мережі господарських судів України» від 12.08.2010 № 811 (зі змінами, внесеними згідно з Указом Президента № 868/2014 від 12.11.2014).

7. Про підсумки роботи господарських судів України в 2013 р., і в першому півріччі 2014 р. та завдання на друге півріччя 2014 р.: Постанова Пленуму Вишого господарського суду України від 10.07.2014 № 2.

8. Закон України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України»: Інформаційний лист Вишого господарського суду України від 15.05.2014 № 01-06/615/14.

9. *Абрамов Н. А.* Обновленный Хозяйственный процесс Украины: учебное пособие (курс лекций) / Н. А. Абрамов. — Изд. 3-е, обновл. и доп. — Харьков : Бурун Книга, 2012. — С. 20—32.

10. *Иванюта Н.В.* Методологічний аналіз діяльності господарського суду / Н. В. Иванюта // Часопис Київського університету права. — 2013/1. — С. 162—166.

11. *Шепель Т.* Суди: час для перезавантаження [Електронний ресурс] / Т. Шепель. — Режим доступу : <http://www.rbc.ua>

12. *Кузьмук В.* Міжнародні принципи та стандарти правосуддя [Електронний ресурс] / В. Кузьмук. — Режим доступу : <http://yur-gazeta.com/>

13. *Романюк Я.* На рівні закону судова реформа не вирішить проблеми політичного впливу на суди [Електронний ресурс] / Романюк Ярослав // Повний текст інтерв'ю Голови Верховного Суду України агенції «РБК-Україна». — Режим доступу : <http://www.scourt.gov.ua>

Тема 3. ПОНЯТТЯ ГОСПОДАРСЬКОГО ПРОЦЕСУ ТА ГОСПОДАРСЬКОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРАВА

1. Поняття господарського процесу.
2. Предмет господарського процесу.
3. Стадії господарського процесу.
4. Господарське процесуальне право.
5. Джерела господарського процесуального права.
6. Принципи господарського процесуального права.
7. Господарські процесуальні правовідносини.
8. Наука господарського процесуального права.

У результаті вивчення даної теми студенти мають:

знати: що являє собою господарський процес; особливості кожної стадії господарського процесу (судочинства); основи про суб'єкти, об'єкт, мету стадій господарського процесу; загальну характеристику господарського процесуального права; нормативно-правові акти, які є джерелом господарського процесуального права; специфіку та підстави виникнення господарсько-процесуальних правовідносин; основоположні принципи господарського процесуального права; головні риси господарських процесуальних правовідносин; значення юридичної науки господарського процесуального права;

уміти: визначати предмет господарського процесу; розрізняти стадії господарського процесу; відрізнити нормативно-правові акти, які є джерелом господарського процесуального права; охарактеризувати систему господарського процесуального права; співвідносити господарський процес і господарське процесуальне право; розуміти специфіку принципів судочинства і судоустрою господарського процесуального права; орієнтуватись у господарсько-процесуальних правовідносинах; розуміти важливість науки господарського процесуального права.

Ключові слова: господарський процес, господарське судочинство, стадія господарського процесу, господарське процесуальне право; принципи господарського процесуального права; джерела господарського процесуального права, господарські процесуальні правовідносини, наука господарського процесуального права.

Завдання до теми

1. Господарський процес є різновид юридичної діяльності, яку регулюють норми господарського процесуального права. Пред-

метом господарського процесу як форми діяльності суду є господарські спори або інші справи віднесені до компетенції господарських судів Господарським процесуальним кодексом України та іншими законами.

Обміркуйте, які спори, окрім господарських, віднесені до компетенції господарських судів. Які інші закони, крім Господарського процесуального кодексу України визначають компетенцію господарських судів?

Оформіть це у таблиці.

Справи компетенції господарських судів визначених Господарським процесуальним кодексом України	Справи компетенції господарських судів, визначених іншими законами

2. Установлений нормами господарського процесуального права порядок порушення господарського судочинства, підготовки справи до розгляду, розгляду і вирішення справ, оскарження і перегляду рішень господарського суду, а також виконання рішень господарського суду називається процесуальною формою. У господарському процесі суд, сторони, інші учасники можуть здійснювати ті дії, які передбачені господарськими процесуальними нормами.

Проаналізуйте норми Господарського процесуального кодексу України, актів Вишого господарського суду України, актів Верховного суду України та обґрунтуйте важливість формалізації господарського процесу.

Підготуйте нарис про роль і значення процесуальній форми господарського процесу та головні риси процесуальній форми.

3. Складність і кількість здійснюваних процесуальних дій на кожній стадії процесу залежить від завдань, які виконує кожна стадія. Перша стадія господарського процесу — порушення провадження у справі. Після порушення справи в господарському суді настає стадія підготовки матеріалів до розгляду в засіданні господарського суду. Основна стадія господарського процесу — судовий розгляд справи по суті. Додаткові стадії — перевірка законності і обґрунтованості судових актів господарських судів, а саме — перегляд судових рішень: в апеляційному порядку; у касаційному порядку; за нововиявленими обставинами. Завершальна стадія — виконання рішення, ухвали, постанови господарського суду, що набрали законної сили.

Проаналізуйте особливі функції кожної стадії господарського процесу та визначте їх суб'єктів, об'єкт, мету.

Оформіть це у схемі.

4. Господарський процес по справі повинен завершуватись виконанням судових рішень, що спрямоване на практичну їх реалізацію. Примусове виконання рішень господарського суду здійснюють державні виконавці. Сфера примусового виконання відокремлена від судової влади та організаційно віднесена до виконавчої влади. При цьому залишається у колі суддівських повноважень, оскільки виконавче провадження є завершальною стадією судового провадження.

Обміркуйте відносини судді та державного виконавця на стадії виконання судового рішення.

Підготуйте нарис про роль і значення судді господарського суду у виконавчому провадженні.

5. Господарське процесуальне право регулює порядок вирішення спорів господарськими судами. Предметом певної галузі є ті відносини, які регулюють норми цієї галузі. Методом правового регулювання визначають сукупність юридичних способів і прийомів впливу на відносини, які є предметом даної галузі права. Система галузі права — це сукупність її норм та їх поділ на структурні частини.

Обміркуйте і визначте предмет і метод господарського процесуального прав.

Проаналізуйте інститути господарського процесуального права та виокремте їх у структурні частини господарського процесуального права.

6. Господарські процесуальні правовідносини виникають між суддею та іншими учасниками процесу. Особливістю господарських процесуальних правовідносин є те, що вони можуть бути лише в правовій формі і не існують як фактичні відносини. Як і будь-які інші, господарські процесуальні відносини виникають, змінюються і припиняються на підставі юридичних фактів. Специфікою господарських процесуальних відносин є те, що як юридичні факти виступають, як правило, процесуальні дії, які відбуваються у строки, встановлені законом або призначені господарським судом.

Через аналіз прав та обов'язків суб'єктів господарських процесуальних правовідносин визначте факти, на підставі яких такі відносини виникають. Підготуйте про це есе.

7. Господарське процесуальне право — це система правових норм, які регулюють діяльність господарського суду та інших за-

цікавлених осіб, пов'язану зі здійснення правосуддя у справах компетенції господарського суду. Господарське процесуальне право як юридична наука являє собою сукупність правових знань з організації та діяльності господарських судів й інших осіб, що вирішують господарські спори. Тому система науки багато в чому збігається із системою господарського процесуального права як галузі права.

Проаналізуйте систему науки і систему галузі господарського процесуального права та визначте їх співвідношення.

Оформіть це у таблиці.

1. господарське процесуальне право		
2. наука		3. галузь
4. Особливе	5. Загальне	6. Особливе

8. Принципи господарського процесуального права це фундаментальні положення, основоположні правові ідеї, які визначають таку побудову господарського процесу, що забезпечує винесення законних і обґрунтованих рішень. Принципи господарського процесуального права виявляються як в окремих нормах загального змісту, так і в процесуальних нормах, які містять гарантії реалізації на практиці загальних правових приписів. Проаналізуйте норми Закону України «Про судоустрій та статус судів» та Господарського процесуального кодексу України. Знайдіть норми, які містять принципи судоустрою (організаційні) та судочинства (функціональні) та оформіть у схемі їх взаємозв'язок і взаємовплив.

Тестові запитання

1. Господарський процес є різновидом:

- 1) прокурорської діяльності;
- 2) адвокатської діяльності;
- 3) юридичної діяльності;
- 4) законодавчої діяльності;
- 5) політичної діяльності.

2. Установлений нормами господарського процесуального права порядок порушення процесу господарського судочинства, підготовки справи до розгляду, розгляду і вирішення справ, ска-

рження і перегляду рішень господарського суду, а також виконання рішень господарського суду називається:

- 1) судовою формою;
- 2) позовною формою;
- 3) юридичною формою;
- 4) процесуальною формою;
- 5) третейською формою.

3. У господарському процесі суд, сторони, інші учасники можуть здійснювати ті дії:

- 1) про які сторони домовились письмово;
- 2) які передбачені господарськими процесуальними нормами;
- 3) про які сторони домовились усно;
- 4) які передбачені процесуальними нормами;
- 5) які узгоджені сторонами і судом.

4. Господарський процес являє собою єдність:

- 1) процесуальних прав і обов'язків господарського суду;
- 2) процесуальних прав і обов'язків господарського суду, сторін і інших учасників процесу;
- 3) процесуальних прав і обов'язків сторін і інших учасників процесу;
- 4) процесуальних прав і обов'язків сторін процесу;
- 5) процесуальних прав і обов'язків інших учасників процесу.

5. Кінцева мета господарського процесу:

- 1) досягнення примирення сторін господарського спору;
- 2) вирішення спору по суті;
- 3) виконання суддівських функцій суддями;
- 4) відновлення порушеного права;
- 5) надання сторонам рівні можливості змагатися.

6. Процесуальній формі притаманні такі ознаки:

- 1) децентралізованість;
- 2) нормативність;
- 3) безперечність;
- 4) системність;
- 5) універсальність.

7. Нормативність господарській процесуальній форми полягає в тому, що:

- 1) вона встановлюється в законодавстві певного рівня;
- 2) здійснення процесуальних прав і виконання процесуальних обов'язків повинно відбуватися згідно з порядком, встановленим господарським процесуальним законодавством;
- 3) відображає необхідність структурувати господарський процесуальний регламент в єдине ціле;

4) відображає її застосування до вирішення різних справ, підвідомчих господарським судам, без будь-якої істотної диференціації;

5) надає сторонам рівні можливості змагатися.

8. Безперечність господарської процесуальної форми полягає в тому, що:

1) вона встановлюється в законодавстві певного рівня;

2) здійснення процесуальних прав і виконання процесуальних обов'язків повинно відбуватися згідно з порядком, встановленим господарським процесуальним законодавством;

3) відображає необхідність структурувати господарський процесуальний регламент в єдине ціле;

4) відображає її застосування до вирішення різних справ, підвідомчих господарським судам, без будь-якої істотної диференціації;

5) надає сторонам рівні можливості змагатися.

9. Системність господарської процесуальної форми полягає в тому, що:

1) вона встановлюється в законодавстві певного рівня;

2) здійснення процесуальних прав і виконання процесуальних обов'язків повинно відбуватися згідно з порядком, встановленим господарським процесуальним законодавством;

3) відображає необхідність структурувати господарський процесуальний регламент в єдине ціле;

4) відображає її застосування до вирішення різних справ, підвідомчих господарським судам, без будь-якої істотної диференціації;

5) надає сторонам рівні можливості змагатися.

10. Універсальність господарської процесуальної правової форми полягає в тому, що:

1) вона встановлюється в законодавстві певного рівня;

2) здійснення процесуальних прав і виконання процесуальних обов'язків повинно відбуватися згідно з порядком, встановленим господарським процесуальним законодавством;

3) відображає необхідність структурувати господарський процесуальний регламент в єдине ціле;

4) відображає її застосування до вирішення різних справ, підвідомчих господарським судам, без будь-якої істотної диференціації;

5) надає сторонам рівні можливості змагатися.

11. Головні риси процесуальної форми полягають в тому, що:

1) господарський суд і учасники господарського процесу пов'язані у своїй діяльності нормами господарського процесуального права;

2) учасники процесу здійснюють лише ті процесуальні дії, які заздалегідь встановлені господарськими процесуальними нормами;

3) порядок звернення з позовною заявою до суду, прийняття і підготовки справ до розгляду, порядок вирішення спору, структура рішення і регламент його перегляду, а також виконання визначені законом;

4) відносини між господарським судом і учасниками процесу не можуть мати характер фактичних відносин, вони можуть бути лише правовідносинами;

5) процесуальна форма надає сторонам рівні можливості захисту права (змагатися), право брати участь у процесі, надавати докази, користуватися правовою допомогою, оскаржити рішення, брати участь у виконавчому провадженні.

12. Господарський процес — це послідовно здійснювана сукупність дій учасників судочинства з:

1) порушення провадження у справі;

2) досудового врегулювання спору;

3) перегляд судових рішень за нововиявленими обставинами;

4) виконання судових рішень господарського суду;

5) підготовки матеріалів до розгляду в засіданні господарського суду.

13. Діяльність господарського суду зі здійснення правосуддя загалом — це:

1) процесуальна галузь права;

2) господарський процес;

3) господарське судочинство;

4) господарське процесуальне право;

5) відносини, які регулюють норми господарського процесуального права.

14. До загальної частині господарського процесуально права віднесені норми та інститути, які закріплюють:

1) право на звернення до господарського суду;

2) принципи господарського процесуального права;

3) підвідомчість і підсудність;

4) виконання судових рішень;

5) витрати у господарському судочинстві.

15. Особлива частина господарського процесуального права об'єднує норми та інститути, які регулюють:

- 1) право на звернення до господарського суду;
- 2) підготовку справ до судового розгляду;
- 3) склад суду і осіб, які беруть участь у справі;
- 4) виконання судових рішень;
- 5) перегляд судових рішень.

16. Джерелом господарського процесуального права є:

- 1) Закон України «Про цінні папери та фондовий ринок»;
- 2) Закон України «Про оренду землі»;
- 3) Закон України «Про судоустрій та статус суддів»;
- 4) Закон України «Про судовий збір»;
- 5) Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом».

17. Під час розгляду і вирішення господарських спорів та інших справ, у процесі перегляду рішень господарського суду та їх виконання виникають господарські процесуальні правовідносини між:

- 1) позивачем і відповідачем;
- 2) суддею і позивачем;
- 3) позивачем і третьою особою;
- 4) суддею і відповідачем;
- 5) суддею і третьою особою.

18. Процесуальні правовідносини у господарському судочинстві складаються з:

- 1) права та обов'язку господарського суду розглянути справу;
- 2) права та обов'язки судді прийняти у справі судове рішення;
- 3) обов'язків відповідача, який бере участь у справі;
- 4) прав третьої особи, яка бере участь у справі;
- 5) обов'язків третьої особи, яка бере участь у справі.

19. Обов'язковий суб'єкт господарських процесуальних правовідносин:

- 1) третя особа з самостійними вимогами на предмет спору;
- 2) позивач;
- 3) третя особа без самостійних вимог на предмет спору;
- 4) суддя господарського суду;
- 5) відповідач.

20. Суддя господарського суду повинен:

- 1) приймати позовні заяви, коли вони відповідають вимогам закону;

- 2) вислуховувати роз'яснення сторін;
 - 3) поважати і дотримуватись прав усіх учасників процесу;
 - 4) виконувати рішення господарського суду;
 - 5) оскаржувати рішення господарського спору.
21. Господарські процесуальні правовідносини можуть бути:
- 1) як фактичні відносини;
 - 2) у правовій формі і як фактичні відносини;
 - 3) лише в правовій формі і не існують як фактичні відносини;
 - 4) іноді в правовій формі, іноді як фактичні відносини;
 - 5) ані в правовій формі, ані як фактичні відносини.
22. У господарському процесі позивач і відповідач здійснюють процесуальні дії, які:
- 1) узгоджені сторонами;
 - 2) передбачені нормами господарського процесуального права та узгоджені сторонами;
 - 3) узгоджені сторонами і судом;
 - 4) передбачені нормами господарського процесуального права;
 - 5) передбачені нормами господарського процесуального права та узгоджені сторонами і судом.
23. Наука господарське процесуальне право — це сукупність правових знань про:
- 1) судову практику з реалізації норм господарського процесуального права;
 - 2) розвиток господарського процесуального законодавства;
 - 3) соціальну практику, пов'язана з дією господарського процесуального права;
 - 4) організацію і діяльність господарських судів;
 - 5) систему правових норм, за допомогою яких здійснюється правове регулювання процедур цивільного судочинства.
24. Галузь господарського процесуального права — це:
- 1) система правових норм, які здійснюють правове регулювання процедур господарського судочинства;
 - 2) сукупність нормативно-правових актів, за допомогою яких здійснюється правове регулювання процедур господарського судочинства;
 - 3) система судових рішень господарських судів та нормативно-правових актів, за допомогою яких здійснюється правове регулювання діяльності господарських судів;
 - 4) сукупність історичних фактів з проблем господарського процесу;

5) система правових норм, які встановлюють правовий статус суддів господарських судів.

25. Система науки господарського процесуального права і система галузі господарського процесуального права:

1) взагалі збігаються;

2) абсолютно збігаються;

3) взагалі не збігаються;

4) система науки більша за обсягом. за систему галузі господарського процесуального права;

5) система галузі більша за обсягом за систему науки господарського процесуального права.

26. Принципи судоустрою:

1) здійснення правосуддя лише судом;

2) незалежність суддів і підкорення їх тільки Конституції України і законам;

3) доступність судового захисту прав і загальних інтересів;

4) змагальність сторін;

5) обов'язковість виконання рішень суду.

27. Принципи судоустрою:

1) це організаційні принципи;

2) визначають устрій господарських судів;

3) це функціональні принципи;

4) визначають процесуальну діяльність суду;

5) визначають процесуальну діяльність сторін.

28. Принципи судочинства:

1) рівність учасників господарського процесу перед законом і судом;

2) гласність розгляду справ;

3) рівноправність сторін господарського процесу;

4) свобода надання сторонами своїх доказів і доведенні перед судом їх переконливості;

5) об'єктивна істина.

Відповіді: 1. (3); 2. (4); 3. (2); 4. (2); 5. (4); 6. (2, 3, 4, 5); 7. (1); 8. (2); 9. (3); 10. (4); 11. (1, 2, 3, 4, 5); 12. (1, 3, 4, 5); 13. (2, 3, 5); 14. (1, 2, 3, 5); 15. (2, 4, 5); 16. (3, 4, 5); 17. (2, 4, 5); 18. (1, 2, 3, 4, 5); 19. (2, 4, 5); 20. (1, 2, 3); 21. (3); 22. (4); 23. (1, 2, 3, 4, 5); 24. (1); 25. (1); 26. (1, 2, 5); 27. (1, 2); 28. (2, 3, 4, 5).

Контрольні запитання

1. Що являє собою господарський процес як різновид юридичної діяльності?
2. Які відносини регулюють норми господарського процесуального права?
3. На що спрямована діяльність господарських судів?
4. Що є предметом господарського процесу як форми діяльності господарського суду?
5. Який порядок розв'язання господарських спорів, встановлений нормами господарського процесуального права?
6. Що визначають процесуальною формою діяльності господарського суду?
7. Що являє собою формалізація господарського процесу?
8. У чому полягає важливість формалізації господарського процесу?
9. Які ознаки притаманні процесуальній формі господарського судочинства?
10. Яким чином забезпечується єдність нормативного регламенту господарського процесу?
11. Чому форма діяльності господарських судів із розгляду справ заздалегідь встановлена законом?
12. У чому полягає системність процесуальної форми діяльності господарських судів?
13. Чим відрізняються системність і універсальність господарської процесуальної правової форми?
14. В якій логічній послідовності здійснюється діяльність господарського суду з розгляду і вирішення підвідомчих йому спорів?
15. За якими ознаками відрізняються процесуальні відносини по стадіях господарського процесу?
16. Якою є мета кожної стадії господарського процесу?
17. Чи відрізняються суб'єкти та об'єкт на стадіях господарського процесу?
18. Які стадії господарського процесу, будучи складником загальної стадії мають власні стадії, провадження?
19. До якої частини права за своїм змістовними характеристиками належить господарське процесуальне право?
20. Яким є метод господарського процесуального права?
21. З яких норми і інститутів складаються частини господарського процесуального права?

22. У чому полягає особливість джерел господарського процесуального права?

23. Якої юридичної сили нормативно-правові акти становлять джерела господарського процесуального права?

24. У чому полягає специфічність господарсько-процесуальних правовідносин?

25. Між якими учасниками господарського судочинства складаються господарсько-процесуальні правовідносини?

26. З чого складаються процесуальні правовідносини у господарському судочинстві?

27. Хто з учасників господарського судочинства є обов'язковим суб'єктом господарсько-процесуальних правовідносин?

28. Без яких учасників господарського процесу неможливо господарське судочинство?

29. У чому полягає значення принципів господарського процесуального права?

30. Як проявляється взаємозв'язок принципів господарського процесуального права?

31. На які види поділяються принципи господарського процесуального права за різними критеріями?

32. Що являє собою наука «господарське процесуальне право»?

33. Яке значення науки господарське процесуальне право?

34. Як співвідносяться наука і галузь господарського процесуального права?

35. Як співвідносяться господарський процес і господарське процесуальне право?

36. Яке місце науки господарського процесуального права в системі юридичних наук?

Для розв'язання завдань і поглибленого вивчення теми ознайомтеся із такою літературою:

1. Господарський процесуальний кодекс України від 6 листопада 1991 р. № 1798-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 6. — Ст. 56, з подальшими змінами та доповненнями.

2. *Абрамов Н.А.* Обновленный Хозяйственный процесс Украины : учеб. пособие / Н. А. Абрамов. — 3-е изд., обновл. и доп. — Х. : Бурун Книга, 2012. — 192 с.

3. Арбитражный процесс : учебник / [под ред. М. К. Треушникова]. — М. : Бек, 1994. — 403 с.

4. *Балюк І.А.* Господарське процесуальне право : [навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц.] / І. А. Балюк. — К. : КНЕУ, 2002. — 248 с.

5. *Балюк І.А.* Господарське процесуальне право : навч. посібник / І.А. Балюк ; М-во освіти і науки України, Держ. вищ. навч. заклад «Київський нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана». — К. : КНЕУ, 2008. — 223 с.

6. Васильев С.В. Господарський процес України : підручник / С. В. Васильев. — Х. : Еспада, 2010. — 283 с.

7. Господарське процесуальне право України : навч. посібник / [за заг. ред. В. Л. Костюка]. — К. : Ін Юре, 2009. — 223 с.

Тема 4. ПІДВІДОМЧІСТЬ І ПІДСУДНІСТЬ СПРАВ ГОСПОДАРСЬКИМ СУДАМ

1. Розмежування спорів між судами загальної юрисдикції.
2. Справи, підвідомчі господарським судам.
3. Підсудність господарських справ господарським судам.
4. Родова (предметна) і територіальна підсудність.
5. Види територіальної підсудності.
6. Передача справ з одного господарського суду до іншого.

У результаті вивчення даної теми студенти мають

знати: законодавчі засади розмежування спорів між судами загальної юрисдикції; поняття та критерії підвідомчості; основи родової та територіальної підсудності; види територіальної підсудності; поняття та умови передачі справ з одного господарського суду до іншого;

уміти: орієнтуватись у чинному законодавстві про підвідомчість справ судам загальної юрисдикції; застосовувати критерії підвідомчості для визначення справ компетенції господарських судів; розуміти різницю між родовою (предметною) і територіальною підсудністю; визначати види територіальної підсудності; застосовувати умови передачі справ з одного господарського суду до іншого.

Ключові слова: підвідомчість справ господарським судам, підсудність справ господарських судів, родова (предметна) підсудність, територіальна підсудність: альтернативна, спеціальна, по зв'язку справ, виключна, окрема, передача справ за підсудністю.

Завдання до теми

Задача 1. Акціонерне товариство «Файшенспоживгруп» подало позов до Регіонального відділення Фонду державного майна України про визнання частково недійсним договору купівлі-продажу майнового комплексу заводу торговельних автоматів. Господарський суд Сумської області ухвалою відмовив у прийнятті позовної заяви з посиланням на пункт 1 частини першої статті 62 ГПК. [Заява не підлягає розгляду у господарському суді (справа адміністративної юрисдикції та має бути розглянута адміністративним судом)]. Акціонерне товариство подало апеляційну скаргу на ухвалу. Харківський апеляційний господарський суд задовольнив скаргу і скасував ухвалу суду першої інстанції.

Чим керувався Господарський суд Сумської області коли виносив свою ухвалу? Чим керувався Харківський апеляційний господарський суд коли виносив свій судовий акт? Який із судів є правий і вірно визначив підвідомчість цієї справи? Чому?

Задача 2. Корпоративне підприємство «Агротехмезомшор» звернулося з позовом до Севастопольської міської ради з вимогою про право власності на майно, що знаходиться у м. Севастополі. Позовну заяву було подано до Господарського суду м. Севастополя, той передав справу до іншого господарського суду за підсудністю.

Яким чином і з яких підстав відбувається передача справ з одного господарського суду до іншого? Чи є правильними дії суду Господарського суду м. Севастополя? Який господарський суд має розглянути цю справу?

Задача 3. Відповідачем за позовом Повного товариства «Творчсвидмол», юридична адреса і фактичне місцезнаходження якого є смт. Козелець, зі спору про витребування майна з чужого незаконного володіння, що знаходиться у м. Дніпропетровськ є Дніпровська міська рада. Позивач подав позовну заяву до Господарського суду Дніпровської області. Суд ухвалою відмовив у прийнятті позовної заяви з посиланням на те, що справа подана не за підсудністю.

Чи правильно вчинив суд? Чому? Як має вчинити господарський суд у випадку подання позовної заяви з порушенням підсудності? Як має вчинити господарський суд у випадку подання позовної заяви з порушенням підвідомчості?

Задача 4. Власниками і членами фермерського господарства «Соняшник» було подружжя Кавенкових. Через три місяці після припинення діяльності фермерського господарства подружжя розлучилося і дружина подала позовну заяву до Господарського суду Кіровоградської області про розподіл майна фермерського господарства, що залишилося неподілимим. Господарський суд Кіровоградської області ухвалою відмовив в прийнятті позовної заяви, посилаючись, що справа не може бути розглянута господарським судом.

Хто вчинив правильно, громадянка Кавенкова чи господарський суд? Чому? Коли фізична особа може подавати позов до господарського суду?

Задача 5. Учасниками фермерського господарства «Ляпонок» є подружжя Власененків, рідні і двоюрідні брати чоловіка та дружини — загалом вісім осіб. Вирішуючи питання про завершення фермерської діяльності, учасники не дійшли згоди. Стар-

ший брат чоловіка подав позов про припинення діяльності фермерського господарства до Господарського суду Хмельницької області. Господарський суд Хмельницької області виніс ухвалу про порушення провадження у справі. У відзиві молодший брат дружини заперечував проти позову і зазначав, що суд порушив провадження не за підвідомчістю і тому має залишити позов без розгляду.

Чи правильно вчинив Господарський суд Хмельницької області? Чи правильно зазначив у відзиві молодший брат громадянки Власененкової? На які норми Господарського процесуального кодексу треба посилатися в обґрунтування відповіді?

Задача 6. Акціонерне товариство «Асбелназ» і Товариство з обмеженою відповідальністю «Отаман» уклали договір про поставку Акціонерним товариством «Асбелназ» електронного обладнання Товариству з обмеженою відповідальністю «Отаман». Товариству з обмеженою відповідальністю протягом трьох днів після отримання електронного обладнання має перерахувати кошти акціонерному товариству. Також за домовленістю певні види електронного обладнання були доставлені до дому для власного користування голові, його заступнику та головному бухгалтеру. Товариство з обмеженою відповідальністю «Отаман» і його працівники своєчасно кошти не сплатили. Акціонерне товариство «Асбелназ» звернулося з позовною заявою до господарського суду з проханням зобов'язати товариством з обмеженою відповідальністю, його голову, заступника голови та головного бухгалтера сплатити відповіді гроші, а товариству з обмеженою відповідальністю — ще й пеню за прострочену оплату, яка передбачена договором. Господарський суд прийняв позовну заяву в частині вимог до Товариства з обмеженою відповідальністю «Отаман», а в іншій частині — до вимог до голови, заступника голови та головного бухгалтера відмовив у прийнятті з посиланням на пункт 1 частини першої статті 62 Господарського процесуального кодексу.

Чи правильно вчинив господарський суду? Які правила було порушено на думку суду? Як мав діяти господарський суд, коли таке порушення буде встановлено у розгляді справи?

7. У таблиці не всі справи територіальної підсудності (загальна, альтернативна, по зв'язку справ, виключна, окрема, спеціальна) розташовані правильно — зробіть правильні перестановки:

Справи	Вид територіальної підсудності
Про банкрутство	Виключна
У спорах, що виникають при укладанні, зміні та розірванні господарських договорів	За зв'язком справ
У спорах про визнання договорів недійсними	Альтернативна
У спорах, що виникають при виконанні господарських договорів	Спеціальна
Про визнання недійсними актів	Виключна
У спорах за участю кількох відповідачів	Загальна
У спорах за участю боржника і стягувача про визнання виконавчого напису нотаріуса таким, що не підлягає виконанню, або про повернення стягненого за виконавчим написом нотаріуса	Окрема
З господарського спору, в якому однією зі сторін є апеляційний господарський суд, господарський суд Автономної Республіки Крим, господарський суд області, міст Києва та Севастополя, визначає Вищий господарський суд	Виключна
У спорах, що виникають з договору перевезення, в яких одним з відповідачів є орган транспорту	Спеціальна
Про арешт судна, що здійснюється для забезпечення морської вимоги	За зв'язком справ
У спорах про право власності на майно або про витребування майна з чужого незаконного володіння чи про усунення перешкод у користуванні майном	Альтернативна
У спорах про порушення майнових прав інтелектуальної власності	Загальна
У спорах, в яких відповідачем є вищий чи центральний орган виконавчої влади	Альтернативна
У яких відповідачем є Національний банк України	Окрема
У яких відповідачем є Рахункова палата	Окрема
У спорах, в яких відповідачем є Верховна Рада Автономної Республіки Крим або Рада міністрів Автономної Республіки Крим	За зв'язком справ
У спорах, у яких відповідачем є обласні, Київська та Севастопольська міські ради	За зв'язком справ

Закінчення табл.

Справи	Вид територіальної підсудності
У спорах, у яких відповідачем є обласні, Київська і Севастопольська міські державні адміністрації	За зв'язком справ
Матеріали яких містять державну таємницю	Спеціальна
У спорах між господарським товариством та його учасником (засновником, акціонером), у тому числі учасником, який вибув, а також між учасниками (засновниками, акціонерами) господарського товариства, що пов'язані зі створенням, діяльністю, управлінням і припиненням діяльності цього товариства	Альтернативна
У спорах щодо обліку прав на цінні папери	Виключна
У спорах, що виникають із земельних відносин, в яких беруть участь суб'єкти господарської діяльності, за винятком тих, що віднесено до компетенції адміністративних судів	Загальна
Справи у спорах із майновими вимогами до боржника, стосовно якого порушено справу про банкрутство, у тому числі справи у спорах про визнання недійсними будь-яких правочинів (договорів), укладених боржником; стягнення заробітної плати; поновлення на роботі посадових і службових осіб боржника, за винятком спорів, пов'язаних із визначенням і сплатою (стягненням) грошових зобов'язань (податкового боргу), відповідно до Податкового кодексу України, а також справ у спорах про визнання недійсними правочинів (договорів), якщо з відповідним позовом звертається на виконання своїх повноважень контролюючий орган, визначений Податковим кодексом України	Загальна
При поданні зустрічного позову	Спеціальна
При поданні позовної заяви третьої особи, яка заявляє самостійні вимоги на предмет спору	Виключна

Тестові запитання

1. Господарським судам підвідомчі:

1) справи у спорах, що виникають при укладанні господарських договорів, пов'язаних із задоволенням державних потреб;

2) справи у спорах, що виникають при зміні господарських договорів, пов'язаних із задоволенням державних потреб;

3) справи у спорах, що виникають при розірванні господарських договорів, пов'язаних із задоволенням державних потреб;

4) справи у спорах, що виникають при виконанні господарських договорів;

5) справи у спорах, що виникають при виконанні договорів про приватизацію державного житлового фонду.

2. Господарським судам непідвідомчі:

1) справи у спорах, що виникають при погодженні стандартів та технічних умов;

2) справи за заявами органів Антимонопольного комітету України;

3) справи за заявами про затвердження планів санації боржника до порушення справи про банкрутство;

4) справи у спорах про приватизацію майна;

5) справи, що виникають з корпоративних відносин у спорах, що пов'язані із створенням, діяльністю, управлінням і припиненням діяльності товариства.

3. справи підвідомчі господарським судам у першій інстанції розглядають:

1) місцеві господарські суди;

2) апеляційні господарські суди;

3) касаційні господарські суди;

4) цивільні господарські суди;

5) адміністративні господарські суди.

4. Господарським судом за місцезнаходженням сторони, зобов'язаної за договором здійснити на користь другої сторони певні дії, розглядаються справи у спорах:

1) що виникають при укладанні господарських договорів;

2) що виникають при зміні господарських договорів;

3) що виникають при розірванні господарських договорів;

4) що виникають при виконанні господарських договорів;

5) про визнання договорів недійсними.

5. Господарським судом за місцезнаходженням відповідача розглядаються справи у спорах:

1) що виникають при виконанні господарських договорів;

2) про визнання недійсними актів;

3) про відшкодування збитків, що виникають при порушенні права власності;

4) про визнання договорів недійсними;

- 5) що виникають при розірванні господарських договорів.
6. Господарським судом за вибором позивача за місцезнаходженням одного з відповідачів розглядаються справи у спорах:
- 1) якщо юридичну особу представляє уповноважений нею відособлений підрозділ;
 - 2) за участю кількох відповідачів;
 - 3) за участю боржника і стягувача про визнання виконавчого напису нотаріуса таким, що не підлягає виконанню;
 - 4) за участю боржника і стягувача про повернення стягненого за виконавчим написом нотаріуса;
 - 5) справи про банкрутство.
7. За територіальною підсудністю, якщо юридичну особу представляє уповноважений нею відособлений підрозділ господарський суд розглядає справу:
- 1) за вибором позивача;
 - 2) за місцезнаходженням відповідача;
 - 3) за місцезнаходженням позивача;
 - 4) за підсудністю, визначену з урахуванням правил територіальної підсудності, залежно від місцезнаходження відособленого підрозділу;
 - 5) за місцем розгляду, визначеного Вищим господарським судом.
8. Місце розгляду справи з господарського спору, в якому однією зі сторін є апеляційний господарський суд, господарський суд Автономної Республіки Крим, господарський суд області, міст Києва і Севастополя є:
- 1) за вибором позивача;
 - 2) за місцезнаходженням відповідача;
 - 3) за місцезнаходженням позивача;
 - 4) за домовленістю сторін;
 - 5) за визначенням Вищого господарського суду.
9. За правилами виключної підсудності господарський суд розглядає справи у спорах:
- 1) що виникають з договору перевезення, в яких одним із відповідачів є орган транспорту;
 - 2) за участю кількох відповідачів;
 - 3) про витребування майна з чужого незаконного володіння про усунення перешкод у користуванні майном;
 - 4) про порушення майнових прав інтелектуальної власності;
 - 5) про визнання недійсними договорів, пов'язаних із задоволенням державних потреб.

10. Справи про арешт судна, що здійснюється для забезпечення морської вимоги, розглядаються господарським судом:

- 1) за місцезнаходженням морського порту України, в якому перебуває судно;
- 2) за місцезнаходженням відповідного органу;
- 3) за місцезнаходженням морського порту реєстрації судна;
- 4) за місцезнаходженням власника судна;
- 5) за домовленістю сторін.

11. Справи у спорах про право власності на майно розглядаються господарським судом за місцезнаходженням:

- 1) власника;
- 2) майна;
- 3) органу реєстрації майна;
- 4) органу управління юридичної особи;
- 5) за вибором позивача.

12. Справи у спорах про порушення майнових прав інтелектуальної власності розглядаються господарським судом:

- 1) за місцезнаходженням власника майнових прав інтелектуальної власності;
- 2) за місцезнаходженням майна;
- 3) органу реєстрації прав інтелектуальної власності;
- 4) за місцем вчинення порушення;
- 5) за вибором відповідача.

13. Господарським судом міста Києва за правила виключної підсудності розглядаються справи у спорах:

- 1) у яких відповідачем є вищий чи центральний орган виконавчої влади;
- 2) про порушення майнових прав інтелектуальної власності;
- 3) щодо обліку прав на цінні папери;
- 4) у яких відповідачем є Львівська обласна рада;
- 5) справи, матеріали яких містять державну таємницю.

14. Справами, що виникають з корпоративних відносин, є спори, що пов'язані зі створенням, діяльністю, управлінням і припиненням діяльності господарського товариства:

- 1) між господарським товариством і його учасником;
- 2) між господарським товариством і учасником, який вибув;
- 3) між учасниками господарських товариств;
- 4) між господарським товариством і державним органом;
- 5) між засновниками господарським товариством і державним органом.

15. Про передачу справи за встановленою підсудністю вино-
ситься:

- 1) рішення;
- 2) ухвала;
- 3) постанова;
- 4) наказ;
- 5) повідомлення.

16. Питання про передачу справи справ з одного господарсь-
кого суду до іншого господарського суду ініціює:

- 1) суддя господарського суду;
- 2) позивач;
- 3) відповідач;
- 5) третя особа;
- 5) прокурор.

17. Матеріали справи надсилаються господарським судом за
встановленою підсудністю не пізніше від:

- 1) двох дів;
- 2) трьох днів;
- 3) п'яти днів;
- 4) десяти днів;
- 5) одного місяця.

18. Документ про передачу справи за підсудністю:

- 1) може бути оскаржено;
- 2) не може бути оскаржено;
- 3) має бути оскаржено;
- 4) може бути оскаржено у випадках, встановлених законо-
давством;
- 5) може бути оскаржено у випадках, встановлених лише
процесуальним законодавством.

19. Спори між господарськими судами про передачу справи
справ з одного господарського суду до іншого господарського
суду:

- 1) розглядає Вищий господарський суд України;
- 2) розглядає Верховний Суд України;
- 3) розглядає Вища рада юстиції;
- 4) розглядає Міністерство юстиції України;
- 5) не дозволяються.

20. Якщо після відводу суддів неможливо розглянути справу в
господарському суді, до підсудності якого належить справа, то
така справа передається до господарського суду:

- 1) за призначенням Вищого господарського суду України;
- 2) за призначенням Верховного Суду України;

3) найменш завантаженого суду, найбільш територіально наближеного до цього господарського суду;

4) найбільш територіально наближеного до цього господарського суду;

5) який спеціалізується в питаннях справи.

Відповіді: 1. (1, 2, 3, 4); 2. (1); 3. (1); 4. (1, 2, 3, 5); 5. (1, 2, 3); 6. (2, 3, 4); 7. (4); 8. (5); 9. (1, 3, 4); 10. (1, 3); 11. (2); 12. (4); 13. (1, 4, 5); 14. (1, 2, 3); 15. (2); 16. (1); 17. (3); 18. (1); 19. (5); 20. (4).

Контрольні запитання

1. За яким критерієм розмежовуються підвідомчість справ між загальними судам цивільної, господарської і адміністративної юрисдикції?

2. Які справи підвідомчі господарським судам?

3. Чим відрізняється інститути підвідомчості і підсудності справ?

4. Які наслідки неправильного застосування підвідомчості справ у господарському судочинстві на стадіях порушення провадження і розгляду справи по суті?

5. Які наслідки неправильного застосування підсудності справ у господарському судочинстві на стадіях порушення провадження і розгляду справи по суті?

6. Які критерії покладені в основу предметної (родової) і територіальної підсудності?

7. Як впливає на законність і обґрунтованість рішення, прийнятого господарським судом з порушенням правил територіальної підсудності?

8. Які види територіальної підсудності встановлені процесуальним законодавством, а які визначені науковою доктриною?

9. Коли передається справа з одного господарського суду до іншого?

10. Як оформлюється передача справи з одного господарського суду до іншого?

11. У якому випадку справа передається до господарського суду, найбільш територіально наближеного до господарського суду, який передає справу?

12. Чи можлива передача справи з одного господарського суду до іншого, коли в процесі розгляду справи вона стала підсудною іншому господарському суду?

Для розв'язання завдань і поглибленого вивчення теми ознайомтеся із такою літературою:

1. Господарський процесуальний кодекс України від 6 листопада 1991 р. № 1798-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 6. — Ст. 56, з подальшими змінами та доповненнями.

2. Рішення Конституційного суду України у справі за конституційним зверненням відкритого акціонерного товариства «Концерн Стирол» щодо офіційного тлумачення положення абзацу першого пункту 1 частини першої статті 12 Господарського процесуального кодексу України (справа про оспорювання актів у господарському суді) від 2 липня 2002 р. № 13-рп/2002 // Офіційний вісник України. — 2002. — № 32. — С. 1510.

3. Про деякі питання підвідомчості і підсудності справ господарським судам : Постанова Пленуму Вищого господарського суду України від 24.10.2011 № 10 // Вісник господарського судочинства. — 2011. — № 6. — С. 13.

4. Про деякі питання юрисдикції загальних судів та визначення підсудності цивільних справ [Електронний ресурс] : Постанова Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 01.03.2013 № 3. — Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua>.

5. Про практику розгляду судами корпоративних спорів. Постанова Пленуму Вищого господарського суду України від 24.10.2008 № 13 // Вісник господарського судочинства. — 2009. — № 2. — С. 7.

6. Про деякі питання практики розгляду справ у спорах, що виникають із земельних відносин : Постанова Пленуму Вищого господарського суду України від 17.05.2011 № 6 // Вісник господарського судочинства. — 2011. — № 3. — С. 6

7. Про деякі питання визнання правочинів (господарських договорів) недійсними [Електронний ресурс] : Постанова Пленуму Вищого господарського суду України від 29.05.2013 № 11. — Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua>

8. *Абрамов Н.А.* Обновленный Хозяйственный процесс Украины : учеб. пособие / Н. А. Абрамов. — 3-е изд., обновл. и доп. — Х. : Бурун Книга, 2012. — 192 с.

9. Арбитражный процесс : учебник / [под ред. М. К. Треушникова]. — М. : Бек, 1994. — 403 с.

10. *Балюк І.А.* Господарське процесуальне право : [навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц.] / І. А. Балюк. — К. : КНЕУ, 2002. — 248 с.

11. *Балюк І.А.* Господарське процесуальне право : навч. посібник / І. А. Балюк ; М-во освіти і науки України, Держ. вищ. навч. заклад «Київський нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана». — К. : КНЕУ, 2008. — 223 с.

12. Господарське процесуальне право : підручник / [за ред. О. П. Подцерковного, М. Ю. Картузова]. — Х. : Одиссей, 2012. — 400 с.

Тема 5. УЧАСНИКИ ГОСПОДАРЬСЬКОГО ПРОЦЕСУ

1. Загальна характеристика учасників господарського процесу.
2. Суддя господарського суду і його процесуальний статус.
3. Сторони в господарському процесі.
4. Процесуальні права та обов'язки сторін.
5. Участь у справі кількох позивачів і відповідачів.
6. Треті особи, їх процесуальні права та обов'язки.
7. Процесуальне правонаступництво.
8. Участь у господарському процесі прокурора.
9. Інші особи, які беруть участь у господарському процесі.
10. Представництво у господарському процесі.

У результаті вивчення даної теми студенти мають:

знати: основи процесуального статусу судді, позивача, відповідача, третіх осіб, прокурора та інших учасників господарського процесу; правові засади процесуального правонаступництва; ознаки представництва в господарському процесі; особливості участі в господарському процесі осіб, які сприяють вирішенню справ по суті;

уміти: визначати склад господарського суду та господарського процесу; орієнтуватись у правах і обов'язках суддів і сторін господарського процесу, розуміти особливість участі прокурора в господарському судочинстві; відрізнати третіх осіб з самостійними вимогами і без самостійних вимог на предмет спору; розуміти специфіку процесуального правонаступництва; обґрунтувати участь у господарському процесі осіб, які сприяють вирішенню справ по суті; орієнтуватись у правових засадах представництва в господарському процесі.

Ключові слова: учасники господарського процесу; суддя господарського суду; сторони: позивач і відповідач; треті особи: прокурор; судовий експерт; представництво в господарському процесі; адвокат; процесуальне правонаступництво.

Завдання до теми

Завдання 1. Прокурор звернувся до Господарського суду Н-ської області в інтересах держави в особі Управління з контролю за використанням та охороною земель з позовом про визнання недійсним укладеного районною державною адміністрацією та приватними підприємцями договору оренди земельної ділянки. Впродовж судового процесу Управління з контролю за використанням та охороною земель відмовилося від позову. Господарсь-

кий суд на підставі пункту 4 частини першої статті 80 Господарського процесуального кодексу України ухвалою припинив провадження у справі. Прокурор оскаржив ухвалу, посилаючись на те, що суд не мав права приймати таку ухвалу, оскільки суд не взяв до уваги, що прокурор підтримує позов і вимагає вирішення спору по суті.

Хто правий господарський суд чи прокурор? Хто набуває статус позивача у разі прийняття господарським судом позовної заяви, поданої прокурором в інтересах держави в особі органу, уповноваженого здійснювати функції держави у спірних правовідносинах? Чи позбавляє прокурора права підтримувати позов і вимагати вирішення спору по суті відмова позивача від позову, поданого прокурором в інтересах держави?

Завдання 2. Н-ський апеляційний господарський суд задовольнив заяву третьої особи без самостійних вимог на предмет спору про відновлення пропущеного строку на подання апеляційної скарги, зазначивши про це в ухвалі. Позивач з цим не погодився та оскаржив ухвалу до Вищого господарського суду України. Вищий господарський суд України залишив скаргу позивача без задоволення.

Чи має право третя особа без самостійних вимог на предмет спору звертатись до суду з таким клопотанням? Чи може позивач оскаржити таку ухвалу? Суд якої інстанції вчинив правильно? Чому?

Завдання 3. Господарський суд Н-ської області відмовив у клопотанні судового експерта про продовження строку розгляду справу у зв'язку з тим, що він не встигає до закінчення строку розгляду справи надати висновок. Відповідач з цим не погодився й оскаржив таке рішення суду до апеляційного господарського суду.

Як має бути розв'язана така ситуація. Дії яких учасників — судового експерта, відповідача, господарського суду, є правильними. Що може здійснити господарський суд щодо строку розгляду справу у зв'язку з призначення господарським судом судової експертизи?

Завдання 4. Господарський суд Н-ської області прийняв ухвалу про відкладення судового засідання у зв'язку із заміною третьої особи без самостійних вимог на предмет спору її правонаступником. Прокурор, який брав участь у даному процесі в інтересах відповідача, з цим не погодився та оскаржив цю ухвалу.

Чи можливо у господарському процесі процесуальне правонаступництво третьої особи без самостійних вимог на предмет спо-

ру? З яких підстав відбувається процесуальне правонаступництво у господарському судочинстві? Дії яких учасників: прокурора, господарського суду є вірними? Чому?

Завдання 5. Господарський суд Н-ської області, розглядаючи справу про порушення умов договору перевезення, не прийняв відмову позивача від позову та прийняв рішення по суті справі відмовивши у позові частково. Представник третьої особи із самостійними вимогами на предмет спору оскаржив це рішення.

Чи має право позивач відмовитись від позову? Чи зобов'язаний суд прийняти таку відмову? Хто може брати участь у господарському процесі через представника? Чи правильно вчинила третя особа із самостійними вимогами на предмет спору ?

Завдання 6. Заповніть дану таблицю згідно з нормами чинного законодавства.

Учасники господарського процесу	Статті нормативно-правових актів, яким встановлений їх статус
Суддя	
Позивач	
Відповідач	
Треті особи	
Прокурор	
Судовий експерт	
Перекладач	
Представник	
Адвокат	
інші	

Тестові запитання

- До складу учасників судового процесу входять:
 - 1) сторони;
 - 2) треті особи;
 - 3) прокурор;
 - 4) свідки;
 - 5) судовий експерт.
- Головним учасників господарського процесу є:
 - 1) суддя;

- 2) треті особи;
 - 3) прокурор;
 - 4) позивач;
 - 5) відповідач.
3. Обов'язковими учасниками господарського процесу є:
- 1) суддя;
 - 2) треті особи;
 - 3) прокурор;
 - 4) позивач;
 - 5) відповідач.
4. Суддя не може брати участі в розгляді справи і підлягає відводу (самовідводу):
- 1) якщо він є родичем осіб, які беруть участь у судовому процесі;
 - 2) якщо було порушено порядок визначення судді для розгляду справи, автоматизованою системою документообігу суду;
 - 3) якщо буде встановлено інші обставини, що викликають сумнів в його неупередженості;
 - 4) у разі скасування рішення, ухвали, постанови, прийнятої за його участю, не може брати участі в новому розгляді справи;
 - 5) у разі скасування рішення, ухвали, постанови, прийнятої за його участю або у перегляді прийнятих за його участю рішень, ухвал, постанов за нововиявленими обставинами.
5. Відвід (самовідвід) судді можуть заявити:
- 1) суддя;
 - 2) третя особа;
 - 3) прокурор;
 - 4) позивач;
 - 5) відповідач.
6. Відвід судді повинен бути мотивованим, заявляється у письмовій формі:
- 1) на стадії порушення провадження по справі;
 - 2) до початку вирішення спору;
 - 3) до винесення рішення по справі;
 - 4) до перегляду рішення;
 - 5) до отримання рішення зацікавленими особами.
7. Питання про відвід судді вирішується:
- 1) головою сулу;
 - 2) у нарадчій кімнаті судом у тому складі, який розглядає справу;
 - 3) у нарадчій кімнаті головуючим суддею складом, який розглядає справу;

- 4) судом у тому складі, який розглядає справу, і сторонами;
 - 5) у нарадчій кімнаті судом у тому складі, який розглядає справу і особою, яка подала заяву про відвід.
8. Про відвід судді виносяться:
- 1) рішення;
 - 2) ухвала;
 - 3) постанова;
 - 4) наказ;
 - 5) повідомлення.
9. Стороною в судовому процесі є:
- 1) позивач;
 - 2) відповідач;
 - 3) судовий експерт;
 - 4) прокурор;
 - 5) суддя.
10. Позивач має право:
- 1) знайомитися з матеріалами справи;
 - 2) давати усні та письмові пояснення господарському суду;
 - 3) наводити свої доводи і міркування з усіх питань, що виникають у ході судового процесу;
 - 4) брати участь у господарських засіданнях;
 - 5) подавати докази.
11. Відповідач зобов'язаний:
- 1) добросовісно користуватися належним йому процесуальними правами;
 - 2) виявляти повагу до прав і охоронюваних законом інтересів другої сторони;
 - 3) вживати заходів до всебічного, повного та об'єктивного дослідження всіх обставин справи;
 - 4) заперечувати проти клопотань і доводів інших учасників судового процесу;
 - 5) оскаржувати судові рішення господарського суду.
12. Позивач вправі до прийняття рішення по справі:
- 1) збільшити розмір позовних вимог;
 - 2) відмовитись від позову;
 - 3) зменшити розмір позовних вимог;
 - 4) змінити предмет позову;
 - 5) змінити підставу позову.
13. Позивач вправі до початку розгляду господарським судом справи по суті:
- 1) збільшити розмір позовних вимог;
 - 2) відмовитись від позову;

- 3) зменшити розмір позовних вимог;
 - 4) змінити предмет позову;
 - 5) змінити підставу позову.
14. Відповідач має право:
- 1) визнати позов повністю;
 - 2) визнати позов частково;
 - 3) подати зустрічний позов;
 - 4) збільшити розмір позовних вимог;
 - 5) змінити підставу позову.
15. Відповідач має право до початку розгляду господарським судом справи по суті:
- 1) визнати позов повністю;
 - 2) визнати позов частково;
 - 3) подати зустрічний позов;
 - 4) збільшити розмір позовних вимог;
 - 5) змінити підставу позову.
16. Господарський суд не приймає відмови від позову, зменшення розміру позовних вимог, визнання позову відповідачем, якщо ці дії:
- 1) суперечать законодавству;
 - 2) порушують чийсь права;
 - 3) порушують чийсь охоронювані законом інтереси;
 - 4) не узгодженні сторонами;
 - 5) не узгодженні з прокурором.
17. Господарський суд за наявності достатніх підстав має право до прийняття рішення:
- 1) залучити до участі у справі іншого відповідача;
 - 2) залучити до участі у справі правонаступника;
 - 3) допустити заміну первісного відповідача належним відповідачем;
 - 4) допустити заміну первісного позивача належним позивачем;
 - 5) допустити заміну первісного прокурора належним прокурором.
18. Підставами процесуального правонаступництва у господарському судочинстві є:
- 1) домовленість сторін;
 - 2) припинення діяльності суб'єкта господарювання шляхом реорганізації (злиття, приєднання, поділу, перетворення);
 - 3) заміни кредитора чи боржника в зобов'язанні;
 - 4) вступ у справу третіх осіб, які заявляють самостійні вимоги на предмет спору;

5) смерть або оголошення фізичної особи померлою.

19. Господарський суд залучає до участі у справі правонаступника:

- 1) третьої особи, яка не заявляє самостійні вимоги на предмет спору;
- 2) позивача;
- 3) третьої особи, яка заявляє самостійні вимоги на предмет спору;
- 4) прокурора;
- 5) відповідача.

20. Треті особи, які заявляють самостійні вимоги на предмет спору, можуть вступити у справу:

- 1) до прийняття рішення господарським судом;
- 2) до початку розгляду господарським судом справи по суті;
- 3) подавши позов до однієї сторони;
- 4) на стороні позивача або відповідача;
- 5) подавши позов до двох сторін.

21. Треті особи, які не заявляють самостійних вимог на предмет спору, можуть вступити у справу:

- 1) до прийняття рішення господарським судом;
- 2) до початку розгляду господарським судом справи по суті;
- 3) подавши позов до однієї сторони;
- 4) на стороні позивача або відповідача;
- 5) подавши позов до двох сторін.

22. Громадяни можуть вести свої справи в господарському суді:

- 1) через представника, повноваження якого підтверджуються прокурором;
- 2) через представника, повноваження якого підтверджуються нотаріально посвідченою довіреністю;
- 3) через представника, повноваження якого підтверджуються письмовою довіреністю;
- 4) через представника, повноваження якого підтверджуються письмовою довіреністю та посвідчується печаткою суду;
- 5) особисто.

23. Прокурор бере участь у розгляді справ:

- 1) порушеної за його позовом;
- 2) може вступити за своєю ініціативою у справу, порушену за позовом інших осіб, на будь-якій стадії її розгляду;
- 3) може вступити за ініціативою суду у справу, порушену за позовом інших осіб, на будь-якій стадії її розгляду;
- 4) для представництва інтересів громадянина;
- 5) для представництва інтересів держави.

24. З метою вступу у справу прокурор може:

- 1) подати позов;
- 2) подати апеляційну або касаційну скаргу;
- 3) подати заяву про перегляд рішення Верховним Судом України;
- 4) подати заяву про перегляд рішення за нововиявленими обставинами;
- 5) повідомити суд і взяти участь у розгляді справи, порушеної за позовом інших осіб.

25. Прокурор, який бере участь у справі:

- 1) несе всі обов'язки сторони;
- 2) користується всіма правами сторони;
- 3) несе обов'язки і користується правами сторони, крім права на укладення мирової угоди;
- 4) несе обов'язки і користується правами сторони, крім спеціальних прав сторони;
- 5) несе обов'язки і користується правами сторони, які визначає господарський суд.

26. Відмова прокурора від поданого ним позову:

- 1) позбавляє позивача права вимагати вирішення спору по суті;
- 2) не позбавляє позивача права вимагати вирішення спору по суті;
- 3) передбачає укладання мирової угоди між сторонами;
- 4) зумовлює зупинення провадження по справі;
- 5) зумовлює порушення іншої справи.

27. Відмова позивача від позову, поданого прокурором в інтересах держави:

- 1) зумовлює порушення іншої справи;
- 2) позбавляє прокурора права вимагати вирішення спору по суті;
- 3) зумовлює зупинення провадження по справі;
- 4) не позбавляє прокурора права підтримувати позов і вимагати вирішення спору по суті;
- 5) інше передбачене законодавством.

28. У судовому процесі можуть брати участь:

- 1) свідки;
- 2) посадові особи підприємств, установ, організацій, державних та інших органів, коли їх викликано для дачі пояснень з питань, що виникають під час розгляду справи;
- 3) працівники підприємств, установ, організацій, державних та інших органів, коли їх викликано для дачі пояснень з питань, що виникають під час розгляду справи;

4) посадові особи підприємств, установ, організацій, державних та інших органів, коли їх викликано в якості свідків;

5) працівники підприємств, установ, організацій, державних та інших органів, коли їх викликано в якості свідків.

29. Посадові особи та інші працівники підприємств, установ, організацій, державних та інших органів, коли їх викликано для дачі пояснень з питань, що виникають під час розгляду справи мають право:

- 1) знайомитися з матеріалами справи;
- 2) давати пояснення;
- 3) подавати докази;
- 4) брати участь в огляді та дослідженні доказів;
- 5) оскаржувати судові рішення господарського суду.

30. Посадові особи та інші працівники підприємств, установ, організацій, державних та інших органів, коли їх викликано для дачі пояснень з питань, що виникають під час розгляду справи зобов'язані:

- 1) сповістити про знані їм відомості та обставини у справі;
- 2) оскаржувати судові рішення господарського суду;
- 3) з'явитись до господарського суду на його виклик;
- 4) брати участь в огляді та дослідженні доказів;
- 5) подати на вимогу господарського суду пояснення в письмовій формі.

31. Судовий експерт, оскільки це необхідно для дачі висновку, має право:

- 1) оскаржувати ухвали господарського суду;
- 2) знайомитися з матеріалами справи;
- 3) брати участь в огляді та дослідженні доказів;
- 4) просити господарський суд про надання йому додаткових матеріалів;
- 5) відмовитись від дачі висновку.

32. Судовий експерт має право відмовитись від дачі висновку, якщо:

- 1) він не має можливості оскаржити ухвалу господарського суду;
- 2) наданих йому матеріалів недостатньо;
- 3) якщо він не має необхідних знань для виконання покладеного на нього обов'язку;
- 4) він не має можливості давати пояснення;
- 5) він не має можливості з'явитись до господарського суду.

33. Мають право заявити відвід судовому експерту:

- 1) суддя;

- 2) третя особа;
- 3) прокурор;
- 4) позивач;
- 5) відповідач.

34. Відвід судовому експерту бути мотивованим, заявляється у письмовій формі:

- 1) на стадії порушення провадження по справі;
- 2) до початку вирішення спору;
- 3) до винесення рішення по справі;
- 4) до перегляду рішення;
- 5) до отримання рішення зацікавленими особами.

35. Питання про відвід судового експерта вирішується:

- 1) головою сулу, який виносить з цього приводу ухвалу;
- 2) сторонами і суддею, який виносить з цього приводу ухвалу;
- 3) суддею, який виносить з цього приводу ухвалу;
- 4) прокурором і суддею, який виносить з цього приводу ухвалу;
- 5) сторонами, прокурором і суддею, який виносить з цього приводу ухвалу.

36. Відвід судовому експерту мають заявити:

- 1) якщо він є родичем осіб, які беруть участь у судовому процесі;
- 2) якщо було порушено порядок визначення судового експерта для дачи висновку;
- 3) з мотивів його некомпетентності;
- 4) у разі скасування рішення, ухвали, постанов, які прийняті на його висновку;
- 5) якщо він особисто, прямо чи побічно заінтересований у результаті розгляду справи.

Відповіді: 1. (1, 2, 3, 5); 2. (1); 3. (1, 4, 5); 4. (1, 2, 3, 4, 5); 5. (1, 2, 3, 4, 5); 6. (2); 7. (2); 8. (2); 9. (1, 2); 10. (1, 2, 3, 4, 5); 11. (1, 2, 3); 12. (1, 2, 3); 13. (4, 5); 14. (1, 2, 3); 15. (3); 16. (1, 2, 3); 17. (1, 3); 18. (2, 3, 5); 19. (1, 2, 3, 5); 20. (1, 3, 5); 21. (1, 4); 22. (2, 5); 23. (1, 2, 4, 5); 24. (1, 2, 3, 4, 5); 25. (3); 26. (2); 27. (4); 28. (2, 3); 29. (1, 2, 3, 4); 30. (1, 3, 5); 31. (2, 3, 4, 5); 32. (2, 3); 33. (2, 3, 4, 5); 34. (2); 35. (3); 36. (1, 3, 5).

Контрольні запитання

1. В які три групи можна об'єднати всіх учасників господарського судочинства?
2. Хто є головним, а хто обов'язковим учасником господарського судочинства?
3. Кому з учасників господарського судочинства можна заявити відвід?
4. Хто вирішує питання про відвід учасника?
5. Як оформляється прохання і рішення про відвід?
6. Чи може бути оскаржено рішення про відвід у господарському судочинстві?
7. Чи можуть учасники яким може бути заявлено відвід заявити самовідвід?
8. Хто може бути позивачем і відповідачем у господарському судочинстві?
9. Чи можуть брати участь в справі кілька позивачів і відповідачів?
10. У чому міститься принцип рівності сторін господарського процесу?
11. Чим відрізняється статус третіх осіб, які заявляють самостійні вимоги на предмет спору та які не заявляють самостійних вимог на предмет спору?
12. Як визначається державний інтерес щодо участі прокурора в господарському процесі?
13. У чому полягає особливість процесуального правонаступництва?
14. Чим відрізняється процесуальне правонаступництво від заміни неналежного відповідача?
15. У чому полягає специфіка значущості представництва в господарському процесі?
16. Чи відрізняють статус адвоката від інших представників норми господарського процесуального законодавства?
17. Яким є статус перекладача у господарському судочинстві?
18. Яким є статус секретаря судового засідання у господарському судочинстві?

**Для розв'язання завдань і поглибленого вивчення теми
ознайомтеся із такою літературою:**

1. Господарський процесуальний кодекс України від 6 листопада 1991 р. № 1798-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 6. — Ст. 56, з подальшими змінами та доповненнями.

2. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. № 436-IV // Відомості Верховної Ради України. — 2003. — № 18, № 19-20, № 21-22. — Ст. 144, з подальшими змінами та доповненнями.

3. Рішення Конституційного суду України у справі за конституційним поданнями Вищого арбітражного суду України та Генеральної прокуратури України щодо офіційного тлумачення положень статті 2 Арбітражного процесуального кодексу України (справа про представництво прокуратурою України інтересів держави в арбітражному суді) від 8 квітня 1999 р. № 3-рп/99 // Офіційний вісник України. — 1999. — № 15. — С. 35.

4. Про деякі питання практики застосування Господарського процесуального кодексу України судами першої інстанції : Постанова Пленуму Вищого господарського суду України від 26.12.2011 № 18 // Вісник господарського судочинства. — 2012. — № 1. — С. 27.

5. Про деякі питання практики призначення судової експертизи. Постанова Пленуму Вищого господарського суду України від 23.03.2012 № 4 // Вісник господарського судочинства. — 2012. — № 3. — С. 15.

6. Про деякі питання участі прокурора у розгляді справ, підвідомчих господарським судам : Постанова Пленуму Вищого господарського суду України від 23.03.2012 № 67 // Вісник господарського судочинства. — 2012. — № 3. — С. 42.

7. *Абрамов Н.А.* Обновленный Хозяйственный процесс Украины : учеб. пособие / Н. А. Абрамов. — 3-е изд., обновл. и доп. — Х. : Бурун Книга, 2012. — 192 с.

8. Арбитражный процесс : учебник / [под ред. Яркова В.В.]. — М. : Юристъ, 1998. — 480 с.

9. *Балюк І.А.* Господарське процесуальне право : [навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц.] / І. А. Балюк. — К. : КНЕУ, 2002. — 248 с.

10. *Балюк І.А.* Господарське процесуальне право : навч. посібник / І. А. Балюк ; М-во освіти і науки України, Держ. вищ. навч. заклад «Київський нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана». — К. : КНЕУ, 2008. — 223 с.

11. Господарське процесуальне право : підручник / [за ред. О.П. Подцерковного, М.Ю. Картузова]. — Х. : Одіссей, 2012. — 400 с

Тема 6. ДОКАЗИ У ГОСПОДАРСЬКОМУ ПРОЦЕСІ

1. Доказування в господарському процесі
2. Поняття і види доказів
3. Належність і допустимість доказів
4. Підстави звільнення від доказування
5. Висновок судового експерта
6. Оцінка доказів господарським судом
7. Запобіжні заходи: поняття і види
8. Заява про вжиття запобіжних заходів

У результаті вивчення даної теми студенти мають:

знати: визначення поняття докази, характеристику засобів доказування, які факти, що не потребують доказування, який процес витребування доказів, огляду та дослідження письмових і речових доказів, особливості письмових і речових доказів, пояснень представників сторін та інших осіб, які беруть участь у судовому процесі, порядок призначення та проведення судової експертизи, права та обов'язки судового експерта у господарському процесі, зміст і вимоги до висновку судового експерта, поняття та види запобіжних заходів, порядок розгляду заяви про вжиття запобіжних заходів, підстави припинення запобіжних заходів;

уміти: розрізняти докази та засоби доказування, розуміти різницю між видами доказів, з'ясувати права та обов'язки учасників судового процесу в процесі доказування, зокрема обов'язки щодо доказування, орієнтуватись у підставах звільнення від доказування, розуміти порядок призначення і проведення судових експертиз, з'ясувати права та обов'язки судового експерта, дати характеристику висновку судового експерта, орієнтуватися у підставах для вжиття запобіжних заходів, розуміти порядок розгляду заяви про вжиття запобіжних заходів.

Ключові слова: доказ, речовий доказ, письмовий доказ, пояснення представників сторін та інших осіб, які беруть участь у судовому процесі, судова експертиза, засоби доказування, належність доказу, допустимість доказу, підстави звільнення від доказування, витребування доказів, висновок судового експерта, запобіжні заходи

Завдання до теми:

1. Заповніть таблицю «Види засобів доказування»

Таблиці

Вид засобу доказування	Загальна характеристика (поняття, види, порядок подання)	Приклад
1. Письмові докази		
2. Речові докази		
3. Висновки судових експертів		
4. Пояснення представників сторін та інших осіб, які беруть участь у справі		

2. Залежно від поставлених питань визначте, який вид судової експертизи необхідно призначити в кожному визначеному випадку. Заповніть таблицю.

Питання яке ставиться перед експертом	Вид судової експертизи необхідний для призначення
1. Чи не володіє особа, яка виконала рукопис, навичками писання спеціальними шрифтами або лівою рукою?	
2. Чи є у тексті ознаки, які вказують на соціально-біографічні риси його автора?	
3. Чи відповідає цінний папір існуючим нормативам на його виготовлення?	
4. Чи змінювались у документі (статут, договір) аркуші?	
5. Чи обґрунтованими є санкції, застосовані до даного господарюючого суб'єкта, за невиконання ним фінансово-господарських зобов'язань?	
6. Чи дозволяв фінансовий стан господарюючого суб'єкта виконати вимоги кредитного договору?	
7. Яка дійсна вартість майна, зазначеного в позовній заяві, з врахуванням його зносу?	
8. Чи має виріб виробничі дефекти? Якщо так, то які саме?	

3. У наведеній таблиці вкажіть які заходи належать до запобіжних заходів, а які до заходів забезпечення позову. Заповніть таблицю.

Приклад	Вид заходу	Характеристика заходу
1. Накладення арешту на майно або грошові суми, що належать відповідачу		
2. Заборона відповідачеві вчиняти певні дії		
3. Витребування доказів		
4. Огляд приміщень, в яких відбуваються дії, пов'язані з порушенням прав		
5. Заборона іншим особам вчиняти дії, що стосуються предмета спору		
6. Зупинення стягнення на підставі виконавчого документа або іншого документа		
7. Заборона проведення загальних зборів акціонерів		

4. Заповніть таблицю

Стаття та назва нормативно-правового акту, в якому закріплено поняття	Визначення поняття
Докази	
Письмові докази	
Документ	
Електронний документ	
Обов'язковий примірник документів	
Речові докази	
Засоби доказування	

Закінчення табл.

Стаття та назва нормативно-правового акту, в якому закріплено поняття	Визначення поняття
Належність доказів	
Допустимість доказів	
Презумпційні факти	
Преюдиційні факти	
Судова експертиза	
Запобіжні заходи	

5. Складіть есе на тему: «Проблеми формалізації електронних доказів у господарському процесі». Під час підготовки есе необхідно дати розгорнуту відповідь на питання:

- 1) Чи передбачені у чинному законодавстві електронні докази як допустимі засоби доказування в господарському процесі?
- 2) Якими мають бути дії судді при поданні учасниками господарського спору електронних доказів до господарського суду?
- 3) Які існують способи легалізації електронних доказів?
- 4) Які зміни необхідно внести в чинне законодавство України з метою законодавчого врегулювання даного питання.

Задачі

1. Господарський суд Івано-Франківської області розглянув справу за позовом Богородчанської селищної ради до відповідача СПД Стріленко Ігор Ярославович про стягнення коштів в сумі 692, 08 грн.

Представник відповідача позовні вимоги заперечив та у якості доказу навів показання свідка Ликової А.П., яка вказувала на те, що документи надані позивачем є неправдиві, оскільки бачив як представник позивача — секретар Богородчанської селищної ради — їх підробляв.

Господарський суд відмовився прийняти цей доказ.

Чи правильні дії суду? Які засоби доказування встановлені у Господарському процесуальному кодексі України та чи є вони у наведеній ситуації?

2. Господарський суд Житомирської області розглянув у відкритому судовому засіданні справу за позовом Приватного акціонерного товариства «Чеське спільне підприємство» до Публічного акціонерного товариства «Житомир-Автобус» про визнання права користування земельною ділянкою площею 1,00 га.

У процесі розгляду справи на вимогу господарського суду позивачем не виконано вимоги суду згідно ухвали від 11.02.2013 р. щодо надання письмових пояснень і доказів в обґрунтування розміру (площі) земельної ділянки визначеної позивачем. Тому Господарським судом встановлено необхідність дослідження даної земельної ділянки як доказу у справі.

Чи правильні дії господарського суду? Які є види доказів? Чи необхідна та можлива оцінка даного доказу? Який порядок оцінки доказів у господарському процесі?

3. Товариство з обмеженою відповідальністю «Фірма «Блик» звернулось до господарського суду з позовом до Державного департаменту інтелектуальної власності Міністерства освіти і науки України (відповідач 1) та Відкритого акціонерного товариства «Біоміло» (відповідач 2) про визнання недійсним патенту на промисловий зразок.

Ухвалою Господарського суду міста Києва від 11.03.2008 р. порушено провадження у справі №18/129 та призначений розгляд справи на 17.04.2008 р.

У процесі розгляду справи виявилась необхідність призначення судової експертизи. Ухвалою Господарського суду міста Києва від 11.09.2008 р. провадження у справі було припинено, у зв'язку з призначенням у даній справі судової експертизи.

Чи правильно вчинив суд? Які дії господарського суду у випадку призначення експертизи? Хто має право ініціювати проведення судової експертизи? Де встановлений перелік видів судових експертиз? Який вид експертизи можливо призначити в даному випадку?

4. До господарського суду Сумської області звернулось Публічне акціонерне товариство «Сумське машинобудівне науково-виробниче об'єднання» з заявою про вжиття запобіжних заходів шляхом накладення арешту на майно Товариства з обмеженою відповідальністю «Стром».

Ухвалою господарського суду Сумської області від 25.10.2012 р. заяву Публічного акціонерного товариства «Сумське машинобудівне науково-виробниче об'єднання» про вжиття запобіжних заходів задоволено та накладено арешт на майно

ТОВ «Стром», яке знаходиться на виробничих площадках ТОВ Науково-виробниче підприємство «Техномар».

ТОВ «Стром» не погодилося із зазначеною ухвалою та звернулося з апеляційною скаргою, в якій просило скасувати ухвалу господарського суду Сумської області від 25.10.2012 р. як таку, що прийнята при неповному з'ясуванні обставин, що мають значення для справи, з невідповідністю висновків обставинам справи та з порушенням норм процесуального права. Зокрема, заявник апеляційної скарги вважає, що позивачем не надано належних і відповідних доказів у підтвердження реальної загрози порушення його прав і неможливості чи утруднення в подальшому подачі потрібних для нього доказів.

Що таке запобіжні заходи і які підстави для їх вжиття? Які існують види запобіжних заходів? Чи необхідне та можливе скасування ухвали господарського суду про вжиття запобіжних заходів?

Тестові запитання

1. Допустимість доказів означає:

1) господарський суд приймає тільки ті докази, які мають значення для справи;

2) обставини справи, які відповідно до законодавства повинні бути підтверджені певними засобами доказування, не можуть підтверджуватися іншими засобами доказування;

3) взаємозв'язок сукупності доказів, яка дозволяє суду зробити достовірний висновок про існування факту, на підтвердження якого вони зібрані;

4) властивість доказів, які встановлює суд внаслідок їх дослідження та оцінки;

5) відповідність інформації, отримуваної із доказу, дійсності.

2. Спроможність відповідних фактичних даних містити інформацію стосовно обставин, які входять до предмета доказування з даної справи є:

1) належність доказів;

2) допустимість доказів;

3) достатність доказів;

4) достовірність доказів;

5) засоби доказування.

3. Які докази не приймаються господарським судом:

1) отримані незаконним шляхом;

- 2) отримані в результаті судової експертизи;
 - 3) які мають значення для справи;
 - 4) які є належними;
 - 5) які є допустимими.
4. Якими мають бути дії господарського суду якщо подані сторонами докази є недостатніми:
- 1) повертає заяву позивачеві;
 - 2) може витребувати від підприємств та організацій незалежно від їх участі у справі документи і матеріали, необхідні для вирішення спору;
 - 3) залишає позов без розгляду;
 - 4) зобов'язаний витребувати від підприємств та організацій незалежно від їх участі у справі документи і матеріали, необхідні для вирішення спору;
 - 5) приймає заяву.
5. На які види можуть класифікуватися докази за суб'єктом, від якого виходить документ:
- 1) розпорядчі та довідково-інформаційні;
 - 2) оригінали та копії;
 - 3) офіційні та приватні (неофіційні);
 - 4) прямі та непрямі;
 - 5) письмові та речові.
6. До речових доказів належать:
- 1) документи, які містять дані про обставини, що мають значення для правильного вирішення спору;
 - 2) матеріали, які містять дані про обставини, що мають значення для правильного вирішення спору;
 - 3) предмети, що своїми властивостями свідчать про обставини, які мають значення для справи;
 - 4) письмові пояснення представників сторін;
 - 5) пояснення представників сторін та інших осіб, які беруть участь у судовому процесі.
7. Фактичні дані встановлюються такими засобами доказування:
- 1) письмовими і речовими доказами;
 - 2) письмовими і речовими доказами, висновками судових експертів; поясненнями представників сторін та осіб, які беруть участь у судовому процесі;
 - 3) письмовими і речовими доказами; висновками судових експертів;
 - 4) поясненнями представників сторін та осіб, які беруть участь у судовому процесі;

- 5) висновками судових експертів.
8. Що є підставами звільнення від доказування:
- 1) обставини, визнані судом загальновідомими;
 - 2) обставини, встановлені рішенням суду у господарській, цивільній або адміністративній справі, що набрало законної сили;
 - 3) обставини, встановлені рішенням третейського суду;
 - 4) обставини, які визнаються сторонами та іншими особами, які беруть участь у справі;
 - 5) обставини справи, які відповідно до законодавства повинні;
 - 5) бути підтвержені певними засобами доказування.
9. Яким законодавчим актом встановлені види електронних доказів:
- 1) Господарським процесуальним кодексом України;
 - 2) Законом України «Про електронні документи та електронний документообіг»;
 - 3) Законом України «Про електронний цифровий підпис»;
 - 4) Законом України «Про обов'язковий примірник документів»;
 - 5) у законодавстві України не встановлено.
10. Хто вправі подати клопотання про витребування господарським судом доказів:
- 1) позивач;
 - 2) відповідач;
 - 3) прокурор;
 - 4) судовий експерт;
 - 5) особи, які не брали участі у справі, якщо господарський суд вирішив питання про їх права та обов'язки.
11. За результатами огляду та дослідження доказів у місці їх знаходження суддею підписується:
- 1) заява про огляд;
 - 2) протокол;
 - 3) ухвала;
 - 4) рішення;
 - 5) постанова.
12. Відповідно до Закону України «Про судову експертизу» судовий експерт зобов'язаний:
- 1) провести повне дослідження і дати обґрунтований та об'єктивний письмовий висновок;
 - 2) вказувати у висновку експерта на виявлені в ході проведення судової експертизи факти, які мають значення для справи і з приводу яких йому не були поставлені питання;

3) на вимогу особи або органу, які залучили експерта, судді, суду дати роз'яснення щодо даного ним висновку;

4) подавати скарги на дії особи, у провадженні якої перебуває справа, якщо ці дії порушують права судового експерта;

5) одержувати винагороду за проведення судової експертизи.

13. Який вид експертизи може призначити господарський суд у випадках недостатньої ясності чи неповноти висновку судового експерта:

- 1) додаткову;
- 2) повторну;
- 3) комплексну;
- 4) товаророзпорядчу;
- 5) подвійну.

14. Який вид експертизи призначається у разі необхідності встановлення авторства підпису на договорі призначають експертизу:

- 1) авторознавчу;
- 2) почеркознавчу;
- 3) графологічну;
- 4) технічну експертизу документів;
- 5) експертиза не призначається.

15. Хто має право заявити відвід судовому експерту до початку проведення судової експертизи:

- 1) позивач;
- 2) відповідач;
- 3) прокурор;
- 4) третя особа, без самостійних вимог;
- 5) перекладач.

16. В якому документі судовий експерт подає господарському суду результати своїх досліджень:

- 1) висновок;
- 2) роз'яснення;
- 3) рішення;
- 4) протокол;
- 5) акт.

17. У якому процесуальному документі повинно бути вмотивоване відхилення господарським судом висновку судового експерта:

- 1) повідомленні;
- 2) клопотанні;
- 3) ухвалі;

- 4) рішенні;
- 5) постанові.

18. Веб-сторінки як докази:

1) можуть бути використані в господарському процесі за умови їх огляду та дослідження в місці їх знаходження з фіксацією відповідних процесуальних дій у протоколі;

2) не можуть бути використані в господарському процесі у зв'язку з їх неналежністю;

3) не можуть бути використані в господарському процесі у зв'язку з їх недопустимістю;

4) можуть бути використані якщо роздруківка сайту посвідчена нотаріусом;

5) правильна відповідь відсутня.

19. Про вжиття запобіжних заходів господарський суд виносить:

1) повідомлення;

2) ухвалу;

3) рішення;

4) постанову;

5) наказ.

20. До запобіжних заходів належать:

1) витребування доказів;

2) огляд приміщень, в яких відбуваються дії, пов'язані з порушенням прав;

3) заборона відповідачеві вчиняти певні дії;

4) накладення арешту на майно або грошові суми, що належить відповідачу;

5) накладення арешту на майно, що належить особі, щодо якої вжито запобіжні заходи, і знаходиться в неї або в інших осіб.

21. З дня винесення ухвали про вжиття запобіжних заходів заявник повинен подати позовну заяву до суду протягом:

1) негайно;

2) одного дня;

3) двох днів;

4) п'яти днів;

5) десяти днів.

Відповіді: 1.(2); 2.(1); 3.(1); 4.(2); 5.(3); 6.(3); 7.(2); 8.(1,2,4); 9.(5); 10.(1,2,3); 11(2); 12.(1,3); 13.(1); 14.(2); 15.(1,2,3,4); 16.(1); 17.(4,5); 18.(4); 19.(2); 20.(1,2,5); 21.(4)

Контрольні запитання

1. Розкрийте зміст поняття «докази»
2. Що означає належність і допустимість доказів?
3. Що може бути підставами звільнення від доказування в господарському процесі?
4. У чому полягає різниця між преюдиційними та презумпційними фактами?
5. Які докази належать до письмових доказів?
6. Чи належать аудіо та відео записи до письмових доказів?
7. Які докази належать до речових доказів?
8. Які вимоги встановлені до клопотання про витребування доказів?
9. Як здійснюється огляд і дослідження доказів у місці їх знаходження?
10. Дайте визначення поняття «судова експертиза»
11. Які вимоги встановлені законодавством до судових експертів?
12. Які права та обов'язки судового експерта?
13. Який порядок призначення і проведення судової експертизи?
14. Які види судових експертиз передбачені відповідно до Господарського процесуального кодексу України?
15. У чому полягає різниця між комісійною та комплексною експертизою?
16. Чи здійснює Вищий господарський суд України аналіз доказів у справі, що не були досліджені попередніми інстанціями?
17. Які підстави для вжиття запобіжних заходів?
18. Які види запобіжних заходів?
19. У чому полягає різниця між запобіжними заходами та заходами до забезпечення позову?
20. В яких випадках відбувається припинення запобіжних заходів?

Для розв'язання завдань та поглибленого вивчення теми ознайомтеся із такою літературою:

1. Господарський процесуальний кодекс України від 6 листопада 1991 р. № 1798-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 6. — Ст. 56, з подальшими змінами та доповненнями.
2. Закон України «Про судовий збір» від 08 липня 2011 р. № 3674-VI // Відомості Верховної Ради України. — 2012. — № 14. — Ст. 87.

3. Про деякі питання практики застосування Господарського процесуального кодексу України судами першої інстанції : Постанова Пленуму Вищого господарського суду України від 26.12.2011 № 18 // Вісник господарського судочинства. — 2012. — № 1. — С. 27.

4. Про деякі питання практики застосування позовної давності у вирішенні господарських спорів. Постанова Пленуму Вищого господарського суду України від 29.05.2013 № 10 // Вісник господарського судочинства. — 2013 р. — № 4. — стор. 13

5. Про деякі питання участі прокурора у розгляді справ, підвідомчих господарським судам : постанова Пленуму Вищого господарського суду України від 23.03.2012 № 67 // Вісник господарського судочинства. — 2012. — № 3. — С. 42.

6. Арбитражный процесс : учебник / [под ред. М. К. Треушникова]. — М. : Бек, 1994. — 403 с.

7. Арбитражный процесс: Учебник / [под ред. Яркова В.В.]. — М.: Юристъ, 1998. — 480 с.

8. *Балюк І.А.* Господарське процесуальне право : [навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц.] / І. А. Балюк. — К. : КНЕУ, 2002. — 248 с.

9. *Васильєв С.В.* Господарський процес України : підручник / С. В. Васильєв. — Х. : Еспада, 2010. — 283 с.

10. Господарське процесуальне право : підручник / [за ред. О. П. Подцерковного, М.Ю. Картузова]. — Х. : Одиссей, 2012. — 400 с.

Тема 7. СУДОВІ ВИТРАТИ

1. Поняття і види судових витрат у господарському процесі.
2. Судовий збір у господарському судочинстві.
3. Розрахунок судового збору.
4. Звільнення від сплати судового збору.
5. Повернення судового збору.
6. Інші витрати, які пов'язані із розглядом справи у господарському суді.
7. Розподіл судових витрат у господарському судочинстві.
8. Судові штрафи у господарському процесі.

У результаті вивчення даної теми студенти мають

знати: поняття та види судових витрат у господарському процесі; розмір судового збору, порядок його сплати, повернення і звільнення від сплати; порядок застосування інших витрати, які пов'язані із розглядом справи у господарському суді; засади розподілу судових витрат у господарському судочинстві; порядок застосування судових штрафів у господарському процесі;

уміти: розрізняти обов'язкові та необов'язкові витрати у господарському процесі; розраховувати судовий збір і застосовувати правила його повернення; орієнтуватись у чинному законодавстві про судові витрати у господарському судочинстві; визначати розміру сум, що підлягають сплаті за проведення судової експертизи та послуги перекладача; розуміти засади розподілу судових витрат; з'ясувати специфіку судових штрафів.

Ключові слова: судові витрати господарського судочинства, судовий збір, звільнення від сплати судового збору, повернення судового збору, витрати, які пов'язані із розглядом справи у господарському суді, розподіл судових витрат, судові штрафи.

Завдання:

Задача 1. З позовом про усунення перешкод у користування майном до господарського суду звернулося чотири суб'єкта господарювання (приватні підприємства, торговельні приміщення яких розташовані на одній вулиці), до відповідача (будівельна компанія, що здійснює будівництво біля торговельних приміщень та заважає працювати). При оформленні позову виникли суперечки між позивачами щодо сплати судового збору, проте суд отримавши заяву порушив провадження по справі.

Яким чином має здійснюватися сплата судового збору в цьому випадку (в якому розмірі і ким)? Як має діяти господарський суд? До якого бюджету сплачується судовий збір у господарському процесі?

Задача 2. У судовому провадженні господарського суду про врегулювання спору по договору оренди між позивачем Товариством з обмеженою відповідальністю «Індитов» і відповідачем Акціонерним товариством «Чанатов» брали участь Комунальне підприємство як третя особа, яка заявляє самостійні вимоги на предмет спору та Акціонерне товариство «Чанатовгруп» як третя особа, яка не заявляє самостійних вимог на предмет спору на боці відповідача. Не погодившись с рішенням господарського суду першої інстанції Акціонерне товариство «Чанатовгруп» звернулося зі скаргою до апеляційного суду. Апеляційний господарський суд ухвалою, на підставі пункту 3 частини першої статті 97 Господарського процесуального кодексу України, повернув скаргу зазначивши, що до скарги не додано документів, що підтверджують сплату судового збору у встановлених порядку і розмірі. Акціонерне товариство «Чанатовгруп» оскаржило цю ухвалу до Вищого господарського суду України, посилаючись на те що залучалося до участі у справі без сплати судового збору.

Як цю ситуацію має вирішити Вищий господарський суд України? Чи мають сплачувати судовий збір у господарському процесі треті особи, які заявляють самостійні вимоги на предмет спору та треті особи, які не заявляють самостійних вимог на предмет спору?

Задача 3. У судовому засіданні господарського суду у процесі розгляду справи Товариства з обмеженою відповідальністю «Волтранслаб» до Товариства з обмеженою відповідальністю «Омархзиск» про стягнення оплати за поставлені прибори та сплату неустойки з'ясувався факт недоплати суми судового збору, Позивач уточнив розмір неустойки та збільшив розмір позовних вимог, недоплачену суму судового збору необхідно.

Чи може бути продовжено розгляд справи по суті? Яким чином слід діяти господарському суду? Як така ситуація врегульована чинним законодавством?

Задача 4. Підприємство з іноземними інвестиціями «Евробилдго» звернулося до господарського суду з позовом до Акціонерного товариства «Евротехмаш» з вимогою оплатити виконані роботи. В позовній заяві зазначалась сума, яку вимагало підприємство за виконані роботи. До позовної заяви було додано належне підтвердження виконаних і прийнятих робіт і

підтвердження належним чином сплаченого судового збору. Але до позовної заяви не додано обґрунтованого розрахунку ціни позову. Господарський суд підставі статті 63 Господарського процесуального кодексу України ухвалою повернув позовну заяву. Апеляційна і касаційна інстанції, до котрих була оскаржена ухвала про повернення позовної заяви залишили її без змін.

Чи не поміняються суди? Як має бути вирішена така ситуація відповідно до чинного процесуального законодавства?

Задача 5. Комунальне підприємство звернулося до господарського суду зі скаргою на бездіяльність органів Державної виконавчої служби в порядку статті 121-2 Господарського процесуального кодексу України. Суддя господарського суду повернув скаргу посилаючись на те, що до скарги не додано підтвердження сплати судового збору. Комунальне підприємство подало апеляційну скаргу на цю ухвалу?

Чи правильно вчинив господарський суд? Чи може бути скасована ухвала? Чому? Питання обґрунтуйте.

Задача 6. Господарський суд виніс ували про відмову прийняти додаткове рішення по справі за позовом Товариство з обмеженою відповідальністю «Шпантар» про позовну вимогу, яка була розглянута в засіданні господарського суду, але щодо неї не прийнято рішення. В ухвалі суддя господарського суду зазначав, що справа розглянута по суті і прийнято рішення щодо всіх позовних вимог. Позивач — Товариство з обмеженою відповідальністю «Шпантар» — з цим не погодився та звернувся з апеляційною скаргою про скасування ували про відмову прийняти додаткове рішення. Апеляційний господарський суд повернув скаргу на підставі статті 97 Господарського процесуального кодексу України, посилаючись на те, що до скарги не додано документів, що підтверджують сплату судового збору у встановлених порядку і розмірі.

Який нормативно-правовий акт встановлює розмір судового збору та порядок його сплати? Чи сплачується судовий збір за подання заяви про винесення додаткового судового рішення? Чи правильно вчинив апеляційний господарський суд? Чому?

Задача 7. Суб'єкт підприємницької діяльності Чернеченко В. М. звернувся до господарського суду з вимогою до Одеської міської ради про усунення перешкод у користуванням власним майном і відшкодування витрат, з цим пов'язаних. До позовної заяви було подано підтвердження сплати судового збору у розмірі 2 % ціни позову. Господарський суд ухвалою повернув позовну заяву на підставі пункту 4 частини першої статті ст. 63

Господарського процесуального кодексу України. Суб'єкт підприємницької діяльності Чернеченко В.М. оскаржив цю ухвалу, але і апеляційна і касаційна інстанції залишили ухвали без змін.

Чи правильно вчинив місцевий господарський суд, який повернув позовну заяву із зазначених підстав? Чи не помиляються апеляційний господарський суд і Вищий господарський суд України залишивши ухвали про повернення позовної заяви без змін? Відповідь обґрунтуйте.

Задача 8. Суддя господарського суду перевіряючи подану Акціонерним товариством «Промтехфін» позовну заяву про стягнення неустойки за несвочасне виконання зобов'язань встановив, що справа підсудна даному суду. Всі вимоги законодавства щодо оформлення позовної заяви і доданих до неї документів дотримано за виключенням суттєвої — недоплати суми судового збору.

Яким документом підтверджується сплата судового збору? Які дії слід вчиняти господарському суду в цьому випадку?

Задача 9. Позовні вимоги Акціонерного товариства «Фінсантех» про стягнення 960 тис. грн за несвочасне виконання будівельних робіт з Товариства з обмеженою відповідальністю «Полактаж» господарський суд задовольнив частково. Прийнятим по справі рішенням задоволені вимоги про стягнення 500 тис. грн і відмовлено у стягненні решти 460 тис. грн. Обидві сторони (позивач і відповідач) не задоволені рішенням і подали апеляційну скаргу. Акціонерного товариства «Фінсантех» з вимогою про стягнення незадоволених 460 тис. грн, Товариства з обмеженою відповідальністю «Полактаж» з вимогою про скасування рішення.

Визначте, в якому розмірі мав бути сплачений судовий збір за подання позовної заяви та за подання апеляційної скарги кожною стороною.

Задача 10. Акціонерне товариство «Двосрябсюз» брало участь у справі в якості третьої особи, яка заявляє самостійні вимоги на предмет спору у справі про стягнення неустойки за поставку неякісної продукції. Після отримання рішення, Акціонерне товариство «Двосрябсюз» не погоджуючись з мотивами, з яких виходив суд у прийнятті рішення вирішило подати апеляційну скаргу. Між юристами Акціонерного товариства «Двосрябсюз» точились суперечки з питання про те, за якою ставкою має справлятися судовий збір за подання апеляційної скарги на судові рішення, яке оскаржується не у зв'язку з незгодою скажника з його резолютивною частиною, а у зв'язку із запе-

реченнями скаржника стосовно мотивів, з яких виходив суд у прийнятті оскаржуваного рішення. Одні пропонували сплати судовий збір у встановлених законом порядку і розмірі, інші — пропонували не сплучувати судовий збір, оскільки апеляційна скарга подається не у зв'язку з незгодою скаржника з його резолютивною частиною.

Визначте, думка яких юристів правильна? Як має бути сплачений судовий збір у такій ситуації?

Задача 11. Суб'єкт підприємницької діяльності В.Я. Юрковий подав касаційну скаргу на рішення господарського суду залишеного без змін апеляційним судом. Судове рішення оскаржувалося в частині відстрочення виконання рішення, тому Суб'єкт підприємницької діяльності В.Я. Юрковий звернувся з проханням до Вищого господарського суду України про зменшення ставки судового збору з касаційної скарги, посилаючись на те, що апеляційний суд задовольнив аналогічне прохання.

Як має вчинити суд Вищий господарський суд України? Чи правильно вчинив апеляційний суд? Чи може господарський суд зменшити розмір судового збору або звільнити від його сплати?

Задача 12. Державне підприємство подало апеляційну скаргу на судове рішення, яким господарський суд з власної ініціативи визнав недійсним пов'язаний з предметом спору договір, що суперечить законодавств. Апеляційний господарський суд повернув скаргу на підставі пункту 3 частини першої статті 97 Господарського процесуального кодексу України, посилаючись на те, що до скарги не додано документів, що підтверджують сплату судового збору у встановлених порядку і розмірі. Державне підприємство подало касаційну скаргу на ухвалу апеляційного господарського суду посилаючись на те, що рішення оскаржується в частині прийнятому з власної ініціативи суду, тому оскарженням рішення у відповідній частині не передбачає сплату судового збору.

Чи потрібно сплачувати судовий збір у зв'язку з оскарженням рішення, яким господарський суд з власної ініціативи визнав недійсним пов'язаний з предметом спору договір, що суперечить законодавству? Як має вчинити касаційна інстанція?

Завдання 13. До складу судових витрат господарського процесу належать: судовий збір, суми, що підлягають сплаті за проведення судової експертизи, призначеної господарським судом, витрат, пов'язаних, з оглядом і дослідженням доказів у місці їх знаходження, оплати послуг перекладача, адвоката та

інших витрат, пов'язаних з розглядом справи. Підготуйте таблицю видів судових витрат і нормативно-правових актів, які встановлюють їх розмір і порядок сплати.

Судові витрати господарського процесу	Нормативно-правові акти
судовий збір	
суми, що підлягають сплаті за проведення судової експертизи	
витрати, пов'язаних, з оглядом і дослідженням доказів у місці їх знаходження	
витрати на оплату послуг перекладача	
витрати на оплату послуг адвоката	
суми, які підлягають сплаті особам, викликаним до господарського суду для дачі пояснень з питань, що виникають під час розгляду справи	
витрати сторін судового процесу, пов'язані з явкою їх або їхніх представників у засідання господарського суду	
витрати інших учасників судового процесу, пов'язані з явкою їх або їхніх представників у засідання господарського суду	

Тестові запитання

1. Судові витрати складаються:
 - 1) з судового збору;
 - 2) сум, що підлягають сплаті за проведення судової експертизи, призначеної господарським судом;
 - 3) витрат, пов'язаних з оглядом і дослідженням речових доказів у місці їх знаходження;
 - 4) оплати послуг перекладача;
 - 5) оплати послуг юриста.
2. Розмір судового збору, порядок його сплати, повернення і звільнення від сплати встановлюються:
 - 1) Господарським процесуальним кодексом України;
 - 2) Законом України;
 - 3) Декретом Кабінету Міністрів України;
 - 4) Указом Президента України;
 - 5) Постановою Кабінету Міністрів України.

3. Витрати, що підлягають сплаті за проведення судової експертизи, послуги перекладача, визначаються:

- 1) позивачем;
- 2) відповідачем;
- 3) господарським судом;
- 4) прокурором;
- 5) головою господарського суду.

4. Судовий збір покладається у спорах, що виникають при укладанні, зміні та розірванні договорів:

- 1) на сторону, яка безпідставно ухиляється від прийняття пропозицій іншої сторони;
- 2) на обидві сторони, якщо господарським судом відхилено частину пропозицій кожної із сторін;
- 3) на сторону, яка не звільнена від сплати судового збору;
- 4) на сторону, яка зобов'язана за договором здійснити на користь другої сторони певні дії;
- 5) на сторону, визначену домовленістю сторін.

5. Судовий збір покладається у спорах, що виникають при виконанні договорів і з інших підстав:

- 1) на сторону, яка добровільно не поновлює порушені права або законні інтереси іншої сторони;
- 2) на сторону, яка зобов'язана здійснити на користь другої сторони певні дії;
- 3) на сторону, яка не звільнена від сплати судового збору;
- 4) на сторони пропорційно розміру задоволених позовних вимог;
- 5) на сторону, визначену домовленістю сторін.

6. Суми, які підлягають сплаті за проведення судової експертизи, послуги перекладача, адвоката та інші витрати, пов'язані з розглядом справи, покладаються:

- 1) на сторону, яка зобов'язана здійснити на користь другої сторони певні дії;
- 2) при задоволенні позову — на відповідача;
- 3) при відмові в позові — на позивача;
- 4) при частковому задоволенні позову — на обидві сторони пропорційно розміру задоволених позовних вимог;
- 5) на сторону, яка не звільнена від сплати судового збору.

7. Судовий збір справляється за подання до господарського суду:

- 1) позовної заяви;
- 2) заяви про скасування судового наказу;

3) заяви про перегляд судового рішення у зв'язку з ново- виявленими обставинами;

4) зустрічного позову;

5) заяви про винесення додаткового судового рішення.

8. Судовий збір не справляється за подання до господарського суду:

1) апеляційної скарги на судові рішення;

2) заяви про видачу виконавчого документа на примусове виконання рішення третейського суду;

3) заяви про зміну чи встановлення способу, порядку і строку виконання судового рішення;

4) заяви про поворот виконання судового рішення;

5) заяви про перегляд судових рішень Верховним Судом України.

9. Судовий збір справляється:

1) у відповідному розмірі від мінімальної заробітної плати у місячному розмірі;

2) у відсотковому співвідношенні до ціни позову;

3) фіксованому розмірі;

4) у відповідному розмірі від неоподаткованого мінімуму доходів громадян;

5) у відсотковому співвідношенні розміру середньомісячного доходу сторін.

10. За подання до господарського суду позовної заяви майнового характеру ставка судового збору встановлюється у такому розмірі:

1) 2 % ціни позову;

2) 1 розмір мінімальної заробітної плати;

3) 1,5 розміру мінімальної заробітної плати;

4) 5 розмірів мінімальної заробітної плати;

5) 15 грн.

11. За подання до господарського суду позовної заяви немайнового характеру ставка судового збору встановлюється у такому розмірі:

1) 2 % ціни позову;

2) 1 розмір мінімальної заробітної плати;

3) 1,5 розміру мінімальної заробітної плати;

4) 0,5 розміру мінімальної заробітної плати;

5) 15 грн.

12. За подання до господарського суду заяви про порушення справи про банкрутство ставка судового збору встановлюється у такому розмірі:

- 1) 50 % ставки, обчисленої виходячи з оспорюваної суми;
- 2) 1 розмір мінімальної заробітної плати;
- 3) 1,5 розміру мінімальної заробітної плати;
- 4) 5 розмірів мінімальної заробітної плати;
- 5) 7 % ставки, що підлягає сплаті при поданні позовної

заяви.

13. За подання до господарського суду заяви про розірвання мирової угоди, укладеної у справі про банкрутство, або визнання її недійсною ставка судового збору встановлюється у такому розмірі:

- 1) 50 % ставки, обчисленої виходячи з оспорюваної суми;
- 2) 1 розмір мінімальної заробітної плати;
- 3) 1,5 розміру мінімальної заробітної плати;
- 4) 5 розмірів мінімальної заробітної плати;
- 5) 70 % ставки, що підлягає сплаті при поданні позовної

заяви.

14. За подання до господарського суду касаційної скарги у справі про банкрутство ставка судового збору встановлюється у такому розмірі:

- 1) 2 % ціни позову;
 - 2) 70 % ставки, що підлягає сплаті при поданні позовної
- заяви;
- 3) 1,5 розміру мінімальної заробітної плати;
 - 4) 0,5 розміру мінімальної заробітної плати;
 - 5) 15 грн.

15. За подання до господарського суду апеляційної скарги на ухвалу суду ставка судового збору встановлюється у такому розмірі:

- 1) 50 % ставки, обчисленої виходячи з оспорюваної суми;
- 2) 1 розмір мінімальної заробітної плати;
- 3) 1,5 розміру мінімальної заробітної плати;
- 4) 0,5 розміру мінімальної заробітної плати;
- 5) 5 розмірів мінімальної заробітної плати.

16. За подання до господарського суду заяви про забезпечення позову ставка судового збору встановлюється у такому розмірі:

- 1) 2 % ціни позову;
- 2) 1 розмір мінімальної заробітної плати;
- 3) 1,5 розміру мінімальної заробітної плати;
- 4) 0,5 розміру мінімальної заробітної плати;
- 5) 70 % ставки, що підлягає сплаті при поданні позовної

заяви.

17. За подання до господарського суду заяви про забезпечення позову ставка судового збору встановлюється у такому розмірі:

- 1) 2 % ціни позову;
- 2) 1 розмір мінімальної заробітної плати;
- 3) 1,5 розміру мінімальної заробітної плати;
- 4) 50 % ставки, обчисленої виходячи з оспорюваної суми;
- 5) 70 % ставки, що підлягає сплаті при поданні позовної

заяви.

18. За видачу господарським судом дубліката судового наказу:

- 1) 2 % ціни позову;
- 2) 1 розмір мінімальної заробітної плати;
- 3) 3 грн;
- 4) 5 розмірів мінімальної заробітної плати;
- 5) 15 грн.

19. За видачу господарським судом в електронному вигляді копії технічного запису судового засідання:

- 1) 1 грн за кожний аркуш копії;
- 2) 1 розмір мінімальної заробітної плати;
- 3) 3 грн;
- 4) 5 розмірів мінімальної заробітної плати;
- 5) 15 грн.

20. Сплачена сума судового збору повертається в разі:

- 1) зменшення розміру позовних вимог або внесення судового збору в більшому розмірі, ніж встановлено законом;
- 2) повернення заяви або скарги;
- 3) відмови у відкритті провадження у справі;
- 4) залишення заяви або скарги без розгляду (крім випадків, якщо такі заяви або скарги залишені без розгляду у зв'язку з повторним неприбуттям позивача або за його клопотанням);
- 5) закриття провадження у справі.

21. Щодо судового збору господарський суд:

- 1) може відстрочити або розстрочити сплату судового збору;
- 2) не може відстрочити або розстрочити сплату судового збору;
- 3) може зменшити розмір судового збору;
- 4) може звільнити від сплати судового збору;
- 5) не може звільнити від сплати судового збору.

22. Господарський суд, приймаючи рішення, має право стягувати в доход Державного бюджету України з винної сторони за ухилення від вчинення дій, покладених господарським судом на сторону штраф у розмірі:

- 1) десять процентів від позовних вимог;
- 2) до десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;
- 3) до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;
- 4) до десяти розмірів мінімальної заробітної плати;
- 5) до ста розмірів мінімальної заробітної плати.

Відповіді: 1. (1, 2, 3, 4); 2. (2); 3. (3); 4. (1, 2); 5. (4); 6. (2, 3, 4); 7. (1, 3, 4); 8. (3, 4); 9. (1, 2, 3); 10. (1); 11. (2); 12. (4); 13. (2); 14. (4); 15. (4); 16. (3); 17. (3); 18. (3); 19. (5); 20. (1, 2, 3, 4, 5); 21. (1, 3, 4); 22. (3).

Контрольні запитання

1. Які витрати у господарському судочинстві вважаються судовими витратами?

2. У чому полягають наслідки віднесення витрат господарського судочинства до судових витрат?

3. Яка різниця між обов'язковими та необов'язковими судовими витратами?

4. Норми яких нормативно-правових актів встановлюють розмір судового збору?

5. Норми яких нормативно-правових актів встановлюють розмір інших судових витрат у господарському процесі?

6. Чи може суддя господарського суду визначати судовий збір та інші судові витрати?

7. Яким чином здійснюється відшкодування судових витрат на юридичну допомогу в господарському процесі?

8. В якому розмірі стягується судовий збір якщо позивач звертається до господарського суду з майновими і немайновими вимогами?

9. Як має стягуватися судовий збір якщо позивач звільнений від сплати судового збору та на його користь відбулося рішення?

10. Як відшкодовується судовий збір якщо на користь позивача відбулося рішення, а відповідач звільнений від його сплати?

11. Які наслідки подання позовної заяви до господарського суду без сплати судового збору?

12. Як має діяти суддя господарського суду якщо в процесі розгляду справи з'ясується недоплата судового збору?

13. Як і на яких засадах здійснюється розподіл судових витрат у господарському процесі?

14. В яких актах судді (суддів) господарського суду має бути зазначено про розподіл судових витрат?

Для розв'язання завдань і поглибленого вивчення теми ознайомтеся із такою літературою:

1. Господарський процесуальний кодекс України від 6 листопада 1991 року № 1798-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 6. — Ст. 56, з подальшими змінами та доповненнями.

2. Про судовий збір : Закон України від 8 липня 2011 р. № 3674-VI // Відомості Верховної Ради України. — 2012. — № 14. — Ст. 87, з подальшими змінами та доповненнями.

3. Про затвердження Інструкції про порядок і розміри компенсації (відшкодування) витрат та виплати винагороди особам, що викликаються до органів досудового розслідування, прокуратури, суду або до органів, у провадженні яких перебувають справи про адміністративні правопорушення, та виплати державним спеціалізованим установам судової експертизи за виконання їх працівниками функцій експертів і спеціалістів [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України від 1 липня 1996 р. № 710. — Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua>.

4. Рішення Конституційного суду України у справі за конституційним зверненням Приватного малого підприємства-фірми «Максима» щодо офіційного тлумачення положень частини першої статті 59 Конституції України, частини першої статті 44 Господарського процесуального кодексу України (справа про відшкодування витрат на юридичні послуги у господарському судочинстві) від 11 липня 2013 р. № 6-рп/2013 // Офіційний вісник України. — 2013. — № 57. — С. 2061.

5. Про деякі питання практики призначення судової експертизи. Постанова Пленуму Вищого господарського суду України від 23.03.2012 № 4 // Вісник господарського судочинства. — 2012. — № 3. — С. 15.

6. Про внесення змін і доповнень до деяких постанов пленуму Вищого господарського суду України [Електронний ресурс] : Постанова Пленуму Вищого господарського суду України від 29.05.2013 № 9. — Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua>.

7. Про деякі питання практики застосування розділу VI Господарського процесуального кодексу України: Постанова Пленуму Вищого господарського суду України від 21.02.2013 № 7 // Вісник господарського судочинства. — 2013. — № 2. — С. 20.

8. Арбитражный процесс : учебник / [под ред. М. К. Треушникова]. — М. : Бек, 1994. — 403 с.
9. Арбитражный процесс : учебник / [под ред. В. В.Яркова]. — М. : Юристъ, 1998. — 480 с.
10. *Балюк І.А.* Господарське процесуальне право : [навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц.] / І. А. Балюк. — К. : КНЕУ, 2002. — 248 с.
11. *Балюк І. А.* Господарське процесуальне право : навч. посібник / І. А. Балюк ; М-во освіти і науки України, Держ. вищ. навч. заклад «Київський нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана». — К. : КНЕУ, 2008. — 223 с.
12. *Васильев С.В.* Господарський процес України : підручник / С. В. Васильев. — Х. : Еспада, 2010. — 283 с
13. Господарське процесуальне право : підручник / [за ред. О. П. Подцерковного, М.Ю. Картузова]. — Х. : Одіссея, 2012. — 400 с.

Тема 8. ПРОЦЕСУАЛЬНІ СТРОКИ

1. Поняття і види процесуальних строків.
2. Строки, встановлені законом.
3. Строки, визначені господарським судом.
4. Обчислення строків.
5. Зупинення процесуальних строків.
6. Відновлення та продовження процесуальних строків.
7. Наслідки пропуску процесуального строку.

У результаті вивчення даної теми студенти мають:

знати: природу процесуальних строків у господарському судочинстві та їх види за різними критеріями класифікації; правила обчислення процесуальних строків у господарському судочинстві; підстави зупинення, відновлення та продовження процесуальних строків у господарському суді; різницю у процедурі відновлення та продовження процесуальних строків; можливі наслідки пропуску процесуального строку для учасників господарського процесу;

уміти: дати визначення процесуального строку та окреслити його основні ознаки; розуміти особливості процесуальних строків, що встановлені законом і процесуальних строків, що визначені господарським судом; проводити обчислення процесуальних строків; визначити підстави та наслідки зупинення процесуальних строків; визначити підстави та наслідки відновлення процесуальних строків; визначити підстави та наслідки продовження процесуальних строків; складати клопотання про відновлення процесуальних строків.

Ключові слова: процесуальний строк, початок процесуального строку, закінчення процесуального строку, зупинення процесуальних строків, відновлення процесуальних строків, продовження процесуальних строків, пропуск процесуального строку.

Завдання до теми

Завдання 1. Заповніть дану таблицю. Наведіть приклади господарських процесуальних строків, що закріплені в наведених нормативно-правових актах:

Нормативно-правовий акт	Процесуальні строки та статті, які їх закріплюють
Господарський процесуальний кодекс України	
Господарський кодекс України	
Цивільний кодекс України	
Закон України «Про судовий збір»	
Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом»	

Завдання 2. Визначте дату закінчення процесуальних строків у наведених ситуаціях і правильність застосування норм Господарського процесуального кодексу України:

а) рішення у справі місцевим господарським судом було винесено 28 грудня 2013 року — до якої дати може бути подана апеляційна скарга;

б) ухвала про прийняття касаційної скарги до провадження Вищим господарським судом України була прийнята 30 січня 2013 року — вкажіть дату останнього дня строку розгляду касаційної скарги;

в) позовна заява у спорі про визнання недійсним виконавчого напису нотаріуса надійшла до Господарського суду м. Києва 23 лютого 2014 року — до якої дати має бути вирішений даний спір;

г) Господарський суд Луганської області під час вирішення спору по суті в судовому засіданні оголосив перерву на п'ять днів — чи дотримано господарським судом процесуальні строки?

Задача 1.

Господарський суд Вінницької області 5 червня 2012 року у справі між приватною організацією «Л» і Товариством з обмеженою відповідальністю «К» про визнання недійсним патенту № 18905 на промисловий зразок «ККК» прийняв ухвалу про зупинення провадження по справі у зв'язку з призначенням судової експертизи. Представник відповідача 10 червня 2012 року звернувся з апеляційною скаргою до Рівненського апеляційного господарського суду.

Чи дотримано строки подання апеляційної скарги на ухвалу господарського суду? Чи має право представник відповідача оскаржити ухвалу господарського суду про зупинення провадження по справі у зв'язку з призначенням судової експертизи до апеляційного господарського суду?

Задача 2.

Господарський суд Київської області, розглядаючи справу за позовом публічного акціонерного товариства „У» до закритого акціонерного товариства „Е» про стягнення заборгованості 31 жовтня 2012 року виніс ухвалу про відкладення розгляду справи на 27 січня 2013 року у зв'язку з відсутністю у судовому засіданні відповідача та неподанням сторонами всіх належних доказів.

Чи є правильними процесуальні дії господарського суду? Чи передбачені Господарським процесуальним кодексом України строки відкладення розгляду справи?

Задача 3.

Господарський суд Львівської області у справі про визнання кредитного договору недійсним 23 лютого виніс рішення про відмову у задоволенні позову.

Позивач 26 квітня 2007 р. звернувся з апеляційною скаргою, в якій просив скасувати рішення Господарського суду Львівської області. До апеляційної скарги було додане клопотання відновити строк подання апеляційної скарги, посилаючись на те, що керівник виробничого об'єднання перебував у тривалому службовому відрядженні.

Чи є причина пропуску процесуального строку поважною? Чи підлягає задоволенню клопотання про відновлення строку?

Тестові запитання

1. Судовий акт, що приймає суддя господарського суду при зупиненні процесуальних строків:

- 1) окрема ухвала;
- 2) ухвала про зупинення провадження по справі;
- 3) рішення;
- 4) постанова;
- 5) наказ.

2. Строки для вчинення процесуальних дій визначаються:

- 1) частиною провадження у справі;
- 2) точною календарною датою;
- 3) зазначенням події, що повинна настати;
- 4) періодом часу;
- 5) процесуальною дією господарського суду.

3. Перебіг процесуального строку, обчислюваного роками, починається:

1) у день винесення ухвали, в якій зазначено початок перебігу процесуального строку;

2) у день реєстрації ухвали, в якій зазначено початок перебігу процесуального строку, в автоматизованій системі документообігу;

3) наступного дня після календарної дати, якою визначено початок строку;

4) у день набрання ухвалою, в якій зазначено початок перебігу процесуального строку, законної сили;

5) наступного дня після настання події, якою визначено початок строку.

4. Перебіг процесуального строку, обчислюваного місяцями, починається:

1) у день винесення ухвали, в якій зазначено початок перебігу процесуального строку;

2) у день реєстрації ухвали, в якій зазначено початок перебігу процесуального строку, в автоматизованій системі документообігу;

3) наступного дня після календарної дати, якою визначено початок строку;

4) у день набрання ухвалою, в якій зазначено початок перебігу процесуального строку, законної сили;

5) наступного дня після настання події, якою визначено початок строку.

5. Якщо кінець строку, обчислюваного місяцями, припадає на такий місяць, що не має відповідного числа, строк закінчується:

1) у перший день наступного місяця;

2) у останній день цього місяця;

3) у день, який встановить суддя господарського суду;

4) в останній робочий день цього місяця;

5) залежно від обставин справи.

6. Процесуальна дія, для якої встановлено строк, може бути вчинена до:

1) 24-ї години останнього дня строку;

2) 18-ї години останнього дня строку;

3) кінця робочого дня останнього дня строку;

4) відповідної години, яка встановлена суддею господарського суду;

5) кінця оперативного дня останнього дня строку.

7. Відповідач має право здати відзив на позовну заяву на пошту до закінчення строку:

- 1) 24-ї години;
- 2) 18-ї години;
- 3) кінця робочого дня;
- 4) відповідної години, яка встановлена суддею господарського суду;
- 5) кінця оперативного дня.

8. Господарський суд має право відновити процесуальні строки, які встановлені:

- 1) законом;
- 2) судом;
- 3) сторонами у справі;
- 4) актом органу державної влади;
- 5) будь-які процесуальні строки.

9. Господарський суд має право продовжити процесуальні строки, які встановлені:

- 1) законом;
- 2) судом;
- 3) актом органу державної влади;
- 4) законом і судом;
- 5) будь-які процесуальні строки.

10. Оберіть учасників господарського процесу, які мають право ініціювати відновлення процесуальних строків:

- 1) позивач;
- 2) відповідач;
- 3) прокурор;
- 4) суддя господарського суду;
- 5) третя особа з самостійними вимогами.

11. Оберіть учасників господарського процесу, які мають право ініціювати продовження процесуальних строків:

- 1) позивач;
- 2) відповідач;
- 3) прокурор;
- 4) суддя господарського суду;
- 5) третя особа з самостійними вимогами.

12. В якому судовому акті або документі зазначається про відновлення пропущеного строку:

- 1) ухвала господарського суду;
- 2) рішення господарського суду;
- 3) постанова господарського суду;
- 4) повідомлення господарського суду;

5) наказ господарського суду.

13. В якому судовому акті або документі зазначається про відмову у відновленні пропущеного строку:

- 1) ухвала господарського суду;
- 2) рішення господарського суду;
- 3) постанова господарського суду;
- 4) повідомлення господарського суду;
- 5) наказ господарського суду.

14. В якому судовому акті або документі зазначається про продовження строку:

- 1) ухвала господарського суду;
- 2) рішення господарського суду;
- 3) постанова господарського суду;
- 4) повідомлення господарського суду;
- 5) наказ господарського суду.

15. Процесуальні строки у господарському процесі обчислюються:

- 1) роками;
- 2) місяцями;
- 3) днями;
- 4) тижнями;
- 5) годинами.

16. Перебіг процесуальних строків починається спочатку з таких підстав, як:

- 1) прийняття позовної заяви третьої особи, яка заявляє самостійні вимоги на предмет спору;
- 2) залучення до участі у справі третьої особи, яка не заявляє самостійні вимоги на предмет спору;
- 3) заміна неналежного відповідача;
- 4) залучення до участі у справі іншого відповідача;
- 5) зміна складу суду.

17. Загальний строк вирішення господарського спору становить:

- 1) 15 днів;
- 2) 1 місяць;
- 3) 2 місяці;
- 4) 3 місяці;
- 5) 6 місяців.

18. Спеціальний строк вирішення господарського спору становить:

- 1) 15 днів;
- 2) 1 місяць;

- 3) 2 місяці;
- 4) 3 місяці;
- 5) 6 місяців.

19. Оберіть учасників господарського процесу, які мають право ініціювати відновлення пропущеного строку пред'явлення наказу до виконання:

- 1) стягувач;
- 2) боржник;
- 3) державний виконавець;
- 4) суддя господарського суду;
- 5) позивач.

20. Строк пред'явлення наказу до виконання становить:

- 1) 1 місяць;
- 2) 3 місяці;
- 3) 1 рік;
- 4) 2 роки;
- 5) 3 роки.

21. Господарський суд надсилає матеріали справи, яка стала непідсудною в результаті відводу судді у строки:

- 1) 3 дні;
- 2) 5 днів;
- 3) 7 днів;
- 4) 10 днів;
- 5) 1 місяць.

22. Вступ у справу правонаступника впливає на процесуальні строки таким чином:

- 1) строк розгляду справи починається спочатку;
- 2) строк розгляду справи зупиняється;
- 3) строк розгляду справи припиняється;
- 4) розгляд справи продовжується і всі вчинені процесуальні дії є обов'язковими для правонаступника;
- 5) розгляд справи продовжується, але всі вчинені процесуальні дії не є обов'язковими для правонаступника.

23. Господарський суд має право відстрочити сплату судового збору на строк до:

- 1) прийняття ухвали про прийняття позовної заяви до розгляду;
- 2) розгляду справи по суті;
- 3) прийняття судового рішення у справі;
- 4) набрання рішенням господарського суду законної сили;
- 5) порушення виконавчого провадження.

24. Касаційна скарга до Вищого господарського суду може бути подана з дня набрання законної сили рішення місцевого господарського суду, переглянутого судом апеляційної інстанції, протягом:

- 1) 3 дні;
- 2) 5 днів;
- 3) 10 днів;
- 4) 20 днів;
- 5) 1 місяць.

25. Суддя господарського суду виносить ухвалу про повернення позовної заяви у строк:

- 1) 3 дні;
- 2) 5 днів;
- 3) 7 днів;
- 4) 7 днів;
- 5) 10 днів.

26. Постанова Вищого господарського суду набирає законної сили у строк:

- 1) 2 дні;
- 2) 5 днів;
- 3) 10 днів;
- 4) 1 місяць;
- 5) з дня прийняття.

27. Господарський суд розглядає зауваження на протокол судового засідання протягом:

- 1) 3 днів;
- 2) 5 днів;
- 3) 10 днів;
- 4) 2 тижнів;
- 5) 1 місяця.

28. Апеляційна скарга на рішення місцевого господарського суду може бути подана протягом наступного строку з дня складання повного рішення:

- 1) 3 днів;
- 2) 5 днів;
- 3) 10 днів;
- 4) 20 днів;
- 5) 1 місяць.

29. Апеляційна скарга на ухвалу місцевого господарського суду може бути подана протягом наступного строку з дня складання повного рішення:

- 1) 3 днів;

- 2) 5 днів;
- 3) 10 днів;
- 4) 20 днів;
- 5) 1 місяць.

30. Перебіг загального строку вирішення спору господарським судом починається з дня:

- 1) відправлення позовної заяви позивачем до суду;
- 2) одержання позовної заяви господарським судом та її реєстрації;
- 3) одержання копії позовної заяви відповідачем;
- 4) прийняття ухвали про порушення провадження по справі;
- 5) призначення першого судового засідання.

31. Апеляційний господарський суд зобов'язаний надіслати касаційну скаргу разом зі справою до Вищого господарського суду України у строк:

- 1) невідкладно;
- 2) до 3 днів;
- 3) до 5 днів;
- 4) до 7 днів;
- 5) до 10 днів.

Відповіді: 1. (2); 2. (2,3,4); 3. (3,5); 4. (3,5); 5. (2); 6. (1); 7. (1); 8. (1); 9. (2); 10. (1, 2, 3, 4, 5); 11. (1, 2, 3, 4, 5); 12. (1, 2, 3); 13. (1); 14. (1); 15. (1, 2, 3); 16. (1, 3, 4, 5); 17. (3); 18. (2); 19. (1, 2); 20. (3); 21. (2); 22. (4); 23. (3); 24. (4); 25. (1); 26. (5); 27. (2); 28. (3); 29. (2); 30. (2); 31. (1)

Контрольні запитання

1. Що таке процесуальний строк у господарському судочинстві?

2. Які є види процесуальних строків у господарському судочинстві?

3. Які строки встановлюються законодавством і на кого вони розповсюджуються?

4. Які строки встановлюються судом і на кого вони розповсюджуються?

5. Які можна навести приклади строків здійснення певних процесуальних дій?

6. Які можна навести приклади строків завершення певної частини судового провадження?

7. Чим визначаються процесуальні строки для здійснення процесуальних дій у господарському процесі?
8. Що є початком перебігу процесуального строку?
9. Яким чином обчислюються процесуальні строки?
10. Як визначається закінчення процесуального строку, що обчислюється роками?
11. Як визначається закінчення процесуального строку, що обчислюється місяцями?
12. За якими правилами здійснюється зупинення процесуальних строків?
13. Хто має право ініціювати відновлення процесуальних строків?
14. Чи обов'язкова наявність поважної причини для відновлення процесуального строку?
15. Чи обов'язкова наявність поважної причини для продовження процесуального строку?
16. У чому полягає відмінність відновлення та продовження процесуальних строків?
17. Чи можливе продовження процесуальних строків, що встановлені законодавством і чому?
18. У чому полягають наслідки пропуску процесуального строку?

Для розв'язання завдань і поглибленого вивчення теми ознайомтеся із такою літературою

1. Господарський процесуальний кодекс України від 6 листопада 1991 р. № 1798-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 6. — Ст. 56, з подальшими змінами та доповненнями.
2. Закон України «Про судовий збір» від 08 липня 2011 р. № 3674-VI // Відомості Верховної Ради України. — 2012. — № 14. — Ст. 87.
3. Про деякі питання практики застосування Господарського процесуального кодексу України судами першої інстанції : Постанова Пленуму Вищого господарського суду України від 26.12.2011 № 18 // Вісник господарського судочинства. — 2012. — № 1. — С. 27.
4. Про деякі питання участі прокурора у розгляді справ, підвідомчих господарським судам : постанова Пленуму Вищого господарського суду України від 23.03.2012 № 67 // Вісник господарського судочинства. — 2012. — № 3. — С. 42.

5. Арбитражный процесс : учебник / [под ред. М. К. Треушникова]. — М. : Бек, 1994. — 403 с.
6. Арбитражный процесс: Учебник / [под ред. Яркова В.В.]. — М.: Юристъ, 1998. — 480 с.
7. *Балюк І.А.* Господарське процесуальне право : [навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц.] / І. А. Балюк. — К. : КНЕУ, 2002. — 248 с.
8. *Васильєв С.В.* Господарський процес України : підручник / С. В. Васильєв. — Х. : Еспада, 2010. — 283 с.
9. Господарське процесуальне право : підручник / [за ред. О. П. Подцерковного, М.Ю. Каргузова]. — Х. : Одіссей, 2012. — 400 с.

Тема 9. ПОЗОВ У ГОСПОДАРСЬКОМУ ПРОЦЕСІ

1. Поняття та елементи позову.
2. Право на позов.
3. Процесуальні засоби захисту відповідача проти позову.
4. Забезпечення позову.

У результаті вивчення даної теми студенти мають:

знати: зміст та основні ознаки поняття позовної форми захисту права в господарському суді; зміст поняття права на позов і передумови виникнення права на позов; зміст поняття позову у матеріальному та процесуальному значенні; співвідношення понять позов та позовна заява; елементи позову та їх значення для індивідуалізації конкретного позову; види та порядок застосування відповідачем процесуальних засобів його захисту; види засобів забезпечення позову; порядок застосування окремих засобів забезпечення позову; порядок об'єднання і роз'єднання кількох позовних вимог; наслідки порушення правил об'єднання і роз'єднання кількох позовних вимог;

уміти: визначати позовну форму захисту в господарському процесі; розуміти особливості звернення до господарського суду суб'єктів господарювання; відрізнити елементи позову та визначати тотожність позовів; обґрунтувати право на позов як право на подання позову і право на задоволення позову; розрізнити відзив на позов і зустрічний позов як процесуальні засоби захисту відповідача; застосовувати засоби забезпечення позову, враховуючи предмет позову; розрізнити поняття однорідних позовних вимог та однорідних позовних заяв; визначати підстави об'єднання і роз'єднання кількох позовних вимог.

Ключові слова: форма звернення до господарського суду; позовна форма захисту права у господарському суді; позов; елементи позову; предмет позову; підстави позову; фактична підстава позову; юридична (правова) підстава позову; право на позов; передумови права на позов; заперечення порти позову; відзив; зустрічний позов; забезпечення позову; засоби забезпечення позову.

Завдання до теми:

Задача 1.

ТОВ «С» звернулось до господарського суду Вінницької області з позовною завою про визнання договору оренди діючим і зобов'язати Державне підприємство «К» виконувати вказаний до-

говір. Господарський суд Вінницької області відмовив у задоволенні позовних вимог, посилаючись на те, що Цивільний кодекс України не передбачає такого способу захисту цивільних прав та інтересів, як визнання договору діючим, і такий спосіб не встановлений ані договором, з приводу виконання якого виник спір, ані будь-яким законом України. Позивач оскаржив ухвалу до апеляційного господарського суду.

Чи правильно обрано спосіб захисту порушеного права? Чи може суд на власний розсуд застосувати інший спосіб захисту, аніж передбачений законом? Якщо господарським судом встановлено, що позивачем обраний неправильний спосіб захисту права, яка процесуальна дія має бути виконана судом: постановлення рішення про відмову у позові, чи винесення ухвали про припинення провадження у справі?

Задача 2.

Суддя Господарського суду м. Києва прийняв ухвалу про повернення позовної заяви на підставі п. 5 ст. 63 ГПК України, обґрунтовуючи це тим, що сумісний розгляд об'єднаних вимог про стягнення коштів за 16 договорами на виконання ремонтно-будівельних робіт перешкоджатиме з'ясуванню прав і взаємовідносин сторін і суттєво ускладнить вирішення спору.

Чи правильно вчинив суддя Господарського суду м. Києва? Чи дотримано вимоги ст. 58 ГПК України?

Завдання 1

Чи є однорідними представлені в кожній ситуації позовні вимоги або докази, що підтверджують позовні вимоги

Ситуація № 1 (докази, що підтверджують позовні вимоги):

— Договір купівлі-продажу індивідуально-визначеного майна № 1, що розташований за адресою: м. Київ, пр. Перемоги, 1, укладений між ТОВ «М» і ТОВ «А» 2 лютого 2014 р.;

— Договір купівлі –продажу індивідуально-визначеного майна № 2, що розташований за адресою: м. Київ, пр. Перемоги, 1, укладений між ТОВ «М» і ТОВ «А» 2 лютого 2014 р.;

— Договір купівлі –продажу індивідуально-визначеного майна № 3, що розташований за адресою: м. Київ, пр. Перемоги, 1, укладений між ТОВ «М» і ТОВ «А» 2 лютого 2014 р..

Ситуація № 2 (позовні вимоги):

— вимога про стягнення неповернутого кредиту за договором № 46;

— вимога про стягнення заборгованості за простроченими відсотками за користування кредитом;

— вимога про стягнення пені за несвоєчасну сплату відсотків за користування кредитом;

— вимога про стягнення пені за несвоєчасне погашення кредиту.

Ситуація № 3 (позовні вимоги):

— вимога про вилучення з господарського обороту товарів, виготовлених з порушенням права інтелектуальної власності;

— вимога про відшкодування збитків за неправомірне використання об'єкта права інтелектуальної власності.

Ситуація 4 (позовні вимоги):

— вимога про визнання недійсним рішення загальних зборів АТ з підстав порушення порядку їх скликання та проведення;

— вимога про визнання недійсним рішення про звільнення керівника АТ.

Завдання 2. У поданій нижче таблиці приклади господарських спорів і засобів забезпечення позову. Визначте, які саме засоби забезпечення позову мають застосовуватись у кожному з наведених випадків господарського спору:

Приклади господарського спору	Приклади засобів забезпечення позову
1. За позовом про стягнення з ВАТ заборгованості у розмірі 141 878 грн. за договором	1. Заборона голові правління здійснювати будь-які правочини стосовно рухомого та нерухомого майна, заборона брати кредити, а також видавати векселі.
2. За позовом про визнання недійсним рішення загальних зборів акціонерного товариства про внесення змін до Статуту АТ	2. Заборона товариству вирішувати будь-які питання про збільшення статутного фонду до внесення змін до реєстру, державному реєстратору проводити реєстрацію змін до установчих документів і заборонити НКЦПФР реєструвати додатковий випуск акцій
3. За позовом про визнання недійсним рішення загальних зборів акціонерного товариства про відчуження нерухомого майна	3. Заборона державному органу здійснювати митне оформлення лікарських засобів виробництва Emsige Pharmaceutical Ltd у будь-якій формі випуску, активною діючою речовиною яких є запатентована композиція
4. За позовом про визнання недійсним рішення загальних зборів акціонерного товариства про збільшення статутного фонду через додатковий випуск акцій	4. Накладення арешту на грошові кошти, які належать відповідачу

Приклади господарського спору	Приклади засобів забезпечення позову
5. За позовом про визнання недійсним рішення загальних зборів акціонерного товариства про обрання голови правління	5. Накладення арешту на нерухоме майно з приводу відчуження якого прийнято рішення
6. За позовом про припинення порушення прав власника патенту на винахід і визнання висновків і наказів недійсними	6. Заборона проводити загальні збори акціонерів

Тестові запитання

1. Формою звернення з метою порушення справи у господарському суді є:

- 1) заява;
- 2) позовна заява;
- 3) апеляційна скарга;
- 4) касаційна скарга;
- 5) повідомлення.

2. До суб'єктів, які мають обмежене право звернення до господарського суду, відносяться:

- 1) юридична особа;
- 2) іноземний суб'єкт господарювання;
- 3) орган державної влади;
- 4) фізична особа — суб'єкт підприємницької діяльності;
- 5) фізична особа, яка є засновником (акціонером, учасником) господарського товариства.

3. Позов, як інститут господарського судочинства у процесуальному розумінні — це:

- 1) письмовий документ, що відповідає встановленим вимогам;
- 2) звернена до суду першої інстанції вимога про захист своїх прав та інтересів;
- 3) звернена до суду першої інстанції вимога про захист чужих прав та інтересів;
- 4) право на задоволення своїх позовних вимог;
- 5) право на задоволення чужих позовних вимог.

4. Позов як інститут господарського судочинства у матеріальному розумінні — це:

- 1) письмовий документ, що відповідає встановленим вимогам;

- 2) звернена до суду першої інстанції вимога про захист своїх прав та інтересів;
 - 3) звернена до суду першої інстанції вимога про захист чужих прав та інтересів;
 - 4) право на задоволення своїх позовних вимог;
 - 5) право на задоволення чужих позовних вимог.
5. До елементів позову належать:
- 1) предмет позову;
 - 2) підстави позову;
 - 3) учасники позову;
 - 4) права та охоронювані законом інтереси учасників позову;
 - 5) матеріальні правовідносини між учасниками позову.
6. Тотожним є позов, у якому збігаються:
- 1) сторони;
 - 2) сторони і предмет;
 - 3) сторони, предмет і підстави;
 - 4) сторони і підстави;
 - 5) предмет і підстави.
7. Передумовою права на подання позову є:
- 1) спір повинен бути підвідомчий господарському суду;
 - 2) спір повинен бути підсудний господарському суду;
 - 3) відсутність рішення господарського суду або іншого органу, який вирішує господарські спори з тотожного спору;
 - 4) відсутність справи у провадженні господарського суду або іншого органу, який вирішує господарські спори з тотожного спору;
 - 5) наявність статусу юридичної особи або статусу громадянина — суб'єкта підприємницької діяльності у сторін спору.
8. Заперечення проти позову можуть бути реалізовані у:
- 1) заявах;
 - 2) клопотаннях;
 - 3) відзиві на позов;
 - 4) апеляційній скарзі;
 - 5) касаційній скарзі.
9. Прийняття господарським судом передбачених законом засобів, які гарантують можливість реального виконання майбутнього рішення господарського суду, — це:
- 1) відкладення розгляду справи;
 - 2) оголошення перерви у засіданні;
 - 3) зупинення провадження у справі;
 - 4) забезпечення позову;
 - 5) залишення позову без розгляду.

11. Клопотання або заяву про забезпечення позову мають право подати:

- 1) позивач;
- 2) відповідач;
- 3) прокурор;
- 4) судовий експерт;
- 5) третя особа з самостійними вимогами.

11. На якій стадії провадження у справі може мати місце забезпечення позову:

- 1) на стадії порушення провадження по справі;
- 2) на стадії підготовки справи до розгляду;
- 3) на стадії вирішення справи по суті;
- 4) на стадії виконання рішення господарського суду;
- 5) на будь-якій стадії провадження у справі.

12. Що є підставою застосування засобів забезпечення позову:

- 1) невжиття таких заходів може зробити неможливим виконання рішення господарського суду;
- 2) невжиття таких заходів може ускладнити виконання рішення господарського суду;
- 3) невжиття таких засобів призведе до зловживання процесуальними правами сторін;
- 4) невжиття таких засобів призведе до неможливості прийняти рішення суду;
- 5) невжиття таких засобів призведе до апеляційного перегляду рішення господарського суду.

13. Про об'єднання кількох однорідних позовних заяв або справ в одну справу зазначається:

- 1) в ухвалі про об'єднання кількох однорідних позовних заяв;
- 2) в ухвалі про об'єднання кількох однорідних справ;
- 3) в ухвалі про порушення провадження у справі;
- 4) в ухвалі про прийняття позовної заяви до розгляду;
- 5) в рішенні господарського суду.

14. Позовні вимоги вважаються однорідними і можуть міститися в одній позовній заяві, якщо вони пов'язані між собою:

- 1) підставою виникнення;
- 2) предметом позову;
- 3) суб'єктивним складом учасників;
- 4) поданими доказами;
- 5) зобов'язаннями сторін спору.

15. У разі порушення правил об'єднання однорідних позовних вимог суддя господарського суду виносить:

- 1) ухвалу про відкладення розгляду справи;

- 2) ухвалу про припинення провадження у справі;
- 3) ухвалу про відмову у прийнятті позовної заяви;
- 4) ухвалу про повернення позовної заяви;
- 5) окрему ухвалу.

16. Позовні заяви вважаються однорідними, якщо вони пов'язані між собою:

- 1) позовними вимогами;
- 2) процесуальними строками;
- 3) поданням одним і тим самим позивачем до одного і того самого відповідача чи відповідачів;
- 4) поданням різними позивачами до одного і того самого відповідача;
- 5) зобов'язаннями сторін спору.

17. Право об'єднати кілька однорідних позовних заяв або справ мають:

- 1) сторони;
- 2) треті особи без самостійних вимог;
- 3) позивач;
- 4) відповідач;
- 5) суддя господарського суду.

18. Чи підлягає оскарженню ухвала про забезпечення позову:

- 1) не підлягає оскарженню;
- 2) може бути оскаржена разом з рішенням господарського суду;
- 3) може бути оскаржена окремо від рішення господарського суду;
- 4) всі відповіді правильні;
- 5) всі відповіді неправильні?

19. Заходами забезпечення позову є:

- 1) накладанням арешту на майно, що належить відповідачеві;
- 2) накладанням арешту на грошові суми, що належать відповідачеві;
- 3) заборонаю відповідачеві вчиняти певні дії;
- 4) витребування доказів;
- 5) зупиненням стягнення на підставі виконавчого документа або іншого документа, за яким стягнення здійснюється у безспірному порядку.

20. Чи підлягає оскарженню ухвала про скасування забезпечення позову:

- 1) не підлягає оскарженню;
- 2) може бути оскаржена разом з рішенням господарського суду;

- 3) всі відповіді правильні;
- 4) всі відповіді неправильні.
21. Яким чином виконується ухвала про забезпечення позову:
 - 1) виконується органами державної фіскальної служби;
 - 2) виконується безпосередньо в господарському суді;
 - 3) вимагає видачі постанови на виконання;
 - 4) вимагає видачі наказу на виконання;
 - 5) ухвала про забезпечення позову є виконавчим документом та не вимагає видачі наказу?
22. Строк пред'явлення ухвали про забезпечення позову до виконання становить:
 - 1) один місяць;
 - 2) три місяці;
 - 3) один рік;
 - 4) два роки;
 - 5) три роки.
23. Матеріально-правова вимога позивача до відповідача, стосовно якої позивач просить прийняти судове рішення, — це:
 - 1) предмет позову;
 - 2) підстава позову;
 - 3) зміст позову;
 - 4) позовна заява;
 - 5) клопотання.
24. Обставини, якими позивач обґрунтовує свої вимоги щодо захисту права та охоронюваного законом інтересу, — це:
 - 1) предмет позову;
 - 2) підстава позову;
 - 3) зміст позову;
 - 4) позовна заява;
 - 5) докази, що додаються до позовної заяви.

Відповіді: 1. (2); 2. (3, 5); 3. (2); 4. (4); 5. (1, 2); 6. (3); 7. (1, 3, 4, 5); 8. (1, 2, 3); 9. (4); 10. (1, 2, 3, 5); 11. (5); 12. (1, 2); 13. (3, 5); 14. (1, 2, 4); 15. (4); 16. (1, 3, 4); 17. (3, 5); 18. (3); 19. (1, 2, 3, 5); 20. (3); 21. (1, 5); 22. (3); 23. (1); 24. (2).

Відповіді до завдання 2: 1-4; 2-6; 3-5; 4-2; 5-1; 6-3.

Контрольні запитання

1. Що таке позовна форма захисту у господарському процесуальному праві?
2. Хто має право звернення до господарського суду?
3. Що таке зовнішня форма звернення до господарського суду?
4. Дайте визначення поняття позов як категорії господарського процесуального права та як форми звернення до господарського суду.
5. З яких елементів складається позов у господарському процесі?
6. Яким чином реалізується принцип рівності сторін у господарському процесуальному праві?
7. Які процесуальні засоби захисту відповідача передбачені в господарському процесі?
8. Яким чином ГПК України визначає відзив на позов: як право чи як обов'язок відповідача?
9. За якими правилами здійснюється об'єднання і роз'єднання позовних вимог?
10. У чому полягає різниця між поняттями «однорідні позовні вимоги» та «однорідні позовні заяви»?
11. У чому полягає мета застосування засобів забезпечення позову?
12. За якою процедурою застосовуються засоби забезпечення позову?

Для розв'язання завдань і поглибленого вивчення теми ознайомтеся із такою літературою

1. Господарський процесуальний кодекс України від 6 листопада 1991 р. № 1798-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 6. — Ст. 56, з подальшими змінами та доповненнями.
2. Про виконавче провадження: Закон України від 21 квітня 1999 р. № 606-ХІV // Відомості Верховної Ради України від 18.06.1999. — 1999. — № 24. — Ст. 207.
3. Про деякі питання практики застосування Господарського процесуального кодексу України судами першої інстанції : постанова Пленуму Вищого господарського суду України від 26.12.2011 № 18 // Вісник господарського судочинства. — 2012. — № 1. — С. 27.
4. Про деякі питання практики застосування заходів до забезпечення позову : постанова Пленуму Вищого господарського суду України

від 26.12.2011 № 16 // Вісник господарського судочинства. — 2012. — № 1. — С. 20.

5. Про деякі питання практики виконання рішень, ухвал, постанов господарських судів України : Постанова Пленуму Вищого господарського суду України від 17.10.2012 № 9 // Вісник господарського судочинства — 2012. — № 6. — С. 39.

6. Постанова Київського апеляційного господарського суду № 05-5-48/2571 від 20 квітня 2010 р. [Електронний ресурс]. — <http://www.counselors.com.ua>

7. Арбитражный процесс : учебник / [под ред. М. К. Треушникова]. — М. : Бек, 1994. — 403 с.

8. Арбитражный процесс : учебник / [под ред. Яркова В.В.]. — М. : Юристь, 1998. — 480 с.

9. *Балюк І.А.* Господарське процесуальне право : [навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц.] / І. А. Балюк. — К. : КНЕУ, 2002. — 248 с.

10. *Балюк І.А.* Господарське процесуальне право : навч. посібник / І. А. Балюк ; М-во освіти і науки України, Держ. вищ. навч. заклад «Київський нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана». — К. : КНЕУ, 2008. — 223 с.

11. *Беляневич О.А.* Про відповідність предмета позову встановленим способам захисту права / О. А. Беляневич // Вісник господарського судочинства. — 2008. — № 1. — С. 97-103.

12. *Васильєв С.В.* Господарський процес України : підручник / С. В. Васильєв, — Х. : Еспада, 2010. — 283 с

13. Господарське процесуальне право : підручник / [за ред/ О. П. Подцерковного, М.Ю. Картузова]. — Х. : Одіссей, 2012. — 400 с

Тема 10. ПОРУШЕННЯ ПРОВАДЖЕННЯ СПРАВИ У ГОСПОДАРСЬКОМУ СУДІ

1. Порядок пред'явлення позову і наслідки його порушення.
2. Позовна заява, її форма і зміст. Виправлення недоліків позовної заяви.
3. Прийняття позовної заяви і засади до відмови в її прийнятті. Повернення позовної заяви.
4. Відзив на позовну заяву.
5. Пред'явлення зустрічного позову.

У результаті вивчення даної теми студенти мають

знати: що таке позовна заява, у чому полягає відмінність категорії позову від позовної заяви, за якими правилами необхідно подавати позовну заяву до господарського суду, вимоги, що висуваються до форми та змісту позовної заяви, перелік документів, що додаються до позовної заяви, правила реєстрації позовної заяви в автоматизованій системі документообігу, до яких наслідків призводить недотримання порядку подання позову до господарського суду, який порядок прийняття позовної заяви господарським судом, яким чином різняться підстави, за яких господарський суд відмовляє у прийнятті позовної заяви та повертає позовну заяву, які акти приймає господарський суд у разі прийняття позовної заяви, відмови у прийнятті та поверненні позовної заяви, що таке відзив на позовну заяву, які вимоги висуваються до форми та змісту відзиву на позовну заяву, що таке зустрічний позов, які вимоги висуваються до форми та змісту зустрічного позову;

уміти: розрізняти наслідки повернення позовної заяви та відмови у прийнятті позовної заяви господарським судом, розрізняти поняття позову та зустрічного позову, скласти процесуальні документи: 1) позовну заяву, 2) зустрічну позовну заяву, 3) відзив на позов.

Ключові слова: позовна заява, довіреність, відзив на позов, зустрічний позов, автоматизована система документообігу, повернення позовної заяви, відмова у прийнятті позовної заяви, порушення провадження по справі.

Завдання до теми:

Завдання 1. Заповніть подану нижче таблицю, зазначивши наслідки порушення порядку пред'явлення позову в кожному випадку. Обов'язково вкажіть, який процесуальний документ приймає господарський суд у вказаних ситуаціях.

Приклад порушення порядку пред'явлення позову	Наслідок порушення порядку пред'явлення позову та процесуальний документ, який при цьому приймається
Неправильне визначення підвідомчості господарського спору	
Неправильне визначення підсудності господарського спору	
Відсутність документів, що підтверджують сплату судового збору	
Наявність у господарського суду сумнівів щодо надходження судового збору до державного бюджету	
Відсутність підпису повноважної особи позивача в позовній заяві	
Зазначення в позовній заяві про результати вирішення даного спору третейським судом	
До позовної заяви не подано доказів надсилання відповідачеві її копії та доданих документів	

Завдання 2. Заповніть дану таблицю, зазначивши, які риси позову та зустрічного позову є спільними та які відмінними.

	Спільні характеристики позову та зустрічного позову	Відмінні характеристики позову та зустрічного позову
Необхідність направлення копії позовної заяви сторонам		
Необхідність сплати судового збору		
Дотримання правил визначення підсудності		
Зазначення найменування господарського суду		
Зазначення найменування сторін		
Підпис позовної заяви повноважною особою позивача або його представником		

Задача 1.

Громадянин Шумейко О. П., який здійснює підприємницьку діяльність і зареєстрований як суб'єкт підприємницької діяльності, звернувся з позовною заявою до господарського суду Вінницької області в інтересах громадянина Харченко К. Л., — суб'єкта підприємницької діяльності. Позовна заява відповідає встановленим Господарським процесуальним кодексом України вимогам щодо форми та змісту, підписана суб'єктом підприємницької діяльності громадянином Шумейко О. П.

Чи дотримано вимоги господарського процесуального законодавства? Яке рішення має прийняти господарський суд Вінницької області?

Задача 2.

Публічне акціонерне товариство «Державний ощадний банк України» звернулось з позовною заявою до господарського суду Чернівецької області про стягнення заборгованості у розмірі 19 763 653,25 грн з товариства з обмеженою відповідальністю «Світанок». Господарський суд Чернівецької області, розглянувши позовну заяву та додані до неї матеріали, прийняв ухвалу про відмову у прийнятті позовної заяви, адже товариство з обмеженою відповідальністю «Світанок» є неналежним відповідачем по даному спору.

Чи мав право господарський суд Чернівецької області відмовляти у прийнятті позовної заяви з тієї підстави, що позов подано до відповідача, який є неналежним? Яким чином має бути вирішена дана процесуальна ситуація? Відповідь обґрунтуйте.

Задача 3

До господарського суду звернулось ПП «Т» з позовом проти ТОВ «Н» про спонукання до виконання договору на фінансування будівництва від 20.05.2014 р. Відповідач хоч і був належним чином повідомлений про час і місце розгляду справи, у судові засідання не з'явився.

Після винесення рішення у справі до господарського суду надійшла позовна заява відповідача із зустрічними позовними вимогами визнати недійсним договір на фінансування будівництва від 20.05.2014. Перевіривши позовні матеріали, суд встановив, що позов подано відповідно до вимог процесуального законодавства і підстави для повернення позовної заяви відсутні.

Чи може бути прийнята така позовна заява як зустрічний позов? Якими повинні бути дії господарського суду?

Задача 4.

Господарський суд під час вирішення питання про прийняття позовної заяви до розгляду прийняв ухвалу про продовження строку винесення ухвали про порушення провадження по справі з підстави необхідності витребувати від позивача додаткові матеріали.

Чи є правильними процесуальні дії господарського суду? В яких випадках господарський суд може продовжити процесуальні строки?

Задача 5.

До господарського суду Дніпропетровської області надійшла позовна заява від державного підприємства «К» до товариства «Д» щодо невиконання умов договору. У позовній заяві були посилення на докази, що підтверджують викладені в позовній заяві обставини, однак частина цих доказів не була додана до позовної заяви. Господарський суд Дніпропетровської області прийняв ухвалу про повернення позовної заяви з підстави неподання необхідних доказів.

Дайте оцінку діям господарського суду Дніпропетровської області. Чи є підстави для повернення позовної заяви?

Задача 6.

ФОП Наливайко В. П. звернувся до господарського суду Київської області з позовною заявою, подавши необхідний пакет документів безпосередньо до канцелярії господарського суду.

Дайте обґрунтовану відповідь на питання:

1) Який передбачений порядок пред'явлення позову в господарському судочинстві?

2) Які процесуальні дії має здійснити господарський суд, до канцелярії якого надійшла позовна заява та додані до неї документи від позивача — фізичної особи-підприємця?

Задача 7.

До господарського суду Вінницької області надійшла позовна заява від ВАТ «Прометей» про відшкодування 53 374 грн. Позивач, при визначенні ціни позову, не включив до неї суму неустойки. Господарський суд Вінницької області повернув позовну заяву відповідно до ст. 63 ГПК України з підстави відсутності у позовній заяві обґрунтованого розрахунку стягуваної суми.

Проаналізуйте дії судді господарського суду Вінницької області. Чи дотримано суддею вимоги ст. 55 і ст. 63 ГПК України?

Тестові запитання

1. Позовна заява може бути подана до господарського суду у спосіб:
 - 1) направлена засобами поштового зв'язку;
 - 2) направлена електронною поштою;
 - 3) направлена факсом;
 - 4) подана через канцелярію господарського суду;
 - 5) направлена телетайпом, телеграфом тощо.
2. Питання про прийняття позовної заяви у господарському суді першої інстанції вирішується у такий спосіб :
 - 1) головою господарського суду;
 - 2) суддею господарського суду;
 - 3) суддею господарського суду, який визначений автоматизованою системою документообігу;
 - 4) колегією суддів господарського суду;
 - 5) працівником апарату господарського суду, який здійснює обов'язкову реєстрацію позовної заяви в автоматизованій системі документообігу.
3. Під поняттям письмової форми позовної заяви розуміють:
 - 1) письмову форму у рукописному вигляді;
 - 2) письмову форму у друкованому вигляді;
 - 3) електронний документ;
 - 4) позовну заяву може бути складено шляхом обміну листами;
 - 5) позовну заяву може бути подано шляхом обміну повідомленнями з використанням електронних засобів зв'язку.
4. Зміст позовної заяви обов'язково має містити:
 - 1) зазначення ціни позову, якщо спір стосується розірвання господарського договору;
 - 2) підтвердження компетентності господарського суду вирішувати даний спір;
 - 3) зміст позовних вимог;
 - 4) зазначення доказів, що підтверджують позов;
 - 5) обґрунтування підсудності господарського суду.
5. Поняття форми позовної заяви передбачає обов'язкове дотримання таких вимог:
 - 1) підготовка позовної заяви у вигляді письмового документа;
 - 2) зазначення найменування господарського суду, до якого подається заява;
 - 3) зазначення найменування сторін;

- 4) підпис повноважної посадової особи позивача або його представника;
- 5) скріплення підпису повноважної посадової особи позивача печаткою.
6. Обов'язок надсилання копії позовної заяви і доданих до неї документів покладається на:
 - 1) позивача;
 - 2) прокурора, у разі подання ним позову для захисту державних інтересів;
 - 3) третю особу з самостійними вимогами;
 - 4) третю особу без самостійних вимог;
 - 5) відповідача у разі подання зустрічного позову.
7. Копії позовної заяви та доданих до неї документів мають бути надіслані наступним учасникам господарського процесу:
 - 1) відповідачу;
 - 2) іншому відповідачу;
 - 3) належному відповідачу;
 - 4) сторонам;
 - 5) прокурору.
8. Під позовною заявою розуміють:
 - 1) процесуальний документ, за допомогою якого реалізується право на звернення до господарського суду;
 - 2) право особи вимагати у господарського суду захисту свого або чужого права чи охоронюваного законом інтересу;
 - 3) звернена до відповідача вимога про захист своїх прав та інтересів;
 - 4) право на задоволення своїх позовних вимог;
 - 5) відомості про порушення господарських правовідносин і можливість їх судового захисту.
9. Днем надходження позовної заяви до господарського суду слід вважати:
 - 1) день надходження позовної заяви до канцелярії суду;
 - 2) день надходження позовної заяви до судді господарського суду відповідно до ст. 2-1 ГПК України;
 - 3) день відправлення позовної заяви поштою;
 - 4) день отримання копії позовної заяви відповідачем;
 - 5) день отримання позовної заяви прокурором.
10. До відомостей, які обов'язково містяться в позовній заяві при порушенні будь-якої справи, належать:
 - 1) найменування господарського суду, до якого подається позовна заява;
 - 2) найменування сторін;

- 3) зміст позовних вимог;
 - 4) відомості про вжиття заходів досудового врегулювання спору;
 - 5) відомості про вжиття запобіжних заходів.
11. До документів, які обов'язково додаються до позовної заяви при порушенні будь-кого спору, належать:
- 1) копії претензії та відповіді на претензію;
 - 2) квитанція поштового відділення про відправлення відповідачеві копії позовної заяви та доданих до неї документів;
 - 3) платіжне доручення про сплату судового збору;
 - 4) копія оспорюваного акта;
 - 5) довіреність.
12. Які є обов'язкові процесуальні наслідки неподання відзиву на позов відповідачем:
- 1) до відповідача застосовується штраф відповідно до п. 5 ст. 83 ГПК України;
 - 2) господарський суд залишає позов без розгляду відповідно до п. 5 ст. 81 ГПК України;
 - 3) господарський суд приймає окрему ухвалу відповідно до ст. 90 ГПК України;
 - 4) справа розглядається господарським судом за наявними в ній матеріалами;
 - 5) господарський суд відкладає справу відповідно до п. 3 ст. 77 ГПК України?
13. Ціна позову може бути визначена:
- 1) позивачем;
 - 2) представником позивача;
 - 3) відповідачем;
 - 4) представником відповідача;
 - 5) суддею.
14. Хто з учасників господарського процесу зобов'язаний надіслати копію позовної заяви та доданих до неї документів:
- 1) позивач;
 - 2) відповідач;
 - 3) прокурор;
 - 4) третя особа з самостійними вимогами;
 - 5) третя особа без самостійних вимог?
15. До кого з учасників господарського процесу обов'язково надсилається копія позовної заяви та доданих до неї документів:
- 1) позивач;
 - 2) відповідач;
 - 3) прокурор;

- 4) третя особа з самостійними вимогами;
 - 5) третя особа без самостійних вимог?
16. Що є підставою подання відзиву на позовну заяву:
- 1) подання позовної заяви позивачем;
 - 2) винесення ухвали про відмову у прийнятті позовної заяви;
 - 3) винесення ухвали про повернення позовної заяви;
 - 4) винесення ухвали про порушення провадження у справі;
 - 5) зобов'язання судді господарського суду?
17. Зустрічний позов має бути поданий:
- 1) до прийняття ухвали про порушення провадження по справі;
 - 2) до початку розгляду господарським судом справи по суті;
 - 3) до винесення рішення;
 - 4) до видачі наказу на виконання;
 - 5) до подання апеляційної скарги.
18. Доказом, що підтверджує повноваження підписувати позовну заяву, є:
- 1) довіреність;
 - 2) ордер;
 - 3) доручення органу, що має право надавати безоплатну правову допомогу;
 - 4) установчі документи;
 - 5) паспорт.
19. У разі надсилання копії позовної заяви без доданих до неї документів господарський суд приймає ухвалу про:
- 1) порушення провадження по справі і зобов'язує сторону надіслати копії доданих до позовної заяви документів;
 - 2) відмову у прийнятті позовної заяви;
 - 3) повернення позовної заяви;
 - 4) припинення провадження по справі;
 - 5) відкладення розгляду справи.
20. Відмінними рисами відмови у прийнятті позовної заяви та повернення позовної заяви є:
- 1) можливість оскарження відповідних ухвал;
 - 2) строки оскарження відповідних ухвал;
 - 3) можливість повторного звернення з позовною заявою.
 - 4) підстави відповідних процесуальних дій;
 - 5) інше.
21. У разі подання зустрічного позову після початку розгляду справи по суті суддя господарського суду:
- 1) продовжує строки вирішення спору;

- 2) повертає зустрічний позов;
- 3) відмовляє у прийнятті зустрічного позову;
- 4) відкладає розгляд справи;
- 5) оголошує перерву.

22. Взаємна пов'язаність зустрічного позову з первісним полягає у таких обставинах, як:

- 1) підстави позовів;
- 2) подані докази;
- 3) якщо задоволення зустрічного позову виключатиме частково чи повністю задоволення первісного позову;
- 4) тотожний склад учасників;
- 5) однакова підсудність спору.

Відповіді: 1. (1, 4); 2. (3); 3. (1, 2); 4. (3, 4); 5. (1, 4); 6. (1, 2, 3, 5); 7. (1, 2, 3, 4, 5); 8. (1); 9. (1); 10. (1, 2, 3); 11. (2, 3); 12. (4); 13. (1, 5); 14. (1, 3, 4); 15. (1, 2, 3, 4, 5); 16. (4); 17. (2); 18. (1, 2, 3, 4); 19. (3); 20. (3, 4); 21. (3); 22. (1, 2, 3).

Контрольні запитання

1. У чому полягає процесуальний порядок пред'явлення позовної заяви до господарського суду?

2. Що таке позовна заява як процесуальний документ?

3. Які вимоги ставляться процесуальним законом до форми та змісту позовної заяви?

4. Які документи обов'язково мають додаватись до позовної заяви?

5. У чому полягають наслідки порушення порядку подання позовної заяви?

6. Які є підстави для відмови у прийнятті позовної заяви?

7. В які строки господарський суд приймає ухвалу про відмову у прийнятті позовної заяви?

8. Які є підстави для повернення позовної заяви?

9. У чому полягають наслідки відмови у прийнятті позовної заяви та повернення позовної заяви для позивача?

10. У які строки господарський суд приймає ухвалу про повернення позовної заяви?

11. Яку ухвалу приймає господарський суд при порушенні провадження по справі?

12. В яких процесуальних документах реалізуються права відповідача пред'явити заперечення проти позову?

13. Що таке відзив на позов і на якій стадії вирішення спору він подається?

14. Чи зобов'язаний відповідач подати відзив на позов за вимогою господарського суду?

15. Що таке зустрічний позов?

16. У чому полягає відмінність позовної заяви та зустрічного позову?

Для розв'язання завдань і поглибленого вивчення теми ознайомтеся із такою літературою:

1. Господарський процесуальний кодекс України від 6 листопада 1991 р. № 1798-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 6. — Ст. 56, з подальшими змінами та доповненнями.

2. Про деякі питання практики застосування Господарського процесуального кодексу України судами першої інстанції : Постанова Пленуму Вищого господарського суду України від 26.12.2011 № 18 // Вісник господарського судочинства. — 2012. — № 1. — С. 27.

3. Арбитражный процесс : учебник / [под ред. М. К. Треушникова]. — М. : Бек, 1994. — 403 с.

4. Арбитражный процесс: Учебник / [под ред. Яркова В.В.]. — М. : Юристь, 1998. — 480 с.

5. *Балюк І.А.* Господарське процесуальне право : [навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц.] / І. А. Балюк. — К. : КНЕУ, 2002. — 248 с.

6. *Балюк І.А.* Господарське процесуальне право : навч. посібник / І. А. Балюк ; М-во освіти і науки України, Держ. вищ. навч. заклад «Київський нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана». — К. : КНЕУ, 2008. — 223 с.

7. *Беляневич В.Е.* Господарський процесуальний кодекс України: (зі змінами і доповненнями станом на 1 серпня 2007 року) : наук.-практ. комент. / Беляневич В.Е. — Вид. 2-ге. — К. : Юстініан, 2008. — С. 522—525.

8. *Васильєв С.В.* Господарський процес України : підручник / С. В. Васильєв. — Х. : Еспада, 2010. — 283 с.

9. Господарське процесуальне право : підручник / [за ред. О. П. Подцерковного, М. Ю. Каргузова]. — Х. : Одиссей, 2012. — 400 с.

Тема 11. ПІДГОТОВКА МАТЕРІАЛІВ ДО РОЗГЛЯДУ У ЗАСІДАННІ ГОСПОДАРЬСЬКОГО СУДУ

1. Значення підготовки справи до судового розгляду.
2. Процесуальні дії судді по підготовці справи до розгляду.
3. Зміст ухвал, що виносить суддя господарського суду на стадії підготовки справи до судового розгляду.
4. Дії сторін на стадії підготовки справи до судового розгляду.

У результаті вивчення даної теми студенти мають

знати: що таке стадія господарського процесу, в чому полягають особливості стадії підготовки матеріалів справи до судового розгляду, які процесуальні дії здійснює суддя господарського суду на стадії підготовки матеріалів справи до судового розгляду, строки провадження на стадії підготовки матеріалів справи до судового розгляду, які ухвали виносить суддя на стадії підготовки справи до судового розгляду, які дії можуть та зобов'язані здійснити сторони та інші учасники господарського процесу на стадії підготовки матеріалів справи до судового розгляду;

уміти: визначати мету, зміст і суб'єктів стадії підготовки матеріалів справи до судового розгляду; розрізнити, які ухвали може прийняти суддя господарського суду на стадії підготовки справи до судового розгляду, складати ці ухвали з дотриманням усіх вимог процесуального закону щодо форми та змісту; обраховувати строки провадження на стадії підготовки матеріалів справи до судового розгляду.

Ключові слова: стадія господарського процесу; стадія підготовки господарської справи до судового розгляду; ухвала про порушення провадження у справі; ухвала про прийняття справи до розгляду; строк вирішення господарського спору.

Завдання до теми

Задача 1

Громадянин Коваленко А. С., який є суб'єктом підприємницької діяльності, звернувся до господарського суду Київської області у справі щодо невиконання договору купівлі-продажу нерухомого майна. Господарський суд прийняв позовну заяву та порушив провадження по справі. На стадії підготовки справи до розгляду органом державної реєстрації було прийнято рішення про припинення державної реєстрації суб'єкта підприємницької діяльності Коваленка А. С.

Чи можлива на стадії підготовки матеріалів справи до розгляду зміна суб'єктного складу сторін? Чи впливає припинення державної реєстрації суб'єкта підприємницької діяльності Коваленка А.С. на підвідомчість даного спору господарському суду? Яке рішення має прийняти господарський суд Київської області?

Задача 2

Суддя господарського суду Львівської області під час дослідження позовної заяви мав сумніви щодо правильності зазначеної юридичної адреси відповідача. Отже, ухвала про порушення провадження у справі була направлена за адресою відповідача, що містилась в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб та фізичних осіб підприємців. «Укрпошта» повернула ухвалу про порушення провадження у справі з посиланням на відсутність адресата. Відповідач не з'явився у судове засідання і справа була розглянута за його відсутності. Оскаржуючи рішення господарського суду Львівської області, відповідач подав апеляційну скаргу з вимогою скасувати рішення суду першої інстанції через те, що він не був повідомлений належним чином про час і місце засідання суду та не мав можливості бути присутнім на судовому засіданні.

Проаналізуйте процесуальні дії судді господарського суду Львівської області та відповідача, а також процесуальні наслідки даної ситуації. Яке рішення має прийняти суд апеляційної інстанції?

Задача 3.

Суддя господарського суду Дніпропетровської області для уточнення обставин справи відповідно до ст. 65 ГПК України викликав представників сторін до суду. Під час з'ясування суті позовних вимог і заперечень суддя господарського суду Дніпропетровської області роз'яснив сторонам їх процесуальні права та обов'язки, у тому числі право укласти мирову угоду.

Проаналізуйте процесуальні дії судді господарського суду Дніпропетровської області. Чи були дотримані норми ГПК України?

Задача 4.

Державне підприємство «АНТОНОВ» звернулось до господарського суду Київської області з позовом до закритого акціонерного товариства «Авіакомпанія «АЕРОСВІТ» про стягнення заборгованості. Суддя господарського суду Київської області, керуючись ст. 64 і 65 ГПК України, прийняв ухвалу про порушення провадження у справі. Під час підготовки справи до розгляду суддя визначив, що Державне підприємство «АНТОНОВ» є нена-

лежним позивачем, і прийняв ухвалу про заміну неналежного позивача.

Чи належить до компетенції судді у стадії підготовки справи до розгляду вирішення питання про належність сторони, а також її заміну? Чи правильно діяв суддя?

Задача 5.

Суддя господарського суду Миколаївської області отримав позовну заяву приватного підприємства «Торговий Дім ПП» до фізичної особи підприємця ОСОБА_1 про стягнення 3715,54 грн. У позовній заяві містилось клопотання про вжиття заходів забезпечення позову.

Чи повинен суддя розглянути таке клопотання під час підготовки до розгляду справи або може зробити це в судовому засіданні з розгляду відповідної справи?

Задача 6.

У судовому провадженні на стадії підготовки справи до розгляду прокурор подав до господарського суду Київської області письмове повідомлення, в якому він обґрунтовував необхідність вступити з власної ініціативи у справу, провадження в якій порушено за позовом державного підприємства «Т» до приватного акціонерного товариства «Д» на стороні третьої особи, з метою захисту інтересів держави.

Чи має право прокурор вступити у справу на стадії підготовки справи до розгляду? Чи має право прокурор вступити у порушену за позовом іншої особи справу на стороні третьої особи? Чи має господарський суд можливість відмовити прокуророві у його вступі у справу, порушеної за позовом інших осіб?

У поданій нижче таблиці схематично відображено зв'язок ст. 65 ГПК України «Дії судді по підготовці справи до розгляду» з окремими статтями Господарського процесуального кодексу України.

Чи правильно визначено цей зв'язок? Обґрунтуйте відповідь у кожному випадку. Які ще статті ГПК України мають безпосередній зв'язок зі ст. 65 даного кодексу?

Таблиця 1

Стаття 65 ГПК України «Дії судді по підготовці справи до розгляду»	Стаття 24 ГПК України «Залучення до участі у справі іншого відповідача. Заміна неналежного відповідача»
	Стаття 25 ГПК України «Процесуальне правонаступництво»

Стаття 65 ГПК України «Дії судді по підготовці справи до розгляду»	Стаття 27 ГПК України «Треті особи, які не заявляють самостійних вимог на предмет спору»
	Стаття 39 ГПК України «Огляд та дослідження письмових і речових доказів у місці їх знаходження»
	Стаття 41 ГПК України «Призначення і проведення судової експертизи»
	Стаття 67 ГПК України «Заходи до забезпечення позову»
	Стаття 86 ГПК України «Винесення ухвали та її зміст»
	Стаття 87 ГПК України «Надсилання рішень та ухвал»
	Стаття 106 ГПК України «Апеляційні скарги на ухвали місцевого господарського суду»

Тестові запитання

1. Метою стадії підготовки матеріалів до розгляду в засіданні господарського суду є:

- 1) надання судом відповіді на позовні вимоги;
- 2) перевірка законності та обґрунтованості судових актів господарського суду;
- 3) забезпечення правильного вирішення справи господарським судом;
- 4) забезпечення своєчасного вирішення справи господарським судом;
- 5) практична реалізація судових актів господарського суду.

2. Стадія підготовки матеріалів до розгляду в засіданні господарського суду — це:

- 1) встановлена нормами процесуального права форма діяльності господарських судів, спрямована на захист порушених або оспорюваних прав і охоронюваних законом інтересів суб'єктів господарювання;
- 2) нормативно встановлений порядок здійснення правосуддя, відпрацьований на підставі узагальнення великого досвіду правозастосування;
- 3) система правових норм, які регулюють діяльність господарського суду й інших зацікавлених осіб, пов'язану зі здійсненням правосуддя у справах компетенції господарського суду;

4) сукупність юридичних способів і прийомів впливу на відносини, які є предметом господарського процесуального права;

5) сукупність процесуальних дій у конкретній справі, об'єднаних однією метою або спрямованих до однієї певної мети.

3. Мета стадії підготовки справи до розгляду закріплена у:

1) Господарському процесуальному кодексі України 06.11.1991 № 1798-ХІІ;

2) Законі України «Про судоустрій і статус суддів» від 07.07.2010 № 2453-VІ;

3) Указі Президента України «Питання мережі господарських судів України» від 12.08.2010 р. № 811;

4) Постанові Пленуму ВГСУ «Про деякі питання практики застосування Господарського процесуального кодексу;

5) України судами першої інстанції» від 26.12.2011 № 18; науковій літературі.

4. Стадія підготовки матеріалів до розгляду в засіданні господарського суду розпочинається з:

1) дня надходження позовної заяви до господарського суду;

2) дня реєстрації позовної заяви в автоматизованій системі документообігу;

3) винесення ухвали про порушення провадження у справі;

4) винесення ухвали про повернення позовної заяви;

5) моменту отримання відповідачем копії позовної заяви та доданих до неї документів.

5. Строк підготовки справи до судового розгляду становить наступну кількість днів:

1) 3;

2) 5;

3) 10;

4) 15;

5) включений до загального строку вирішення спору.

6. Стадія підготовки матеріалів до розгляду в засіданні господарського суду закінчується:

1) призначенням судової експертизи;

2) заміною неналежного відповідача;

3) залученням до участі у справі іншого відповідача;

4) початком судового розгляду справи;

5) прийняттям рішення по справі.

7. Процесуальні дії на стадії підготовки справи до судового розгляду мають право здійснювати:

- 1) суддя господарського суду;
 - 2) сторони у справі;
 - 3) державний виконавець;
 - 4) судовий експерт;
 - 5) треті особи.
8. Ухвала про порушення провадження у справі має містити:
- 1) інформацію про прийняття позовної заяви;
 - 2) інформацію про час і місце проведення судового засідання;
 - 3) інформацію про перерву в проведенні судового засідання;
 - 4) інформацію про необхідність залучення до участі у справі іншого відповідача;
 - 5) інформацію про витребування письмових доказів у відповідача.
9. Ухвала про порушення провадження у справі набирає законної сили:
- 1) протягом трьох днів з моменту прийняття;
 - 2) протягом п'яти днів з моменту прийняття;
 - 3) після закінчення строку подання апеляційної скарги;
 - 4) у день її прийняття;
 - 5) власний варіант відповіді.
10. Ухвала про порушення провадження у справі надсилається сторонам у справі у строк:
- 1) не пізніше трьох днів з дня прийняття;
 - 2) не пізніше п'яти днів з дня прийняття;
 - 3) не пізніше десяти днів з дня прийняття;
 - 4) в день прийняття ухвали;
 - 5) вручається сторонам в залі судового засідання.
11. Ухвала про порушення провадження у справі може бути оскаржена в такому порядку:
- 1) не підлягає оскарженню;
 - 2) заперечення на ухвалу включається до апеляційної скарги на рішення суду;
 - 3) окремо від рішення суду шляхом подання апеляційної скарги;
 - 4) окремо від рішення суду шляхом подання касаційної скарги;
 - 5) надати власний варіант відповіді.
12. У разі оскарження ухвали про порушення провадження у справі підготовка справи до розгляду:
- 1) продовжується;
 - 2) відкладається;

- 3) припиняється;
- 4) зупиняється;
- 5) поновлюється.

13. На стадії підготовки матеріалів до розгляду в засіданні господарського суду суддя має право:

- 1) залучити до участі у справі іншого відповідача;
- 2) виключити неналежного відповідача;
- 3) замінити неналежного відповідача;
- 4) замінити неналежного позивача;
- 5) здійснити всі перераховані процесуальні дії.

14. На стадії підготовки матеріалів до розгляду в засіданні господарського суду з метою забезпечення реального виконання майбутнього рішення суддя має право:

- 1) вирішити питання про вжиття запобіжних заходів;
- 2) вирішити питання про вжиття заходів до забезпечення позову;
- 3) вирішити питання про відкладення розгляду справи;
- 4) вирішити питання про огляд доказів у місці їх знаходження;
- 5) вирішити питання про розгляд справи безпосередньо на підприємстві.

15. На стадії підготовки матеріалів до розгляду в засіданні господарського суду суддя може вирішити питання суб'єктного складу учасників, до яких належать:

- 1) залучення до участі у справі іншого відповідача;
- 2) виключення неналежного відповідача;
- 3) заміна неналежного відповідача;
- 4) залучення третіх осіб без самостійних вимог;
- 5) заміна відповідної сторони її правонаступником.

16. Ухвала про порушення провадження у справі надсилається таким учасникам господарського процесу:

- 1) позивачу;
- 2) відповідачу;
- 3) прокурору, який є заявником у справі;
- 4) третій особі;
- 5) підприємствам, установам, організаціям, державним та іншим органам про витребування документів, відомостей.

17. На стадії підготовки матеріалів до розгляду в засіданні господарського суду суддя може приймати такі ухвали:

- 1) про порушення провадження у справі;
- 2) про призначення судової експертизи;
- 3) про огляд і дослідження доказів у місці їх знаходження;

- 4) додаткова ухвала;
- 5) про відкладення розгляду справи.

18. На стадії підготовки матеріалів до розгляду в засіданні господарського суду відповідач може здійснити такі процесуальні дії:

- 1) подати клопотання про оголошення перерви;
- 2) подати відзив на позов;
- 3) подати клопотання про призначення судової експертизи;
- 4) змінити підставу та предмет позову;
- 5) у зв'язку із попередньою домовленістю подати прохання про передачу спору на вирішення третейського суду.

19. На стадії підготовки матеріалів до розгляду в засіданні господарського суду позивач може здійснити такі процесуальні дії:

- 1) подати клопотання про оголошення перерви;
- 2) подати відзив на позов;
- 3) подати клопотання про призначення судової експертизи;
- 4) змінити підставу та предмет позову;
- 5) у зв'язку із попередньою домовленістю подати прохання про передачу спору на вирішення третейського суду.

20. Відповідно до статті 65 ГПК України повноваження судді господарського суду при виборі процесуальних дій по підготовці справи до розгляду:

- 1) необмежені;
- 2) обмежені переліком процесуальних дій, передбачених статтею 65 ГПК України;
- 3) частково обмежені переліком процесуальних дій, передбачених статтею 65 ГПК України;
- 4) усі наведені відповіді є вірними;
- 5) усі наведені відповіді є невірними.

Відповіді: 1. (3, 4); 2. (5); 3. (1); 4. (3); 5. (5); 6. (4); 7. (1, 2, 4, 5); 8. (1, 2); 9. (4); 10. (1); 11. (2); 12. (1); 13. (1, 2, 3); 14. (2); 15. (1, 2, 3, 4, 5); 16. (1, 2, 3, 4); 17. (2, 3); 18. (2, 3, 5); 19. (3, 4, 5); 20. (1).

Контрольні запитання

1. Що таке стадія підготовки матеріалів справи до судового розгляду в господарському процесі?

2. У чому полягає основна мета стадії підготовки матеріалів справи до судового розгляду в господарському процесі?

3. Яким є суб'єктний склад учасників на стадії підготовки матеріалів справи до судового розгляду в господарському процесі?

4. Які процесуальні дії здійснює суддя господарського суду на стадії підготовки матеріалів справи до судового розгляду в господарському процесі?

5. Які процесуальні дії здійснюють сторони на стадії підготовки матеріалів справи до судового розгляду в господарському процесі?

6. Назвіть ухвали, які може приймати суддя на стадії підготовки матеріалів справи до судового розгляду в господарському процесі.

7. У чому полягають загальні та спеціальні вимоги до змісту та порядку оскарження ухвал, що приймаються на стадії підготовки матеріалів справи до судового розгляду в господарському процесі?

Для розв'язання завдань і поглибленого вивчення теми ознайомтеся із такою літературою

1. Господарський процесуальний кодекс України від 6 листопада 1991 р. № 1798-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 6. — Ст. 56, з подальшими змінами та доповненнями.

2. Про деякі питання практики застосування Господарського процесуального кодексу України судами першої інстанції : постанова Пленуму Вищого господарського суду України від 26.12.2011 № 18 // Вісник господарського судочинства. — 2012. — № 1. — С. 2.

3. Про деякі питання практики застосування норм Господарського процесуального кодексу України, порушені у доповідних записках про роботу господарських судів у 2006 році : Інформаційний лист Вищого господарського суду України від 15.03.2007 № 01-8/123 // Вісник господарського судочинства — 2007. — № 3. — С. 19.

4. Про деякі питання участі прокурора у розгляді справ, підвідомчих господарським судам : постанова Пленуму Вищого господарського суду України від 23.03.2012 № 67 // Вісник господарського судочинства. — 2012. — № 3. — С. 42.

5. Арбитражний процес : учебник / [под ред. М. К. Треушникова]. — М. : Бек, 1994. — 403 с.

6. Арбитражний процес : учебник / [под ред. В. В. Яркова]. — М. : Юристь, 1998. — 480 с.

7. *Балюк І.А.* Господарське процесуальне право : [навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц.] / І. А. Балюк. — К. : КНЕУ, 2002. — 248 с.

8. *Балюк І.А.* Господарське процесуальне право : навч. посібник / І.А. Балюк ; М-во освіти і науки України, Держ. вищ. навч. заклад «Київський нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана». — К. : КНЕУ, 2008. — 223 с.

9. *Беляневич В.Е.* Господарський процесуальний кодекс України: (із змінами і доповненнями станом на 1 серпня 2007 року) : наук.-практ. комент. — Вид. 2-ге. — К. : Юстініан, 2008. — С. 522—525.

10. *Васильєв С.В.* Господарський процес України : підручник / С. В. Васильєв. — Х. : Еспада, 2010. — 283 с.

11. Господарське процесуальне право : підручник / [за ред. О. П. Подцерковного, М.Ю. Каргузова]. — Х. : Одісей, 2012. — 400 с.

Тема 12. ВИРІШЕННЯ ГОСПОДАРСЬКИХ СПОРІВ

1. Строки розгляду справ.
2. Порядок ведення засідання. Фіксація судового засідання.
3. Відкладення розгляду справи. Перерва у засіданні. Зупинення провадження у справі.
4. Відмова позивача від позову, зменшення або збільшення розміру позовних вимог, визнання позову відповідачем. Мирова угода.
5. Припинення провадження у справі. Залишення позову без розгляду.
6. Особливості провадження у справах за участю іноземних підприємств і організацій.

У результаті вивчення даної теми студенти мають

знати: види строків розгляду справи в суді першої інстанції та порядок їх продовження; правила ведення судового засідання в суді першої інстанції; що таке початок розгляду справи по суті; за яких умов відбувається судове засідання в разі відсутності представників сторін, представника позивача та представника відповідача; яким чином здійснюється фіксація судового засідання та роль протоколу судового засідання; як відбувається участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції, як Господарський процесуальний кодекс України зобов'язує відповідача подати відзив на позов, сторони — витребувані матеріали; які є підстави відкладення розгляду справи; що таке перерва в судовому засіданні та порядок її оголошення; яка процедура відмови позивача від позову та збільшення або зменшення позовних вимог; яка процедура визнання позову відповідачем; що таке мирова угода сторін і вимоги до мирової угоди на стадії вирішення спору по суті; які є підстави та процесуальний порядок зупинення провадження по справі; різницю та процесуальні наслідки припинення провадження по справі та залишення позову без розгляду; особливості провадження за участі іноземних підприємств;

уміти: складати такі процесуальні документи: 1) клопотання сторони про продовження строків розгляду справи; про проведення судового засідання в режимі відеоконференції; про зупинення провадження по справі та про відновлення провадження по справі; клопотання позивача про збільшення або зменшення розміру позовних вимог та ін.; 2) мирову угоду сторін; 3) ухвали про відкладення розгляду справи, про зупинення провадження по справі, про припинення провадження по справі, про залишення позову без розгляду та ін.

Ключові слова: судове засідання господарського суду, відкладення розгляду справи, перерва у засіданні, мирова угода, зупинення провадження у справі, поновлення провадження у справі, припинення провадження у справі, залишення позову без розгляду, фіксація судового засідання, протокол судового засідання.

Завдання до теми

Задача 1

15 травня 2014 р. Господарський суд Львівської області прийняв ухвалу про порушення провадження у справі про визнання недійсним договору купівлі-продажу та повернення сторін у первісний стан. Позивачем у справі є ВАТ «Південелеваторбуд», відповідачем — ВАТ «Агроекспорт». 25 травня 2014 р. до господарського суду надійшла позовна заява від третьої особи з самостійними вимогами ВАТ «Райффайзен Банк Аваль». Господарський суд Львівської області прийняв позовну заяву третьої особи з самостійними вимогами до розгляду та зазначив в ухвалі про необхідність продовження строку розгляду справи на 15 днів з причини вступу у справу третьої особи.

Яким чином впливає на перебіг процесуальних строків вступ у справу третьої особи з самостійними вимогами? Чи дотримано процесуальні строки у наведеній ситуації? Оцініть процесуальні дії судді господарського суду Львівської області, відповідь обґрунтуйте.

Задача 2.

Під час вирішення спору між фізичними особами — суб'єктами підприємницької діяльності господарський суд Київської області за клопотанням позивача продовжив строк вирішення спору 13 квітня 2014 на 7 днів, 21 квітня 2014 р. — на 5 днів і 27 квітня 2014 р. — на 5 днів.

Чи дотримано вимоги Господарського процесуального кодексу України щодо порядку продовження процесуальних строків вирішення спору? Яка судова практика склалась з даного питання?

Завдання 1.

Господарський суд Закарпатської області під час розгляду справи між позивачем (фізична особа-підприємець ОСОБА_1) і відповідачем (Полтавська міська рада) про визнання недійсним договору суперфіцію за власною ініціативою вирішив провести судові засідання від 24 жовтня 2014 року за відсутності позивача, надавши йому можливість взяти участь у судовому засіданні у режимі відео конференції. Суддя господарського суду прийняв

ухвалу про проведення судового засідання у режимі відеоконференції та направив її позивачу та відповідачу електронною поштою.

Складіть есе на тему «Перспективи та недоліки застосування режиму відеоконференції для судового засідання у господарських судах України». В есе необхідно дати розгорнуту відповідь на такі питання:

— Які нормативно-правові акти визначають проведення судового засідання у господарському суді у режимі відеоконференції?

— Яка склалась судова практика проведення судового засідання у господарському суді у режимі відеоконференції?

— Які є підстави проведення судового засідання у господарському суді у режимі відео конференції, чи визначені вони на законодавчому рівні?

— Порівняльна характеристика правил надсилання ухвал господарського суду за ст. 87 і 74-1 ГПК України, підпунктом 3.9.1-1. Постанови Пленуму ВГСУ від 26.12.2011 № 18 «Про деякі питання практики застосування Господарського процесуального кодексу України судами першої інстанції» та інші.

У наведеній таблиці представлені різноманітні ситуації, які виникають у господарському суді першої інстанції при вирішенні справи. Заповніть таблицю, визначивши процесуальні наслідки в кожній із згаданих ситуацій і якими актами господарського суду вони затверджуються:

Таблиця 1

Ситуація	Процесуальний наслідок та акт, який приймає господарський суд
Експерт, що проводив експертизу по справі, не з'явився у судове засідання	
Суддя вирішив питання про необхідність залучення іншого відповідача	
Склад суду змінився з одноособового на колегіальний	
Працівник підприємства, що викликаний до суду для дачі пояснень, не дотримався порядку в залі судового засідання	
Сторони уклали мирову угоду, яку затвердив господарський суд	
Позивач подав заяву, що направлена на одночасну зміну предмета і підстав позову	

Ситуація	Процесуальний наслідок та акт, який приймає господарський суд
Позивач подав заяву про доповнення та уточнення позовних вимог	
Подання учасниками судового процесу другого і наступних клопотань з одного й того самого питання, яке вже вирішено господарським судом	
Неподання або несвочасне подання стороною у справі, іншим учасником судового процесу доказів з неповажних причин, спрямоване на затягування судового процесу	

Тестові запитання

1. Відповідно до ГПК України можуть бути продовжені такі строки вирішення спору:

- 1) загальний строк вирішення спору, передбачений ч. 1 ст. 69 ГПК України;
- 2) спеціальний строк вирішення спору, передбачений частиною другою статті 69 ГПК України;
- 3) загальний і спеціальний строки вирішення спору, передбачені ч. 1—2 ст. 69 ГПК України;

2. Порядок ведення судового засідання в господарському суді визначається:

- 1) секретарем судового засідання;
- 2) суддею господарського суду;
- 3) головуючим у колегіальному складі суду;
- 4) головою місцевого господарського суду;
- 5) секретарем судової палати місцевого господарського суду.

3. Учасники судового процесу підлягають наступній відповідальності за недодержання порядку під час судового засідання:

- 1) догана;
- 2) зупинення провадження у справі;
- 3) залишення позову без розгляду;
- 4) штраф у розмірі до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;
- 5) кримінальна відповідальність.

4. Суддя господарського суду про оголошену перерву у судовому засіданні зазначає у наступному судовому акті:

1) рішення господарського суду, яким спір вирішується по суті;

2) ухвала господарського суду про припинення провадження по справі;

3) ухвала господарського суду про залишення позову без розгляду;

4) ухвала господарського суду про оголошення перерви у судовому засіданні;

5) ухвала господарського суду про відкладення розгляду справи.

5. Наслідками нез'явлення без поважних причин або без повідомлення причин у засідання господарського суду представника позивача є:

1) штраф до 100 неоподаткованих мінімумів доходів громадян;

2) залишення позов без розгляду;

3) винесення окремої ухвали;

4) відкладення розгляду справи;

5) застосування 1) та 2) одночасно.

6. Наслідками нез'явлення без поважних причин або без повідомлення причин у засідання господарського суду представника відповідача є:

1) штраф до 100 неоподаткованих мінімумів доходів громадян;

2) залишення позов без розгляду;

3) винесення окремої ухвали;

4) відкладення розгляду справи;

5) господарський суд може застосувати 1) і 2) одночасно.

7. За яких умов господарський суд може розглянути справу за відсутності сторін або однієї сторони:

1) якщо сторони або одна з сторін повідомили про наявність поважних причин відсутності у судовому засіданні (хвороба, відрадження тощо);

2) якщо сторони або одна з сторін подали клопотання про проведення судового засідання за їх відсутності;

3) якщо неявка представників сторін або однієї сторони не перешкоджає вирішенню спору;

4) якщо сторони або одна з сторін не мають матеріальної можливості оплатити послуги представника;

5) усі перераховані умови?

8. З якого моменту розпочинається початок розгляду справи по суті у господарському суді першої інстанції:

- 1) після завершення господарським судом підготовки справи до розгляду;
- 2) після відкриття судового засідання;
- 3) після роз'яснення сторонам та іншим учасникам судового процесу їх прав та обов'язків;
- 4) після розгляду господарським судом заяв і клопотань сторін;
- 5) після початку розгляду позовних вимог?

9. Господарський суд має право відкладати розгляд справи на строк:

- 1) до 15 днів;
- 2) до 10 днів;
- 3) у межах загальних або спеціальних строків розгляду справи;
- 4) на необмежений строк;
- 5) до 5-ти днів.

10. Підставами відкладення розгляду справи є:

- 1) заміна однієї з сторін її правонаступником;
- 2) залучення до участі в справі іншого відповідача;
- 3) заміна неналежного відповідача;
- 4) заміна відведеного судді;
- 5) заміна судового експерта.

11. Позивач має право збільшити або зменшити розмір позовних вимог на етапі судового господарського процесу:

- 1) до початку розгляду справи по суті;
- 2) до прийняття рішення по справі;
- 3) до набрання рішенням господарського суду законної сили;
- 4) до видачі господарським судом наказу на виконання;
- 5) до прийняття постанови ВГСУ.

12. Позивач має право відмовитись від позову на етапі судового господарського процесу:

- 1) до початку розгляду справи по суті;
- 2) до прийняття рішення по справі;
- 3) до набрання рішенням господарського суду законної сили;
- 4) до видачі господарським судом наказу на виконання;
- 5) до прийняття постанови ВГСУ.

13. До заяви про збільшення позивачем розміру позовних вимог обов'язково додається:

- 1) докази сплати суми судового збору;
- 2) довіреність представника позивача;

- 3) довідка з ЄДРПОУ;
 - 4) докази направлення копії заяви про збільшення розміру позовних вимог відповідачу;
 - 5) правильна відповідь відсутня.
14. Позивач має право змінити предмет або підставу позову на етапі судового господарського процесу:
- 1) до початку розгляду справи по суті;
 - 2) до прийняття рішення по справі;
 - 3) до набрання рішенням господарського суду законної сили;
 - 4) до видачі господарським судом наказу на виконання;
 - 5) до прийняття постанови ВГСУ.
15. У разі відмови позивача від позову господарський суд приймає:
- 1) рішення по справі;
 - 2) ухвалу про відкладення розгляду справи;
 - 3) ухвалу про зупинення провадження по справі;
 - 4) ухвалу про припинення провадження по справі;
 - 5) ухвалу про залишення позову без розгляду.
16. У разі затвердження мирової угоди сторін господарський суд приймає:
- 1) рішення по справі;
 - 2) ухвалу про відкладення розгляду справи;
 - 3) ухвалу про зупинення провадження по справі;
 - 4) ухвалу про припинення провадження по справі;
 - 5) ухвалу про залишення позову без розгляду.
17. У разі визнання відповідачем позову господарський суд приймає:
- 1) рішення по справі;
 - 2) ухвалу про відкладення розгляду справи;
 - 3) ухвалу про зупинення провадження по справі;
 - 4) ухвалу про припинення провадження по справі;
 - 5) ухвалу про залишення позову без розгляду.
18. Господарський суд зобов'язаний зупинити провадження по справі з підстав:
- 1) призначення господарським судом судової експертизи;
 - 2) надсилання господарським судом матеріалів прокурору або органу досудового розслідування;
 - 3) заміни однієї з сторін її правонаступником;
 - 4) у разі неможливості розгляду даної справи до вирішення пов'язаної з нею іншої справи, що розглядається іншим судом;
 - 5) у разі звернення господарського суду із судовим дорученням про надання правової допомоги до іноземного суду.

19. До ухвал, які приймаються у суді першої інстанції та можуть бути оскаржені, належать:

- 1) ухвала про відновлення провадження у справі;
- 2) ухвала про зупинення провадження у справі;
- 3) ухвала про поновлення провадження у справі;
- 4) ухвала про припинення провадження у справі;
- 5) ухвала про залишення позову без розгляду.

20. Припинення провадження по справі — це:

- 1) договір, який укладається сторонами з метою припинення спору на умовах, погоджених сторонами;
- 2) тимчасове й повне припинення всіх процесуальних дій у справі, що викликане настанням зазначених у законі причин, які перешкоджають подальшому руху процесу і щодо яких невідомо, коли вони можуть бути усунені;

3) форма завершення справи, яке зумовлене передбаченими законом обставинами, що повністю відкидають можливість судочинства;

4) закінчення розгляду справи, що викликане недотриманням позивачем установлених законом умов порушення і нормального розвитку судового процесу;

5) відстрочка вирішення спору по суті з призначенням часу наступного засідання зі справи.

21. Закінчення розгляду справи, що викликане недотриманням позивачем установлених законом умов порушення і нормального розвитку судового процесу, — це:

- 1) припинення провадження по справі;
- 2) зупинення провадження по справі;
- 3) відкладення розгляду справи;
- 4) перерва у засіданні;
- 5) залишення позову без розгляду.

22. До ознак, що є спільними для припинення провадження по справі та залишення позову без розгляду, можуть належать:

1) це є форма закінчення провадження по справі без вирішення спору по суті;

2) ухвала, що приймається в зазначених випадках, може бути оскаржена;

3) сторони втрачають право повторного звернення до суду з тотожного спору;

4) ухвала, що приймається в зазначених випадках, має містити питання про повернення судового збору з бюджету;

5) ухвала, що приймається в зазначених випадках, має містити питання про розподіл судових втрат.

23. Фіксування судового процесу за допомогою звукозаписувального технічного засобу здійснюється на умовах:

- 1) за вимогою сторін;
- 2) за вимогою будь-якого учасника судового процесу;
- 3) за вимогою прокурора;
- 4) за ініціативою суду;
- 5) є обов'язковим в суді першої інстанції.

Відповіді: 1. (3); 2. (2, 3); 3. (4); 4. (1, 2, 3); 5. (1, 2, 3, 4, 5); 6. (1, 3, 4); 7. (3); 8. (5); 9. (3); 10. (2, 3, 4, 5); 11. (2); 12. (2); 13. (1); 14. (1); 15. (4); 16. (4); 17. (1); 18. (4, 5); 19. (2, 4, 5); 20. (3); 21. (5); 22. (1, 2, 4, 5); 23. (2, 4).

Контрольні запитання

1. Які строки вирішення господарського спору передбачені в суді першої інстанції?

2. З яких стадій складається судове засідання господарського суду першої інстанції?

3. Яким чином у господарському судочинстві здійснюється фіксація судового засідання?

4. Назвіть підстави і розкрийте процедуру проведення судового засідання у режимі відеоконференції.

5. Назвіть вимоги до форми та змісту, яким має відповідати протокол судового засідання? Процедура ознайомлення з протоколом судового засідання та внесення до нього змін.

6. У чому полягають наслідки неподання відзиву відповідачем, неподання сторонами витребуваних господарським судом матеріалів, неявка сторін у судове засідання?

7. Назвіть судові акти, які приймає господарський суд у разі відмови позивача від позову, зменшення або збільшення розміру позовних вимог, визнання позову відповідачем, укладання сторонами мирової угоди?

8. За якими процедурними правилами здійснюється відмова позивача від позову, зменшення або збільшення розміру позовних вимог, визнання позову відповідачем, укладання сторонами мирової угоди?

9. За яких підстав господарський суд відкладає розгляд справи та оголошує перерву у засіданні?

10. Що таке обов'язкові та факультативні підстави зупинення провадження по справі?

11. У чому полягає відмінність припинення провадження по справі та залишення позову без розгляду?

Для розв'язання завдань і поглибленого вивчення теми ознайомтеся із такою літературою

1. Господарський процесуальний кодекс України від 6 листопада 1991 р. № 1798-XII // Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 6. — Ст. 56, з подальшими змінами та доповненнями.

2. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо участі у судовому засіданні в режимі відео конференції : Закон України від 4 липня 2012 р. № 5041-VI // Відомості Верховної Ради України від 21.06.2013 — 2013. — № 25. — С. 1338. — Ст. 247.

3. Про деякі питання практики застосування Господарського процесуального кодексу України судами першої інстанції : постанова Пленуму Вищого господарського суду України від 26.12.2011 № 18 // Вісник господарського судочинства. — 2012. — № 1. — С. 2.

4. Арбитражный процесс : учебник / [под ред. М. К. Треушникова]. — М. : Бек, 1994. — 403 с.

5. Арбитражный процесс : учебник / [под ред. В. В. Яркова]. — М. : Юристъ, 1998. — 480 с.

6. Балюк І.А. Господарське процесуальне право : [навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц.] / І. А. Балюк. — К. : КНЕУ, 2002. — 248 с.

7. Балюк І.А. Господарське процесуальне право : навч. посібник / І. А. Балюк ; М-во освіти і науки України, Держ. вищ. навч. заклад «Київський нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана». — К. : КНЕУ, 2008. — 223 с.

8. Беляневич В.Е. Господарський процесуальний кодекс України (із змінами і доповненнями станом на 1 серпня 2007 р.) : наук.-практ. комент. — Вид. 2-ге. — К. : Юстініан, 2008. — С. 522—525.

9. Васильєв С.В. Господарський процес України : підручник / С. В. Васильєв. — Х. : Еспада, 2010. — 283 с.

10. Господарське процесуальне право : підручник / [за ред. О.П. Подцерковного, М. Ю. Картузова]. — Х. : Одиссей, 2012. — 400 с.

11. Недибалюк В. Як відеоконференції ускладняють судовий процес [Електронний ресурс] / Вікторія Недибалюк. — <http://jurblog.com.ua>

Тема 13. РІШЕННЯ, УХВАЛА, ПОСТАНОВА ГОСПОДАРЬСЬКОГО СУДУ

1. Поняття і види господарських судових актів.
2. Зміст і сутність рішення.
3. Ухвали господарського суду: зміст і види
4. Постанова: види і зміст.

У результаті вивчення даної теми студенти мають

знати: що таке судовий акт господарського суду, які ознаки притаманні судовому акту господарського суду, які є види господарських судових актів, які судові акти приймають господарські суди різних інстанцій, що таке рішення господарського суду та його ознаки, з яких частин складається рішення господарського суду, вимоги до форми та змісту рішення господарського суду, що таке окрема думка судді господарського суду та правила її складання та використання, що таке ухвала господарського суду, які є види ухвал господарського суду, з яких підстав відбувається роз'яснення рішення або ухвали, що є підставою для виправлення рішення, ухвали, що таке постанова господарського суду, які є вимоги до форми та змісту постанови господарського суду, процедуру оголошення рішення та набрання ним законної сили, яким чином та в які строки надсилаються рішення, ухвали, постанови;

вміти: складати такі процесуальні документи: 1) рішення господарського суду першої інстанції, постанова апеляційного господарського суду та Вищого господарського суду України (ВГСУ), будь-яку ухвалу господарського суду; 2) клопотання про роз'яснення рішення, ухвали, клопотання про виправлення рішення, ухвали; розрізняти поняття «основне рішення господарського суду» та «додаткове рішення господарського суду», розрізняти ухвали, які оскаржуються окремо та разом з рішенням господарського суду, визначати строки набрання рішенням законної сили.

Ключові слова: судовий акт господарського суду, рішення господарського суду, окрема думка судді господарського суду, вступна частина рішення, описова частина рішення, мотивувальна частина рішення, резолютивна частина рішення, додаткове рішення, ухвала господарського суду, окрема ухвала господарського суду, додаткова ухвала господарського суду, постанова господарського суду.

Завдання до теми

Задача 1.

Господарський суд Вінницької області на вимогу ст. 82-1 ГПК України приймав рішення у справі між Товариством з додатковою відповідальністю «С» і ВАТ «Н» про зобов'язання вчинити певні дії у нарадчій кімнаті у складі трьох суддів (Гонта Д.В. — головуєчий, Журавський В.С., Коломієць Н.С.). У зв'язку з незапланованим відрядженням судді Коломієць Н.С. була оголошена перерва та до складу суду введено суддю Сидоренко Г.В. Колегія суддів Гонта Д.В. — головуєчий, Журавський В.С., Сидоренко Г.В. задовольнили позовні вимоги позивача, рішення було підписано всім складом суду. Відповідач оскаржив це рішення до Рівненського апеляційного господарського суду у зв'язку з порушенням норм процесуального права.

Чи були дотримані норми процесуального права господарським судом Вінницької області у наведеній ситуації? Яке рішення має прийняти Рівненський апеляційний господарський суд?

Задача 2.

При розгляді справи по суті колегією суддів, один з них не погодився з рішенням і виклав своє бачення щодо вирішення спору в окремій думці, яка була складена в письмовій формі, підписана, вкладена в окремий конверт, запечатана та приєднана до справи. У зв'язку зі своєї незгодою з більшістю колегії суддів, що мав окрему думку, відмовився підписувати рішення по справі.

Проаналізуйте наведену ситуацію та дайте обґрунтовану відповідь на питання: 1. Чи правильно вчинив суддя господарського суду? 2. Чи має право суддя, не згодний з рішенням більшості, скласти окрему думку? 3. Які вимоги до форми та змісту висувуються до окремої думки судді господарського суду? 4. Яку роль відіграє окрема думка в господарському судочинстві?

Задача 3.

У господарському суді Івано-Франківської області розглядалась справа між ПуАТ «Всеукраїнський акціонерний банк» і Приватним підприємством «Імпекон» про визнання недійсними прилюдних торгів. У результаті розгляду справи по суті 15 червня 2014 р. було прийнято судове рішення. Прийняте рішення не було оскаржене та набуло законної сили в установленому ст. 85 ГПК України порядку. 26 червня від відповідача надійшла заява про виправлення описки (неправильне зазначення дати проведення торгів). Господарський суд Івано-Франківської області прийняв ухвалу про відмову внесення виправлень у рішення у

зв'язку з тим, що рішення вже набрало законної сили та не було оскаржене в апеляційному порядку.

Чи правильні процесуальні дії господарського суду Івано-Франківської області? Чи має право сторона подавати заяву про виправлення рішення після набрання ним законної сили, в тому числі й після перегляду його в апеляційному та в касаційному порядку?

Завдання 1.

1. Суддя господарського суду роз'яснює рішення, ухвалу, не змінюючи при цьому їх змісту, за заявою сторони, державного виконавця або за своєю ініціативою.

Знайдіть помилку у визначенні.

2. У разі розгляду справи у суді першої інстанції трьома суддями суддя, не згодний з рішенням, має право викласти у письмовій формі свою окрему думку, що приєднується до справи.

Знайдіть помилку у визначенні.

3. Господарський суд при прийнятті рішення має право виходити за межі позовних вимог, якщо це необхідно для захисту прав і законних інтересів позивачів, відповідачів або третіх осіб з самостійними вимогами на предмет спору і про це є клопотання заінтересованої сторони.

Знайдіть помилку у визначенні.

1) Суддя господарського суду може дотримуватись передбаченої ст. 84 ГПК України послідовності викладення рішення: вступна, описова, мотивувальна та резолютивна частини.

Знайдіть помилку у визначенні.

Завдання 4

Заповніть таблицю, визначивши, в якій саме частині рішення господарського суду мають міститись зазначені відомості:

Таблиця 1

Відомості, що містяться в рішенні господарського суду	Частина рішення господарського суду, де мають міститись відповідні відомості			
	вступна частина	описова частина	мотивувальна частина	резолютивна частина
Докази, на підставі яких було прийнято рішення				
Вимоги позивача				

Закінчення табл. 1

Відомості, що містяться в рішенні господарського суду	Частина рішення господарського суду, де мають міститись відповідні відомості			
	вступна частина	описова частина	мотивувальна частина	резолютивна частина
Заперечення відповідача у відзиві на позов				
Обґрунтування відхилення тих чи тих доказів				
Визначення статусу третьої особи				
Прізвище третьої особи та інших осіб, що брали участь у справі				
Відомості про зміну предмета або підстав позову				
Найменування майна та його місцезнаходження за позовами про витребування майна				
Враховання постанов пленуму ВГСУ				
Результати розгляду господарським судом заяв (клопотань) учасників судового процесу				
Залучення до участі у справі правонаступника внаслідок реорганізації суб'єкта господарської діяльності				

Тестові запитання

1. Господарські суди першої інстанції приймають:
 - 1) рішення;
 - 2) додаткове рішення;
 - 3) ухвала;

- 4) окрема ухвала;
- 5) постанова.
2. До актів господарського суду, які приймаються іменем України, належать:
 - 1) рішення;
 - 2) додаткове рішення;
 - 3) ухвала;
 - 4) окрема ухвала;
 - 5) постанова.
3. До актів господарського суду, які є обов'язковими до виконання на всій території України, відносяться:
 - 1) рішення;
 - 2) додаткове рішення;
 - 3) ухвала;
 - 4) окрема ухвала;
 - 5) постанова.
4. Результат вирішення справи по суті, що знаходить офіційне закріплення в судовому акті, який містить державно-владний та індивідуально-конкретний припис і ґрунтується на нормі права, що застосована судом, — це:
 - 1) рішення;
 - 2) додаткове рішення;
 - 3) ухвала;
 - 4) окрема ухвала;
 - 5) постанова.
5. Господарські суді апеляційної та касаційної інстанції приймають:
 - 1) рішення;
 - 2) додаткове рішення;
 - 3) ухвала;
 - 4) окрема ухвала;
 - 5) постанова.
6. Господарський суд при вирішенні спору по суті зобов'язаний:
 - 1) відмовити в позові повністю;
 - 2) відмовити в позові частково;
 - 3) залишити позов без розгляду;
 - 4) задовольнити позов;
 - 5) затвердити мирову угоду і припинити провадження по справі.
7. Господарський процесуальний кодекс України вимагає таку форму для рішення господарського суду:

- 1) усна;
 - 2) письмова;
 - 3) електронний документ з електронним підписом;
 - 4) на розсуд судді господарського суду.
8. Письмова форма рішення господарського суду вимагає обов'язкову наявність підписів:
- 1) голови місцевого господарського суду;
 - 2) заступника голови місцевого господарського суду;
 - 3) судді-доповідача у справі;
 - 4) секретаря судового засідання;
 - 5) судді або колегії суддів, що брали участь у засіданні.
9. Господарський суд України при прийнятті рішення зобов'язаний застосовувати:
- 1) Конституцію України;
 - 2) Господарський процесуальний кодекс України;
 - 3) законодавство України;
 - 4) міжнародні договори, ратифіковані Верховною Радою України;
 - 5) висновки Конституційного Суду України.
10. Господарський суд при прийнятті рішення використав висновок Конституційного Суду України щодо офіційного тлумачення Конституції України, про що зазначив у такій частині:
- 1) вступна;
 - 2) описова;
 - 3) мотивувальна;
 - 4) резолютивна;
 - 5) господарський суд може не враховувати висновки Конституційного Суду України.
11. Господарський суд України у нарадчій кімнаті приймає:
- 1) рішення;
 - 2) ухвалу про припинення провадження по справі;
 - 3) ухвалу про залишення позову без розгляду;
 - 4) ухвалу про відвід (самовідвід) судді господарського суду;
 - 5) постанову.
12. Вступна частина рішення обов'язково має містити:
- 1) номер справи;
 - 2) найменування господарського суду та сторін;
 - 3) опис дій, виконаних господарським судом;
 - 4) дату прийняття рішення;
 - 5) строки виконання рішення при відстрочці його виконання.

13. Господарський суд при прийнятті рішення має право:

1) застосовувати законодавчі акти, на які не посилались сторони, але які регулюються спірні правовідносини у конкретній справі;

2) зменшувати розмір неустойки, яка підлягає стягненню зі сторони, що порушила зобов'язання;

3) виходити за межі позовних вимог, якщо це необхідно для захисту прав і законних інтересів позивачів або третіх осіб з самостійними вимогами на предмет спору і про це є клопотання заінтересованої сторони;

4) визнати недійсним повністю чи у певній частині пов'язаний з предметом спору договір, який суперечить законодавству;

5) відстрочити або розстрочити виконання рішення.

14. Описова частина рішення містить наступні відомості:

1) опис дій, виконаних господарським судом;

2) про зміну сторонами та іншими особами, які беруть участь у справі, своїх процесуальних позицій у порівнянні з позовною заявою, відзивом на неї;

3) стислий виклад вимог позивача;

4) стислий виклад відзиву на позовну заяву;

5) про зміну предмета або підстав позову, збільшення або зменшення розміру позовних вимог.

15. Мотивувальна частина рішення містить такі відомості:

1) про урахування судом постанов пленуму Вищого господарського суду України;

2) про урахування судом рішень і висновків Конституційного Суду України;

3) зміст письмової угоди сторін, якщо її було досягнуто;

4) найменування сторони, на користь якої винесено рішення;

5) про відстрочку або розстрочку виконання рішення суду.

16. Резолютивна частина рішення містить такі відомості:

1) про застосування судом практики Європейського суду з прав людини;

2) розмір сум, що підлягають стягненню;

3) найменування майна, що підлягає передачі;

4) про повернення судового збору з бюджету;

5) про розподіл судових витрат між сторонами.

17. Рішення господарського суду набирає законної сили у строк:

1) у день прийняття;

2) через 10 днів після його оголошення;

- 3) після закінчення строку подання апеляційної скарги;
- 4) після розгляду справи апеляційним господарським судом у разі апеляційного оскарження рішення;
- 5) після розгляду справи касаційним господарським судом.

18. Додаткове рішення (ухвалу) приймає господарський суд за заявою:

- 1) сторони;
 - 2) прокурора;
 - 3) третьої особи з самостійними вимогами;
 - 4) третьої особи без самостійних вимог;
 - 5) за ініціативою суду.
19. Господарський суд приймає окрему ухвалу з підстав:
- 1) при виявленні під час розгляду справи у діяльності підприємства, організації або посадових осіб факту недотримання договірних зобов'язань;
 - 2) при виявленні під час розгляду справи недоліків у діяльності підприємства, організації або посадових осіб;
 - 3) при виявленні під час розгляду справи порушень законності, які містять ознаки кримінального правопорушення у діяльності підприємства, організації або посадових осіб;
 - 4) при виявленні під час розгляду справи порушень законності у діяльності підприємства, організації або посадових осіб;
 - 5) при виявленні під час розгляду справи у діяльності підприємства, організації порушення трудових прав.

20. Господарський суд України приймає окрему ухвалу стосовно таких суб'єктів, як:

- 1) сторони у справі;
- 2) сторони у справі та треті особи;
- 3) учасники спору;
- 4) суб'єкти, передбачені ст. 1 ГПК України;
- 5) господарський суд при прийнятті окремої ухвали не обмежений складом учасників спору та переліком осіб, що зазначені в ст. 1 ГПК України.

21. Обставини справи, встановлені господарським судом, доводи, за якими господарський відхиляє ті чи інші докази, мотиви застосування законів та інших нормативно-правових актів можуть міститись у такому судовому акті господарського суду, як:

- 1) рішення господарського суду;
- 2) ухвала про зупинення провадження по справі;
- 3) окрема ухвала господарського суду;
- 4) постанова суду апеляційної інстанції;
- 5) постанова суду касаційної інстанції.

Відповіді: 1. (1, 2, 3, 4); 2. (1, 2, 5); 3. (1, 2, 3, 4, 5); 4. (1, 2); 5. (3, 4, 5); 6. (1, 2, 4); 7. (2); 8. (5); 9. (1, 2, 3, 4, 5); 10. (3); 11. (1, 4, 5); 12. (1, 2, 4); 13. (1, 2, 3, 4, 5); 14. (1, 2, 3, 4, 5); 15. (1, 2); 16. (2, 3, 4, 5); 17. (3, 4); 18. (1, 2, 3, 4, 5); 19. (2, 4); 20. (5); 21. (1, 4).

Контрольні запитання

1. Що таке судові акти господарського суду?
2. Які ви знаєте види судових актів господарського суду?
3. Які судові акти мають право приймати місцеві господарські суди, апеляційні господарські суди, Вищий господарський суд України?
4. У чому полягає зміст принципів обов'язковості та виконуваності господарських судових актів?
5. Яким вимогам до форми та змісту має відповідати рішення господарського суду?
6. Які ознаки рішення господарського суду відрізняють його від інших судових актів?
7. Які відомості мають містити вступна, описова, мотивувальна та резолютивна частини рішення господарського суду України відповідно до ГПК України та постанов пленуму ВГСУ?
8. Розкрийте процедуру прийняття рішення господарського суду, набрання ним законної сили та надсилання рішення господарського суду?
9. З яких правил складається дотримання таємниці нарадчої кімнати при прийнятті рішення господарського суду?
10. Які є види ухвал господарського суду за різними критеріями класифікації (за правовими наслідками, за стадією винесення ухвали, за можливістю оскарження, за процедурою оскарження)?
11. Основне та додаткове рішення господарського суду: в чому полягають спільні та відмінні ознаки?
12. Яким вимогам має відповідати постанова господарського суду?

Для розв'язання завдань і поглибленого вивчення теми ознайомтеся із такою літературою

1. Господарський процесуальний кодекс України від 6 листопада 1991 р. № 1798-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 6. — Ст. 56, з подальшими змінами та доповненнями.

2. Про деякі питання практики застосування Господарського процесуального кодексу України судами першої інстанції : Постанова Пленуму Вищого господарського суду України від 26.12.2011 № 18 // Вісник господарського судочинства. — 2012. — № 1. — С. 2.

3. Про судові рішення : Постанова Пленуму Вищого господарського суду України від 23.03.2012 № 6 // Вісник господарського судочинства. — 2012. — № 3. — С. 36.

4. Про деякі питання, пов'язані із застосуванням частини другої статті 82 Господарського процесуального кодексу України : Інформаційний лист Вищого господарського суду України від 23.11.2001 № 01-8/1272 // Вісник господарського судочинства. — 2002. — № 1. — С. 138.

5. Арбитражный процесс : учебник / [под ред. М. К. Треушникова]. — М. : Бек, 1994. — 403 с.

6. Арбитражный процесс: учебник / [под ред. Яркова В.В.]. — М. : Юристъ, 1998. — 480 с.

7. *Балюк І.А.* Господарське процесуальне право : [навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц.] / І. А. Балюк. — К. : КНЕУ, 2002. — 248 с.

8. *Балюк І.А.* Господарське процесуальне право : навч. посібник / І. А. Балюк ; М-во освіти і науки України, Держ. вищ. навч. заклад «Київський нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана». — К. : КНЕУ, 2008. — 223 с.

9. *Беляневич В.Е.* Господарський процесуальний кодекс України: (із змінами і доповненнями станом на 1 серпня 2007 р.): Наук.-практ. комент. / В. Е. Беляневич. — Вид. 2-ге. — К. : Юстініан, 2008. — С. 522—525.

10. *Васильєв С.В.* Господарський процес України : підручник / С. В. Васильєв, — Х. : Еспада, 2010. — 283 с.

11. Господарське процесуальне право : підручник / [за ред. О. П. Подцерковного, М. Ю. Картузова]. — Х. : Одиссей, 2012. — 400 с.

Тема 14. ПРОВАДЖЕННЯ У СУДІ АПЕЛЯЦІЙНОЇ ІНСТАНЦІЇ

1. Сутність і значення апеляційного оскарження.
2. Право апеляційного оскарження, його суб'єкти, об'єкти апеляційного перегляду.
3. Строк, порядок подання, форма і зміст апеляційної скарги.
4. Порухення процесу перегляду судових рішень в апеляційному порядку.
5. Розгляд справи в апеляційній інстанції.
6. Повноваження апеляційної інстанції.
7. Постанова апеляційної інстанції.

У результаті вивчення даної теми студенти мають

знати: що таке апеляційна інстанція та апеляційне провадження, хто має право звертатись з апеляційною скаргою, перелік об'єктів апеляційного перегляду, за якими правилами подається апеляційна скарга, вимоги, які висуваються до форми та змісту апеляційної скарги, особливості застосування підстав повернення апеляційної скарги, яким чином порушується провадження в апеляційному суді, за якими правилами здійснюється апеляційний перегляд рішень та ухвал, які правила суду першої інстанції застосовуються при апеляційному перегляді, повноваження апеляційної інстанції, особливості апеляційного перегляду ухвал господарського суду першої інстанції, матеріальні та процесуальні підстави скасування рішення суду, що таке постанова, як акт, який приймає апеляційний суд, вимоги до її форми та змісту;

уміти: скласти апеляційну скаргу та відзив на апеляційну скаргу, розрізнити поняття «скасування рішення господарського суду» та «зміна рішення господарського суду», розрізнити поняття апеляційна інстанція, апеляційне провадження та апеляційний суд.

Ключові слова: апеляційний суд, апеляційна інстанція, апеляційне провадження, апеляційна скарга, об'єкти апеляційного перегляду, рішення місцевого господарського суду, що не набрало законної сили, ухвала місцевого господарського суду, що підлягає оскарженню, суб'єкти апеляційного оскарження, відзив на апеляційну скаргу, повноваження апеляційної інстанції, межі апеляційного перегляду, постанова апеляційного суду, апеляційний округ, повернення апеляційної скарги, відмова у прийнятті апеляційної скарги.

Завдання до теми

Задача 1.

Суб'єкт підприємницької діяльності — скаржник звернувся до Одеського апеляційного господарського суду з апеляційною скаргою на рішення Господарського суду Херсонської області у справі про невиконання умов договору підряду. Колегія суддів Одеського апеляційного господарського суду вирішила повернути апеляційну скаргу через недотримання правил її подання, що визначені частиною другою ст. 91 ГПК України.

Проаналізуйте наведену ситуацію та дайте відповідь на питання: 1. Чи правильно вчинив Одеський апеляційний господарський суд? 2. Чи мав право Одеський апеляційний господарський суд повернути апеляційну скаргу через недотримання порядку її подання? 3. Який порядок прийняття апеляційної скарги, якщо її подано не через місцевий господарський суд?

Задача 2.

До Київського апеляційного господарського суду надійшла апеляційна скарга Державного підприємства «УІПВ» на рішення Господарського суду м. Києва від 14.01.2014 у справі № 999/888 за позовом Національного університету «КРОК» до Державного підприємства «УІПВ» про стягнення 777 345 грн. Апеляційна скарга відповідала вимогам ГПК України щодо форми та змісту, однак у Київського апеляційного господарського суду виникли сумніви щодо надходження й зарахування сум судового збору до Державного бюджету України, у зв'язку з чим апеляційний суд повернув апеляційну скаргу на підставі п. 3 ст. 97 ГПК України.

Чи правильно вчинив Київський апеляційний господарський суд? Як, на вашу думку, має бути вирішена дана ситуація? Відповідь обґрунтуйте.

Завдання 1.

Відповідно до Постанови Пленуму ВГСУ «Про деякі питання практики застосування розділу XII Господарського процесуального кодексу України» від 17.05.2011 № 7, зловживання процесуальними правами, до якого відноситься повторне (два і більше разів) подання апеляційних або касаційних скарг на судові рішення, спрямоване на свідоме невинуватене затягування судового процесу, порушує права інших учасників цього процесу.

Складіть есе на тему «Зловживання процесуальними правами у господарському судочинстві: поняття та способи подолання».

Під час підготовки есе необхідно дати розгорнуту відповідь на такі питання:

— Що таке зловживання процесуальними правами з боку учасників господарського процесу?

— Яким чином досліджене поняття зловживання процесуальними правами у науковій літературі?

— Правове регулювання видів та способів зловживання процесуальними правами.

Завдання 2.

Відповідно до ст. 92 ГПК України, перегляд за апеляційною скаргою рішень та ухвал місцевого господарського суду здійснює апеляційний господарський суд, повноваження якого поширюються на територію знаходження відповідного місцевого господарського суду.

Підготуйте обґрунтовану відповідь на такі питання: 1. Що таке апеляційний округ? 2. Якими нормативно-правовими актами визначаються поняття та перелік апеляційних округів? 3. Система апеляційних судів України. 4. Яким чином визначається склад та структура апеляційного суду?

Завдання 4

Відповідно до ст. 99 ГПК України в апеляційній інстанції справи переглядаються за правилами розгляду цих справ у першій інстанції з урахуванням особливостей, передбачених у розділі XII. Заповніть таблицю, визначивши, які з наведених правил розгляду справ застосовуються у суді першої інстанції, в апеляційному господарському суді, можуть застосовуватись в обох інстанціях

Таблиця 1.

Правила розгляду справи	Місцеві господарські суди	Апеляційні господарські суди
Подання додаткових доказів		
Збільшення або зменшення розміру позовних вимог		
Відмова позивача від висунутих вимог		
Подання зустрічного позову		
Подання відзиву на позов		
Призначення судової експертизи		
Зміна підстави або предмета позову		

Правила розгляду справи	Місцеві господарські суди	Апеляційні господарські суди
Залучення іншого відповідача		
Заміна неналежного відповідача		
Вступ до справи третьої особи		
Вступ до справи прокурора		
Застосування засобів забезпечення позову		
Відкладення розгляду справи		
Оголошення перерви у засіданні		
Зупинення провадження по справі		
Припинення провадження по справі		
Залишення позову без розгляду		
Об'єднання позовних вимог		
Затвердження сторонами мирової угоди		
Видача наказу на виконання рішення (постанови) господарського суду		

Тестові запитання

1. Суб'єктами апеляційного оскарження виступають:
 - 1) сторони;
 - 2) прокурор;
 - 3) третя особа з самостійними вимогами;
 - 4) третя особа без самостійних вимог;
 - 5) особа щодо якої вирішено питання в суді першої інстанції про її права та обов'язки.
2. Об'єктами апеляційного оскарження є:
 - 1) рішення місцевого господарського суду;
 - 2) рішення місцевого господарського суду, яке набрало законної сили;
 - 3) рішення місцевого господарського суду, яке не набрало законної сили;
 - 4) ухвала місцевого господарського суду;

- 5) ухвала місцевого господарського суду, оскарження якої передбачено ст. 106 ГПК України.
3. Правила подання апеляційної скарги включають в себе:
- 1) можливість подання апеляційної скарги безпосередньо до канцелярії апеляційного господарського суду;
 - 2) подання апеляційної скарги через місцевий господарський суд;
 - 3) подання апеляційної скарги через місцевий господарський суд, який розглянув справу;
 - 4) подання апеляційної скарги виключно через місцевий господарський суд, який розглянув справу.
4. В апеляційному господарському суді справи переглядаються:
- 1) одноособовим складом;
 - 2) колегіальним складом;
 - 3) одноособовим або колегіальним складом залежно від складності справи;
 - 4) на розсуд сторін спору;
 - 5) всі наведені вище приклади вірні.
5. Склад апеляційного суду визначається:
- 1) автоматизованою системою документообігу;
 - 2) головою апеляційного суду;
 - 3) секретарем судової палати;
 - 4) за згодою сторін;
 - 5) за правилами третейської угоди.
6. Яким чином впливає зміна складу суду апеляційної інстанції на апеляційний розгляд справи:
- 1) зміна складу суду не впливає на строки розгляду справи;
 - 2) строки розгляду справи продовжуються;
 - 3) строки розгляду справи відновлюються;
 - 4) строк розгляду апеляційної скарги починається спочатку;
 - 5) на розсуд колегії суддів.
7. Строк для направлення апеляційної скарги та матеріалів справи від місцевого до апеляційного суду становить:
- 1) три дні;
 - 2) п'ять днів;
 - 3) десять днів;
 - 4) сім днів;
 - 5) негайно.
8. Місцевий господарський суд має направити до апеляційного господарського суду апеляційну скаргу разом з виключно копіями матеріалів справи у разі оскарження:
- 1) рішення господарського суду;

2) ухвали господарського суду про відмову у прийнятті позовної заяви;

3) ухвали господарського суду про зупинення провадження по справі;

4) ухвали господарського суду про забезпечення позову;

5) ухвали господарського суду про поновлення пропущеного строку для пред'явлення наказу до виконання.

9. Місцевий господарський суд має направити до апеляційного господарського суду апеляційну скаргу разом зі справою у разі оскарження:

1) рішення господарського суду;

2) ухвали господарського суду про відмову у прийнятті позовної заяви;

3) ухвали господарського суду про повернення позовної заяви;

4) ухвали господарського суду про роз'яснення рішення;

5) ухвали господарського суду про внесення виправлень у рішення.

10. Апеляційна скарга на рішення місцевого господарського суду може бути подана протягом наступного строку з дня складання повного рішення:

1) 3 дні;

2) 5 днів;

3) 10 днів;

4) 20 днів;

5) 1 місяць.

11. Апеляційна скарга на ухвалу місцевого господарського суду може бути подана протягом такого строку:

1) 3 дні;

2) 5 днів;

3) 10 днів;

4) 20 днів;

5) 1 місяць.

12. Якщо апеляційна скарга подана після встановленого строку на її подання, апеляційний господарський суд може поновити цей строк за таких умов:

1) строк поновлення необмежений у будь-якому випадку;

2) строк може бути поновлений протягом трьох місяців;

3) строк поновлення необмежений окрім випадків, коли апеляційна скарга подана прокурором, органом державної влади, органом місцевого самоврядування;

4) строк поновлюється виключно за наявності поважних причин;

5) строк поновлюється за наявності поважних причин, крім випадків, коли апеляційна скарга подана прокурором, органом державної влади, органом місцевого самоврядування.

13. Доказом надсилання іншій стороні у справі копії апеляційної скарги і доданих до неї документів є:

- 1) касовий чек;
- 2) розрахункова квитанція;
- 3) реєстр поштових відправлень;
- 4) довідка підприємства зв'язку;
- 5) усе зазначене вірне.

14. Копія апеляційної скарги має бути надіслана наступним учасникам господарського процесу:

- 1) позивачу;
- 2) відповідачу;
- 3) третій особі з самостійними вимогами;
- 4) третій особі без самостійних вимог;
- 5) прокурору.

15. В апеляційній скарзі має бути зазначено:

- 1) найменування місцевого господарського суду, який прийняв рішення;
- 2) найменування місцевого господарського суду, до якого подається скарга;
- 3) зазначення ціни позову;
- 4) посилання на законодавство;
- 5) перелік документів, що додаються.

16. Підставами повернення апеляційної скарги є:

- 1) апеляційна скарга підписана особою, посадове становище якої не зазначено;
- 2) апеляційна скарга подана особою, яка не має права її подавати;
- 3) апеляційну скаргу подано після закінчення строку, встановленого для її подання, без клопотання про поновлення цього строку або таке клопотання відхилено;
- 4) апеляційну скаргу подано повторно після повернення первісної апеляційної скарги з підстави її подання після закінчення строку у разі, коли клопотання про відновлення строку подання апеляційної скарги було відхилено;
- 5) апеляційну скаргу подано на рішення місцевого господарського суду, яку вже було переглянуто в касаційному порядку.

17. Підставами відмови у прийнятті апеляційної скарги є:

- 1) апеляційна скарга підписана особою, посадове становище якої не зазначено;

2) апеляційна скарга подана особою, яка не має права її подавати;

3) апеляційну скаргу подано після закінчення строку, встановленого для її подання, без клопотання про поновлення цього строку або таке клопотання відхилено;

4) до винесення ухвали про прийняття скарги до провадження особа, яка подала скаргу, подала заяву про її відкликання;

5) апеляційну скаргу подано на процесуальний документ, який не ухвалювався та відсутній у справі.

18. Строк розгляду апеляційної скарги, яка подана на рішення місцевого господарського суду становить:

1) 15 днів;

2) 20 днів;

3) 30 днів;

4) два місяця;

5) шість місяців.

19. Строк розгляду апеляційної скарги, яка подана на ухвалу місцевого господарського суду становить:

1) 15 днів;

2) 20 днів;

3) 30 днів;

4) два місяця;

5) шість місяців.

20. Строк розгляду апеляційної скарги починає обчислюватись з:

1) дня відправлення апеляційної скарги;

2) дня надходження апеляційної скарги до місцевого господарського суду, що прийняв оскаржуване рішення / ухвалу;

3) дня надходження апеляційної скарги до апеляційного господарського суду;

4) дня реєстрації апеляційної скарги в автоматизованій системі документообігу;

5) дня постановлення ухвали про прийняття апеляційної скарги до провадження.

21. Наслідком помилкового прийняття апеляційним господарським судом до провадження скарги на ухвалу, яка не підлягає оскарженню, є:

1) повернення апеляційної скарги;

2) відмова у прийнятті апеляційної скарги;

3) припинення провадження по справі;

4) повернення скарги заявникові;

5) скарга не приймається до розгляду взагалі.

22. Під скасуванням рішення місцевого господарського суду слід розуміти таке:

1) сукупність прав на здійснення встановлених законом процесуальних дій відносно рішення, яке не набрало законної сили, що перевіряється за апеляційною скаргою;

2) здійснення судом апеляційної інстанції процесуальних дій, спрямованих на визнання недійсним прийнятого місцевим господарським судом рішення, яким було вирішено господарський спір по суті;

3) внесення до рішення виправлень, які не впливають на кінцеві висновки місцевого господарського суду про права та обов'язки сторін;

4) перевірка законності і обґрунтованості рішень місцевого господарського суду з тим, щоб не допустити набрання законної сили та виконання помилкових рішень господарського суду;

5) сукупністю дій суду апеляційної інстанції та осіб, які беруть участь у справі, що здійснюються з метою перевірки законності та обґрунтованості судових актів місцевих господарських судів, які не набрали законної сили та повторного розгляду справи по суті.

23. Під зміною рішення місцевого господарського суду слід розуміти таке:

1) сукупність прав на здійснення встановлених законом процесуальних дій відносно рішення, яке не набрало законної сили, що перевіряється за апеляційною скаргою;

2) здійснення судом апеляційної інстанції процесуальних дій, спрямованих на визнання недійсним прийнятого місцевим господарським судом рішення, яким було вирішено господарський спір по суті;

3) внесення до рішення виправлень, які не впливають на кінцеві висновки місцевого господарського суду про права та обов'язки сторін;

4) перевірка законності і обґрунтованості рішень місцевого господарського суду з тим, щоб не допустити набрання законної сили та виконання помилкових рішень господарського суду;

5) сукупністю дій суду апеляційної інстанції та осіб, які беруть участь у справі, що здійснюються з метою перевірки законності та обґрунтованості судових актів місцевих господарських судів, які не набрали законної сили та повторного розгляду справи по суті.

Відповіді: 1. (1, 2, 3, 4, 5); 2. (3, 5); 3. (1, 3); 4. (2); 5. (1); 6. (4); 7. (1); 8. (4, 5); 9. (1, 2, 3); 10. (3); 11. (2); 12. (3, 5); 13. (5); 14. (1, 2, 3, 4, 5); 15. (1, 3, 4, 5); 16. (1, 2); 17. (5); 18. (4); 19. (1); 20. (5); 21. (3); 22. (2); 23. (3).

Контрольні запитання

1. Що таке стадія апеляційного перегляду в господарському процесі?

2. У чому полягає основна мета стадії апеляційного перегляду в господарському процесі?

3. Яким є суб'єктний склад учасників, що мають право подати апеляційну скаргу в господарському процесі?

4. Які акти господарського суду можуть бути оскаржені в апеляційному суді?

5. За якими правилами порушується провадження у апеляційному суді?

6. У чому полягає відмінність повернення апеляційної скарги та відмови у прийнятті апеляційної скарги?

7. За якими правилами здійснюється апеляційний перегляд рішень та ухвал?

8. Матеріальні та процесуальні підстави оскарження рішення та ухвали місцевого господарського суду?

9. Повноваження апеляційної інстанції, в чому полягає відмінність скасування та зміни рішення господарського суду?

10. Яким вимогам має відповідати постанова апеляційного господарського суду?

Для розв'язання завдань і поглибленого вивчення теми ознайомтеся із такою літературою

1. Господарський процесуальний кодекс України від 6 листопада 1991 р. № 1798-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 6. — Ст. 56, з подальшими змінами та доповненнями.

2. Про деякі питання практики застосування розділу ХІІ Господарського процесуального кодексу України : постанова Пленуму Вищого господарського суду України від 17.05.2011 № 7 // Вісник господарського судочинства. — 2011. — № 3. — С. 23.

3. Арбитражний процес : учебник / [под ред. М. К. Треушникова]. — М. : Бек, 1994. — 403 с.

4. Арбитражный процесс : учебник / [под ред. В. В. Яркова]. — М. : Юристъ, 1998. — 480 с.

5. *Балюк І.А.* Господарське процесуальне право : [навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц.] / І. А. Балюк. — К. : КНЕУ, 2002. — 248 с.

6. *Балюк І.А.* Господарське процесуальне право : навч. посібник / І. А. Балюк ; М-во освіти і науки України, Держ. вищ. навч. заклад «Київський нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана». — К. : КНЕУ, 2008. — 223 с.

7. *Беляневич В.Е.* Господарський процесуальний кодекс України: (із змінами і доповненнями станом на 1 серпня 2007 р.) : наук.-практ. комент. / В. Е. Беляневич. — Вид. 2-ге. — К. : Юстініан, 2008. — С. 522—525.

8. *Васильєв С.В.* Господарський процес України : підручник / С. В. Васильєв. — Х. : Еспада, 2010. — 283 с.

9. Господарське процесуальне право : підручник / [за ред. О. П. Подцерковного, М. Ю. Картузова]. — Х. : Одиссей, 2012. — 400 с.

Тема 15. ПРОВАДЖЕННЯ У СУДІ КАСАЦІЙНОЇ ІНСТАНЦІЇ

1. Вищий господарський суд України як вищий судовий орган господарських судів
2. Сутність касаційного оскарження
3. Касаційна скарга та відзив на касаційну скаргу
4. Порядок розгляду касаційної скарги
5. Повноваження касаційної інстанції
6. Перегляд судових рішень господарського суду Верховним Судом України

У результаті вивчення даної теми студенти мають:

знати: який склад і структура Вищого господарського суду України та Верховного Суду України, в чому полягає сутність касаційного перегляду судових актів, процесуальний статус суб'єктів касаційного оскарження, порядок розгляду касаційної скарги, види повноважень касаційної інстанції, правила перегляду судових рішень Верховним Судом України;

вміти: визначати суб'єктів звернення до Вищого господарського суду України та до Верховного Суду України, розуміти сутність стадії касаційного перегляду, складати касаційну скаргу та відзив на касаційну скаргу, заяву про перегляд судових рішень господарських судів Верховним Судом України, з'ясувати порядок розгляду касаційної скарги та заяви про перегляд судових рішень господарських судів Верховним Судом України, орієнтуватися у судових актах касаційної інстанції та вимогах до них, розуміти умови та наслідки звернення до Верховного Суду України

Ключові слова: Вищий господарський суд України, Верховний Суд України, касаційне оскарження, суб'єкти касаційного оскарження, об'єкти касаційного оскарження, касаційна скарга, заява про перегляд судових рішень господарських судів Верховним Судом України, повноваження касаційної інстанції, постановва касаційної інстанції.

Завдання до теми

Доповніть речення

1. Якщо касаційну скаргу помилково подано через місцевий господарський суд, в якому знаходяться матеріали справи, останній надсилає цю скаргу разом з матеріалами справи до суду для

виконання ним вимог частини другої статті 109 Господарського процесуального кодексу України.

2. Ухвала місцевого господарського суду може бути переглянута в касаційному порядку окремо від рішення за одночасної наявності двох умов: 1) ця ухвала належить до числа зазначених ___ 2) вона вже переглядалася в ___ порядку.

3. Подання касаційної скарги на ухвалу місцевого або апеляційного господарського суду не перешкоджає ___, за винятком випадку, коли касаційною інстанцією ___; в такому випадку суд нижчої інстанції, надіславши ___ до Вищого господарського суду України, ___ до повернення цих ___ з суду касаційної інстанції.

4. Заява про перегляд Верховним Судом України судових рішень господарських судів може бути подана після ___, тобто лише після прийняття Вищим господарським судом України ___ за наслідками розгляду касаційної скарги.

5. Вирішення питання про допуск справи до провадження здійснюється колегією у складі ___ Вищого господарського суду України шляхом постановлення ___ або відмову в такому допуску з викладенням ___ та з посиланням на ___

Таблиці

1. У наведеній таблиці представлено різноманітні ситуації, які виникають при перегляді справи Вищим господарським судом України. Заповніть таблицю, визначивши процесуальні наслідки в кожній із зазначених ситуацій та якими актами господарського суду вони затверджуються

Ситуація	Дії суду та процесуальний акт, який приймається
1. До касаційної скарги не додано доказів надсилання її копії іншій стороні (сторонам) у справі	
2. У скаргі не зазначено суті порушення або неправильного застосування норм матеріального чи процесуального права	
3. Відсутність відзиву на касаційну скаргу	
4. Сторони уклали угоду про передачу спору на вирішення третейського суду	
5. Стороною надано нові докази у справі	
6. Виникнення технічних проблем, що унеможливають участь особи у судовому засіданні в режимі відеоконференції	

Закінчення табл.

Ситуація	Дії суду та процесуальний акт, який приймається
7. Скаргу надіслано інакше, ніж через апеляційний господарський суд	
8. Сторони уклали мирову угоду	
9. Припинення діяльності суб'єкта господарювання, який був однією із сторін у справі	
Нез'явлення в засідання представників сторін, інших учасників судового процесу	

2. Проведіть порівняльну характеристику перегляду судових рішень Вищим господарським судом України та Верховним Судом України.

	Перегляд судових рішень у Вищому господарському суді України	Перегляд судових рішень у Верховному Суді України
Право оскарження касаційної скарги (заяви)		
Порядок та строки подання касаційної скарги (заяви)		
Форма і зміст касаційної скарги (заяви)		
Повернення касаційної скарги (заяви)		
Порядок розгляду касаційної скарги (заяви)		
Відмова від касаційної скарги (заяви)		
Межі перегляду касаційної скарги (заяви)		
Повноваження інстанції		

3. Укажіть правильний строк, встановлений законодавством, для вчинення певної процесуальної дії з посиланням на норму відповідного нормативно-правового акту:

- 1) подання касаційної скарги;
- 2) прийняття касаційної скарги до провадження;

- 3) повернення касаційної скарги;
- 4) розгляд касаційної скарги на ухвалу господарського суду;
- 5) розгляд касаційної скарги на рішення господарського суду;
- 6) відкладення розгляду касаційної скарги;
- 7) набрання законної сили постанови касаційної інстанції;
- 8) надсилання сторонам у справі постанови касаційної інстанції;
- 9) подання заяви про перегляд рішень господарських судів;
- 10) перевірка суддею-доповідачем Вищого господарського суду України заяви про перегляд рішень господарських судів відповідності вимогам;

11) винесення ухвали про допуск справи до провадження або відмову в такому допуску Вищими господарським судом України;

12) підготовка справи до розгляду у Верховному Суді України;

13) строк розгляду справи Верховним Судом України;

14) направлення постанови Верховного Суду України;

15) опублікування рішень Верховного Суду України на офіційному веб-сайті Верховного Суду України

4. Підготуйте есе на тему: «Питання укладення мирової угоди на стадії касаційного перегляду справ у господарських судах України». При написанні есе необхідно виділити проблемні питання укладення мирової угоди на стадії перегляду судових рішень у касаційній інстанції і окреслити можливі шляхи її вирішення.

Задачі

1. Вищий господарський суд України розглянув касаційну скаргу Державного комітету України з державного матеріального резерву на постанову Київського апеляційного господарського суду за позовом Відкритого акціонерного товариства «Укртелеком» про стягнення заборгованості.

Відповідач у касаційній скарзі просить постанову апеляційного господарського суду та рішення господарського суду першої інстанції скасувати з підстав порушення норм матеріального та процесуального права, в задоволенні позовних вимог відмовити. Заявник вважає, що судами в порушення вимог законодавства невірно визначено розмір суми судових витрат, просить суд провести повторну експертизу і надає для дослідження нові докази у справі.

Вищий господарський суд України у відкритому судовому засіданні дослідивши матеріали справи, доводи касаційної скарги та заслухавши представника скаржника дійшов висновку відмовити у задоволенні касаційної скарги.

Чи правильне прийняв рішення Вищий господарський суд України? Які межі перегляду справи в касаційній інстанції? Чи вправі Вищий господарський суд України в межах перегляду даної справи перевірити чи вірно визначена сума судових витрат? Чи може Вищий господарський суд України провести експертизу та досліджувати та додатково перевіряти нові докази?

2. До Вищого господарського суду України надійшла касаційна скарга Представництва по управлінню комунальною власністю Одеської міської ради на постанову Одеського апеляційного господарського суду до Фізичної особи підприємця — Маловенко А.В. про розірвання договору оренди.

Ухвалою від 30.09.2010 року касаційну скаргу прийнято до провадження.

Під час розгляду касаційної скарги сторони вирішили укласти мирову угоду. Проте Вищий господарський суд України відмовився затверджувати дану мирову угоду мотивуючи це тим, що Господарським процесуальним кодексом України не передбачено можливості укладення мирової угоди на стадії касаційного перегляду.

Чи правильні дії Вищого господарського суду України щодо відмови у затвердженні мирової угоди? Які вимоги до форми та змісту мирової угоди? Який порядок затвердження мирової угоди? На яких стадіях господарського процесу можливе укладення мирової угоди?

3. Вищий господарський суд України переглянув рішення місцевого господарського суду у справі за позовом Товариства з обмеженою відповідальністю «Бурова компанія» до Товариства з обмеженою відповідальністю «Енергетичні ресурси» про відшкодування моральної шкоди в сумі 45 тис. грн.

Заслухавши пояснення представника позивача, перевіривши матеріали справи, доводи касаційної скарги та правильність застосування господарським судом норм матеріального та процесуального права, Вищий господарський суд України залишив рішення першої інстанції без змін, а скаргу без задоволення.

Проте суддя Тетерів В.А. з винесеною постановою не погодився і виклав у письмовій формі окрему думку.

Чи мав право суддя Вищого господарського суду України Тетерів В.А. на окрему думку судді? Який порядок оформлення окремої думки судді? Хто з учасників процесу має право знати про наявність окремої думки судді? Які процесуальні наслідки викладення одним із колегії суддів окремої думки?

4. До Вищого господарського суду України звернулось Товариство з обмеженою відповідальністю «Ярава» з касаційною ска-

ргою на ухвалу Львівського апеляційного господарського суду про повернення апеляційної скарги з підстав передбачених пунктом 2 частиною 1 статті 97 Господарського процесуального кодексу України, а саме до скарги не додано документів, надсилання копії апеляційної скарги іншій стороні. В якості доказу надіслання копії апеляційної скарги іншим двом сторонам у справі (Приватне підприємство «Алама» та Відкрите акціонерне товариство «Вітрила») скаржником було надано такі документи:

1) фіскальний чек відділення поштового зв'язку на ім'я Приватне підприємство «Алама»;

2) копію апеляційної скарги з наступною поміткою на ній: «Копію апеляційної скарги отримав вручну. Представник Відкритого акціонерного товариства «Вітрила» за довіреністю Леско В. А.

Чи є дані документи належними та допустимими доказами надіслання копій апеляційної скарги іншим сторонам у справі? Які мають бути дії Вищого господарського суду України? Який порядок розгляду касаційних скарг на ухвали апеляційних судів? Чи передбачено Господарським процесуальним кодексом України перелік ухвал, на які не можливо подати касаційні скарги?

Тестові запитання

1. Переглядаючи у касаційному порядку судові рішення, касаційна інстанція на підставі встановлених фактичних обставин справи перевіряє застосування судом першої чи апеляційної інстанції норма матеріального і процесуального права, окрім:

- 1) залучення третіх осіб;
- 2) залучення прокурора;
- 3) проведення судової експертизи;
- 4) вирішення питання про достовірність доказу;
- 5) встановлення доведеними обставин, що не були встановлені у рішенні господарського суду.

2. Хто має право подати касаційну скаргу:

- 1) відповідач;
- 2) прокурор;
- 3) треті особи, з самостійними вимогами;
- 4) треті особи, без самостійних вимог;
- 5) судові експерти?

3. Касаційна скарга подається до Вищого господарського суду України як суду касаційної інстанції тільки через наступний суд:

- 1) обласний;

- 2) районний;
 - 3) місцевий;
 - 4) апеляційний;
 - 5) касаційний.
4. Який строк встановлений для подання касаційної скарги:
- 1) два дні;
 - 2) п'ять днів;
 - 3) десять днів;
 - 4) двадцять днів;
 - 5) один місяць?
5. Питання про прийняття касаційної скарги до провадження або про повернення касаційної скарги суд вирішує:
- 1) не пізніше п'яти днів з дня її надходження;
 - 2) не пізніше десяти днів з дня її надходження;
 - 3) негайно;
 - 4) на наступний день після надходження касаційної скарги;
 - 5) протягом місяця.
6. Який розмір ставки судового збору за подання касаційної скарги на рішення господарського суду:
- 1) 50 відсотків ставки, що підлягає сплаті при поданні позовної заяви, а у разі подання позовної заяви майнового характеру — 50 відсотків ставки, обчисленої виходячи з оспорюваної суми;
 - 2) 60 відсотків ставки, що підлягає сплаті при поданні позовної заяви, а у разі подання позовної заяви майнового характеру — 50 відсотків ставки, обчисленої виходячи з оспорюваної суми;
 - 3) 70 відсотків ставки, що підлягає сплаті при поданні позовної заяви, а у разі подання позовної заяви майнового характеру — 50 відсотків ставки, обчисленої виходячи з оспорюваної суми;
 - 4) 80 відсотків ставки, що підлягає сплаті при поданні позовної заяви, а у разі подання позовної заяви майнового характеру — 50 відсотків ставки, обчисленої виходячи з оспорюваної суми;
 - 5) 85 відсотків ставки, що підлягає сплаті при поданні позовної заяви, а у разі подання позовної заяви майнового характеру — 50 відсотків ставки, обчисленої виходячи з оспорюваної суми?
7. Які встановлені межі перегляду справи у касаційній інстанції:
- 1) перевіряє застосування судом першої чи апеляційної інстанції норма матеріального права;

- 2) перевіряє застосування судом першої чи апеляційної інстанції норма процесуального права;
 - 3) вирішує питання про достовірність того чи іншого доказу;
 - 4) збирає нові докази або додатково перевіряє нові докази;
 - 5) встановлює або вважає доведеними обставини, що не були встановлені у рішенні або постанові господарського суду.
8. Справа передається на розгляд до суду першої інстанції у випадку скасування касаційним судом такої ухвали:
- 1) ухвали про зупинення провадження у справі;
 - 2) окремої ухвали;
 - 3) додаткової ухвали;
 - 4) ухвали про затвердження мирової угоди;
 - 5) ухвали про передачу справи за підсудністю.
9. Підстави для скасування або зміни рішення місцевого чи апеляційного господарського суду або постанови апеляційного господарського суду Вищим господарським судом України є:
- 1) неповне з'ясування обставин, що мають значення для справи;
 - 2) недоведеність обставин, що мають значення для справи, які місцевий господарський суд визнав встановленими;
 - 3) невідповідність висновків, викладених у рішенні місцевого господарського суду, обставинам справи;
 - 4) неправильне застосування норм матеріального права;
 - 5) порушення або неправильне застосування норм матеріального чи процесуального права;
10. До підстав скасування або зміни рішення місцевого чи апеляційного господарського суду або постанови апеляційного господарського суду не відноситься:
- 1) справу розглянуто судом у незаконному складі колегії суддів;
 - 2) рішення прийнято господарським судом з порушенням правил виключної підсудності;
 - 3) справу розглянуто судом за відсутності будь-якої із сторін, повідомленої належним чином про час і місце засідання суду;
 - 4) господарський суд прийняв рішення або постанову, що стосується прав і обов'язків осіб, які не були залучені до участі у справі;
 - 5) рішення прийнято не тими суддями, які входили до складу колегії, що розглянула справу.
11. До повноважень касаційної інстанції не входить:
- 1) відмовити в прийнятті касаційної скарги без поважних причин;

2) залишити рішення першої інстанції або постанову апеляційної інстанції без змін, а скаргу без задоволення;

3) скасувати рішення першої інстанції або постанову апеляційної інстанції повністю або частково і прийняти нове рішення;

4) змінити рішення першої інстанції або постанову апеляційної інстанції;

5) залишити в силі одне з із раніше прийнятих рішень або постанов.

12. Яких вказівок не може містити постанова касаційної інстанції:

1) про достовірність чи недостовірність того чи того доказу;

2) про переваги одних доказів над іншими;

3) яка норма матеріального права повинна бути застосована;

4) яка норма процесуального права повинна бути застосована;

5) яке рішення повинно бути прийняте за результатами нового розгляду справи?

13. Чи може постанова касаційної інстанції містити вказівки яке рішення має бути прийняте за результатами нового розгляду справи:

1) так, і вони є обов'язковими для суду першої інстанції;

2) так, але вони можуть бути відхилені судом першої інстанції;

3) ні, такі вказівки не допускаються;

4) так, але тільки для деяких категорій справ;

5) ні, тому що суд касаційної інстанції не направляє справ на новий розгляд?

14. Які суб'єкти мають право звернення до Верховного Суду України про перегляд судових рішень господарських судів:

1) сторони;

2) судовий експерт;

3) прокурор;

4) Генеральний прокурор України;

5) органи державної виконавчої служби.

15. Які строки подання заяв про перегляд судових рішень господарських судів до Верховного Суду України:

1) один місяць;

2) два місяці;

3) три місяці;

4) шість місяців;

5) дев'ять місяців.

16. Який розмір ставки судового збору за подання заяв про перегляд судових рішень господарських судів до Верховного Суду України:

1) 50 відсотків ставки, що підлягає сплаті при поданні позовної заяви, а у разі подання позовної заяви майнового характеру — 50 відсотків ставки, обчисленої виходячи з оспорюваної суми;

2) 60 відсотків ставки, що підлягає сплаті при поданні позовної заяви, а у разі подання позовної заяви майнового характеру — 50 відсотків ставки, обчисленої виходячи з оспорюваної суми;

3) 70 відсотків ставки, що підлягає сплаті при поданні позовної заяви, а у разі подання позовної заяви майнового характеру — 50 відсотків ставки, обчисленої виходячи з оспорюваної суми;

4) 80 відсотків ставки, що підлягає сплаті при поданні позовної заяви, а у разі подання позовної заяви майнового характеру — 50 відсотків ставки, обчисленої виходячи з оспорюваної суми;

5) 85 відсотків ставки, що підлягає сплаті при поданні позовної заяви, а у разі подання позовної заяви майнового характеру — 50 відсотків ставки, обчисленої виходячи з оспорюваної суми?

17. Заява про перегляд судових рішень господарських судів Верховним Судом України не може бути подана на таких підставах:

1) неоднакового застосування судом касаційної інстанції одних і тих самих норм процесуального права;

2) неоднакового застосування судом касаційної інстанції одних і тих самих норм матеріального права;

3) неоднакового застосування судом касаційної інстанції одних і тих самих норм матеріального та процесуального права;

4) встановлення міжнародною установою, юрисдикція якої визнана Україною, порушення Україною міжнародних зобов'язань при вирішенні справи судом;

5) встановлення доведеними обставин, що не були встановлені у рішенні або постанові господарського суду.

18. Протягом якого періоду суддя-доповідач Вищого господарського суду України здійснює перевірку відповідності заяви вимогам Господарського процесуального кодексу України:

1) одного дня;

2) трьох днів;

- 3) шести днів;
- 4) дев'яти днів;
- 5) десяти днів.

19. У якому складі колегія суддів Вищого господарського суду України вирішує питання про допуск справи до провадження у Верховному Суді України:

- 1) трьох;
- 2) п'яти;
- 3) семи;
- 4) дев'яти;
- 5) десяти?

20. Про допуск справи до провадження або відмову в такому допуску Вищий господарський суд України виносить:

- 1) постанову;
- 2) рішення;
- 3) ухвалу;
- 4) заяву;
- 5) клопотання.

21. У який строк з дня надходження заяви про перегляд судового рішення Вищий господарський суд України вирішує питання про допуск справи до провадження або відмову в такому допуску:

- 1) п'яти днів;
- 2) десяти днів;
- 3) п'ятнадцяти днів;
- 4) двадцяти днів;
- 5) двадцяти п'яти днів?

22. У який строк ухвала про допуск справи до провадження разом із заявою про перегляд судового рішення та доданими до неї документами надсилається до Верховного Суду України:

- 1) протягом 3 днів з дня її постановлення;
- 2) протягом 5 днів з дня її постановлення;
- 3) протягом 7 днів з дня її постановлення;
- 4) протягом 9 днів з дня її постановлення;
- 5) протягом 10 днів з дня її постановлення?

23. На якому засіданні Верховного Суду України розглядаються справи про перегляд судового рішення у господарській справі з підстави неоднакового застосування судом касаційної інстанції одних і тих самих норм матеріального права, що мало наслідком ухвалення різних за змістом судових рішень:

- 1) Судової палати у адміністративних справах Верховного Суду України;

2) Судової палати у господарських справах Верховного Суду України;

3) Судової палати у цивільних справах Верховного Суду України;

4) Спільному засіданні у кримінальних справах Верховного Суду України;

5) Спільному засіданні судових палат Верховного Суду України?

24. На якому засіданні Верховного Суду України розглядаються справи про перегляд судового рішення у господарській справі з підстави встановлення міжнародною судовою установою, юрисдикція якої визнана Україною міжнародних зобов'язань при вирішенні справи судом :

1) Судової палати у адміністративних справах Верховного Суду України;

2) Судової палати у господарських справах Верховного Суду України;

3) Судової палати у цивільних справах Верховного Суду України;

4) Спільному засіданні у кримінальних справах Верховного Суду України;

5) Спільному засіданні всіх судових палат Верховного Суду України?

25. Який встановлений строк для опублікування на офіційному веб-сайті Верховного Суду України рішень, прийнятих за результатами розгляду заяв про перегляд судового рішення з підстав, передбачених статтею 111-16 ГПК України:

1) п'ять днів;

2) десять днів;

3) п'ятнадцять днів;

4) двадцять днів;

5) негайно?

Відповіді: 1.(1,2); 2.(1,2,3,4); 3.(4); 4.(4); 5.(1); 6.(3); 7.(1,2); 8.(1,4); 9.(5); 10.(3); 11.(1); 12.(1,2,3,5); 13.(3); 14.(1,3,4,5); 15.(1,3); 16.(3); 17.(1,5); 18.(2); 19.(2); 20.(3); 21.(3); 22.(2); 23.(2); 24.(5); 25.(2)

Контрольні запитання

1. Що являє собою перегляд судових актів у касаційній інстанції?

2. Який суд є судом касаційної інстанції в Україні?

3. Хто має право подати касаційну скаргу?
4. Що є об'єктом оскарження в касаційній інстанції?
5. Чи встановлений у Господарському процесуальному кодексу України перелік ухвал господарських судів, на які можна подати касаційну скаргу?
6. Який порядок і строк подання касаційної скарги?
7. Відзив на касаційну скаргу є правом чи обов'язком?
8. У яких випадках касаційна скарга не приймається до розгляду?
9. Який порядок розгляду касаційної скарги?
10. Чи здійснює Вищий господарський суд України аналіз доказів у справі, що не були досліджені попередніми інстанціями?
11. Що належить до повноважень касаційної інстанції?
12. Які вимоги встановлені до постанови касаційної інстанції?
13. Що являє собою перегляд судових рішень у Верховному Суді України?
14. З яких підстав передбачено можливість звернення до Верховного Суду України?
15. Які вимоги встановлені до заяви про перегляд судових рішень господарських судів?
16. Який порядок розгляду заяви про перегляд судових рішень господарських судів?
17. У чому полягає процес перевірки та допуску Вищим господарським судом України заяви про перегляд судових рішень господарських судів?
18. Яким чином відбувається підготовка справи до розгляду Верховним Судом України?
19. Який порядок розгляду заяви про перегляд судових рішень господарських судів Верховним Судом України?
20. Які повноваження Верховного Суду України?

Для розв'язання завдань і поглибленого вивчення теми ознайомтеся із такою літературою

1. Господарський процесуальний кодекс України від 6 листопада 1991 р. № 1798-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 6. — Ст. 56, з подальшими змінами та доповненнями.
2. Закон України «Про судоустрій і статус суддів» від 7.10.2010 № 2453-VI.

3. Про деякі питання практики застосування розділу XII 2 Господарського процесуального кодексу України: Постанова Пленуму Вищого господарського суду України від 11.10.2010 № 2.

4. Про деякі питання практики застосування розділу XII 2 Господарського процесуального кодексу України: Постанова Пленуму Вищого господарського суду України від 24.10.2011 № 11.

5. Про деякі питання, пов'язані із застосуванням частини другої статті 82 Господарського процесуального кодексу України : Інформаційний лист Вищого господарського суду України від 23.11.2001 № 01-8/1272.

6. *Абрамов Н.А.* Обновленный Хозяйственный процесс Украины: Учебное пособие (курс лекций) / Н.А. Абрамов. — Изд. 3-е, обновл. и доп. — Харьков : Бурун Книга, 2012. — С. 161—169.

7. *Балюк І.А.* Господарське процесуальне право : навч. посібник / І. А. Балюк ; М-во освіти і науки України, Держ. вищ. навч. заклад «Київський нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана». — К. : КНЕУ, 2008. — 223 с.

8. *Беляневич В.Е.* Господарський процесуальний кодекс України: наук.-практ. коментар / В. Е. Беляневич. — 4-те вид., зі змінами і доповненнями станом на 01.08.2014. — К. : Юстініан, 2014. — 1304 с.

9. *Згама А.О.* Деякі аспекти укладення мирової угоди у господарському процесі / А. О. Згама // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. — 2013. — № 5. — С. 110—113. — (Серія «Юриспруденція»).

10. *Ніколенко Л.М.* Реалізація основних принципів господарського судочинства при перегляді судових актів [Електронний ресурс] / Л. М. Ніколенко. — Режим доступу : <http://kul.kiev.ua>.

Тема 16. ПЕРЕГЛЯД СУДОВИХ РІШЕНЬ ЗА НОВОВЯВЛЕНИМИ ОБСТАВИНАМИ

1. Поняття нововиявлених обставин
2. Підстави перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами
3. Заява про перегляд судових рішень за нововиявленими обставинами
4. Порядок перегляду за нововиявленими обставинами
5. Наслідки перегляду за нововиявленими обставинами

У результаті вивчення даної теми студенти мають:

знати: поняття нововиявлених обставин, підстави перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами, зміст і строки подання заяви про перегляд судових рішень за нововиявленими обставинами, порядок і наслідки перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами;

уміти: орієнтуватись у процесі перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами, з'ясувати особливості нововиявлених обставин та їх сутність, відрізнити нововиявлені обставини та нові докази, складати заяву про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами, розуміти підстави перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами, з'ясувати порядок перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами, відрізнити стадію перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами від апеляційної та касаційної стадій перегляду

Ключові слова: нововиявлені обставини, заява про перегляд судових рішень за нововиявленими обставинами, перегляд за нововиявленими обставинами

Завдання до теми

Доповніть речення:

1. Нововиявлені обставини за своєю юридичною суттю є , що в установленому порядку спростовують факти, які було покладено в основу судового рішення. Ці обставини мають бути , тобто підтверджені доказами.

2. Якщо справу надіслано до касаційної інстанції, а до місцевого або апеляційного господарського суду надійшла заява про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами, відповідний суд виносить до повернення матеріалів справи з суду касаційної інстанції

3. Судове рішення господарського суду може бути переглянуто за нововиявленими обставинами за заявою сторони, поданою протягом з дня встановлення обставин, що стали підставою для перегляду судового рішення

4. Заява про перегляд рішення, ухвали, постанови за нововиявленими обставинами розглядаються господарським судом у судовому засіданні у строк з дня її надходження

5. У випадках коли після перегляду судового рішення в апеляційному або касаційному порядку воно було залишене без змін, перегляд його за нововиявленими обставинами здійснюється, незалежно від того, що воно було предметом перегляду в апеляційному та касаційному порядку

6. За результатами перегляду судового рішення за нововиявленими обставинами у разі зміни чи скасування ухвали або залишення рішення, ухвали, постанови без змін приймається _____

Таблиці

1. Заповніть таблицю «Перегляд судових рішень у господарських судах України»

Перегляд судових рішень в апеляційному порядку	Перегляд судових рішень у касаційному порядку	Перегляд судових рішень Вищого господарського суду України Верховним Судом України	Перегляд судових рішень за нововиявленими обставинами
--	---	--	---

Суб'єкти оскарження

--	--	--	--

Строк подачі заяви або скарги

--	--	--	--

Інстанція, що розглядає справи в порядку перегляду

--	--	--	--

Предмет розгляду

--	--	--	--

Закінчення табл.

Перегляд судових рішень в апеляційному порядку	Перегляд судових рішень у касаційному порядку	Перегляд судових рішень Вищого господарського суду України Верховним Судом України	Перегляд судових рішень за нововиявленими обставинами
--	---	--	---

Підстави для перегляду

--	--	--	--

Межі розгляду справи

--	--	--	--

Повноваження

--	--	--	--

2. Проаналізувавши наведені ситуації вкажіть, які мають бути дії Господарського суду:

1) 18.12.2014 р. відповідач звернувся до господарського суду із заявою про перегляд за нововиявленими обставинами рішення господарського суду Дніпропетровської області від 09.07.2014 р., Заява вмотивована тим, що після набрання рішенням суду законної сили, відповідачу стали відомі обставини, які є підставою для перегляду рішення за нововиявленими обставинами. Заявник зазначає у заяві, що обставини, які він вважає нововиявленими, виникли при підписанні договору від 14.03.2013 р.

2) 29.10.2014 р. до господарського суду Запорізької області від Садівничого товариства «Калинка» надійшла заява про перегляд за нововиявленими обставинами рішення господарського суду Запорізької області від 18.12.2013 р. Як вбачається з матеріалів справи, заявник — Садівниче товариство «Калинка» — не є по справі а ні стороною, а ні третьою особою

3) Ухвалою господарського суду Сумської області від 02.11.2014 року провадження по справі було припинено на підставі п 1.1. ст. 80 Господарського процесуального кодексу України, у зв'язку з відсутністю предмету спору. 14.12.2014 року позивач звернувся до суду з заявою про перегляд справи за нововиявленими обставинами.

4) у заяві про перегляд за нововиявленими обставинами рішення господарського суду Черкаської області від 18.01.2015 року заявник не зазначив момент, коли йому стали відомі нововиявлені обставини, на які він посилається в обґрунтування своєї заяви.

5) у заяві Товариства з обмеженою відповідальністю «Інформаційні системи» про перегляд за нововиявленими обставинами рішення господарського суду ставиться вимога про заміну доказів по справі та виправлення помилки в розрахунках між сторонами

Складіть есе на тему: «Перегляд судових рішень за нововиявленими обставинами як стадія господарського процесу». Під час підготовки есе необхідно дати розгорнуту відповідь на питання:

1) обґрунтування самостійності стадії перегляду за нововиявленими обставинами порівняно з апеляційним та касаційним переглядом справ;

2) особливості перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами;

3) надання рекомендацій щодо змін і доповнень Розділу XIII Господарського процесуального кодексу України

Задачі

1. До господарського суду Київської області надійшла заява Товариства з обмеженою відповідальністю «Захід» про перегляд за нововиявленими обставинами ухвали господарського суду Київської області від 11.03.2014 р. якою відмовлено у задоволенні клопотання про вжиття заходів до забезпечення позову.

Як вбачається із змісту поданої заяви в якості підстав перегляду ухвали за нововиявленими обставинами позивач зазначає таке:

1) 11.03.2014 р. господарським судом Київської області була винесена ухвала про залишення без задоволення заяви Товариства з обмеженою відповідальністю «Захід» про вжиття заходів до забезпечення позову;

2) виникнення нових обставин, які можуть порушити майнові права позивача, та зробити неможливим виконання рішення суду.

Господарський суд Київської області прийняв до розгляду заяву Товариства з обмеженою відповідальністю «Захід», про перегляд ухвали господарського суду Київської області від 11.03.2014 р. за нововиявленими обставинами.

Чи правильно вчинив господарський суд? Що таке «нововиявлена обставина»? Які підстави для перегляду заяви про перегляд судових рішень за нововиявленими обставинами?

1. Приватне акціонерне товариство «Житлокомун» звернулось до господарського суду міста Києва з заявою про перегляд

за нововиявленими обставинами рішення господарського суду міста Києва від 13.05.2011 р. за позовом Акціонерної енергостачальної компанії «Київенергодар» до Закритого акціонерного товариства «Житлокомун» про стягнення заборгованості 1220,00 грн.

Як вбачається зі змісту заяви, як на нововиявлену обставину Приватне акціонерне товариство «Житлокомун» посилається на отримання останнім інформації, щодо того що розпорядження КМДА згідно яких було здійснено стягнення не набрали чинності у встановленому законом порядку, внаслідок чого відповідач вважає, що було безпідставне стягнення оскільки розпорядження згідно яких встановлено тарифи були не чинними, а тому суд має переглянути рішення від 13.05.2011 р. за нововиявленими обставинами.

У поданій заяві позивач зазначає, що дізнався про наведену обставину 30.01.2013р., проте згідно яких документів суду не повідомив і не надав доказів цього.

З урахуванням зазначеного, на момент подання заяви (01.02.2013), визначений ч. 1 ст. 113 Господарського процесуального кодексу України строк на подачу заяви про перегляд рішення суду за нововиявленими обставинами закінчився.

Проте суд не знайшов обґрунтованих законних підстав, для відновлення строку для подання заяви про перегляд рішення за нововиявленими обставинами, оскільки всі постанови судів вищих судових інстанцій знаходяться у вільному доступі на сайті реєстру судових рішень. Щодо посилань заявника про те, що він дізнався про обставини, які дають підстави для перегляду рішення за нововиявленими обставинами 30.01.2013 р., то заявником не було надано суду жодних доказів у підтвердження наведених тверджень, а відтак у суду відсутні законні підстави для прийняття заяви про перегляд рішення за нововиявленими обставинами до розгляду.

Заяву Приватного акціонерного товариства «Житлокомун» про перегляд за нововиявленими обставинами рішення Господарського суду міста Києва від 13.05.2011 р. повернуто без розгляду.

Чи правильно вчинив господарський суд? Який порядок і строк подання заяви про перегляд судових рішень за нововиявленими обставинами? У яких випадках заява може бути подана повторно?

1. До господарського суду Київської області надійшла заява Відкритого акціонерного товариства «Прогрес» про перегляд за нововиявленими обставинами рішення господарського суду Київської області від 23.12.2011 року за позовом Товариства з об-

меженою відповідальністю «Міжнародна юридична компанія» до Відкритого акціонерного товариства «Прогрес» про стягнення 1300,00 грн.

Враховуючи ту обставину, що заява про перегляд рішення суду за нововиявленими обставинами передана судді Чорному Л.Ф. без матеріалів справи, та враховуючи те, що суд позбавлений можливості розглядати заяву про перегляд рішення суду за нововиявленими обставинами без самого рішення суду та матеріалів зазначеної справи, суд відклав вирішення питання про прийняття заяви про перегляд рішення господарського суду Київської області від 23.12.2011 року у справі за нововиявленими обставинами до отримання матеріалів справи.

Чи правомірні дії господарського суду? У яких випадках справа може бути переглянута за нововиявленими обставинами? Чи можливе відкладення розгляду заяви про перегляд судових рішень за нововиявленими обставинами? Які судові акти приймаються за результатами перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами?

2. На розгляд господарського суду Львівської області Приватним підприємством «Консоль» подано заяву про перегляд за нововиявленими обставинами рішення господарського суду Львівської області від 27.10.2009 р.

Ухвалою суду від 30.01.2010 р. заяву про перегляд за нововиявленими обставинами рішення господарського суду Львівської області від 27.10.2009 р. прийнято та призначено її розгляд на 23.02.2010 р.

Заявником подано суду заяву від 03.03.2010 р. про відмову від заяви про перегляд за нововиявленими обставинами рішення господарського суду Львівської області від 27.10.2009 р., оскільки обставини, котрі зумовили подання даної заяви усунені.

Відмова Приватного підприємства «Консоль» від заяви про перегляд за нововиявленими обставинами рішення судом приймається.

Які дії господарського суду мають бути в даній ситуації? Чи може Господарський суд прийняти відмову від заяви про перегляд рішення Приватного підприємства «Консоль»? Які наслідки відмови від заяви про перегляд рішення Приватного підприємства «Консоль»?

Тестові запитання

1. Необхідними ознаками існування нововиявлених обставин є одночасна наявність таких трьох умов:

1) їх існування на час розгляду справи;

2) їх належність і достатність;

3) їх достатність і допустимість;

4) ці обставини не могли бути відомі заявникові на час розгляду справи;

5) істотність даних обставин для розгляду справи.

2. Які з перелічених підстав можна віднести до нововиявлених:

1) скасування чи зміна нормативного акта, на якому ґрунтувалось судове рішення за умови якщо в акті, яким скасовано чи змінено попередній, зазначено про надання йому зворотної сили;

2) скасування судового рішення, яке стало підставою для ухвалення рішення чи постановлення ухвали, що підлягають перегляду;

3) встановлення вироком суду, що набрав законної сили, вини судді у вчиненні злочину, внаслідок якого було ухвалено незаконне або необґрунтоване рішення;

4) встановлена Конституційним Судом України неконституційність закону, іншого правового акта чи їх окремого положення, застосованого судом при вирішенні справи, якщо рішення суду ще не виконане;

5) висновок Конституційного Суду України про офіційне тлумачення положень Конституції України?

3. Який загальний строк подання заяви про перегляд судових рішень за нововиявленими обставинами :

1) 10 днів;

2) 20 днів;

3) 15 днів;

4) один місяць;

5) два місяці?

4. У яких випадках заява про перегляд судових рішень за нововиявленими обставинами не приймається до розгляду:

1) подання заяви після закінчення встановленого строку без клопотання про його відновлення або відхилення такого клопотання господарським судом;

2) подання заяви не уповноваженою особою;

3) подання заяви без доказів надіслання копії заяви і доданих до неї документів іншим сторонам;

- 4) відсутності доказів сплати судового збору;
- 5) відсутності доказів сплати витрат на інформаційно-технічне забезпечення судового процесу?

5. У разі усунення яких обставин можливе повторне подання заяви про перегляд судових рішень за нововиявленими обставинами

1) подання заяви після закінчення встановленого строку без клопотання про його відновлення або відхилення такого клопотання господарським судом;

2) подання заяви без доказів надіслання копії заяви і доданих до неї документів іншим сторонам;

3) відсутності доказів сплати судового збору у порядку і розмірі, встановлених законодавством;

4) якщо заява про перегляд судового рішення господарського суду за нововиявленими обставинами підписана особою, яка не має права її підписувати, або особою, посадове становище якої не зазначено;

5) якщо заява про перегляд судового рішення господарського суду за нововиявленими обставинами з підстави, передбаченої пунктом 1 частини другої статті 112 Господарського процесуального кодексу України, подана після закінчення трирічного строку з дня набрання судовим рішенням законної сили незалежно від поважності причини пропуску даного строку?

6. Що не є підставами для перегляду судових рішень господарського суду за нововиявленими обставинами є:

1) істотні для справи обставини, що не були і не могли бути відомі особі, яка звертається із заявою, на час розгляду справи;

2) встановлені вироком суду, що набрав законної сили, завідомо неправильний висновок експерта, завідомо неправильний переклад, фальшивість документів або речових доказів, що потягли за собою ухвалення незаконного або необґрунтованого рішення;

3) встановлення вироком суду, що набрав законної сили, вини судді у вчиненні злочину, внаслідок якого було ухвалено незаконне обґрунтоване рішення;

4) докази, які не були своєчасно подані сторонами чи прокурором;

5) встановлена Конституційним судом України неконституційність закону, іншого правового акта чи їх окремого положення, застосовного судом при вирішенні справи, якщо рішення суду ще не виконане?

7. Яке з тверджень щодо перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами є хибним:

1) нововиявлені обставини за своєю юридичною суттю є фактичними даними, що в установленому порядку спростовують факти, які було покладено в основу судового рішення;

2) не можуть вважатися нововиявленими обставини, що встановлюються на підставі доказів, які не були своєчасно подані сторонами чи прокурором;

3) не може вважатися нововиявленою обставиною висновок Конституційного суду України про офіційне тлумачення положень Конституції України та законів України;

4) якщо суду стало відомо про нововиявлені обставини, він може самостійно ініціювати перегляд судових рішень за нововиявленими обставинами;

5) судові рішення може бути переглянуто за нововиявленими обставинами лише після набрання ним законної сили?

8. Як обчислюється строк для подання заяви про перегляд судових рішень господарського суду у зв'язку з нововиявленими обставинами у випадку встановлення істотних для справи обставин, що не були і не могли бути відомі особі, яка звертається із заявою, на час розгляду справи:

1) з дня, коли вирок у кримінальному провадженні набрав законної сили

2) з дня набрання законної сили судовим рішенням, яким скасовано судові рішення, що стало підставою для ухвалення рішення чи постановлення ухвали, які підлягають перегляду;

3) з дня встановлення обставин, що мають істотне значення для справи;

4) з дня ухвалення Конституційним Судом України відповідного рішення;

5) якщо заява про перегляд судового рішення господарського суду за нововиявленими обставинами підписана особою, яка не має права її підписувати, або особою, посадове становище якої не зазначено?

9. Як обчислюється строк для подання заяви про перегляд судових рішень господарського суду у зв'язку з нововиявленими обставинами у випадку встановлення вироком суду, що набрав законної сили, завідомо неправильного висновку експерта, завідомо неправильного перекладу, фальшивості документів або речових доказів, що потягли за собою ухвалення незаконного або необґрунтованого рішення:

1) з дня, коли вирок у кримінальному провадженні набрав законної сили;

2) з дня набрання законної сили судовим рішенням, яким скасовано судове рішення, що стало підставою для ухвалення рішення чи постановлення ухвали, які підлягають перегляду;

3) з дня встановлення обставин, що мають істотне значення для справи;

4) з дня ухвалення Конституційним Судом України відповідного рішення;

5) якщо заява про перегляд судового рішення господарського суду за нововиявленими обставинами підписана особою, яка не має права її підписувати, або особою, посадове становище якої не зазначено?

10. Як обчислюється строк для подання заяви про перегляд судових рішень господарського суду у зв'язку з нововиявленими обставинами у випадку встановлення вироком суду, що набрав законної сили, вини судді у вчиненні злочину, внаслідок якого було ухвалено незаконне або необґрунтоване рішення:

1) з дня, коли вирок у кримінальному провадженні набрав законної сили;

2) з дня набрання законної сили судовим рішенням, яким скасовано судове рішення, що стало підставою для ухвалення рішення чи постановлення ухвали, які підлягають перегляду;

3) з дня встановлення обставин, що мають істотне значення для справи;

4) з дня ухвалення Конституційним Судом України відповідного рішення;

5) якщо заява про перегляд судового рішення господарського суду за нововиявленими обставинами підписана особою, яка не має права її підписувати, або особою, посадове становище якої не зазначено?

11. Як обчислюється строк для подання заяви про перегляд судових рішень господарського суду у зв'язку з нововиявленими обставинами у випадку скасування судового рішення, яке стало підставою для ухвалення рішення чи постановлення ухвали, що підлягають перегляду:

1) з дня, коли вирок у кримінальному провадженні набрав законної сили;

2) з дня набрання законної сили судовим рішенням, яким скасовано судове рішення, що стало підставою для ухвалення рішення чи постановлення ухвали, які підлягають перегляду;

3) з дня встановлення обставин, що мають істотне значення для справи;

4) з дня ухвалення Конституційним Судом України відповідного рішення;

5) якщо заява про перегляд судового рішення господарського суду за нововиявленими обставинами підписана особою, яка не має права її підписувати, або особою, посадове становище якої не зазначено?

12. Як обчислюється строк для подання заяви про перегляд судових рішень господарського суду у зв'язку з нововиявленими обставинами у випадку встановлення Конституційним Судом України неконституційності закону, іншого правового акта чи їх окремого положення, застосованого судом при вирішенні справи, якщо рішення суду ще не виконане:

1) з дня, коли вирок у кримінальному провадженні набрав законної сили;

2) з дня набрання законної сили судовим рішенням, яким скасовано судове рішення, що стало підставою для ухвалення рішення чи постановлення ухвали, які підлягають перегляду;

3) з дня встановлення обставин, що мають істотне значення для справ;

4) з дня ухвалення Конституційним Судом України відповідного рішення;

5) якщо заява про перегляд судового рішення господарського суду за нововиявленими обставинами підписана особою, яка не має права її підписувати, або особою, посадове становище якої не зазначено.

13. У яких випадках Вищий господарський суд України може переглядати свої судові рішення за нововиявленими обставинами:

1) встановлення вироком суду, що набрав законної сили, вини судді у вчиненні злочину, внаслідок якого було ухвалено незаконне або необґрунтоване рішення;

2) встановлення вироком суду, що набрав законної сили, фальшивості речових доказів, що потягли за собою ухвалення незаконного або необґрунтованого рішення;

3) встановлена Конституційним Судом України неконституційність закону, іншого правового акта чи їх окремого положення, застосованого судом при вирішенні справи, якщо рішення суду ще не виконане;

4) скасування судового рішення, яке стало підставою для ухвалення рішення чи постановлення ухвали, що підлягають перегляду;

5) скасування чи зміна нормативного акта, на якому ґрунтувалось судове рішення за умови якщо в акті, яким скасовано

чи змінено попередній, зазначено про надання йому зворотної сили?

14. У який строк надсилаються сторонам, прокурору рішення, ухвали, постанови, прийняті за результатами перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами з дня їх прийняття:

- 1) три дні;
- 2) п'ять днів;
- 3) десять днів;
- 4) один місяць;
- 5) негайно?

15. За результатами перегляду судового рішення за нововиявленими обставинами можуть прийматися:

- 1) виключно рішення;
- 2) виключно постанови;
- 3) виключно ухвали;
- 4) рішення, постанови, ухвали;
- 5) рішення, постанови.

Відповіді: 1.(1,4,5); 2.(2,3,4); 3.(4); 4.(1,2,3,4); 5.(2,3,4); 6.(4); 7.(4); 8.(3); 9.(1); 10.(1); 11 (2); 12.(4); 13.(3,5); 14.(2); 15.(4)

Контрольні запитання

1. Дайте визначення поняття «нововиявлені обставини».

2. Сукупність яких умов є необхідною ознакою існування нововиявлених обставин?

3. У чому полягає різниця між нововиявленими обставинами і новими доказами?

4. Які є підстави для перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами?

5. Хто може ініціювати перегляд рішення, ухвали, постанови господарського суду за нововиявленими обставинами?

6. Які вимоги встановлені до заяви про перегляд судових рішень за нововиявленими обставинами?

7. Якими є підстави для повторного подання заяви про перегляд судових рішень за нововиявленими обставинами?

8. Яким господарським судом здійснюється перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами?

9. Які рішення не можуть бути переглянуті за нововиявленими обставинами?

10. Які судові акти приймаються за результатами перегляду судового рішення за нововиявленими обставинами?

11. Які відмінності стадії перегляду судового рішення за нововиявленими обставинами від апеляційної та касаційної стадій перегляду?

Для розв'язання завдань і поглибленого вивчення теми ознайомтеся із такою літературою

1. Господарський процесуальний кодекс України від 6 листопада 1991 р. № 1798-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 6. — Ст. 56, з подальшими змінами та доповненнями.

2. Постанова Пленуму ВГСУ «Про деякі питання практики перегляду рішень, ухвал, постанов за нововиявленими обставинами» від 26.12.2011 № 17.

3. *Балюк І.А.* Господарське процесуальне право : навч. посібник / І. А. Балюк ; М-во освіти і науки України, Держ. вищ. навч. заклад «Київський нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана». — К. : КНЕУ, 2008. — 223 с.

4. *Беляневич В.Е.* Господарський процесуальний кодекс України : наук.-практ. комент. / В. Е. Беляневич. — 4-те вид., зі зм. і доп. станом на 01.08.2014. — К. : Юстініан, 2014. — 1304 с.

5. *Васильєв С.В.* Господарський процес України: Підручник / С. В. Васильєв. — Харків : Еспада, 2010. — 288 с.

6. *Степанов С.В.* Перегляд судових рішень господарських судів за нововиявленими обставинами : монографія / С. В. Степанов. — Одеса : Атлант, 2012. — С. 165—184

7. *Степанов С.В.* Доказування на стадії перегляду господарської справи за нововиявленими обставинами / С. В. Степанов // Вісник Одеського національного університету. — 2007. — Т. 12. — Вип. 12. — С. 108—115. — (Серія «Правознавство»).

8. *Ніколенко Л.М.* Порядок перегляду судових актів за нововиявленими обставинами у господарському судочинстві / Л. М. Ніколенко // Митна справа. — 2013. — № 5 (89). — С. 234—240.

9. *Ніколенко Л.М.* Характеристика провадження з перегляду судових актів за нововиявленими обставинами у господарському судочинстві [Електронний ресурс] / Л. М. Ніколенко // Часопис Національного університету «Острозька академія». — 2012. — № 2 (6). — Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua>. — (Серія «Право»).

Тема 17. ВИКОНАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ ГОСПОДАРСЬКИХ СУДІВ

1. Виконавче провадження як завершальна стадія господарського процесу
2. Учасники виконавчого провадження
3. Державний виконавець, його права та обов'язки
4. Загальні умови та порядок здійснення виконавчого провадження
5. Наказ господарського суду — виконавчий документ
6. Дії судді та сторін на стадії виконання рішення господарського суду

У результаті вивчення даної теми студенти мають:

знати: що являє собою завершальна стадія господарського процесу — виконання судових рішень як завершальна стадія судового провадження, вимоги до наказу господарського суду як до виконавчого документу, який склад учасників виконавчого провадження, дії судді господарського суду та сторін на стадії виконання судових рішень, строки здійснення виконавчого провадження, який порядок добровільного та примусового виконання судових рішень;

уміти: розуміти сутність стадії виконання рішення господарського суду, розрізнити стадію виконання судового рішення господарського суду та виконавче провадження, з'ясувати права та обов'язки учасників виконавчого провадження, виокремити дії судді господарського суду на стадії виконання судового рішення, орієнтуватись у строках виконавчого провадження, відрізнити процедуру добровільного та примусового виконання рішень, розуміти різницю між відстрочкою та розстрочкою виконання судового рішення, оскаржувати дії чи бездіяльність органів Державної виконавчої служби.

Ключові слова: боржник, стягувач, державний виконавець, виконавчий збір, наказ господарського суду, добровільне та примусове виконання рішень.

Завдання до теми

Знайдіть помилку в реченні

1. Господарський суд, який видав наказ, може за заявою стягувача або боржника виправити помилку, допущену при його оформленні або видачі, чи визнати наказ таким, що не підлягає виконанню, і стягнути на користь боржника безпідставно одержане стягувачем за наказом. Господарський суд розглядає в

п'ятиденний строк у судовому засіданні з повідомленням стягувача і прокурора і виносить постанову.

2. При наявності обставин, що ускладнюють виконання рішення або роблять його неможливим за заявою сторін, прокурора або за своєю ініціативою господарський суд, який видав виконавчий документ, у семиденний строк розглядає це питання в судовому засіданні без виклику сторін, прокурора і у виняткових випадках, залежно від обставин справи, може відстрочити або розстрочити виконання рішення, ухвали, постанови, змінити спосіб і порядок їх виконання. При відстрочці або розстрочці виконання рішення, ухвали, постанови господарський суд на загальних підставах може вжити запобіжних заходів.

3. Державний виконавець протягом п'яти робочих днів з дня надходження до нього виконавчого документа виносить ухвалу про відкриття виконавчого провадження.

4. Витрати органів внутрішніх справ, пов'язані з розшуком боржника-фізичної особи за виконавчими документами про відібрання транспортних засобів боржника, стягуються з боржника за постановою суду.

5. Державний виконавець, який забезпечив своєчасне виконання виконавчого документа в повному обсязі, одержує винагороду в розмірі 7 % стягнутої ним суми або вартості майна, але не більше ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, а за виконавчим документом немайнового характеру — не більше десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

6. При поверненні стягувачу виконавчого документа та авансового внеску державний виконавець виносить ухвалу з обов'язковим мотивуванням підстав її винесення, яка затверджується начальником відділу, якому він безпосередньо підпорядкований. Копія ухвали у триденний строк надсилається учасникам і може бути оскаржена в десятиденний строк.

7. Право звернення стягнення на заставлене майно для задоволення вимог стягувачів, які не є заставодержателями, державний виконавець повідомляє заставодержателю не пізніше місяця після накладення арешту на майно або якщо йому стало відомо, що арештоване майно боржника перебуває в заставі, та роз'яснює заставодержателю право на звернення до суду з позовом про зняття арешту із заставленого майна.

1. Проаналізуйте правовий статус кожного з учасників і заповніть таблицю.

Учасники виконавчого провадження	Вимоги встановлені законодавством	Права у виконавчому провадженні	Обов'язки у виконавчому провадженні
державний виконавець			
боржник			
стягувач			
прокурор			
експерт			
спеціаліст			
перекладач			
суб'єкт оціночної діяльності			
поняті			

2. Укажіть правильний строк, встановлений законодавством, для вчинення певної процесуальної дії з посиланням на норму відповідного нормативно-правового акту:

- 1) час провадження виконавчих дій;
- 2) розгляд заяви про відвід або самовідвід державного виконавця, експерта, спеціаліста, оцінювача чи перекладача;
- 3) оскарження постанови про задоволення чи відмову у задоволенні відводу, самовідводу начальника відділу або всіх державних виконавців даного відділу;
- 4) строки пред'явлення виконавчих документів до виконання;
- 5) винесення державним виконавцем постанови про відкриття виконавчого провадження;
- 6) проведення виконавчих дій з виконання рішення державним виконавцем;
- 7) проведення виконавчих дій з виконання рішення немайнового характеру державним виконавцем;
- 8) відкладення провадження виконавчих дій;
- 9) розгляд заяви про відстрочку або розстрочку виконання рішення, зміни способу та порядку виконання рішення, ухвали, постанови;
- 10) винесення державним виконавцем постанови про закінчення виконавчого провадження у разі офіційного оприлюднення

повідомлення про визнання боржника банкрутом і відкриття ліквідаційної процедури

3. Підготуйте есе на тему «Проблеми ефективності виконання рішень господарських судів». Під час підготовки есе необхідно дати розгорнуту відповідь на питання:

- 1) причини неналежного виконання судових рішень;
- 2) міжнародний досвід виконання судових рішень;
- 3) шляхи подолання проблеми неефективності виконання рішень господарських судів в Україні.

4. Підготуйте есе на тему «Перспективи та доцільність введення приватних виконавчих служб в Україні». Під час підготовки есе необхідно дати розгорнуту відповідь на питання:

- 1) необхідність введення інституту приватних виконавців в Україні;
- 2) механізми запровадження інституту приватних виконавців в Україні;
- 3) аналіз норм проекту Закону України «Про приватних виконавців»;
- 4) досвід європейських країн з функціонування інституту приватних виконавців.

Задачі

1. До господарського суду Полтавської області звернувся суб'єкт підприємницької діяльності Лановенков Микола Іванович із заявою про видачу дублікату наказу, де зазначає, що оригінал наказу був втрачений при листуванні із Жовтневим відділом Державної Виконавчої служби Полтавського міського управління юстиції.

На підтвердження своїх вимог позивач додав до заяви лист Жовтневого відділу Державної Виконавчої служби Полтавського міського управління юстиції про те, що наказ до виконання не пред'являвся.

За результатами розгляду заяви про видачу дублікату наказу господарський суд Полтавської області виніс ухвалу про видачу суб'єкту підприємницької діяльності Лановенкову Миколі Івановичу дубліката наказу господарського суду.

Чи правильно вчинив господарський суд Полтавської області? Які необхідно подати документи для видачі дублікату наказу? Чи подав необхідні документи суб'єкт підприємницької діяльності Лановенков Микола Іванович? У яких випадках може бути виданий дублікат наказу?

2. До господарського суду Черкаської області від Приватного підприємства «Сіботранс» надійшла заява про відстрочку виконання рішення суду, у зв'язку з тим, що виконання рішення для відповідача ускладнюється поганим фінансовим становищем і поверненням автотранспорту, який був вилучений і який являється єдиним джерелом доходу підприємства. Однак, у матеріалах справи немає доказів того, що матеріальне становище відповідача є складним.

Розглянувши документи і матеріали, додані до заяви відповідача про відстрочку виконання рішення, заслухавши пояснення представника заявника, всебічно і повно з'ясувавши всі обставини справи, господарський суд вважає вимоги відповідача, викладені в зазначеній заяві, необґрунтованими, а заяву такою, що не підлягає задоволенню.

Що таке відстрочка виконання рішення? У чому полягає різниця між відстрочкою і розстрочкою виконання рішення? При виконанні яких рішень господарських судів можлива розстрочка виконання рішення? Що є підставами для відстрочки або розстрочки виконання рішення? Які терміни відстрочки або розстрочки виконання рішення? Які обставини повинен, і чи повинен, враховувати господарський суд вирішуючи питання про відстрочку чи розстрочку виконання рішення? Чи правильно вчинив господарський суд Черкаської області?

3. Рішенням господарського суду Львівської області позовні вимоги приватного підприємства «Охоронно-юридична фірма» до дочірнього підприємства «Лідер» задоволено і стягнуто 16992,00 грн боргу з відшкодуванням судових витрат. На виконання зазначеного рішення, господарським судом Львівської області видано наказ.

Проте в процесі виконання рішення сторони вирішили укласти мирову угоду та звернулись із заявою до Львівського апеляційного господарського суду для її затвердження.

Які права мають сторони у виконавчому провадженні? Чи можуть сторони укласти мирову угоду на стадії виконавчого провадження? Які вимоги до форми та змісту мирової угоди? Які мають бути дії Львівського апеляційного господарського суду? Чи може бути ухвала про затвердження мирової угоди виконавчим документом?

4. Заявник звернувся до суду із заявою про оскарження дій органу Державної виконавчої служби.

У судове засідання представник органу Державної виконавчої служби з'явився, але вимоги ухвали суду не виконав.

У зв'язку з цим, у господарського суду виникла необхідність зобов'язати Відділ державної виконавчої служби Шевченківського районного управління юстиції у місті Києві надати письмові пояснення по суті оскаржених дій і матеріали виконавчого провадження.

Чи правильно вчинив Господарський суд? Чи може бути господарським судом за невиконання вимог ухвали стягнуто штраф з органу Державної виконавчої служби? Якими мають бути подальші дії органу Державної виконавчої служби?

Тестові запитання

1. Сторонами виконавчого провадження є:
 - 1) позивач — відповідач;
 - 2) кредитор — боржник;
 - 3) стягувач — боржник;
 - 4) державний виконавець боржник;
 - 5) державний виконавець-кредитор.
2. Хто з перелічених осіб, відповідно до Закону України «Про виконавче провадження» не залучається для проведення виконавчих дій:
 - 1) прокурор;
 - 2) перекладач;
 - 3) спеціаліст;
 - 4) суб'єкт оціночної діяльності;
 - 5) адвокати та фахівці в галузі права?
3. Суб'єктом оціночної діяльності є:
 - 1) державний орган;
 - 2) посадові особи;
 - 3) суб'єкти господарювання;
 - 4) експерти;
 - 5) перекладачі.
4. Які вимоги встановлені до державних виконавців відділу примусового виконання рішень Департаменту державної виконавчої служби Міністерства юстиції України:
 - 1) громадянин України;
 - 2) наявність юридичної освіти;
 - 3) володіння державною мовою;
 - 4) проживання на території України не менше як п'ять років;

- 5) стаж юридичної роботи не менше трьох років у органах державної виконавчої служби?
5. До обов'язків державного виконавця належать:
- 1) роз'яснювати сторонам їх права та обов'язки;
 - 2) надавати сторонам виконавчого провадження та їх представникам можливість ознайомитися з матеріалами виконавчого провадження;
 - 3) проводити перевірку виконання боржниками рішень;
 - 4) накладати арешт на майно боржника;
 - 5) звертатися до господарського суду, який видав виконавчий документ із заявою про роз'яснення рішення.
6. У який строк державний виконавець дає можливість особі, яка потребує послуг перекладача, для його запрошення
- 1) 5 днів;
 - 2) 10 днів;
 - 3) 15 днів;
 - 4) 20 днів;
 - 5) 30 днів?
7. Виконавчим документом господарського суду є:
- 1) заява господарського суду;
 - 2) ухвала господарського суду;
 - 3) рішення господарського суду;
 - 4) постанова господарського суду;
 - 5) наказ господарського суду.
8. Який господарський суд має виключне право видавати наказ:
- 1) місцевий;
 - 2) апеляційний;
 - 3) апеляційний чи місцевий;
 - 4) касаційний;
 - 5) Верховний Суд України?
9. Які строки пред'явлення судового наказу до виконання у господарських спорах:
- 1) п'ятнадцять днів ;
 - 2) один місяць;
 - 3) три місяці;
 - 4) один рік;
 - 5) три роки?
10. Якщо виконання рішення має бути проведено в різних місцях, господарським судом видається:
- 1) дублікат наказу;
 - 2) один наказ;

3) кілька наказів із зазначенням кожної частини судового рішення, яка підлягає виконанню за даним наказом;

4) належним чином завірені копії наказу;

5) кількість виданих наказів господарським судом, у разі необхідності, не обмежена.

11. У який строк господарським судом розглядається заява про виправлення помилки, що допущена при оформленні або видачі наказу господарського суду:

1) п'ять днів;

2) десять днів;

3) п'ятнадцять днів;

4) двадцять днів;

5) тридцять днів?

12. Кому надсилається ухвала господарського суду, прийнята за результатами розгляду заяви про виправлення помилки, що допущена при оформленні або видачі наказу господарського суду:

1) державному виконавцю;

2) стягувачу;

3) боржнику;

4) прокурору;

5) перекладачу?

13. Які документи мають бути додані до заяви про видачу дублікату господарського суду у випадку втрати наказу стягувачем:

1) довідка установи банку про втрату наказу;

2) довідка державного виконавця про втрату наказу;

3) довідка органу зв'язку про втрату наказу;

4) довідка стягувача, підписана керівником організації, що наказ втрачено і до виконання не пред'явлено;

5) довідка стягувача, підписана керівником і головним бухгалтером організації, що наказ втрачено і до виконання не пред'явлено?

14. У якому розмірі справляється судовий збір за видачу дублікату судового наказу:

1) 1 гривня;

2) 3 гривні;

3) 5 гривень;

4) 10 гривень;

5) 15 гривень?

15. У який строк сторони зобов'язані письмово повідомити державного виконавця про повне чи часткове самостійне виконання рішення боржником:

1) трьох робочих днів;

- 2) п'яти робочих днів;
- 3) семи робочих днів;
- 4) десяти робочих днів;
- 5) п'ятнадцяти робочих днів?

16. Якими органами здійснюється виконання рішення про стягнення коштів з державних органів, державного та місцевого бюджетів або бюджетних установ:

- 1) органами доходів і зборів;
- 2) органами, що здійснюють казначейське обслуговування бюджетних коштів;
- 3) установами та організаціями;
- 4) банками та іншими фінансовими установами;
- 5) посадовими особами та органами?

17. У який строк з дня надходження виконавчого документа, державний виконавець зобов'язаний винести постанову про відкриття виконавчого провадження:

- 1) 3 дні;
- 2) 5 днів;
- 3) 7 днів;
- 4) 10 днів;
- 5) 15 днів?

18. Протягом якого строку державний виконавець зобов'язаний провести виконавчі дії з виконання рішення майнового характеру:

- 1) два місяці;
- 2) три місяці;
- 3) шість місяців;
- 4) один рік;
- 5) два роки?

19. В який строк з дня її отримання може бути оскаржено постанову державного виконавця про відмову у відкритті виконавчого провадження:

- 1) два дні;
- 2) п'ять днів;
- 3) сім днів;
- 4) десять днів;
- 5) двадцять днів?

20. У якому із вищенаведених випадків стягується виконавчий збір:

- 1) за виконавчими документами про конфіскацію майна;
- 2) за виконавчими документами про стягнення періодичних платежів;

3) у разі повернення виконавчого документа без виконання за письмовою заявою стягувача;

4) у разі самостійного виконання боржником рішення після початку його примусового виконання;

5) у разі виконання рішень, у порядку встановленому Законом України «Про гарантії держави щодо виконання судових рішень»?

21. Відкладення або перенесення виконання рішення на новий строк, який визначається господарським судом, — це:

1) розстрочка;

2) відстрочка;

3) відкладення;

4) зміна способу виконання;

5) поворот виконання.

22. У який строк господарський суд має розглянути питання про відстрочку чи розстрочку виконання рішення:

1) три дні;

2) десять днів;

3) п'ятнадцять днів;

4) один місяць;

5) два місяці?

23. Які з перелічених заходів може вжити господарський суд при відстрочці або розстрочці виконання рішення, ухвали, постанови господарського суду:

1) огляд приміщень, у яких відбуваються дії, пов'язані з порушенням прав;

2) накладення арешту на майно або грошові суми;

3) зупинення стягнення на підставі виконавчого документа;

4) заборона вчинення будь-яких дій, що стосуються предмета спору;

5) витребування документів і матеріалів?

24. Що слід розуміти під зміною способу і порядку виконання рішення:

1) виконання рішення частками, встановленими господарським судом, з певним інтервалом у часі;

2) відкладення виконання рішення на новий строк, який визначається господарським судом;

3) перенесення виконання рішення на новий строк, який визначається господарським судом;

4) прийняття господарським судом нових заходів для реалізації рішення в разі неможливості його виконання у порядку і способом, раніше встановленими;

5) заміна господарським судом частини рішення, що підлягає виконанню?

25. Який розмір винагороди отримує державний виконавець за своєчасне виконання виконавчого документу:

1) 5 % стягнутої ним суми або вартості майна, але не більше п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;

2) 10 % стягнутої ним суми або вартості майна, але не більше п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;

3) 15 % стягнутої ним суми або вартості майна, але не більше п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;

4) 25 % стягнутої ним суми або вартості майна, але не більше п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;

5) законодавством не передбачено винагороди для державного виконавця?

26. Звернення стягнення на майно боржника полягає в :

1) арешті майна;

2) вилученні майна;

3) примусовій реалізації майна;

4) даруванні майна;

5) усі відповіді вірні.

27. У разі якщо сума, стягнута з боржника, недостатня для задоволення вимог стягувача, то в першу чергу задовольняються:

1) забезпечені заставою вимоги щодо стягнення з вартості заставленого майна;

2) вимоги щодо стягнення аліментів;

3) вимоги щодо збору на обов'язкове державне пенсійне страхування;

4) вимоги за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням;

5) вимоги щодо податків та інших платежів до бюджету.

28. Відповідно до статті 121-2 Господарського процесуального кодексу України скарга на дії чи бездіяльність органів Державної виконавчої служби подаються до:

1) Місцевого господарського суду;

2) Міністерства юстиції України;

3) Державної виконавчої служби;

4) Міністерства внутрішніх справ;

5) Державної судової адміністрації.

Відповіді: 1.(3); 2.(5); 3.(3); 4.(1,2,3); 5.(1,2); 6.(2); 7.(2,5); 8.(1); 9.(4); 10.(3); 11.(2); 12.(2,3); 13.(5); 14.(2); 15.(1); 16.(2);

17.(1); 18.(3); 19.(4); 20.(3,4); 21.(2); 22.(2); 23.(2,3,4); 24.(4); 25.(1); 26.(1,2,3); 27.(1); 28.(1)

Контрольні запитання

1. Що являє собою стадія виконання судового рішення?
2. Хто є учасниками виконавчого провадження?
3. Які права та обов'язки сторін та інших учасників виконавчого провадження?
4. Які вимоги встановлені до державних виконавців?
5. Порядок здійснення виконавчого провадження?
6. Які вимоги встановлені до виконавчих документів?
7. Який зміст наказу господарського суду?
8. Які відомості повинні бути зазначені в наказі господарського суду?
9. Які документи повинні бути надані до заяви про видачу дубліката наказу в разі його втрати?
10. На підставі яких документів державний виконавець відкриває виконавче провадження?
11. В яких випадках державний виконавець відмовляє у відкритті виконавчого провадження?
12. Що таке виконавчий збір?
13. Що являють собою заходи примусового виконання рішень?
14. Чим відрізняється розстрочка від відстрочки виконання рішення?
15. Що розуміється під зміною способу і порядку виконання рішень?
16. У чому полягає поворот виконання рішення, постанови?
17. У якому випадку господарський суд може зупинити виконання рішення?
18. У яких випадках відбувається обов'язкове зупинення виконавчого провадження?
19. Який склад витрат виконавчого провадження?
20. Що є підставами для закінчення виконавчого провадження?
21. Яка процедура оскарження дії чи бездіяльності органів Державної виконавчої служби?
22. У чому полягає поворот виконання рішення, постанови господарського суду?

Для розв'язання завдань і поглибленого вивчення теми ознайомтеся із такою літературою

1. Господарський процесуальний кодекс України від 6 листопада 1991 року № 1798-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 6. — ст. 56 з подальшими змінами та доповненнями.

2. Закон України «Про виконавче провадження» від 21.04.1999 року № 606-ХІV.

3. Закон України «Про державну виконавчу службу» від 24.03.1998 року №202/98-ВР.

4. Закон України «Про гарантії держави щодо виконання судових рішень» від 05.06.2012 року № 4901-VI.

5. Закон України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні» від 12.07.2001 № 2658-III.

6. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням громадянина Шаповалова Олексія Леонідовича щодо офіційного тлумачення положень пункту 20 частини першої статті 106, частини першої статті 111-13 Господарського процесуального кодексу України у взаємозв'язку з положеннями пунктів 2,8 частини третьої статті 129 Конституції України від 25 квітня 2012 р. №11-рп/2012.

7. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням акціонерної компанії «Харківобленерго» щодо офіційного тлумачення положень пункту 2 частини другої статті 17, пункту 8 частини першої статті 26, частини першої статті 50 Закону України «Про виконавче провадження» від 26 червня 2013 р. №5-рп/2013.

8. Постанова Пленуму Вищого господарського суду України «Про деякі питання практики виконання рішень, ухвал, постанов господарських судів України» від 17.10.2012 № 9.

9. Про затвердження Інструкції про проведення виконавчих дій : Затверджена наказом Міністерства юстиції України від 15.12.1999 № 74/5.

10. *Балюк І.А.* Господарське процесуальне право : навч. посібник / І. А. Балюк ; М-во освіти і науки України, Держ. вищ. навч. заклад «Київський нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана». — К. : КНЕУ, 2008. — 223 с.

11. *Білоусов Ю.В.* Виконавче провадження : навч. посібник / Ю. В. Білоусов. — К. : Прецедент, 2005. — 192 с.

12. *Беляневич В.Е.* Господарський процесуальний кодекс України: (із змінами і доповненнями станом на 1 серпня 2007 р.) : наук.-практ. комент. / В. Е. Беляневич. — Вид. 2-ге. — К. : Юстініан, 2008. — С. 799—852.

13. Інститут приватних виконавців в Україні: перспективи запровадження [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://legalweekly.com.ua>

14. *Гошовський В.* Приватні судові виконавці в Україні: примарні ілюзії чи реальні перспективи // Правовий тиждень. — 2009. — № 12-13 (138-139). — 24 березня.

15. *Татьков В.І.* Ефективне виконання рішень господарських судів: складова права на справедливий суд і тенденція розвитку господарського процесу / В. І. Татьков // Економіка та право. — 2013. — № 2.

16. Який стан, таке й виконання [Електронний ресурс] // Закон і бізнес. — 2013. — № 22 (1112). — 01.06.-07.06. — Режим доступу: <http://zib.com.ua>

17. Проблеми теорії і практики виконання рішень судів та інших органів : зб. наук. пр. за результатами III Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Хмельницький, 14—15 червня 2012 р.). — Хмельницький : ХУУП, 2012. — 368 с.

Тема 18. ОСОБЛИВОСТІ РОЗГЛЯДУ СПРАВ ПРО БАНКРУТСТВО

1. Інститут банкрутства.
2. Поняття банкрутства.
3. Суб'єкти банкрутства.
4. Учасники процедури банкрутства.
5. Провадження у справах про банкрутство.
6. Забезпечення інтересів кредиторів.
7. Судові процедури щодо боржника.
8. Розпорядження майном боржника.
9. Санація.
10. Ліквідаційна процедура.
11. Мирова угода.
12. Припинення провадження у справі про банкрутство.
13. Процедури банкрутства окремих суб'єктів підприємництва.

У результаті вивчення даної теми студенти мають

знати: основні положення про банкрутство; ознаки неплатоспроможності; основи правового статусу банкрута, кредитора і арбітражного керуючого, права і обов'язки судді господарського суду у справах про банкрутство; порядок порушення процедури банкрутства, засади і умови розпорядження майном боржника, санації, мирової угоди, ліквідації, підстави припинення провадження справи про банкрутство; основні аспекти процедури банкрутства окремих суб'єктів підприємництва; засади участі державних органів у справах про банкрутство;

вміти: орієнтуватись у чинному законодавстві про банкрутство, розрізняти поняття «неплатоспроможність» і «банкрутство», «боржник» і «банкрут», розуміти важливість процедур санації і мирової угоди та наслідки процедури ліквідації, визначати особливості статусу учасників у справі про банкрутство, підстави участі у справах про банкрутство різних кредиторів, специфіку аспектів процедури банкрутства окремих суб'єктів підприємництва, обґрунтувати участь у справі про банкрутство державних органів, взаємодії судді господарського суду з учасниками процедури банкрутства, працювати з процесуальними документами справ про банкрутство: відрізняти провадження у справі про вирішення господарських спорів та справ про банкрутство.

Ключові слова: банкрутство, господарський суд, боржник, кредитор, арбітражний керуючий, неплатоспроможність, суддя господарського суду, розпорядження майном, санація, мирова угода, ліквідація.

Завдання

1. Згідно з ч. 3 ст. 10 Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» справа про банкрутство порушується господарським судом, якщо безспірні вимоги кредитора (кредиторів) до боржника сукупно становлять не менше трьохсот мінімальних розмірів заробітної плати, які не були задоволені боржником протягом трьох місяців після встановленого для їх погашення строку, якщо інше не передбачено зазначеним Законом. Згідно з ч. 1 ст. 1 Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» грошове зобов'язання — зобов'язання боржника сплатити кредитору певну грошову суму відповідно до цивільно-правового правочину (договору) та на інших підставах, передбачених законодавством України. До грошових зобов'язань належать також зобов'язання зі сплати податків, зборів (обов'язкових платежів), страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне та інше соціальне страхування; зобов'язання, які виникають унаслідок неможливості виконання зобов'язань за договорами зберігання, підряду, найму (оренди), ренти тощо та які мають бути виражені у грошових одиницях. До складу грошових зобов'язань боржника, у тому числі зобов'язань зі сплати податків, зборів (обов'язкових платежів), страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне та інше соціальне страхування, не включаються неустойка (штраф, пеня) та інші фінансові санкції, визначені на дату подання заяви до господарського суду, а також зобов'язання, які виникли внаслідок заподіяння шкоди життю і здоров'ю громадян, зобов'язання з виплати авторської винагороди, зобов'язання перед засновниками (учасниками) боржника — юридичної особи, що виникли з такої участі. Склад і розмір грошових зобов'язань, у тому числі розмір заборгованості за передані товари, виконані роботи і надані послуги, сума кредитів з урахуванням відсотків, які зобов'язаний сплатити боржник, визначаються на день подання до господарського суду заяви про порушення справи про банкрутство, якщо інше не встановлено зазначеним Законом. Обміркуйте, що може бути доказом підтверджуючим грошові зобов'язання боржника.

2. Оформіть у таблиці.

Вид грошових зобов'язань	Документ(и), що підтверджують грошові зобов'язання

1. Відповідно до ч. 1 ст. 1 Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» кредитор — юридична або фізична особа, а також органи доходів і зборів та інші державні органи, які мають підтвержені в установленому порядку документами вимоги щодо грошових зобов'язань до боржника; конкурсні кредитори — кредитори за вимогами до боржника, які виникли до порушення провадження у справі про банкрутство і виконання яких не забезпечено заставою майна боржника; поточні кредитори — кредитори за вимогами до боржника, які виникли після порушення провадження у справі про банкрутство; забезпечені кредитори — кредитори, вимоги яких забезпечені заставою майна боржника (майнового поручителя). Проаналізуйте права та обов'язки різних видів кредиторів за зазначеним Законом.

Оформіть схематично загальні і спеціальні права і обов'язки різних кредиторів із посиланням на конкретні статті Закону.

2. Відповідно до ч. 1 ст. 1 Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» сторонами у справі про банкрутство є конкурсні кредитори (представник комітету кредиторів) та боржник (банкрут), а учасниками у справі про банкрутство є сторони, забезпечені кредитори, арбітражний керуючий (розпорядник майна, керуючий санацією, ліквідатор), власник майна боржника (орган, уповноважений управляти майном), державний орган з питань банкрутства, Фонд державного майна України, представник органу місцевого самоврядування, представник працівників боржника, уповноважена особа засновників (учасників, акціонерів) боржника, а також у випадках, передбачених зазначеним Законом, інші особи, які беруть участь у провадженні у справі про банкрутство.

Проаналізуйте процесуальний статус кожного з учасників у справі про банкрутство.

Підготуйте есе про співвідношення процесуального статусу кожного з учасників у справі про банкрутство та доведіть його достатність для захисту інтересу кожного учасника.

3. Нормами ст. 3 Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» окреслено статус Державного органу з питань банкрутства.

Проаналізуйте цю та інші статті Закону. Підготуйте нарис про участь Державного органу з питань банкрутства у правовому забезпеченні процедури банкрутства та в судових справах про банкрутство.

4. Відповідно до ст. 7 Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» судовими процедурами банкрутства є: розпорядження майном боржника; мирова угода; санація (відновлення платоспроможності) боржника; ліквідація банкрута. Залежно від категорії боржника, виду його діяльності та наявності у нього майна господарський суд застосовує загальний, спеціальний або спрощений порядок провадження у справі про банкрутство. Загальний порядок передбачає застосування процедури розпорядження майном з подальшим переходом до процедур санації, ліквідації або мирової угоди. Спеціальний порядок передбачає залучення до участі у справі додаткових учасників, продовження строків санації, збігу процедур розпорядження майном і санації. Спрощений порядок застосовується під час ліквідації банкрута без застосування процедур розпорядження майном і санації. Справи про банкрутство юридичних осіб і фізичних осіб — підприємців розглядаються господарським судом за правилами, передбаченими Господарським процесуальним кодексом України з урахуванням особливостей, визначених Законом України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом». Проаналізуйте норми Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» щодо процесуальних строків окремо по кожній судовій процедурі банкрутства.

Оформіть порівняльну таблицю з посиланням на статті Закону.

Складіть схему провадження у справах про банкрутство по строках.

6 Провадження у справах про банкрутство окремих категорій суб'єктів підприємницької діяльності регулюється з урахуванням особливостей, передбачених Законом України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом».

Уясніть норми Закону та підготуйте нарис щодо порівняльної характеристики процедури банкрутства окремих суб'єктів підприємства.

Задачі:

1. За заявою Державної податкової інспекції ухвалою господарського суду від 14.02.2012 порушено справу про банкрутство Дочірнього підприємства ПАТ «Завод Петровського». Ухвалою від 18.08.2012 судом уведено процедуру санації боржника, ухвалою від 01.12.2012 затверджено план санації. Після аналізу проведених дій Постановою від 06.09.2013 господарський суд визнав Дочірнє підприємство ПАТ «Завод Петровського» банкрутом і

відкрив ліквідаційну процедуру. Дочірнє підприємство ПАТ «Завод Петровського» з цим не погодилося та оскаржило постанову.

Чи можна порушувати справу про банкрутство Дочірнього підприємства? Господарський суд якої інстанції розглядає справи про банкрутство та як визначається підсудність справ про банкрутство? Чи дотриманні господарським судом у цій справі процесуальні строки? Чи можна після затвердження плану санації приймати Постанову про визнання боржника банкрутом і відкриття ліквідаційної процедури? Чи можна оскаржувати Постанову про визнання банкрутом і відкриття ліквідаційної процедури? Чи передбачений законодавством окремих порядок оскарження судових актів у справах про банкрутство?

2. За заявою ПАТ «Банк» господарський суду порушив справу про банкрутство Приватного підприємства «Фабрика». Після проведення установлених законодавством про банкрутство дій у судовому засіданні комітет кредиторів звернувся до господарського суду з клопотанням про введення ліквідаційної процедури та призначення розпорядника майном Л.В. Климова ліквідатором банкрута. Господарський суд постановою визнав Приватне підприємство «Фабрика» банкрутом і відкрив ліквідаційну процедуру та призначив Л.В. Климова ліквідатором.

Чи має право суддя господарського суду приймати таку постанову та вирішувати зазначені питання? Чи може бути одна і та сама особа розпорядником майна і ліквідатором? Які вимоги встановлені для таких учасників процедури банкрутства? Які дії можуть бути проведені до вирішення питання про ліквідацію?

Тестові запитання

1. Арбітражний керуючий — це:
 - 1) фізична особа, призначена господарським судом;
 - 2) суб'єкт незалежної професійної діяльності;
 - 3) кредитор у справі про банкрутство;
 - 4) керуючий санацією у справі про банкрутство;
 - 5) ліквідатор у справі про банкрутство.
2. Одна й та сама особа може здійснювати повноваження арбітражного керуючого у справі про банкрутство лише:
 - 1) на стадії порушення провадження;
 - 2) на всіх стадіях провадження;
 - 3) при санації боржника;
 - 4) при ліквідації боржника;

5) оскарженні судових рішень.

3. Право на здійснення діяльності арбітражного керуючого надається особі:

1) з числа кредиторів;

2) уповноваженій кредиторами;

3) яка отримала відповідне свідоцтво, внесена до Єдиного реєстру арбітражних керуючих і призначена господарським судом;

4) яка отримала відповідну ліцензію, внесена до Єдиного реєстру арбітражних керуючих і призначена господарським судом;

5) яка отримала відповідне свідоцтво, внесена до Єдиного реєстру арбітражних керуючих і призначена кредиторами.

4. Банкрутство — це неспроможність боржника відновити свою платоспроможність:

1) не інакше як через застосування розпорядження майном;

2) не інакше як через застосування процедури санації;

3) за допомогою процедури мирової угоди;

4) через погашення у порядку, визначеному законом, вимог кредиторів;

5) не інакше як через застосування ліквідаційної процедури визнаної господарським судом.

5. Боржник — це суб'єкт підприємницької діяльності:

1) юридична особа;

2) фізична особа-підприємець;

3) філія;

4) представництво;

5) відділення.

6. Боржник — це суб'єкт підприємницької діяльності, неспроможний виконати протягом трьох місяців свої грошові зобов'язання після настання встановленого строку їх виконання, які підтверджені:

1) судовим рішенням, що набрало законної сили, і постановою про відкриття виконавчого провадження;

2) судовим рішенням, що набрало законної сили;

3) постановою про відкриття виконавчого провадження;

4) довідкою з Державного реєстру;

5) повідомленням, наданим Державним органом з питань банкрутства.

7. Кредитор у справах про банкрутство як особа, яка має підтверджені у встановленому порядку документами вимоги до грошових зобов'язань до боржника, — це:

- 1) юридична особа;
- 2) фізична особа;
- 3) органи доходів і зборів;
- 4) державні органи;
- 5) юридична особа з вимогами до боржника, які виникли після порушення провадження у справі про банкрутство.

8. Позасудові процедури, які можуть застосовуватися до боржника:

- 1) ліквідація банкрута;
- 2) мирова угода;
- 3) санація боржника;
- 4) розпорядження майном боржника;
- 5) ліквідація боржника.

9. Судові процедури, які можуть застосовуватися щодо боржника у справі про банкрутство:

- 1) ліквідація банкрута;
- 2) мирова угода;
- 3) санація боржника;
- 4) розпорядження майном боржника;
- 5) ліквідація боржника.

10. Офіційне оприлюднення відомостей про справу про банкрутство — це оприлюднення:

- 1) на офіційному веб-сайті Вищого господарського суду України в мережі Інтернет;
- 2) на офіційному веб-сайті Державного органу з питань банкрутства в мережі Інтернет;
- 3) у газеті «Урядовий кур'єр»;
- 4) у газеті «Голос України»;
- 5) у газеті відповідного органу місцевого самоврядування.

11. Залежно від категорії боржника, виду його діяльності та наявності у нього майна господарський суд застосовує такий порядок провадження у справі про банкрутство:

- 1) позасудовий;
- 2) загальний;
- 3) спеціальний;
- 4) спрощений;
- 5) судовий.

12. У справах про банкрутство господарський суд приймає такі процесуальні документи:

- 1) рішення;
- 2) ухвалу;
- 3) постанову;

- 4) додаткову постанову;
 - 5) додаткове рішення.
13. Справи про банкрутство:
- 1) підвідомчі господарським судам;
 - 2) підвідомчі цивільним судам;
 - 3) підвідомчі адміністративним судам;
 - 4) можуть бути передані боржником і кредиторами до третейського суду;
 - 5) можуть бути передані боржником і кредиторами до третейського суду лише за згодою державного органу з питань банкрутства.
14. Справи про банкрутство розглядаються:
- 1) за місцезнаходженням боржника — юридичної особи;
 - 2) місцем проживання боржника — фізичної особи-підприємця;
 - 3) за місцем за домовленістю між боржником і кредиторами;
 - 4) за місцезнаходженням одного з кредиторів на розсуд боржника;
 - 5) за місцезнаходженням одного з кредиторів на розсуд кредиторів.
15. Право на звернення до суду із заявою про порушення справи про банкрутство мають:
- 1) боржник;
 - 2) кредитор;
 - 3) заінтересовані особи стосовно боржника;
 - 4) уповноважена особа засновників;
 - 5) представник працівників боржника.
16. Боржник зобов'язаний звернутися до суду із заявою про порушення справи про банкрутство у разі виникнення таких обставин:
- 1) встановлені правочини (договори), балансова вартість якого перевищує 1 % балансової вартості активів боржника на день укладення правочину;
 - 2) задоволення вимог одного або кількох кредиторів призведе до неможливості виконання грошових зобов'язань боржника в повному обсязі перед іншими кредиторами (загроза неплатоспроможності);
 - 3) під час ліквідації боржника не через процедуру банкрутства встановлено неможливість боржника задовольнити вимоги кредиторів у повному обсязі;
 - 4) задоволені вимоги кредиторів, щодо яких досягнуто згоди про припинення, у тому числі заміну зобов'язання або припинення зобов'язання в інший спосіб;

5) наявні кредитори, вимоги яких забезпечені заставою майнового поручителя боржника.

17. Щодо заяви про порушення справи про банкрутство може бути здійснено таке:

- 1) повернена судом;
- 2) узгоджена з прокурором;
- 3) відмовлено судом у прийнятті;
- 4) прийнята судом до розгляду;
- 5) відкликана прокурором.

18. У підготовчому засіданні у справі про банкрутство господарським судом здійснюються:

- 1) перевірка обґрунтованості вимог заявника;
- 2) з'ясування наявності підстав для порушення провадження;
- 3) вирішення питання про повернення заяви про порушення справи про банкрутство;
- 4) вирішення питання про порушення провадження у справі про банкрутство;
- 5) вирішення питання про відмову у порушенні провадження у справі про банкрутство.

19. За наслідками розгляду заяви про порушення справи про банкрутство та відзиву боржника господарський суд виносить:

- 1) рішення;
- 2) ухвалу;
- 3) постанову;
- 4) довідку;
- 5) повідомлення.

20. Ухвала про порушення провадження у справі про банкрутство набирає законної сили після:

- 1) одного дня;
- 2) двох днів;
- 3) трьох днів;
- 4) закінчення строку на оскарження;
- 5) з моменту її винесення.

21. Про визнання боржника банкрутом і відкриття ліквідаційної процедури суд приймає:

- 1) рішення;
- 2) ухвалу;
- 3) постанову;
- 4) довідку;
- 5) повідомлення.

22. Про введення процедури санації суд приймає:

- 1) рішення;
- 2) ухвалу;
- 3) постанову;
- 4) довідку;
- 5) повідомлення.

23. Процедура розпорядження майном вводиться господарським судом:

- 1) ухвалою про порушення провадження у справі про банкрутство;
- 2) окремо виноситься ухвала у підготовчому засіданні у справі про банкрутство;
- 3) одночасно з винесенням ухвали про санацію у справі про банкрутство;
- 4) одночасно з винесенням ухвали про мирову у справі про банкрутство;
- 5) окремо виноситься ухвала при визнанні боржника банкрутом.

24. У підсумковому засіданні суду у процедурі розпорядження майном боржника господарський суд приймає одне з таких судових рішень:

- 1) ухвалу про введення процедури санації;
- 2) ухвалу про введення процедури мирової угоди;
- 3) постанову про визнання боржника банкрутом і відкриття ліквідаційної процедури;
- 4) ухвалу про припинення провадження у справі про банкрутство;
- 5) ухвалу про продовження строку процедури розпорядження майном і відкладення підсумкового засідання суду в межах граничного строку.

25. Процедура розпорядження майном боржника вводиться строком на:

- 1) два місяці;
- 2) дев'яносто календарних днів;
- 3) сто п'ятнадцять календарних днів;
- 4) шість місяців;
- 5) дванадцять місяців.

26. Процедура розпорядження майном боржника може бути продовжена на:

- 1) два місяці;
- 2) дев'яносто календарних днів;
- 3) сто п'ятнадцять календарних днів;
- 4) шість місяців;

- 5) дванадцять місяців.
27. Процедура санації вводиться строком на:
 - 1) два місяці;
 - 2) дев'яносто календарних днів;
 - 3) сто п'ятнадцять календарних днів;
 - 4) шість місяців;
 - 5) дванадцять місяців.
28. Процедура санації може бути продовжена строком на:
 - 1) два місяці;
 - 2) дев'яносто календарних днів;
 - 3) сто п'ятнадцять календарних днів;
 - 4) шість місяців;
 - 5) дванадцять місяців.
29. З дня прийняття господарським судом постанови про визнання боржника банкрутом і відкриття ліквідаційної процедури:
 - 1) господарська діяльність банкрута завершується;
 - 2) строк виконання всіх грошових зобов'язань банкрута вважається таким, що настав;
 - 3) припиняється нарахування неустойки (штрафу, пені), процентів та інших економічних санкцій за всіма видами заборгованості банкрута;
 - 4) відомості про фінансове становище банкрута перестають бути конфіденційними чи становити комерційну таємницю;
 - 5) продаж майна банкрута допускається в порядку, передбаченому Законом України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом».
30. Мирова угода у справі про банкрутство укладається у письмовій формі та підлягає затвердженню господарським судом, про що зазначається в:
 - 1) рішенні;
 - 2) ухвалі;
 - 3) постанові;
 - 4) довідці;
 - 5) повідомленні.
31. Мирова угода набирає чинності:
 - 1) протягом одного дня з дня підписання;
 - 2) протягом десяти днів з дня підписання;
 - 3) від дня її затвердження господарським судом;
 - 4) від дня офіційного оприлюднення про її затвердження;
 - 5) від дня закінчення строку на її оскарження.

Відповіді: 1. (1, 2, 4, 5); 2. (2); 3. (3); 4. (5); 5. (1, 2); 6. (1); 7. (1, 2, 3, 4, 5); 8. (3); 9. (1, 2, 3, 4); 10. (1); 11. (2, 3, 4); 12. (2, 3); 13. (1); 14. (1, 2); 15. (1, 2); 16. (2, 3); 17. (1, 3, 4); 18. (1, 2, 4, 5); 19. (2); 20. (5); 21. (3); 22. (2); 23. (1); 24. (1, 3, 4, 5); 25. (3); 26. (1); 27. (4); 28. (5); 29. (1, 2, 3, 4, 5); 30. (2); 31. (3).

Контрольні запитання

1. У чому полягають економічна і правова складові інституту банкрутства?
2. Чим відрізняються статуси боржника і банкрута?
3. Які види кредиторів визначені законодавством про банкрутство, у чому полягає особливість кожного виду?
4. Яким чином заінтересовані особи стосовно боржника можуть вплинути на процедуру банкрутства?
5. У чому полягає відмінність між сторонами і учасниками справ про банкрутство?
6. Ким може вступати арбітражний керуючий у процедурах банкрутства?
7. У чому полягають позитивні і негативні наслідки судових процедур банкрутства?
8. Чим відрізняються санація боржника до порушення справи про банкрутство і санація як судова процедура банкрутства?
9. Які судові засідання є обов'язковими у справах про банкрутство?
10. В яких випадках господарський суд припиняє провадження у справі про банкрутство?
11. Які процесуальні документи приймає суддя господарського суду у справах про банкрутство?
12. Щодо яких суб'єктів підприємницької діяльності встановлені особливості банкрутства?

Для розв'язання завдань і поглибленого вивчення теми ознайомтеся із такою літературою

1. Господарський процесуальний кодекс України від 6 листопада 1991 р. № 1798-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 6. — Ст. 56, з подальшими змінами та доповненнями.
2. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. № 436-IV // Відомості Верховної Ради України. — 2003. — № 18, 19-20, 21-22. — Ст. 144 з подальшими змінами та доповненнями.

3. Закон України Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом 14 травня 1992 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 31. — Ст. 440.

4. Інформаційний лист Вищого господарського суду України 28.03.2013 № 01-06/606/2013 Про Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» (у редакції Закону України від 22.12.2011 № 4212-VI) [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua>

5. Постанова Пленуму Вищого господарського суду України 17.12.2013 № 16 Про затвердження Положення про порядок офіційного оприлюднення відомостей про справу про банкрутство [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua>

6. Розгляд торгових (господарських) справ в Україні та Німеччині / [відп. ред. Б. М. Поляков]. — К. : Логос, 2008. — 304 с.

7. Пригуза П.Д. Настільна книга професійного судді. Розгляд господарських справ конкурсного провадження: неспроможність та банкрутство. (Алгоритми процесуальної діяльності, науково-практичний коментар) / П. Д. Пригуза. — Харків : Харків юридичний, 2010. — 440 с.

8. Пригуза П.Д. Науково-практичний коментар Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» у редакції з 18 січня 2013 р. (доктринальне тлумачення норм права неплатоспроможності та статей 1-21) / Пригуза П. Д., Пригуза А. П. — Херсон : ТДС, 2013. — 304 с.

Тема 19. ТРЕТЕЙСЬКИЙ РОЗГЛЯД ГОСПОДАРСЬКИХ СПОРІВ

1. Поняття та завдання третейського суду
2. Підвідомчість справ третейським судам
3. Третейська угода: поняття, види і форма
4. Порядок утворення третейських судів
5. Порядок розгляду спору в третейському суді
6. Рішення третейського суду та його виконання
7. Оскарження рішення третейських судів у господарському суді
8. . Органи третейського самоврядування

У результаті вивчення даної теми студенти мають:

знати: що являє собою процес розгляду справ у третейських судах, який порядок у підстави звернення до третейського суду, порядок утворення та діяльності третейських судів, склад витрат на розгляд спору в третейському суді, порядок розгляду спору та винесення рішення третейським судом, які підстави для оскарження рішень третейських судів у господарському суді, самоврядування третейських судів, які завдання Третейської палати України;

вміти: орієнтуватись у правових засадах діяльності третейських судів в Україні, розуміти правову природу, види та особливості третейських судів, з'ясувати вимоги до третейських судів, складати третейську угоду, орієнтуватись у процедурі створення третейського суду та порядку формування його складу, розуміти порядок винесення та виконання рішень третейських судів, з'ясувати підстави і порядок оскарження рішення третейського суду в господарському суді, розрізняти органи третейського самоврядування.

Ключові слова: третейський суд, суддя третейського суду, третейська угода, третейський збір, судові акти третейського суду, третейський розгляд, рішення третейського суду, виконання та оскарження рішення третейського суду, органи самоврядування третейських судів.

Завдання до теми

Знайдіть помилку в реченні

1. Третейський розгляд здійснюється у засіданні третейського суду за участю сторін, прокурора або їх представників, якщо сторони не домовилися про інше щодо їхньої участі в засіданні. Третейський суд вправі визнати явку сторін у засідання не обов'язко-

вою. Сторонам має бути направлено повідомлення про день, час і місце проведення засідання третейського суду не пізніше ніж за 5 днів до такого засідання.

2. Якщо регламентом третейського суду строк надання відзиву на позовну заяву не визначений, а також у разі розгляду справи третейським судом для вирішення конкретного спору відзив на позовну заяву надається не менше ніж за два дні до наступного засідання третейського суду, який вирішує спір.

3. Сторони, прокурор та інші учасники мають право закінчити розгляд справи укладенням мирової угоди як до початку третейського розгляду, так і на будь-якій його стадії, до прийняття постанови. За клопотанням сторін третейський суд приймає постанову про затвердження мирової угоди. Мирова угода може стосуватися лише прав і обов'язків сторін та інших учасників щодо предмета спору.

4. Рішення третейського суду не може бути оскаржене сторонами, прокурором, третіми особами, а також особами, які не брали участі у справі, у разі якщо третейський суд вирішив питання про їх права і обов'язки, у випадках, передбачених Законом України «Про третейські суди», до компетентного суду відповідно до встановлених законом підвідомчості та підсудності справ.

5. При розгляді заяви про видачу виконавчого документа на примусове виконання рішення третейського суду за клопотанням однієї із сторін господарський суд витребує справу з третейського суду *ad hoc*, в якому воно зберігається. Справа має бути направлена до господарського суду протягом трьох днів від дня надходження вимоги. У такому разі строк розгляду заяви про видачу виконавчого документа на примусове виконання рішення третейського суду продовжується до двох місяців з дня її надходження до суду.

1. Заповніть порівняльну таблицю

Таблиці

	Господарський суд (розгляд справи у першій інстанції)	Постійно діючий третейський суд
1. Підготовка справи до розгляду		
2. Формування складу суду		
3. Забезпечувальні заходи		

Закінчення табл.

	Господарський суд (розгляд справи у першій інстанції)	Постійно дію- чий третейський суд
4. Подання позовної заяви, відзиву на позовну заяву та зустрічного позову		
5. Судові витрати		
6. Фіксація розгляду справи		
7. Правила і порядок проведення експертизи		
8. Докази і засоби доказування		
9. Винесення рішення		
10. Підстави оскарження рішення		
11. Порядок виконання рішення		

2. Проаналізувавши норми Закону України «Про судоустрій та статус суддів», Закону України «Про третейські суди» та Закону України «Про міжнародний комерційний арбітраж» у частині вимог, що встановлені до суддів господарських судів різних інстанцій і суддів третейського та міжнародного комерційного арбітражного суду — заповніть вищенаведену таблицю.

Вимоги	Господарський суд	Третейський суд	Міжнародний комерційний арбітраж
1. Громадянин України			
2. Вік — не молодший 25 років			
3. Наявність вищої юридичної освіти			
4. Наявність вищої економічної освіти			
5. Стаж роботи в галузі права не менше трьох років			

Закінчення табл.

Вимоги	Господарський суд	Третейський суд	Міжнародний комерційний арбітраж
6. Проживання на території України не менше 10 років			
7. Володіння державною мовою			
8. Пряма чи опосередкована незаінтересованість у результаті вирішення спору			
9. Володіння іноземною мовою			
10. Особа наділена знаннями, досвідом, діловими та моральними якостями, необхідними для вирішення спору			
11. Стаж роботи на посаді судді не менше п'яти років			
12. Суддя Конституційного Суду України			
13. Додаткові вимоги встановлені за погодженням сторін			

3. Відповідно до ст. 25 Закону України «Про третейські суди» третейський збір — це грошова сума, розмір, строки і порядок оплати якої визначається Регламентом постійно діючого Третейського суду.

У наведеній таблиці залежно від ціни позову розрахуйте розмір третейського збору.

Ціна позову	Загальний розмір витрат третейського суду, в тому числі третейського збору, гонорару третейський суддів	Сума що підлягає оплаті
25 378 грн	80 грн + 1,5 % від ціни позову	
59 000 грн	200 грн + 2,5 % від ціни позову	
120 000 грн	1 000 грн + 3% від ціни позову, що перевищує 100 000 грн	
375 569 грн	1 500 грн + 4% від ціни позову, що перевищує 200 000 грн	
836 777 грн	2 000 грн + 1% від ціни позову	
999 545 грн	3 500 грн + 0,5% від ціни позову	

4. Складіть есе на тему: «Роль третейського суду в формуванні альтернативних способів вирішення господарських спорів». Під час підготовки есе необхідно дати розгорнуту відповідь на питання:

- 1) третейський суд, як альтернативний спосіб вирішення господарських спорів;
- 2) переваги та недоліки розгляду господарського спору в третейському суді;
- 3) пропозиції щодо вдосконалення законодавчого врегулювання діяльності третейських судів в Україні.

Задачі

1. Між Публічним акціонерним товариством «Компанія» (м. Київ) і Фермерським господарством «Золотоноша» (с. Грузьке, Кіровоградська область) було укладено третейську угоду у вигляді третейського застереження в договорі № 033014 від 14.03.2011 року (п. 9.8 — 9.8.5), відповідно до змісту якого сторони дійшли згоди, що усі суперечки, розбіжності, вимоги і претензії, які можуть виникнути між ними по даному договору чи у зв'язку з ним, підлягають остаточному розгляду в постійно діючому Третейському суді при Сумській міжрегіональній товарній універсальній біржі (м. Суми).

Після винесення рішення Третейським судом при Сумській міжрегіональній товарній універсальній біржі Публічне акціонерне товариство «Компанія» подало заяву про скасування рішення третейського суду до господарського суду посилаючись на те, що останнім визнано у судовому порядку третейську угоду недійсною.

Яким господарським судом буде розглядатися заява про скасування рішення третейського суду? Які вимоги встановлені до заяви про скасування рішення третейського суду? Яке рішення має прийняти господарський суд за результатами розгляду заяви про скасування рішення третейського суду? Які вимоги встановлені до третейської угоди? Яка різниця між третейською угодою і третейським застереженням? Складіть проект третейської угоди.

2. 30.01.2013 року до Харківського господарського суду надійшла заява від Товариства з обмеженою відповідальністю «Надія», в якій він просить суд скасувати у повному обсязі рішення Харківського міжобласного третейського суду (постійно діючий) при Асоціації «Міжрегіональний юридичний союз», посилаючись на порушення його прав (заявник був позбавлений права брати участь у формуванні складу третейського суду), що є порушенням Регламенту Третейського суду. Окрім того склад третейського суду не відповідав вимогам ст. 16—19 Закону України «Про третейські суди» та порушені принципи організації і діяльності третейського суду під час розгляду справи.

Ухвалою господарського суду Харківської області скасоване рішення Харківського міжобласного третейського суду (постійно діючий) при Асоціації «Міжрегіональний юридичний союз».

Проте друга сторона по справі Товариство з обмеженою відповідальністю «Вікант» подала апеляційну скаргу, в якій просить ухвалу скасувати та прийняти нове рішення посилаючись на те, що господарський суд помилково застосував ст. 7 Регламенту третейського суду, оскільки п. 7.1 зазначає, що сторони вправі домовитися між собою про процедуру обрання чи призначення одноособового третейського судді або складу третейського суду.

Що таке Регламент постійно діючого третейського суду? Який порядок формування складу третейського суду? Які підстави для оскарження рішення третейського суду? Чи підлягає скасуванню рішення Харківського міжобласного третейського суду при Асоціації «Міжрегіональний юридичний союз»?

Тестові запитання

1. Третейський суд — це:
 - 1) державний орган;
 - 2) недержавний незалежний орган;
 - 3) державна організація;
 - 4) недержавна установа;

- 5) спеціалізований державний суд, який входить у систему органів правосуддя.
2. Нормами якого законодавства регулюється діяльність третейського суду:
- 1) Законом України «Про третейські суди»;
 - 2) Законом України «Про судоустрій та статус суддів»
 - 3) Законом України «Про міжнародний комерційний арбітраж»;
 - 4) Господарським процесуальним кодексом України;
 - 5) Кодексом адміністративного судочинства України.
3. Відповідно до положень Закону України «Про третейські суди» існують такі види третейських судів:
- 1) постійно діючі третейські суди та тимчасові третейські суди;
 - 2) третейські суди для вирішення конкретного спору та постійні третейські суди;
 - 3) постійно діючі третейські суди і третейські суди для вирішення конкретного спору;
 - 4) третейські суди для вирішення матеріальних спорів і третейські суди для вирішення нематеріальних спорів;
 - 5) третейські суди для вирішення договірних спорів і третейські суди для вирішення позадоговірних спорів.
4. Третейські суди, створені для розгляду конкретної справи, в перекладі на латинську мову позначаються:
- 1) *ad modum*;
 - 2) *ab ovo*;
 - 3) *ad hoc*;
 - 4) *ad rem*;
 - 5) *ab initio*.
5. Що з переліченого нижче не належить до принципів діяльності третейського суду:
- 1) незалежність третейських суддів і підкорення їх тільки законові;
 - 2) рівність усіх учасників третейського розгляду перед законом і третейським судом;
 - 3) змагальність сторін, свобода в наданні ними третейського суду своїх доказів і у доведенні перед судом їх переконливості;
 - 4) колегіальність і єдиноначальність;
 - 5) субординація та координація?
6. До завдань третейського суду належать:
- 1) правове регулювання міжнародних перевезень;

- 2) захист майнових прав та охоронюваних законом інтересів фізичних та юридичних осіб;
 - 3) захист немайнових прав та охоронюваних законом інтересів фізичних та юридичних осіб;
 - 4) правове регулювання сімейних відносин з «іноземним елементом»;
 - 5) правове регулювання кримінальної відповідальності фізичних осіб.
7. Які документи визначають внутрішню організацію та діяльність постійно діючого третейського суду:
- 1) Регламент;
 - 2) Статут;
 - 3) Положення;
 - 4) Правила;
 - 5) Кодекс?
8. Які справи підвідомчі третейському суду:
- 1) справи у спорах про визнання недійсними нормативно-правових актів;
 - 2) справи у спорах, що виникають із шлюбних контрактів (договорів);
 - 3) справи у спорах, що виникають при виконанні господарських договорів;
 - 4) справи у спорах про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом;
 - 5) справи у спорах щодо нерухомого майна?
9. Постійно діючі третейські суди можуть діяти при:
- 1) міністерствах;
 - 2) департаментах;
 - 3) торгово-промислових палатах;
 - 4) громадських організаціях;
 - 5) товарних біржах.
10. Який орган уповноважений здійснювати державну реєстрацію постійно діючих третейських судів:
- 1) Міністерство юстиції України;
 - 2) Антимонопольний комітет України;
 - 3) Вищий господарський суд України;
 - 4) Верховний Суд України;
 - 5) Інший орган чи установа?
11. До заяви про державну реєстрацію постійно діючого третейського суду додаються:
- 1) Акт про утворення постійно діючого третейського суду;
 - 2) Положення постійно діючого третейського суду;

- 3) Регламент постійно діючого третейського суду;
 - 4) Список третейських суддів;
 - 5) Кодекс суддівської етики третейського суду.
12. Яким документом встановлюються порядок і правила розгляду справ у постійно діючих третейських судах?
- 1) третейська угода;
 - 2) регламент;
 - 3) ухвала;
 - 4) рішення;
 - 5) постанова?
13. У яких випадках третейська угода вважається укладеною:
- 1) якщо вона підписана сторонами;
 - 2) якщо укладена шляхом обміну листами;
 - 3) якщо укладена шляхом обміну повідомленнями по теле-тайпу;
 - 4) якщо укладена шляхом направлення відзиву на позов, в якому одна із сторін підтверджує наявність угоди, а інша сторона проти цього не заперечує;
 - 5) якщо укладена в усній формі?
14. Які обов'язкові відомості має містити третейська угода:
- 1) найменування сторін;
 - 2) місцезнаходження сторін;
 - 3) предмет спору;
 - 4) місце і дату укладання угоди;
 - 5) дату і час укладення угоди?
15. Склад третейського суду для вирішення конкретного спору формується:
- 1) безпосередньо державою;
 - 2) господарським судом;
 - 3) третейським судом;
 - 4) за домовленістю сторін;
 - 5) відповідно до регламенту третейського суду.
16. У якому складі третейський суд може розглядати справу:
- 1) одноособовий суддя або певна парна кількість суддів;
 - 2) одноособовий суддя або кілька суддів;
 - 3) одноособовий суддя;
 - 4) певна парна кількість суддів;
 - 5) певна непарна кількість суддів?
17. На якій стадії розгляду справи у третейському суді сторони мають право укласти мирову угоду:
- 1) на стадії підготовки справи до розгляду;
 - 2) на стадії розгляду справи по суті;

- 3) на стадії виконання рішення третейського суду;
- 4) на стадії перегляду рішення третейського суду;
- 5) на будь-якій стадії до виконання рішення третейського суду?

18. На якому етапі розгляду справи у третейському суді сторона має право заявити про відсутність у третейського суду компетенції:

- 1) до подання позову до третейського суду;
- 2) до початку розгляду справи по суті;
- 3) на будь-якому етапі розгляду спору третейським судом;
- 4) до винесення третейським судом рішення;
- 5) на стадії виконання рішення третейського суду?

19. Якщо у третейській угоді або у регламенті третейського суду не визначена процедура відводу судді, то на протязі якого строку повинна бути подана письмова заява про відвід:

- 1) 3 дні;
- 2) 5 днів;
- 3) 10 днів;
- 4) 20 днів;
- 5) 30 днів.

20. Якщо регламентом постійно діючого третейського суду не визначений строк надання відзиву на позовну заяву, то в який строк до першого судового засідання він має бути поданий стороною у справі:

- 1) 2 дні;
- 2) 3 дні;
- 3) 5 днів;
- 4) 7 днів;
- 5) 10 днів.

21. Протягом якого строку сторони можуть звернутися до третейського суду із заявою про прийняття додаткового рішення щодо вимог, які були заявлені під час третейського розгляду, але не знайшли відображення у рішенні:

- 1) 3 дні;
- 2) 5 днів;
- 3) 7 днів;
- 4) 0 днів;
- 5) 20 днів?

22. Які характерні ознаки рішення постійно діючого третейського суду:

- 1) складається із вступної, описової, мотивувальної і резолютивної частини;

- 2) ухвалюється іменем України;
- 3) скріплюється підписом керівника та круглою печаткою юридичної особи — засновника третейського суду;
- 4) нотаріальне посвідчення підписів третейських суддів на рішенні;
- 5) підлягає обов'язковому виконанню сторонами?

23. У який строк з дня прийняття рішення третейським судом до господарського суду подається заява про скасування даного рішення:

- 1) 1 місяць;
 - 2) 2 місяці;
 - 3) 3 місяці;
 - 4) 6 місяців;
 - 5) один рік?
24. Якими органами представлено третейське самоврядування:
- 1) Всеукраїнський з'їзд третейських суддів;
 - 2) Третейська палата України;
 - 3) Торгово-промислова палата України;
 - 4) Вища рада юстиції;
 - 5) Вища кваліфікаційна комісія суддів?
25. На який термін обирається Голова Третейської палати:
- 1) 1 рік;
 - 2) 2 роки;
 - 3) 3 роки;
 - 4) 4 роки;
 - 5) 5 років?

Відповіді: 1.(2); 2.(1); 3.(3); 4.(3); 5.(4,5); 6.(2,3); 7.(1,3); 8.(2,3); 9.(3,4,5); 10.(1); 11.(2,3,4); 12.(2); 13.(1,2,3,4); 14.(1,2,3,4); 15.(4); 16.(3,5); 17.(5); 18.(2); 19.(1); 20.(2); 21.(3); 22.(1,3,5); 23.(3); 24.(1,2); 25.(3).

Контрольні запитання

1. У чому полягають повноваження третейського суду?
2. Хто має право на звернення до третейського суду?
3. Які загальні принципи здійснення правосуддя третейським судом?
4. Розкрийте зміст принципу арбітрування, як одного з принципів діяльності третейських судів.
5. Які категорії справ не підвідомчі третейському суду?
6. Які існують види третейських судів?

7. Який передбачений законодавством порядок утворення третейських судів?

8. У чому полягає процедура державної реєстрації постійно діючого третейського суду?

9. Який зміст третейської угоди?

10. Порядок формування складу третейського суду.

11. Які вимоги встановлені до суддів третейських судів?

12. Який склад витрат пов'язаних з розглядом спору в третейському суді?

13. Порядок розгляду спору в третейському суді.

14. Яким чином забезпечується здійснення діловодства в третейських судах?

15. Які засоби доказування застосовуються у третейському судочинстві?

16. Який порядок прийняття рішення третейським судом?

17. Підстави припинення розгляду справи третейським судом.

18. Який порядок виконання рішення третейського суду?

19. Підстави та процедура скасування рішення третейського суду господарським судом.

20. Яким чином організовується діяльність Третейської палати та Всеукраїнського з'їзду суддів?

Для розв'язання завдань і поглибленого вивчення теми ознайомтеся із такою літературою

1. Господарський процесуальний кодекс України від 6 листопада 1991 р. № 1798-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 6. — Ст. 56, з подальшими змінами та доповненнями.

2. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 51 народного депутата України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень абзаців сьомого, одинадцятого статті 2, статті 3, пункту 9 статті 4, та розділу VIII «Третейське самоврядування» Закону України «Про третейські суди» (справа про завдання третейського суду) від 10 січня 2008 р. №1-рп/2008 справа №1-3/2008.

3. Про третейські суди : Закон України від 11.05.2004 року №1701-IV.

4. Про деякі питання практики застосування Закону України «Про третейські суди» : Інформаційний лист Вищого господарського суду України від 17.09.2012 № 01-06/1258/2012.

5. Постанова Верховного Суду України від 06.06.2012 : Третейська угода про передання спору на розгляд третейського суду не є відмовою від права на звернення до суду, а є одним із способів реалізації права на

захист своїх прав [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://tretsud.aub.org.ua>

6. Практика застосування судами Закону України «Про третейські суди» : Узаконення Верховного Суду України від 11.02.2009.

7. *Беляневич В.Е.* Господарський процесуальний кодекс України: (четверте видання, із змінами і доповненнями станом на 01.08.2014) : наук.-практ. комент. / В. Е. Беляневич. — К. : Юстініан, 2014. — 1304 с.

8. *Золотопуп С.В.* Третейский суд в Украине / С. В. Золотопуп. — Харьков : Консум, 2005. — 220 с.

9. *Матвійчук В.К.* Міжнародний комерційний арбітраж: практикум у 7 кн. / Матвійчук В.К., Хар І.О. // Кн. I: Поняття і види міжнародного комерційного арбітражу. Арбітраж як спосіб вирішення спорів по зовнішньоторговельним контрактам. Поняття третейського порядку вирішення спорів. Історія розвитку міжнародного комерційного арбітражу як способу вирішення спорів : навч. посібник. — К. : КНТ, 2007. — 244 с.

10. Третейські суди в Україні / Михальський Ю.А., Самохвалов В.І., Рижий [та ін.] ; за ред. В. П. Самохвалова, А.Ф. Ткачука. — К. : Ін-т громадян. сусп-ва: ТОВ „ІКЦ Леста», 2007. — 184 с. — (Покращення доступу сільського населення до правосуддя. Проект; Кн. I).

11. Актуальные вопросы законодательства и практики третейских судов России и Украины (по материалам Всероссийского форума третейских судов, Санкт-Петербург, июль 2013 года). [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://tretsud.aub.org.ua>

12. *Бутовченко К.* Сучасні проблеми арбітражу в контексті новостворюваного іміджу України / К. Бутовченко // Юридична газета. — 2013. — №12. — С. 4—7.

13. *Дручек В.С.* Діловедення в третейських судах [Електронний ресурс] / Дручек В.С., Дутка І.І., Мацур Н.В. — К., 2006. — 65 с. — Режим доступу : <http://tribunal.in.ua>

14. *Корочкин А.Ю.* Законодательство о третейских судах на пространстве СНГ: основные тенденции и перспективы развития / А. Ю. Корочкин // Третейський суд. — 2013. — № 6 (90). — С. 58.

Тема 20. МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ ВИРІШЕННЯ ГОСПОДАРСЬКИХ (ЕКОНОМІЧНИХ) СПОРІВ

1. Проблеми провадження у справах за участю іноземних підприємств та організацій.
2. Поняття міжнародного комерційного арбітражу.
3. Арбітражна угода.
4. Основні аспекти процедури розгляду господарських спорів міжнародним комерційним судом.
5. Проблеми визнання та виконання рішень іноземних судових органів.

У результаті вивчення даної теми студенти мають

знати: основні проблеми, які виникають при вирішенні господарських (економічних) спорів за участю іноземних суб'єктів господарювання; правову регламентацію вирішення зовнішньоекономічних спорів; переваги і недоліки арбітражу (третейського суду); умови звернення до міжнародного комерційного арбітражу; природу арбітражної угоди основні засади функціонування міжнародного комерційного арбітражу; правовий статус арбітрів (суддів); процедуру вирішення спорів постійно діючим і тимчасовим міжнародним комерційним арбітражем; можливість впливу суб'єктів господарювання — учасників спору на порядок арбітражного розв'язання спору; проблеми визнання та виконання рішень іноземних судових органів;

уміти: орієнтуватись у міжнародному та вітчизняному законодавстві про міжнародний комерційний арбітраж; розрізняти правові та процедурні засади звернення до міжнародного комерційного арбітражу; скласти арбітражну угоду та розуміти особливості її оформлення; дати характеристику міжнародного комерційного арбітражу; відрізняти особливості діяльності постійно діючого та тимчасового міжнародного комерційного арбітражу; орієнтуватись у підставах оскарження рішень міжнародного комерційного арбітражу; розуміти специфіку визнання та виконання рішень іноземних судових органів.

Ключові слова: арбітраж (третейський суд) міжнародний комерційний арбітраж, постійно діючий арбітраж, тимчасовий (ad hoc) арбітраж, арбітражна угода, арбітр (суддя) міжнародного комерційного арбітражу; суб'єкти господарювання — учасники зовнішньополітичного спору.

Завдання

Завдання 1. Приватне підприємство «Межрвісгруп» зареєстроване в Україні і приватне підприємство «Столддевеловест», яке зареєстроване в Польщі за її законодавством уклали договір про купівлю-продаж металевих виробів. За цим договором, українське приватне підприємство «Межрвісгруп» мало поставити протягом поточного року раз у квартал рівними партіями металеві вироби, а польське приватне підприємство «Столддевеловест» сплатити вартість одержаних металевих виробів протягом п'яти робочих днів. Договір укладений українською та польською мовами. У договорі були обумовлені якісні характеристики виробів, їх кількість, строки поставки та оплати та штрафні санкції за невчасне та неякісне виконання обов'язків. Також в одному з пунктів договору було зазначено, що сторони у відносинах за цим договором користуються матеріальними нормами польського права.

Поставлені у другому кварталі вироби не були своєчасно оплачені з посиланням на те, що поставлена не вся кількість металевих виробів, яка встановлена договором. Приватне підприємство «Межрвісгруп» наполягало на оплаті одержаних виробів та обіцяло поставити кількість виробів, що зашилися, своєчасно (в межах кварталу). Приватне підприємство «Столддевеловест» з цим не погодилося та запропонувало звернутися до Міжнародного комерційного арбітражу при Торгово-промисловій палаті України, для чого укласти арбітражну угоду.

Сторони уклали арбітражну угоду про передачу спору про оплату отриманої продукції на вирішення Міжнародного комерційного арбітражу при Торгово-промисловій палаті України. Третейський суд порушив провадження за позовом українського приватного підприємства «Межрвісгруп» до польського приватного підприємства «Столддевеловест». Спір розглядався у м. Києві. Арбітражне рішення винесено на користь польського приватного підприємства «Столддевеловест».

Після винесення арбітражного рішення українське приватне підприємство «Межрвісгруп» оскаржило його. Обґрунтування оскарження полягало в тому, що оскільки у договорі сторони обрали норми польського законодавства, що застосовуються до суті відносин, а отже, і до суті спору, спір має бути розглянутий або на території Польщі, або Міжнародним комерційним арбітражем, створеним на території Польщі. До того ж, як вважав скаржник, арбітражна угода була укладена після виникнення спору, тому не можна було порушувати провадження на її підставі.

Проаналізуйте ситуацію згідно із нормами законодавства. Чи правильне рішення прийняв Міжнародний комерційний арбітраж при Торгово-промисловій палаті України в межах своєї компетенції? Коли можна укласти угоду про звернення до міжнародного комерційного арбітражу по відносинах з договором? Чи залежить місце розгляду зовнішньоекономічного спору від обраних сторонами норм права, що застосовуються до суті відносин? З яких підстав можна оскаржити арбітражне рішення?

Завдання 2. Акціонерне товариство «Транчкладпром» зареєстроване в Україні та акціонерне товариство «Нерзамдарінвест», яке зареєстроване в Росії, за її законодавством уклали договір про поставку обладнання для виготовлення швейних виробів. За цим договором, російське акціонерне товариство «Нерзамдарінвест» поставляє обладнання українському акціонерному товариству «Транчкладпром», а останній має оплатити вартість одержаного. Договір укладений російською та англійською мовами. У договорі сторони в арбітражному застереженні зазначали, що спори про оплату отриманого обладнання мають бути передані на вирішення Міжнародного комерційного арбітражу при Торгово-промисловій палаті України та обрали норми українського права, що застосовуються до суті відносин по договору.

Російське акціонерне товариство «Нерзамдарінвест» у встановлений договором строк не поставило обумовлену договором кількість обладнання. Українське акціонерне товариство «Транчкладпром» звернулося до Міжнародного комерційного арбітражу при Торгово-промисловій палаті України з позовною заявою про стягнення неустойки за недопоставку обладнання та примусити поставити залишену кількість. Третейський суд відмовив у вирішенні цього спору з посиланням на відсутність у нього компетенції. Українське акціонерне товариство «Транчкладпром» звернулося до господарського суду України з відповідною позовною заявою, але суд відмовив у прийнятті такої заяви. Фахівці адвокатської фірми, до якої звернулись представники акціонерне товариство «Транчкладпром», порадили подати цей позов до арбітражного суду Російської Федерації або укласти нову арбітражну угоду.

Проаналізуйте ситуацію згідно із нормами законодавства. Чи правильно укладений договір? Чи правильне винили Міжнародний комерційний арбітраж при Торгово-промисловій палаті України та український господарський суд? Чи правильна порада фахівців адвокатської фірми? Про що може бути нова арбітражна угода?

Завдання 3. У даній таблиці вказано підстави для скасування рішення арбітражу і для відмови у визнанні або у виконанні арбі-

тражного рішення. Проаналізуйте та визначте, в якому стовпціві зазначені відповідні підстави.

Підстави для...	Підстави для...
<p>1) сторона, яка просить (...), подасть доказ того, що: одна зі сторін в арбітражній угоді була певною мірою недієздатною; або ця угода є недійсною за законом, якому сторони цю угоду підпорядкували, а в разі відсутності такої вказівки, — за законом держави, в якій було винесено; або сторону, (...) не було належним чином сповіщено про призначення арбітра чи про арбітражний розгляд або з інших поважних причин вона не могла подати свої пояснення; або рішення винесено щодо спору, не передбаченого арбітражною угодою, або такого, що не підпадає під її умови, або містить постанови з питань, що виходять за межі арбітражної угоди; проте якщо постанови з питань, охоплених арбітражною угодою, можуть бути відокремлені від тих, які не охоплюються такою угодою, то та частина арбітражного рішення, яка містить постанови з питань, що охоплені арбітражною угодою, може бути визнана і виконана; або склад третейського суду, або арбітражна процедура не відповідали угоді між сторонами, або за відсутності такої не відповідали закону тієї держави, в якій мав місце арбітраж; або рішення ще не стало обов'язковим для сторін, або було скасовано, або його виконання зупинено судом держави, в якій або згідно із законом якої воно було прийнято; або</p> <p>2) якщо суд визнає, що: об'єкт спору не може бути предметом арбітражного розгляду за законодавством України; або визнання та виконання цього арбітражного рішення суперечить публічному порядку України.</p>	<p>1) сторона, яка просить (...), подасть докази того, що: одна зі сторін в недієздатною; або ця угода є недійсною за законом, якому сторони цю угоду підпорядкували, а в разі відсутності такої вказівки — за законом України; або її не було належним чином повідомлено про призначення арбітра, або про арбітражний розгляд, або з інших поважних причин вона не могла подати свої пояснення; або рішення винесено щодо не передбаченого арбітражною угодою спору або такого, що не підпадає під її умови, або містить постанови з питань, що виходять за межі арбітражної угоди, проте якщо постанови з питань, які охоплюються арбітражною угодою, можуть бути відокремлені від тих, що не охоплюються такою угодою, то може бути скасована тільки та частина арбітражного рішення, яка містить постанови з питань, що не охоплюються арбітражною угодою; або склад третейського суду чи арбітражна процедура не відповідали угоді сторін, якщо тільки така угода не суперечить будь-якому положенню Закону про міжнародний комерційний арбітраж, від якого сторони не можуть відступати, або за відсутності такої угоди не відповідали Закону про міжнародний комерційний арбітраж; або</p> <p>2) суд визначить, що: об'єкт спору не може бути предметом арбітражного розгляду за законодавством України; або арбітражне рішення суперечить публічному порядку України.</p>

Підстави для відмови у визнанні або у виконанні арбітражного рішення	Підстави для скасування рішення арбітражу
<p>1) одна зі сторін в арбітражній угоді була якоюсь мірою недієздатною;</p> <p>2) угода є недійсною за законом, якому сторони цю угоду підпорядкували, а в разі відсутності такої вказівки, — за законом держави, де рішення було винесено;</p> <p>3) сторону не було належним чином сповіщено про призначення арбітра чи про арбітражний розгляд;</p> <p>4) сторона з поважних причин не могла подати свої пояснення;</p> <p>5) рішення винесено щодо спору, не передбаченого арбітражною угодою;</p> <p>6) рішення винесено щодо спору, що не підпадає під її умови;</p> <p>7) рішення містить постанови з питань, що виходять за межі арбітражної угоди; проте якщо постанови з питань, охоплені арбітражною угодою, можуть бути відокремлені від тих, які не охоплюються такою угодою, то та частина арбітражного рішення, яка містить постанови з питань, що охоплені арбітражною угодою, може бути визнана і виконана;</p> <p>8) склад третейського суду не відповідав угоді сторін;</p> <p>9) арбітражна процедура не відповідала угоді між сторонами;</p> <p>10) за відсутності арбітражної угоди склад третейського суду і арбітражна процедура не відповідали закону тієї держави, де мав місце арбітраж;</p> <p>11) рішення ще не стало обов'язковим для сторін;</p> <p>12) рішення було скасовано;</p> <p>13) виконання рішення зупинено судом держави, в якій або згідно із законом якої воно було прийнято;</p> <p>14) суд визнає, що об'єкт спору не може бути предметом арбітражного розгляду за законодавством України;</p> <p>15) суд визнає, що визнання та виконання арбітражного рішення суперечить публічному порядку України.</p>	<p>1) одна із сторін в арбітражній угоді була якоюсь мірою недієздатною;</p> <p>2) угода є недійсною за законом, якому сторони цю угоду підпорядкували, а в разі відсутності такої вказівки — за законом України;</p> <p>3) сторону не було належним чином повідомлено про призначення арбітра чи про арбітражний розгляд;</p> <p>4) сторона з поважних причин не могла подати свої пояснення;</p> <p>5) рішення винесено щодо не передбаченого арбітражною угодою спору;</p> <p>6) рішення винесено щодо спору, що не підпадає під умови арбітражної угоди;</p> <p>7) рішення містить постанови з питань, що виходять за межі арбітражної угоди, проте якщо постанови з питань, які охоплюються арбітражною угодою, можуть бути відокремлені від тих, що не охоплюються такою угодою, то може бути скасована тільки та частина арбітражного рішення, яка містить постанови з питань, що не охоплюються арбітражною угодою;</p> <p>8) склад третейського суду не відповідав угоді сторін;</p> <p>9) арбітражна процедура не відповідала угоді сторін, якщо тільки така угода не суперечить будь-якому положенню Закону про міжнародний комерційний арбітраж, від якого сторони не можуть відступати;</p> <p>10) за відсутності арбітражної угоди склад третейського суду та арбітражна процедура не відповідали Закону про міжнародний комерційний арбітраж;</p> <p>11) суд визначить, що об'єкт спору не може бути предметом арбітражного розгляду за законодавством України;</p> <p>12) суд визначить, що арбітражне рішення суперечить публічному порядку України.</p>

Завдання 4. У провадженні міжнародного комерційного арбітражу сторони можуть на власний розсуд визначати певні процедурні питання. У деяких питаннях, за відсутності відповідної угоди сторін, третейський суд сам їх визначає. Певні питання процедури можуть бути визначені лише третейським судом. Окремі питання визначаються виключно законом. Підготуйте нарис про співвідношенні і розумність прав сторін і третейського суду.

Оформіть таблицю.

Процедурні питання міжнародного комерційного арбітражу			
Сторони на власний розсуд можуть домовитись про таке	У разі відсутності домовленості сторін третейський суд вирішує про	Питання процедури, які може вирішувати лише третейський суд	Питання провадження арбітражу, які встановлюються виключно законом

Тестові запитання

1. До міжнародного комерційного арбітражу можуть за угодою сторін передаватися:

1) спори з договірних та інших цивільно-правових відносин, що виникають під час здійснення зовнішньоторговельних та інших видів міжнародних економічних зв'язків, якщо комерційне підприємство хоча б однієї зі сторін розташоване за кордоном;

2) спори підприємств з іноземними інвестиціями між собою та спори між їх учасниками;

3) міжнародних об'єднань та організацій, створених на території України, між собою, спори між їх учасниками;

4) спори підприємств з іноземними інвестиціями з іншими суб'єктами права України;

5) міжнародних об'єднань та організацій, створених на території України з суб'єктами права України.

2. Арбітраж — це:

1) будь-який третейський суд, який вирішує спори між будь-яким учасниками спору;

2) третейський суд, який вирішує спори між суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності;

3) третейський суд, який утворюється спеціально для розгляду окремої справи між суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності;

4) третейський суд, який здійснюється постійно діючою арбітражною установою по спорах між суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності;

5) будь-яка установа, яка вирішує господарські спори.

3. В арбітражному процесі, якщо сторони не домовились про інше, будь-яке письмове повідомлення вважається отриманим, якщо воно доставлено адресату:

1) особисто;

2) на його комерційне підприємство;

3) за його поштовою адресою;

4) оприлюднено у спеціальних засобах інформації;

5) оприлюднено у засобах масової інформації.

4. Коли в арбітражному процесі поштова адреса не може бути встановлена шляхом розумного наведення довідок, письмове повідомлення вважається отриманим, якщо воно надіслано комерційному підприємству:

1) за останнім відомим його місцезнаходженням;

2) на його поштову адресу;

3) оприлюднено у спеціальних засобах інформації;

4) рекомендованим листом;

5) (у будь-який інший спосіб, який передбачає реєстрацію спроби доставки повідомлення).

5. Президент Торгово-промислової палати України у передбачених законом випадках:

1) призначає арбітра;

2) може вжити необхідних заходів із забезпечення призначення арбітра;

3) приймає рішення про компетенцію третейського суду;

4) вирішує питання про припинення дії мандата арбітра;

5) приймає рішення про відвід арбітра.

6. Скасувати арбітражне рішення на підставах визначених законом може:

1) господарський суд;

2) районний, районний у місті суд;

3) міський і міжрайонний суд;

4) адміністративний суд;

5) Президент Торгово-промислової палати України.

7. Мандат арбітра втрачає чинність у разі, коли:
 - 1) арбітр юридично виявляється неспроможним виконувати свої функції;
 - 2) арбітр фактично виявляється неспроможним виконувати свої функції;
 - 3) арбітр невиправдано довго не виконує свої функції;
 - 4) арбітр бере самовідвід;
 - 5) сторони домовляються про припинення мандата.
8. Про компетенцію третейського суду щодо спору, який передано на його розгляд:
 - 1) вирішує президент Торгово-промислової палати України;
 - 2) арбітраж сам вирішує це як питання попереднього характеру;
 - 3) арбітраж вирішує, враховуючи це в рішенні щодо суті спору;
 - 4) узгоджується сторонами та арбітражем на початку вирішення спору;
 - 5) узгоджується сторонами та арбітражем у процесі вирішення спору.
9. Про свою компетенцію третейський суд приймає:
 - 1) рішення,
 - 2) ухвалу;
 - 3) постанову;
 - 4) наказ;
 - 5) лист.
10. Підставами скасування рішення міжнародного комерційного арбітражу є:
 - 1) арбітражне рішення суперечить публічному порядку України;
 - 2) сторону, що заявляє клопотання про скасування, не було належним чином повідомлено про призначення арбітра;
 - 3) рішення винесено щодо непередбаченого арбітражною угодою спору або такого, що не підпадає під її умови;
 - 4) арбітражна процедура не відповідала угоді сторін;
 - 5) арбітражна угода є недійсною за законом, якому сторони цю угоду підпорядкували.
11. Арбітражна угода — це угода сторін про передачу до арбітражу:
 - 1) певних спорів, які виникли між ними;
 - 2) усіх спорів, які виникли між ними, у зв'язку з будь-якими конкретними правовідносинами;

3) певних спорів, які можуть виникнути між ними у зв'язку з будь-якими конкретними правовідносинами, незалежно від того, чи мають вони договірний характер чи ні;

4) усіх спорів, які виникли між ними в зв'язку з будь-якими конкретними правовідносинами, незалежно від того, чи мають вони договірний характер чи ні;

5) усіх спорів, які виникли або можуть виникнути між ними в зв'язку з будь-якими конкретними правовідносинами, залежно від того, чи мають вони договірний характер чи ні.

12. Сторони в арбітражному процесі можуть на власний розсуд визначати кількість арбітрів, якщо сторони не визначають цієї кількості, то призначаються:

1) один арбітр;

2) два арбітри;

3) три арбітри;

4) п'ять арбітрів;

5) будь-яка непарна кількість арбітрів.

13. Сторони в арбітражному процесі можуть на власний розсуд узгодити:

1) процедуру призначення арбітра чи арбітрів;

2) процедуру розгляду справи третейським судом;

3) процедуру відводу арбітра;

4) підстави припинення повноважень (мандата) арбітра;

5) місце арбітражу.

14. Якщо сторони не домовились про інше, арбітражний розгляд щодо конкретного спору починається у день:

1) звернення до міжнародного комерційного арбітражу;

2) відкриття провадження міжнародним комерційним арбітражем;

3) коли сторони уклали арбітражну угоду про передачу вирішення цього спору на розгляд міжнародного комерційного арбітражу;

4) коли прохання про передачу цього спору до арбітражу одержано відповідачем;

5) коли відповідач відповів на прохання позивача про передачу цього спору до арбітражу.

15. Розгляд справи міжнародним комерційним арбітражем, якщо сторони не домовились про інше, може:

1) проводити усне слухання справи для представлення доказів або усних дебатів;

2) здійснювати розгляд тільки на підставі документів та інших матеріалів;

- 3) фіксуватися звукозаписувальним технічним засобом;
- 4) відображається у протоколі засідання;
- 5) фіксуватися відеозаписувальним технічним засобом.

16. Якщо сторони не домовились про інше в тих випадках, коли без зазначення поважної причини позивач не подає свою позовну заяву третейський суд:

- 1) продовжує розгляд;
- 2) припиняє розгляд;
- 3) може продовжити розгляд і прийняти рішення на підставі доказів, які є у справі;
- 4) припиняє розгляд і передає справу до державного суду;
- 5) може продовжити розгляд та прийняти рішення на підставі доказів, поданих відповідачем.

17. Якщо сторони не домовились про інше в тих випадках, коли без зазначення поважної причини відповідач не подає своїх заперечень до позову в третейський суд:

- 1) продовжує розгляд, розцінюючи таке неподання само по собі як визнання тверджень позивача;
- 2) припиняє розгляд;
- 3) може продовжити розгляд і прийняти рішення на підставі доказів, які є у справі;
- 4) припиняє розгляд і передає справу до державного суду;
- 5) продовжує розгляд, не розцінюючи таке неподання само по собі як визнання тверджень позивача.

18. Якщо сторони не домовились про інше в тих випадках, коли без зазначення поважної причини будь-яка сторона не з'являється на слухання або не подає документальні докази третейський суд:

- 1) продовжує розгляд, розцінюючи таке неподання само по собі як визнання тверджень сторони;
- 2) припиняє розгляд;
- 3) може продовжити розгляд і прийняти рішення на підставі доказів, які є у справі;
- 4) припиняє розгляд і передає справу до державного суду;
- 5) приймає рішення на користь сторони, яка з'явилась.

19. Третейський суд, на прохання сторін і за відсутності заперечень з його боку, оформлюючи мирову угоду:

- 1) фіксує це врегулювання у вигляді арбітражної ухвали на узгоджених умовах;
- 2) фіксує це врегулювання у вигляді арбітражного рішення на узгоджених умовах;

3) фіксує це врегулювання у вигляді арбітражного постанови на узгоджених умовах;

4) приймає ухвалу про припинення провадження;

5) приймає ухвалу про припинення провадження та передає її на затвердження компетентного державного суду.

20. Третейський суд приймає постанову про припинення арбітражної розгляду, коли:

1) позивач відмовляється від своєї вимоги, якщо тільки відповідач не висуне заперечень проти припинення розгляду і третейський суд не визнає законний інтерес відповідача в остаточному врегулюванні спору;

2) сторони домовляються про припинення розгляду;

3) третейський суд визнає, що продовження розгляду стало з якоюсь причини непотрібним або неможливим;

4) цього вимагає відповідний державний суд;

5) цього вимагає президент Торгово-промислової палати України.

21. В арбітражному провадженні протягом 30 днів можна:

1) стороні просити арбітражний суд виправити будь-яку допущену в рішенні помилку в підрахунках, описку чи друкарську помилку або інші помилки аналогічного характеру;

2) третейському суду на прохання сторони, внести відповідні виправлення або дати роз'яснення якого-небудь конкретного пункту або частини арбітражного рішення;

3) третейському суду за своєю ініціативою виправити будь-які помилки в арбітражному рішенні;

4) стороні призначити арбітра;

5) третейському суду винести додаткове рішення.

22. Підстави для відмови у визнанні або у виконанні арбітражного рішення є:

1) арбітражне рішення суперечить публічному порядку України;

2) сторону, що заявляє клопотання про скасування не було належним чином повідомлено про призначення арбітра;

3) рішення винесено щодо непередбаченого арбітражної угодою спору або такого, що не підпадає під її умови;

4) арбітражна процедура не відповідала угоді сторін;

5) арбітражна угода є недійсною за законом, якому сторони ця угоду підпорядкували.

Відповіді: 1. (1, 2, 3, 4, 5); 2. (2, 3, 4); 3. (1, 2, 3); 4. (1, 2, 4, 5); 5. (1, 2, 4, 5); 6. (2, 3); 7. (1, 2, 3, 4, 5); 8. (2, 3); 9. (3); 10. (1, 2, 3, 4,

5); 11. (1, 2, 3, 4); 12. (3); 13. (1, 2, 3, 5); 14. (4); 15. (1, 2); 16. (2); 17. (5); 18. (3); 19. (2); 20. (1, 2, 3); 21. (1, 2, 3, 4); 22. (1, 2, 3, 4, 5).

Контрольні запитання

1. Чи є міжнародний комерційний арбітраж складовою судової системи держави?

2. Які позитивні і негативні аспекти звернення до міжнародного комерційного арбітражу?

3. Чи можуть бути передані на вирішення міжнародного комерційного арбітражу господарські спори, які виникли між суб'єктами українського права?

4. Які функції виконує президент Торгово-промислової палати України при вирішенні спору міжнародним комерційним арбітражем?

5. Чи мають брати участь в арбітражному процесі державні суди та які?

6. Що мається на увазі під відмовою від права на заперечення в арбітражному провадженні?

7. Які вимоги є імперативними у процедурі призначення третейського суду?

8. Якими є причини припинення повноважень (мандата) арбітра і хто вирішує таке питання?

9. Як розв'язується та оформлюється питання про компетенцію третейського суду?

10. Коли сторона може просити про розв'язання питання щодо компетенції третейського суду і до якого органу має звертатися?

11. Кому і як може заявлятися відвід в арбітражному процесі?

12. Що означає «самовідвід арбітра» у провадженні міжнародного комерційного арбітражу?

13. З яких підстав може бути оскаржене рішення міжнародного комерційного арбітражу?

14. До якого органу можна оскаржити рішення міжнародного комерційного арбітражу?

15. Чи може вплинути на дійсність арбітражної угоди її укладання у вигляді арбітражного застереження в контракті або у вигляді окремої угоди?

16. Чи пов'язане громадянство особи із можливістю виступати арбітром?

17. Чи можуть сторони домовились про громадянство арбітра?

18. Як розв'язується питання про мову, яку використовуватимуть в арбітражному розгляді?

19. Які наслідки неподання документів або нез'явлення сторони встановлені законодавством про міжнародний комерційний арбітраж?

20. Хто може бути учасником арбітражного процесу?

21. Як в арбітражному провадженні розв'язується питання про отримання доказів в осіб, які не є учасниками процесу?

22. Як визначаються норми, що застосовуються до суті спору (норми матеріального права) при його вирішенні міжнародним комерційного арбітражу?

23. Що є підставою припинення арбітражного розгляду?

24. Як приймається рішення по суті спору, який вирішує міжнародний комерційний арбітраж?

25. Чи можна вносити виправлення до арбітражного рішення та приймати додаткове рішення?

26. Чи відрізняються підстави для скасування рішення арбітражу та для відмови у визнанні або у виконанні арбітражного рішення?

Для розв'язання завдань і поглибленого вивчення теми ознайомтеся із такою літературою

1. Господарський процесуальний кодекс України від 6 листопада 1991 року № 1798-XII // Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 6. — Ст. 56, з подальшими змінами та доповненнями.

2. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. № 436-IV // Відомості Верховної Ради України. — 2003. — № 18, 19-20, 21-22. — Ст. 144 з подальшими змінами та доповненнями.

3. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 березня 2004 р. № 1618-IV // Відомості Верховної Ради України. — 2004. — № 40-41, 42. — Ст. 492, з подальшими змінами та доповненнями.

4. Про міжнародний комерційний арбітраж : Закон України від 24 лютого 1994 р. № 4002-XI // Відомості Верховної Ради України. — 1994.— № 25. — Ст. 198.

5. Про зовнішньоекономічну діяльність : Закон України від 16 квітня 1991 р. № 959-XII // Відомості Верховної Ради України. — 1991.— № 29. — Ст. 377.

6. Про деякі питання юрисдикції загальних судів та визначення підсудності цивільних справ [Електронний ресурс] : Постанова Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 01.03.2013 № 3. — Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua>

7. *Цират Г.А.* Международный арбитраж как способ разрешения внешне-экономических споров / Г. А. Цират, А. В. Цират. — К. : Довіра, 1997. — 367 с.

8. *Комаров В.В.* Международный коммерческий арбитраж / В. В. Комаров, В. Н. Погорецкий. — Х. : Право, 2009. — 164 с.

9. Міжнародний комерційний арбітраж в Україні: теорія та законодавство / [під заг. ред. І. Г. Побірченка ; наук. ред. О. Д. Святоцький]. — К. : Дім ІнЮре, 2007. — 579 с.

10. Міжнародне судочинство / [заг. ред. Ю. С. Шемшученко] ; Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. — К. : Юридична думка, 2009. — 260 с.

11. *Розенберг М.Г.* Международный договор и иностранное право в практике Международного коммерческого арбитражного суда / М. Г. Розенберг. — М. : Статут, 1998. — 212 с.

Навчальне видання

**БАЛЮК Ірина Анатоліївна
НАМЯСЕНКО Ольга Кузьмівна
ЛИСУНЬ Ганна Дмитрівна**

ГОСПОДАРСЬКЕ ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ПРАВО

Практикум

Навчальний посібник

*За загальною редакцією
І. А. Балюк і О. К. Намясенко*

Редактор *В. Македон*
Художник обкладинки *Т. Зябліцева*
Коректор *Ю. Пригорницький*
Верстка *В. Ремська*

Підп. до друку 06.10.15. Формат 60×84/16. Папір офсет. № 1.
Гарнітура Тип Таймс. Друк офсетний. Ум.-друк. арк. 14,41.
Обл.-вид. арк. 16,40. Наклад 300 прим. Зам. 15-5021

Державний вищий навчальний заклад
«Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»
03680, м. Київ, проспект Перемоги, 54/1

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єктів видавничої справи (серія ДК, № 235 від 07.11.2000)

Тел./факс (044) 537-61-41; тел. (044) 537-61-44

E-mail: publish@kneu.kiev.ua

Для нотаток

Для нотаток

Для нотаток